PEDAGÓGIAI PROGRAM

Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda

Pécs, Török István u. 13.

Utolsó módosítás: 2026. augusztus 28.

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ 4
Az intézmény hivatalos adatai 5
Helyzetelemzés 5
Küldetésnyilatkozat 6
A pedagógiai program jogszabályi háttere 7
ISKOLÁNK KATOLIKUS ÉRTÉKTÁRA 8
NEVELÉSI PROGRAM 12
MAGYAR NYELVŰ ROMA/CIGÁNY NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS 13
AZ INTÉZMÉNYI NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, CÉLJA, FELADATAI, ELJÁRÁSAI 23
1. ÁLTALÁNOS ÉRTÉKEK 23
2. EGYHÁZUNK ÉRTÉKEI 24
3. NEVELÉSI ÉRTÉKEK: 25
AZ INTÉZMÉNYI NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA FELADATAI 28
A tudás-mint érték 28
A szocializáltság - mint érték 33
SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK 36
Személyes kompetencia 36
Kognitív kompetencia fejlesztése 37
Szociális kompetencia 38
Speciális kompetencia 38
KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS 39
Nevelői közösség 39
Gyermekközösségek 40
Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok 41
Szülők közössége 42
A szülők, a tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái 43

KÜLÖNBÖZŐ HÁTRÁNYOKAT KOMPENZÁLÓ, SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG 45
Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek 46
A Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola esélyegyenlőségi programja 51
Bevezetés 51
I. Esélyegyenlőség a közoktatásban 52
Az esélyteremtés feladatai 52
A tanulási esélyegyenlőség segítésének elvei 52
II. Helyzetelemzés 53
Földrajzi, társadalmi környezet 53
Az iskola fekvése, adottságai 53
Az iskola mutatói 54
III. Hátrányos helyzetű csoportok az iskolában 54
Halmozottan hátrányos helyzetű (továbbiakban: HHH) tanulók 54
Sajátos nevelési igényű (továbbiakban SNI) tanulók 54
IV. A program célja 55
6. Intézményi eszközigény 59
VII. Monitoring 61
VIII. Szankcionálás 62
GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEM 63
ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERÜNK 67
MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS 69
A TANÍTÁS-TANULÁS INFRASTRUKTÚRÁJA 71
Az osztályozó, javító, különbözeti vizsgák eljárási szabályai 72
KÖRNYEZETI NEVELÉS PROGRAMJA 77
KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK 88
Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló 88
A kiemelten tehetséges gyermek, tanuló 91
A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló 93

HELYI TANTERV 121

ÁLTALÁNOS BEVEZETŐ 122

KULCSKOMPETENCIÁK 123

A tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei 125

Ellenőrzési, értékelési rendszerünk 127

Helyi tanterv óraszámai 142

2020/ 2021-es tanévtől 142

IRÁNYELVEK 150

A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK OKTATÁSÁHOZ 150

Bevezetés 151

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei 157

Lázár Ervin Program (LEP) 242

ZÁRADÉKOK 244

NÉRI SZENT FÜLÖP KATOLIKUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA 133

1. Helyzetkép az óvodáról 136

1.1 Humánerőforrások, az óvoda személyi feltételei 139

1.2. Az óvoda tárgyi feltételei 141

ÉRTÉKTÁR 143

2.1. ÁLTALÁNOS ÉRTÉKEK 143

2.2 NEVELÉSI ÉRTÉKEK: 144

3.ÓVODÁNK NEVELÉSI CÉLJAI 145

3.1. CÉL- ÉS FELADATRENDSZER 146

3.2. Óvodai nevelésünk feladatai 150

4. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPVETŐ KERETEI 152

4.1. Az egészséges életmód alakítása 152

4.2. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés 157

4.3. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés 161

5. ÓVODÁNK CSOPORTJAI ÉS ÉLETSZERVEZÉSÜK 163

6.AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI 165

6.1. Játék **165**

6.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás **169**

6.3. Mozgás **172**

6.4. Verselés, mesélés **176**

6.5. A külső világ tevékeny megismerése **178**

6.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka **183**

6.7. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc **187**

6.8. Munka jellegű tevékenységek **190**

8. Iskolára felkészítés **193**

Az iskolára felkészítés célja **193**

A fejlesztő tevékenységek alapelvei **193**

A fejlesztő tevékenységek tartalma **193**

A fejlesztés szervezeti keretei **194**

Kapcsolódás az óvoda pedagógiai értékeihez **194**

Értékelés és dokumentáció **194**

7. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK 195

7.1 Különleges bánásmódot igénylő gyermek: **195**

1. ÜNNEPEINK, HAGYOMÁNYAINK 205

1. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE 207

a. Az óvoda és acsalád 208

b. Óvoda – iskola 211

c. Óvodánk egyéb kapcsolatai 211

10.ÓVODÁNK ÍRÁSOS DOKUMENTUMAI 213

11. A GYERMEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE 213

12.AZ ÓVODA SZOLGÁLTATÁSAI 213

BEVEZETŐ

Az intézmény hivatalos adatai

Az iskola neve: Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda
OM azonosító száma: 201785

Székhelye: 7628 Pécs Török István u. 13.
Telephely: 7628 Pécs Óvoda utca 3.

A fenntartó neve: Magyar Katolikus Egyház Pécsi Egyházmegye
7621 Pécs, Dóm tér 2. Nyilvántartási száma: KIM 00001/2012-019.

Alapító okirat kelte: 2024.04.09. 10.sz.
Az intézmény felügyeleti szerve:
A szakmai törvényességi felügyeletet a Pécsi Egyházmegye gyakorolja,
A fenntartói tevékenység törvényességi felügyeletét Baranya Megyei Kormányhivatal gyakorolja.

Helyzetelemzés

Pécs keleti városrésze az elmúlt időszakban jelentősen változott.

- Az első évtizedekben (50-70-es évek) bányásztelepülésként volt ismeretes, mely sok értéket hordozott:
- gazdag sportélet, változatos kulturális programok, bányászhagyományok ápolása jellemezte e városrészt.

A 80-as években megváltozott a helyzet:

- A Mecseki Szénbánya Vállalat leépülésével a település "bányászjellegét" lassan teljesen elveszti.
- Sportolási, kulturális lehetőségként csak az iskolák maradtak.
- A lakóterület megjelenési és társadalmi összetétele is nagy változáson ment keresztül.

A szénbányák működése idején elsősorban a vállalat dolgozói éltek itt, az ő gyermekeik jártak iskolánkba. A szülők partnerei voltak a pedagógusoknak, szabadidejükben sokat segítettek a tárgyi feltételek javításában. Tanulóink a munka szeretetét, a tudás tiszteletét, egymás megbecsülését, a segítőkészséget az otthoni környezetben is tapasztalták.

A cigány lakosok fokozatosan költöztek be a régi bányászkolóniák házaiba a pécsi szénbányászat hanyatlásával párhuzamosan, a nyolcvanas évek második felétől gyorsuló ütemben nőtt e városrészekben a cigány népesség száma. Zömmel a baranyai-somogyi beás cigányok lakta falvak voltak a kibocsátók. A kilencvenes évek első felében azután, a szénbányák teljes bezárásával a folyamat még folytatódott is, azzal a különbséggel, hogy ezen időszakban már a Pécs környékieken, baranyaiakon kívül az ország más részeiből, sőt Erdélyből is jöttek e vidékre menekültek vagy áttelepülők, cigány nemzetiségűek is, akik között lovári oláhcigányok érkeztek nagyobb számban. A régebbi, már meggyökeresedett cigány lakosok (túlnyomórészt

beások), és az újonnan jöttek (zömmel lováriak, de a Baranya megyei kisközségekből érkező beások is) között az életszínvonalbeli, kulturális különbségek feszültséget okoztak, s okoznak ma is. Az új beköltözők között sok az önkényes lakásfoglaló, állandó gondot okozva ezzel az önkormányzat lakásügyi bizottságának, irodájának és a kisebbségi önkormányzatnak.

A családokkal való kapcsolattartás folyamán a remélhetőleg egyre több embert segíthet az igaz értékek megtalálására. Éppen ezért a katolikus intézmény nyitott mindazon családok számára, akik elfogadják az iskola katolikus szellemiségét. Más felekezetből érkező családoknál tiszteletben tartja saját vallási szokásaikat.
Reméljük, hogy a területen élő családok is egyre inkább érzik magukénak és lesznek velünk együtt büszkék iskolánkra.

Bízunk benne, hogy nem csak színvonalas nevelő – oktató - képző iskolaként működhetünk, hanem a lakóterület kulturális-, sportéletének központjává, bázisává is válhatunk. Ehhez keressük és várjuk a területen élő családok, a területen működő intézmények, vállalatok, civil szervezetek további együttműködését, támogatását.

Kiemelt feladatunknak tekintjük a hátránykompenzációt, mert iskolánkban jelentős számú halmozottan hátrányos helyzetű gyermek jár. Az iskolára hárul az a fontos feladat, hogy megóvja a gyerekeket a veszélytől, megszervezze számukra a hasznos szabadidő eltöltésének lehetőségét.

Küldetésnyilatkozat

Iskolánk és óvodánk küldetése, céljai:

A Pécsi Egyházmegye köznevelésének középpontjában Jézus evangéliuma áll.

Intézményünk küldetése a gyermekek nevelése és oktatása a katolikus egyház által közvetített kinyilatkoztatás fényében és annak értékrendjével összhangban

Teljes embert - testi, lelki, szellemi egységben - kívánunk nevelni, biztosítva a korszerű tudás megszerzésének és az érett személyiség kibontakozásának lehetőségét.

Jogszabályi háttere

A mindenkor hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően.

A pedagógiáról vallott szemléletünket a következő idézetekkel fejezzük ki:

Az iskola dolga, hogy megtaníttassa velünk, hogyan kell tanulni, hogy felkeltse a tudás iránti étvágyunkat, hogy megtanítson bennünket a jól végzett munka örömére és az alkotás izgalmára, hogy megtanítson szeretni, amit csinálunk, és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni.

(Szentgyörgyi A.)

Ha elölről kezdeném a gyermeknevelést, fenyegetés helyett festegetésre használnám a kezemet, Példálózás helyett példát mutatnék, Nem siettetném a gyermeket, hanem hozzá sietnék, Nem a nagyokost játszanám, hanem okosan játszanék, Komolykodás helyett komolyan venném a vidámságot, Kirándulnék, sárkányt eregetnék, réten kószálnék, bámulnám a csillagokat. A civakodás helyett a babusgatásra összpontosítanék, Nem erőszakoskodnék a gyerekkel, hanem a lelkét erősíteném, Előbb az önbizalmát építeném, azután a házamat, Kevesebbet beszélnék a hatalom szeretetéről, és többet a szeretet hatalmáról.

(Diane Loomans)

ISKOLÁNK KATOLIKUS ÉRTÉKTÁRA

I. Iskolánk

Iskolánk tudatosan arra kötelezi el magát, hogy az egész ember formálásán munkálkodjon, hiszen Krisztusban, a tökéletes emberben minden emberi érték kibontakozik és egymásba fonódik. Benne és a teremtés rendjének felismerésében gyökerezik a kötelesség az emberi értékek tisztelete iránt, érvényre juttatva a tanulókat, a gyermekeket megillető autonómiát, közben betöltve a sajátos küldetést, amely minden ember szolgálatára kötelez.

Az intézmény azért tanít, hogy neveljen, vagyis belülről alakítsa az embert, s fölé emelje azoknak a körülményeknek, amelyek meggátolják a teljes emberré válásban. Ezt szem előtt tartva intézményünk olyan nevelési tervből indul ki, amely céltudatosan, Krisztusba ágyazottan a személyiség mindhárom aspektusának: lelki, szellemi, érzelmi világának teljes kimunkálására irányul.

Elsődleges cél a hit ébresztése, a gyermekek, diákok személyes istenkapcsolatra vezetése Isten Igéje által, az Egyház Tanítóhivatalának dokumentumaival összhangban. A hitre nevelés nem annyira szavakkal történik, mint inkább a pedagógusaink, intézményi dolgozóink életpéldáján, a hétköznapokban észrevehető Krisztus központú viselkedésén és gondolkodásán keresztül. A gyermek, tanuló azt az életstílust sajátítja el, amit a közvetlen környezetében lát. *„Az iskola éppen azzal válik katolikussá, hogy - bár más-más fokon - az iskolai közösség minden tagja osztozik a keresztény világlátásban, s ezt ki is jelentik. Így ebben az iskolában az evangéliumi elvek válnak nevelési eszménnyé, belső ösztönzővé és egyúttal végső céllá.”* (Kat. Isk. 34.)

Fontos, hogy a hitre nevelés szője át az intézményünk mindennapi életét, de személyre szabott legyen, alkalmazkodjon a gyermek, a tanuló hitéleti múltjához.

Keresztény nevelésünknek abban kell segítenie a gyermekeket és a fiatalokat, hogy felismerjék a Krisztusban kapott szabadság jelentését, felismerjék a benne rejlő lehetőséget. Megérjenek a szabadság felelős használatára, érzékük legyen az igazi értékek iránt, megismerjék önmagukat és az őket körülvevő világot, törekedjenek a folytonos önképzésre és önnevelésre. Elősegítjük az egyéni életélmények szerzését, az egyéni képességek kibontakozását a hitélet erősítését szolgáló közösségi (lelkigyakorlat, zarándoklat, stb.) programokban.

Iskolánk kifejezett feladata, hogy feltárja a műveltség erkölcsi és vallási dimenzióit, megmozgatva ezzel az egyén lelki működését, és segítve őt abban, hogy az erkölcsi szabadsághoz eljusson. Felismerje és kamatoztatni tudja a kapott képességeket, támogató

segítséget kapjon hivatása felismerésére, hogy élete során alkalmassá váljon a közösségi tevékenységre és a másokkal – családban, társadalomban – való eredményes együttműködésre. Ugyanígy fontos a személyes meggyőződés, a keresztény világszemlélet és világkép kialakulásának és érzelmi-szellemi megerősödésének előmozdítása, személyre és konkrét közösségekre szabott feladatok alapján.

II. Pedagógusaink, intézményi dolgozóink

Intézményünkben a sajátos keresztény légkör megteremtéséért elsődlegesen az ott dolgozó munkatársak a felelősek: a tantestület, a pedagógia munkát közvetlenül segítő alkalmazottak, valamint minden egyes munkatárs. Mindig tudatában kell lenni annak a ténynek, hogy a pedagógus és nem pedagógus munkatársak sajátosan keresztény hivatást élnek meg, és tevékeny részesei az Egyház missziós tevékenységének: elsősorban tőlük függ, hogy a katolikus iskola valóra tudja-e váltani céljait és kezdeményezéseit.

Keresztény pedagógusaink és közvetlen nevelést segítő nevelőink abban a tudatban végzik munkájukat, hogy Isten a nevelői feladatra őket kiválasztotta és meghívta. A keresztény nevelő tisztában van azzal, hogy eszköz Isten kezében, üdvösségre nevel. A nevelőoktatómunkát szolgálatként tekintjük.

Pedagógusainknak nyitottnak kell lennie a katolikus értékekre, amelyet beépíthetnek saját életükbe és nevelő–oktató munkájukba. Elengedhetetlen az önképzés, az olvasás, a megmerítkezés a kultúra szépségeiben, amelyek lelki-szellemi töltést adnak a napi munkához. Ez a munka nagy önfegyelmet és önismeretet igényel, de ugyanakkor a pedagógusnak vállalnia kell a gyermekek, diákok előtt teljes személyiségét, korlátait is. A hívő pedagógus számára nélkülözhetetlen a folyamatos, elmélyült imaélet, amelyből erőt meríthet munkájához, hálát adhat sikereiért, és hordozhatja a reá bízottakat.

A gyerekek, diákok nevelése elképzelhetetlen a szeretet, az adás vágya és az empátia nélkül. Meg kell érezni, melyik gyermeknek, diáknak van éppen szüksége szerető, személyes beszélgetésre és melyiknek a szeretet szigorára. Ezt a munkát csak a gyermek, a tanuló és családja minél jobb megismerésével lehet lelkiismeretesen elvégezni.

Pedagógusaink legfőbb igyekezetének kell lennie, hogy értéket közvetítsenek. Törekedniük kell arra, hogy szavaik és tetteik összhangban legyenek, s a keresztény értékrendet hitelesen közvetítsék a gyermekek, a diákok és kollégák felé a keresztényi élet megvalósításának szándékával. Fontos, hogy minden pedagógus pontos, fegyelmezett, alapos munkát végezzen.

Ígéreteit megtartsa a gyerekek, a diákok és a kollégák felé is. Konfliktusait emberi módon kezelje. Tudjon megbocsátani.

A katolikus köznevelési intézményünk valamennyi dolgozója példaként áll a gyermekek, a diákok előtt megjelenésével, viselkedésével, életvitelével és beszédstílusával.

III. Gyermekek, diákok

Nevelésünk során a gyermekek, tanulók váljanak képessé a hit befogadására, mely folyamat során megváltozik viszonyuk önmagukhoz és a másik emberhez, az emberi világ megnyilvánulásaihoz, valamint kapcsolódásuk a természeti és tárgyi környezethez, a teremtett világhoz.

Kiemelt törekvés, hogy érzékük legyen a transzcendencia és a valódi értékek iránt. Egyre jobban elkötelezzék magukat az Egyházon belül Isten és az emberek szolgálatára.

A legkisebb embert, mint az Isten képmását, megilleti az emberi méltóságnak kijáró tisztelet.

Intézményünk a keresztény család modelljét értéknek és ideálnak tekinti, és ezt a szemléletet szeretné vonzóvá tenni. Az ide járó gyermekek, tanulók tapasztalják meg, hogy a közösség, amelyben élnek, olyan, mint egy nagy család. Ennek a közösségnek, amelybe mindannyian meghívást kaptak, fontos, felelős tagjai, ezen keresztül érezzék meg Isten szeretetét, alakuljon ki az egészséges önértékelés, egymás elfogadása, az élet tisztelete, hogy felnőtté válva mindezt továbbadhassák.

Cél, hogy magyarságunk gyökereit megismerjék, magyarságtudatuk erősödjön, nemzeti identitásukat megszilárdítsák. A hagyományokat, állami ünnepeket és az egyházi év ünnepkörét megtartsák, az azokon való részvételt belső igénnyé fejlesszék.

IV. Szülők

A személyiség kialakulásának és a nevelésnek elsődleges helye a család. A szülők joga és kötelessége, hogy szeretetteljes közegben, lehetőségükhöz mérten biztosítsák gyermekük számára az egészséges személyiséggé fejlődéshez szükséges fizikai, szellemi és lelki feltételeket. A szülők joga, hogy lehetőségükkel élve a hitüknek megfelelő óvodába, iskolába járassák gyermeküket. A szülők az intézménybe való beíratással kifejezik egyetértésüket az ott folyó oktatási és nevelési tevékenység céljaival.

Intézményünk igazán egyházi szelleme csak akkor születhet meg, ha a szülők is közösséget alkotnak és együttműködnek az adott intézmény oktatóiból, nevelőiből és egyéb munkatársaikból álló közösséggel, a hiszen *„a keresztény hit is egy közösség ölén születik és növekszik."* (Kat. Isk. 53.) A szülőktől is elvárható, hogy elfogadják az intézmény katolikus jellegét, ne neveljenek, tegyenek az intézmény ellen, hanem megnyilvánulásaikkal erkölcsileg is támogassák azt. Intézményünk igyekszik a szülőkkel mindjobban megismertetni szellemiségét, nevelési alapelveit, segítséget nyújt a katolikus értékrend megismerésében és elmélyítésében. Ezen törekvésünk azonban csak a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartáson keresztül valósítható meg.

V. Partneri kapcsolatok

Iskolánk működését tudatos partnerközpontú tevékenység jellemzi. Kellő időben és hatékonyan reagál a változásokra, partereit pontosan be tudja azonosítani és a helyi viszonyoknak megfelelően tudja erőforrásait mozgósítani. Az intézményvezető feladata az intézményi marketing megvalósítása, kapcsolattartás, kapcsolattartó kijelölése, a kapcsolattartás eredményességének ellenőrzése.

NEVELÉSI PROGRAM

MAGYAR NYELVŰ ROMA/CIGÁNY NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS

Iskolánk a roma/cigány nemzetiséghez tartozó tanulók számára külön oktatási, nevelési programot kínál. A program létjogosultságát, aktualitását az adja, hogy tanulóink 98% -a cigány származású, másrészt ezek a gyerekek otthonról nem kapnak megfelelő indíttatást, ösztönzést. Iskolai helyzetüket, esélyeiket a halmozottan hátrányos helyzet, az ismerethiány, a másság határozza meg.

Pécsett a Hősök tere vonzáskörzetében körülbelül 150- 200 roma család él a régi bányászlakások komfort nélküli házaiban. Ezen családok gyermekeinek 50%-a iskolánk tanulói. Az általános iskola első osztályába a tanulók 99%-az iskolánkhoz tartozó Néri Szent Fülöp Katolikus Óvodából érkezik.

A Magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás biztosítja a cigány tanulók számára a cigányság kulturális értékeinek megismerését, a történelméről, irodalmáról, képzőművészetéről, zenei és tánckultúrájáról, valamint hagyományairól szóló ismeretek oktatását. Biztosítja a cigányság helyzetéről, jogairól, szervezeteiről és intézményeiről szóló ismeretek oktatását.

A Magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatást a 2018/2019-es tanévtől vezetjük be az általános iskola elsőtől- nyolcadik évfolyamon.

Célunk:

- tanulóink gyakorolhassák egymás elfogadását,
- alakuljon ki bennük egyfajta nyitottság, a különböző szokások, életmódok, kultúrák, hagyományok iránt,
- a tanulók ismerkedjenek meg a cigány-kultúra műveltségi anyagával, értékeivel,
- a tanulók ismerkedjenek meg a baranyai cigány-kultúra műveltségi anyagával, értékeivel,
- a tanulók jogegyenlőségének érvényesítése a közoktatási rendszerben.
- A társadalomba való beilleszkedéséhez nyilvánvalóan az egyik legfontosabb lépés, hogy sikeresen végezzék el az iskolát, szerezzenek szakmát, hogy ezzel esélyük lehessen a munkaerőpiacon való elhelyezkedésre.

Feladatunk:

- a cigány hagyományok megőrzése és továbbfejlesztése, a tanulók hátrányainak csökkentése, társadalmi beilleszkedésük elősegítése.

A cigány népismeret témái

a) A cigányság tárgyi és szellemi kultúrája

- nyelvhasználati sajátosságok, nyelvjárások, nyelvváltozatok,
- vizuális kultúra (képzőművészet, népművészet, filmművészet),
- ének-, zenei és tánckultúra (zenei örökség, színház, tánc és játék),

- hagyományok, régi és új szokások, kulturális javak, mesterségek, gazdasági élet, ünnepek és jelképek, szociológiai és település-földrajzi ismeretek.

b) A cigányság történelemalakító és kultúraformáló szerepe, civilizációja a cigányság magyarországi történelme és irodalma, történelmének, irodalmának korszakai;

- oktatás-, kultúrtörténet, jelenkor.

c) Nemzetiségi és állampolgári jogok

- a nemzetiségek jogai, hazai és nemzetközi jogrendszer, a nemzetiségek intézményrendszere, nemzetközi kapcsolatok.

A cigány nemzetiségi nevelés-oktatás területei, a cigány felzárkóztató és multikulturális programok főként a társadalmi integrációt, az iskolai sikeresség javítását és a nemzetiségi önismeret fejlesztését szolgálják tanórai és tanórán kívüli keretekben.
A cigány népismeretet önálló tantárgyként kezeljük és heti 1 órában oktatjuk. A cigány származású tanulókon kívül a nem cigány tanulók is részt vehetnek ezeken a tanórákon, amennyiben a szülő így nyilatkozik.

Heti 2 alkalommal, délutáni időkeretben cigány nemzetiségi kulturális foglalkozásokat szervezünk a tanulóknak. Amelynek a romani nyelvoktatás lesz a fő eleme emellett, a cigány népzene, népmese, a mesterségek bemutatása, a hagyományok megismerése azt a célt szolgálja, hogy segítsen kibontakoztatni az etnikai összetartozás tudatát, az egymás iránti felelősség érzését, a jogos büszkeséget.

A pécsi Khetanipe Romák Összefogásáért Egyesülettel intézményünk együttműködési megállapodást kötött, amelyben a közös programokon, pályázatokon való aktív részvételükről biztosítottak. Emellett a tanulóink részt vesznek a KHETANODA programban, amely keretén belül fejlesztő- felzárkóztató foglalkozáson illetve szabadidős programokon vehetnek részt.

Iskolánkban eddig is fontos feladatnak tekintettük a szociális és tanulmányi hátrányban lévő tanulók felzárkóztatását, fejlesztését. A tanulmányi nehézségekkel küszködő tanulóinknak szükségük van fejlesztő foglalkozásokra. Azért kívánjuk a magyar nyelvű roma/cigány nevelési-oktatási programot megvalósítani, hogy tanulóinknak reális esélyt biztosítsunk a továbbhaladásra. Természetesen a programnak fel kell vállalnia a komplex nevelést, beleértve a másság elfogadását, a toleranciára való képesség kialakítását, a pozitív értékrendek elfogadtatását, az előítéletek megszüntetését. El kell érnünk, hogy tanulóinkkal nyíltan és őszintén tudjunk beszélni e témákról.

Cigány népismeret

Célok, feladatok:

A hazai cigány nemzetiségek számára egyre fontosabb az identitástudat megerősödése. Ennek alapvető feltétele kultúrájuk, múltjuk megismerése, hagyományaik, szokásaik ápolása. A tantárgy érték, és hagyományközvetítő, szerepe nagyon jelentős. Elsősorban a cselekedtetésre épít – ez az alsó tagozatos órákon elengedhetetlen – gyakran projekt órák formájában a fokozatosság elvének betartásával szereznek ismeretet a nemzetiség történelméről, kultúrájáról, hagyományairól. Felső tagozaton megnövekszik az ismeretanyag, de itt is központi szerepet játszik a tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. A témakörök, az órák anyaga integrálható a rajz, ének-zene, irodalom, technika, testnevelés, környezet ismeret, természetismeret, földrajz, biológia, és történelem tantárgyakkal.
A népismeret tantárgy feladata identitás és értékközvetítés, a már megszerzett kompetenciák fejlesztése, megerősítése, bővítése. A tantárgy fejleszti a problémamegoldó gondolkodást, véleményalkotást és véleménynyilvánítást, erősíti a toleranciát. a másság elfogadását, a hovatartozás felismerését és az önazonosság vállalását.

Az 1-2. osztály az óvoda- iskola közti átmenet időszaka. Vannak tanulók, akiknél ez a 2. évfolyam végére zárul le, ezért ez az időszak az elméleti oktatás elé helyezi a tevékenykedtetést. **1. évfolyam**
Éves óraszám: 36

Szabadon felhasználható óra: 3 óra A
továbbhaladás feltételei:
Be tudják mutatni családjukat, tudjanak beszélni rokoni kapcsolataikról. A tanult gyermekirodalmi művek, dalok ismerete. Az egyházi és családi ünnepek felismerése, bemutatása. Fel tudjon sorolni erdőben-mezőn gyűjthető, ehető ill. haszonnövényeket

1. évfolyam
Éves óraszám: 36

Témakörök	**Órakeret**	**Tartalmak**	**Tantárgyi koncentráció**
Szociális kapcsolatok	6	A család szerkezete	rajz, technika, környezet ismeret
Természeti és társadalmi környezet	8	Szűkebb és tágabb környezetünk	rajz, technika, testnevelés, környezet ismeret
Ünnepeink, hitélet	9	Egyházi és családi ünnepek	rajz, technika, irodalom, ének
Kulturális élet	10	Cigány gyermekirodalom	irodalom, ének, zene, testnevelés, rajz

Szabadon felhasználható óra: 3 óra

A továbbhaladás feltételei:
Be tudják mutatni családjukat, tudjanak beszélni rokoni kapcsolataikról. A tanult gyermekirodalmi művek, dalok ismerete 1-1 szöveghű bemutatása. Az egyházi és családi ünnepek felismerése, bemutatása. Ismerje fel a cigány tánc alaplépéseit. Ismerjen fel néhány gyógynövényt és azok hatásait.

2. évfolyam
Éves óraszám:36

A tanulók elméleti tudása már olyan alapokat kapott, hogy a cigányság múltjáról már korosztályuknak megfelelően tanulhatnak. A múlt és jelen témakör belépésével.

Témakörök	**Órakeret**	**Tartalmak**	**Tantárgyi koncentráció**
Szociális kapcsolatok	3	A család szerkezete, családi kapcsolatok	rajz, technika, környezet ismeret
Természeti és társadalmi környezet	7	Élő és tárgyias környezetünk	rajz, technika, testnevelés, környezet ismeret
Ünnepeink, hitélet	9	Egyházi és családi ünnepek	rajz, technika, irodalom, ének, zene
Kulturális élet	10	Cigány gyermekirodalom, a cigány kultúrkör felfedezése	irodalom, ének, zene, testnevelés, rajz
Múlt és jelen	5	Híres cigányok régen és ma	rajz, technika, irodalom, ének, zene

Szabadon felhasználható óra: 2 óra

A továbbhaladás feltételei:
Legyenek képesek saját népcsoportjukról, családi kapcsolataikról beszámolni. Cigány és nem cigány meséket tudjanak összehasonlítani. Ismerjék a mesetípusokat. Az eddig tanult irodalmi művek minden fajtájából 1-1-t elő tudjon adni. Hangszerpótló eszközt alkalmazzon saját énekbemutatójához. Tudja énekelni a cigány himnuszt. Mutasson be egy gyűjthető- ehető növényt, mire, hogyan használják.

3. évfolyam
Éves óraszám:36

Témakörök	**Órakeret**	**Tartalmak**	**Tantárgyi koncentráció**
Szociális kapcsolatok	3	Emberi kapcsolatok, közösségek	rajz, technika, természetismeret
Természeti és társadalmi környezet	7	Szűkebb és tágabb környezet	rajz, technika, testnevelés, természetismeret
Ünnepeink, hitélet	9	Egyházi és családi ünnepek	rajz, technika, irodalom, ének, zene
Kulturális élet	7	Cigány mese és mondavilág, népzene, népviselet	irodalom, ének, zene, testnevelés, rajz, technika
Múlt és jelen	7	Neves cigányok, példaképek	történelem, irodalom, rajz, ének, zene, testnevelés

Szabadon felhasználható óra:3

A továbbhaladás feltételei:
A nők, a férfiak, a vezetők vándorközösségben betöltött szerepének, feladatának ismerete, saját szavakkal történő ismertetése. A sorsfordulókhoz kapcsolódó szokások ismertetése, az emberi élethez kapcsolódó és az év jeles napjaihoz kötődő ünnepek ismerete, saját szavakkal történő ismertetése. Népi hangszerek hangjának felismerése. Ismerje fel a zenei elemeket, tánclépéseket, tudja bemutatni azokat. Tudjon szöveghűen előadni 3 irodalmi alkotást. Készítsen illusztrációt hozzájuk.

4. évfolyam
Éves óraszám: 36

Témakörök	**Órakeret**	**Tartalmak**	**Tantárgyi koncentráció**
Szociális kapcsolatok	3	Család, rokonság. Normák, szabályok	rajz, technika, természetismeret
Természeti és társadalmi környezet	7	A környezet élő és élettelen alkotóelemei	rajz, technika, testnevelés, természetismeret
Ünnepeink, hitélet	9	Egyházi és családi ünnepek, helyi szokások	rajz, technika, irodalom, ének, zene

Kulturális élet	7	Képzőművészet, kézműves tárgyak, tánctípusok, népdalok	irodalom, ének, zene, testnevelés, rajz, technika
Múlt és jelen	7	Vándorlás	történelem, irodalom, rajz, ének, zene, testnevelés

Szabadon felhasználható óra:3

A továbbhaladás feltételei:
Legalább 3 elbeszélés saját szavakkal történő bemutatása, önálló véleményalkotás. . A történetek összevetése a valósággal, a túlzások megfigyelése. A Patyív és a Romani Kris jelentésének ismerete. Közösségi szabályok, normák ismerete, betartása.

5. **évfolyam**
Éves óraszám:36

Témakörök	**Órakeret**	**Tartalmak**	**Tantárgyi koncentráció**
Szociális kapcsolatok	3	Emberi kapcsolatok, közösségek	rajz, technika, természetismeret
Természeti és társadalmi környezet	7	Szűkebb és tágabb környezet	rajz, technika, testnevelés, természetismeret
Ünnepeink, hitélet	9	Egyházi és családi ünnepek	rajz, technika, irodalom, ének, zene
Kulturális élet	7	Cigány mese és mondavilág, népzene, népviselet	irodalom, ének, zene, testnevelés, rajz, technika
Múlt és jelen	7	Neves cigányok, példaképek	történelem, irodalom, rajz, ének, zene, testnevelés

Szabadon felhasználható óra:3

A továbbhaladás feltételei:
A nők, a férfiak, a vezetők vándorközösségben betöltött szerepének, feladatának ismerete, saját szavakkal történő ismertetése. A sorsfordulókhoz kapcsolódó szokások ismertetése, az emberi élethez kapcsolódó és az év jeles napjaihoz kötődő ünnepek ismerete, saját szavakkal történő ismertetése. Népi hangszerek hangjának felismerése. Ismerje fel a zenei elemeket, tánclépéseket, tudja bemutatni azokat. Tudjon szöveghűen előadni 3 irodalmi alkotást. Készítsen illusztrációt hozzájuk.

6. évfolyam
Éves óraszám 36

Témakörök	Órakeret	Tartalmak	Tantárgyi koncentráció
Szociális kapcsolatok	3	Család, rokonság. Normák, szabályok	rajz, technika, természetismeret
Természeti és társadalmi környezet	7	A környezet élő és élettelen alkotóelemei	rajz, technika, testnevelés, természetismeret
Ünnepeink, hitélet	9	Egyházi és családi ünnepek, helyi szokások	rajz, technika, irodalom, ének, zene
Kulturális élet	7	Képzőművészet, kézműves tárgyak, tánctípusok, népdalok	irodalom, ének, zene, testnevelés, rajz, technika
Múlt és jelen	7	Vándorlás	történelem, irodalom, rajz, ének, zene, testnevelés

Szabadon felhasználható óra:3

A továbbhaladás feltételei:
Legalább 3 elbeszélés saját szavakkal történő bemutatása, önálló véleményalkotás. . A történetek összevetése a valósággal, a túlzások megfigyelése. A Patyív és a Romani Kris jelentésének ismerete. Közösségi szabályok, normák ismerete, betartása.

6. **évfolyam**
Éves óraszám: 36

Témakörök	Órakeret	Tartalmak	Tantárgyi koncentráció
Szociális kapcsolatok	7	A cigány családok szokásrendje, szerkezete. Pályaorientáció	rajz, technika, biológia
Természeti és társadalmi környezet	7	Település, természet adta lehetőségekkihasználásuk. Hagyományos cigány mesterségek.	rajz, technika, testnevelés, biológia, földrajz
Ünnepeink, hitélet	5	Egyházi és családi ünnepek, sorsfordulókhoz kapcsolódó szokások	rajz, technika, irodalom, ének, zene, biológia
Kulturális élet	7	Cigány népcsoportok jellemzői. Zenetörténet. Lírai művek.	irodalom, ének, zene, testnevelés, rajz, technika

Múlt és jelen	7	A cigányság eredete. A cigányság a világban, Közép-Európai élettér	történelem, irodalom, rajz, ének, zene, testnevelés

Szabadon felhasználható óra:3

A továbbhaladás feltételei:
Ismerjék a vándorló életmódjának alaptételeit, a sokféle népcsoport életmódját.
Összefüggések keresése a cigányság foglalkozása és életmódja között.
Tudja felsorolni és bemutatni a hagyományos cigány mesterségeket. Egy híres cigányzenész életének, munkásságának bemutatása. A cigány képzőművészet sajátosságainak felismerése, kiemelkedő alkotások elemzése. Képzőművészek felsorolása.

7. **évfolyam**
Éves óraszám: 36

Témakörök	**Órakeret**	**Tartalmak**	**Tantárgyi koncentráció**
Szociális kapcsolatok	7	Személyes életvitel, mindennapi együttműködés, felelősség vállalás. Pályaorientáció	rajz, technika, biológia
Természeti és társadalmi környezet	7	Megélhetési módok és tevékenységek. Hagyományos cigány mesterségek.	rajz, technika, testnevelés, biológia, földrajz, történelem
Ünnepeink, hitélet	5	Egyházi és családi ünnepek. A cigányság hitélete.	rajz, technika, irodalom, ének, zene, biológia, történelem
Kulturális élet	7	Zenetörténet. Híres cigány ábrázolások a művészetben. Kortárs cigány művészek.	történelem, irodalom, rajz, ének, zene, testnevelés
Múlt és jelen	7	A cigányság helye a világban, helyzetük Magyarországon	történelem, földrajz, biológia

Szabadon felhasználható óra: 3

A továbbhaladás feltételei:
Népdalok, műdalok, zenei szemelvények éneklése emlékezetből. Irodalmi alkotások elemzése. Képzőművészeti alkotások felismerése, megnevezése. Ismeretszerzés cigányság

kereszténységgel való kapcsolódásának folyamatáról. Önálló vélemény, alkotás arról, hogyan segítheti egy-egy alkotó a cigányság kulturális felemelkedését. Tudjon objektív véleményt alkotni napjaink eseményeiről, a cigányság helyzetéről.

8. évfolyam

Éves óraszám: 36

Témakörök	**Órakeret**	**Tartalmak**	**Tantárgyi koncentráció**
Szociális kapcsolatok	7	Személyes életvitel, mindennapi együttműködés, felelősség vállalás. Pályaorientáció	rajz, technika, biológia
Természeti és társadalmi környezet	7	Megélhetési módok és tevékenységek. Hagyományos cigány mesterségek.	rajz, technika, testnevelés, biológia, földrajz, történelem
Ünnepeink, hitélet	5	Egyházi és családi ünnepek. A cigányság hitélete.	rajz, technika, irodalom, ének, zene, biológia, történelem
Kulturális élet	7	Zenetörténet. Híres cigány ábrázolások a művészetben. Kortárs cigány művészek.	történelem, irodalom, rajz, ének, zene, testnevelés
Múlt és jelen	7	A cigányság helye a világban, helyzetük Magyarországon	történelem, földrajz, biológia

Szabadon felhasználható óra: 3

A továbbhaladás feltételei:
Népdalok, műdalok, zenei szemelvények éneklése emlékezetből. Irodalmi alkotások elemzése. Képzőművészeti alkotások felismerése, megnevezése. Ismeretszerzés cigányság kereszténységgel való kapcsolódásának folyamatáról. Önálló vélemény, alkotás arról, hogyan segítheti egy-egy alkotó a cigányság kulturális felemelkedését. Tudjon objektív véleményt alkotni napjaink eseményeiről, a cigányság helyzetéről.

Tehetséggondozó és felzárkóztató programokkal támogassa az egyéni képességek kibontakozását.

Teremtsen a diákok számára életkoruknak megfelelő formájú és jelentőségű döntési helyzeteket.

Mutasson fel szentek, ismert egyházi és elismert személyiségek által követésre méltó példákat.

Segítse elő a személyes meggyőződés, keresztény világszemlélet és világkép kialakítását és érzelmi-szellemi megerősítését, személyre és konkrét közösségekre szabott feladatok alapján.

Hozzon létre konstruktív, jellegzetes, tartalmas és felelős, szellemi arculattal rendelkező alkotó (kis) közösségeket, ahol a tanuló a közösségben való élet során fejlessze önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját.

Törekedjen azoknak a hátrányoknak a csökkentésére, amelyek a gyermekek szociokulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréséből fakadnak.

A nevelési programunkban értékeket hangsúlyozunk.
Figyelembe vesszük, hogy az érték – mint produktum – kettős funkciót tölt be.
1. Individualista fejlesztési funkció
2. Közösségfejlesztő funkció

Az értékek széles tárházából, három (az előzőek alapján kiválasztott érték) köré építjük pedagógia cél és feladatrendszerünket, amelyek:

1. **A tudás** 2. **Az egészség** 3. **A szocializáltság**

Érvényesség
Iskoláink, egészére, minden életkori fázisára érvényes, hangsúlyozandó és kialakítandó értékekről van szó, természetesen a sajátosságoknak megfelelő módon és formában. Az iskolai dokumentumokban (éves munkaterv, tanmenet, tanórai óraszervezésben, tanórán kívüli tevékenységekben) elősegítendőek, megjelenítendőek ezek az értékek.

AZ INTÉZMÉNYI NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, CÉLJA, FELADATAI, ELJÁRÁSAI

Az Egyház azért hozza létre iskoláit, intézményeit, mert egészen különleges eszközt lát bennük a teljes ember kiformálására (CIC 794-795. kánon).

A katolikus iskola része az egyház üdvözítő küldetésének, különösen a hitre való nevelés területén. Az Egyház a katolikus óvoda, iskola által, mely fölkínálja korunk embereinek a maga nevelési elgondolását, sajátos módon részt vállal a kulturális párbeszédben, s ezzel elősegíti a valóságos fejlődést, amely az ember teljes kibontakozásához vezet.

A keresztény nevelésnek abban kell segítenie a fiatalokat, hogy megérjenek a szabadság felelős megélésére, érzékük legyen a transzcendencia és az igazi értékek iránt. Megismerjék önmagukat és az őket körülvevő világot. Felülemelkedjenek a középszerűségen, ne fáradjanak bele a folytonos önképzésbe és önnevelésbe, és egyre jobban elkötelezzék magukat az Egyházon belül Isten és az emberek szolgálatára.

Iskolánk nevelési programját a Pécsi Egyházmegye Köznevelési Intézményeinek Katolikus Értékgyűjteményének Értéktára szerint állítottuk össze.

1. ÁLTALÁNOS ÉRTÉKEK

1. Ember

Az ember nem önmaga alkotója, vagy véletlen és céltalan folyamatok eredménye, hanem a mindeneket alkotó, végtelenül és visszavonhatatlanul szerető Isten teremtménye, aki saját képmására és lényének hasonlóságára alkotta őt férfinek és nőnek. Természete szerint két világ határán helyezkedik el: halandó teste és szükségletei alapján az anyagi világhoz, célját és létének értelmét tekintve pedig az anyagi világon túli létezőkhöz tartozik. Az ember küldetése, hogy elérje élete célját, az üdvösséget, és megélve az Istentől – bűn által – való elválasztottság megszűnését, visszajusson Isten jelenlétébe Jézus Krisztus kereszthalála és feltámadása által. Földi élete során törekedjen a tökéletes szeretetre embertársai iránt és Istennel együttműködve, a természet rendje szerint művelje a teremtett világot.

2. Élet tisztelete

Isten teremtő művének csúcsa az ember. Az élet szerzője és forrása Isten, ezért az emberi élet önmagában érték és megelőzi a teljesítményt. Isten gondviselő szeretete minden teremtményére kiárad. A teremtés rendje által közöttük hierarchiát állított fel, majd minden élőlényt megáldott, ezért az élet minden formáját tisztelni kell a teremtés rendje szerint.

3. Család

Egy férfi és egy nő szabad akaratból meghozott életfogytig tartó elköteleződése egymás iránt a kölcsönös, fenntartás nélküli önátadás és feltétlen elfogadás jegyében. Célja a másik boldogságának munkálása, a szeretetkapcsolat megélése, valamint a következő generáció életre hívása és felnevelése.

4. Teremtett világ

A teremtett világot Isten Igéje által hívta életre. A világmindenség rendjét és harmóniáját a létező dolgok közti különbségek és azok egymás közötti kapcsolatai adják. A teremtés szépsége a Teremtő végtelen szépségének visszatükröződése. Az ember a világot ajándékba kapta Istentől, ezért felelősséggel tartozik a világban folytatott tevékenységéért (pl. nem élheti fel a jövőt a jelenben.). Az ember feladata, hogy a létező dolgok közötti kapcsolatokat – természeti törvényként – megismerje és művelje a rábízott értékeket, végső soron pedig ezen keresztül is felismerje és tisztelje annak Teremtőjét, akaratával és értelmével pedig alárendelje magát üdvözítő tervének.

5. Kapcsolat

Az ember természetét tekintve társas lény. Feladata, hogy törekedjék a szeretet mind teljesebb megélésére Istennel, önmagával, embertársaival és a teremtett világgal egyaránt.

2. EGYHÁZUNK ÉRTÉKEI

1. Hit

A hit a nem látott dolgokban való bizonyosság. Hitünk alapja a mindent alkotó és az élettel megajándékozó Isten szeretetének elfogadása és visszatükrözése. Célja az üdvösség, vagyis Isten állandó jelenlétébe való eljutás, ami teljességében csak a halálunk után, Krisztus érdemszerző áldozata révén valósul meg.

2. Remény

Az életnek van értelme, amelynek alapját Isten emberszerető gondviselése és az örök életre való meghívása adja. Ez a bizonyosság ad erőt a feladatok, a nehézségek elviseléséhez és a számunkra ismeretlen jövő felé fordulás derűjéhez.

3. Szeretet

Isten maga a szeretet. A szeretet így elköteleződés Isten mellett, az az Istentől kapott, Jézustól tanult érték, amely segít túllépni emberi korlátainkon, és az arra kötelez bennünket, hogy megismerjük a ránk bízott tanítványokat, és azt adjuk számukra, amire személyesen szükségük van.

4. Közösség, egyház

Krisztus követői, akik együttesen teszik láthatóvá – építik fel – a testet, amelynek feje Krisztus. Különböző ajándékaik és a Szentlélek kegyelmei révén általuk folytatja a világban Isten megváltó működését Krisztus második eljöveteléig.

5. Szabadság

Az ember számára az abszolút szabadság nem létezik. Körülményeinkben (anyagi szükségletek, idő, tér stb.) korlátozottak vagyunk, ugyanakkor minden pillanatban van döntési lehetőségünk: *igen*-t vagy *nem*-et mondani az adott körülményre.

6. Szolgálat – Caritas

A szolgáló szeretet, ami révén észrevesszük embertársunk szükségleteit, és a lehetőségeink szerint kipótoljuk mindazt, amiben hiányt szenved. Szolgáló szeretet az is, amellyel egymás felé és tanítványaink felé fordulunk.

7. Egyházi hagyományaink

A katolikus egyháznak az egymást követő generációk által kétezer év alatt megfogalmazott, a különböző korok által felvetett új szempontok szerint újra értelmezett és megőrzött tanítása és kialakított szimbólumrendszere.

8. Családiasság

Ez alatt azt értjük, hogy intézményeinkben az oktatás során nem csupán a tudás átadásához és a továbbhaladáshoz szükséges teljesítménynek tulajdonítunk fontos szerepet, hanem legalább ilyen fontosnak tartjuk az egymásra figyelést, gondot fordítunk a feladatot végző ember – diák, tanár vagy bármilyen munkatárs – személyes igényeire és – a lehetőségekhez képest – tekintettel vagyunk a különböző életállapotokból adódó különleges helyzetekre. E személyes kapcsolatok által erősítjük a szociális érzékenységet, az érzelmi intelligenciát, az értékesség tudatát és a közösség élményét.

3. NEVELÉSI ÉRTÉKEK:

1. Tudás, műveltség

A teremtett világ felfedezése során szerzett ismeretek, a különböző emberi kultúrák által létrehozott anyagi és szellemi alkotások, amikre a jelen társadalma épül. Ezek ismerete nélkülözhetetlen a jelen megértése és a jövőre vonatkozó tervek kialakítása szempontjából.

2. Empátia, elfogadás

A másik ember érzéseivel, élethelyzetével való azonosulás képessége. Ez a beleélő képesség teszi lehetővé, hogy megértsük embertársunk véleményét, cselekedeteit – még ha adott esetben különbözik is a mienktől –, és ez segíti a kölcsönösen elfogadható közös értékek mentén való együttműködés kialakítását.

3. Személyesség pedagógiája

A személyiség kibontakozása, olyan hosszú folyamat, amelyet kísérni kell. Az intézmény világos, áttekinthető, kiszámítható kereteket biztosít ehhez a folyamathoz. Az egyéni fejlődés-fejlesztés kísérése személyes törődést és odafigyelést követel, amit a legteljesebb módon meg akarunk adni növendékeinknek.

4. Hazaszeretet

A nemzet iránti kötődés, a hagyománytisztelet, a magyarságtudat és a felelős állampolgári viselkedés megalapozása a nevelés minden területén. Identitásunk fontos része.

5. Anyanyelvi nevelés

Fontosnak tartjuk az anyanyelvi kultúra (hagyományainak, legfontosabb szerzőinek és műveik) széleskörű megismertetését és a köznapi életben való kiművelt, tudatos használatát.

6. Nemzetiségi hagyományok

Az intézmény sajátosságainak megfelelően a nemzetiségi önazonosság alapjainak lerakása. A népcsoport kultúrájának, hagyományainak ápolása, átörökítése.

7. Intézményi hagyományok

A jeles napoknak, a nemzeti, intézményi ünnepeknek, a liturgikus év kiemelt eseményeinek, időszakainak megünneplése fontos feladat. Az intézményben kialakult jó gyakorlatok beépítése a mindennapi tevékenységekbe.

8. Idegen nyelv ismerete

Más kultúrák és az azokból származó emberek világszemléletének, értékeinek megismerése szempontjából nélkülözhetetlen tudás. A kor elvárásainak megfelelő, felhasználóképes idegen nyelvi tudás kialakítása.

9. Rend és fegyelem

„Tartsd meg a rendet, a rend is megtart téged" mottó alapján, szokás és szabályrendszer kialakítása, belsővé tétele, betartása és betartatása.

10. Egészséges életmód

A testi, lelki, szellemi egység megvalósítása érdekében az egészséges életvitel igényének kialakítása és mindennapi gyakorlatának biztosítása.

11. Művészeti nevelés

A személyiség legbelsőbb rétegeit az érzelmeket éri el, a tudattalan összekötő elemeit érinti meg. Az alapfokú művészeti nevelés feltárja a növendékekben a művészet megörökítő szerepét, megérteti, hogy az alkotás a legértékesebb emberi alapképesség.

Az iskola alapvető célja:

„ A katolikus iskolában az oktatásnak és a nevelésnek meg kell felelnie a katolikus tanítás elveinek; az oktatóknak pedig ki kell tűnniük helyes tanításukkal és becsületes életükkel."
(CIC 803. kánon)

Pedagógiai tevékenységünk a fent idézett elvárásnak megfelelően tehát:

- az alapvető emberi és szabadságjogok, a gyermekeket megillető jogok érvényesítése; keresztény értékrend;
- egymás iránti felelősség, bizalom, szeretet és tapintat;
- intellektuális igényesség, kulturált stílus minden tevékenységében;
- az keresztény erkölcsi normák betartása, betartatása;
- az egészséges fejlődés érdekében: az egyéni és közösségi érdekek egyensúlyban tartása;
- az egyéni és életkori sajátosságok figyelembe vétele;
- a nemzeti, etnikai kisebbségi azonosságtudat tiszteletben tartása, fejlesztése;
- építés a tanulók öntevékenységére, önszerveződő képességére;
- a szülőkkel, a kapcsolódó iskolákkal és egyházi közösségekkel való konstruktív együttműködés.

AZ INTÉZMÉNYI NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA FELADATAI

A katolikus közoktatási intézmény kötelessége vállalni a tanulók személyiségének keresztény szellemű formálását: „ma különösen, hiszen számot kell vetnünk azzal, hogy a család és a társadalom e téren nem teszi meg, ami rajta áll." [1] Ezért intézményünk feladata:
Segítse elő az **egyéni életélmények** szerzését, az **egyéni képességek kibontakozását** a hitélet erősítését szolgáló (lelkigyakorlat, zarándoklat, stb.) programokban, az órai munkában és a tanórán kívüli tevékenységekben: napközi, tanulószoba, **szakkörök, kirándulás, erdei iskola**, iskolaújság, stb.

Fejlessze a tanulók problémamegoldó gondolkodását, az összefüggések felismerését, a morális kérdések megítélését osztályfőnöki órák, vezetői és közösséget érintő intézkedések, tantárgyak elsajátítása során.

A tudás-mint érték

A tudást tágan értelmezzük, érvényes az anyanyelvi és idegen nyelvi, a társadalomtudományos, természettudományos és a készségtárgyakban megjelenő tudáselemekre és összefüggésekre. A tudás értelmezésénél az alábbiakra vagyunk figyelemmel.

1. A gondolkodás, a megismerés készségeinek és képességeinek a kifejlesztése, melyek segítségével az egyén képes a környezetéből felvett információkat hatékonyan feldolgozni, elemezni, az elemzések alapján következtetéseket levonni és döntéseket hozni.
2. Az iskolánknak olyan ismereteket kell közvetítenie, amelyek felhasználhatók a gyakorlatban, a mindennapi életben, amelyek lehetővé teszik az ember környezetében előforduló természeti és társadalmi jelenségek mélyebb megértését, eszközök, anyagok hatékonyabb használatát, a környezet megóvását.
3. Ez az érték bevezetést nyújt a különböző tudományokba, előkészít a későbbi tanulmányokra, megteremti valamely szakmára, hivatásra való felkészítés alapjait.
4. A diákok segítése abban a folyamatban, hogy a keresztény értékekre építve művelt emberré, gazdag (szépre, jóra, fogékony) személyiséggé, Istent és embertársait szerető, felelős polgárrá, tisztességes, emberséges, alkotásra és boldogságra képes emberré váljanak.

Miért választottuk ezt az értéket?

a) az általános iskola feladata továbbra is az, hogy fejlesztő munkája mellett felkészítse a tanulókat a továbbtanulásra
b) sikerorientált világunkban is egyre nagyobb az értéke a stabil, a biztos, speciális tudáselemekből építkező ismereteknek
c) A teremtett világ felfedezése során szerzett ismeretek, a különböző emberi kultúrák által létrehozott anyagi és szellemi alkotások, amikre a jelen társadalma épül. Ezek ismerete nélkülözhetetlen a jelen megértése és a jövőre vonatkozó tervek kialakítása szempontjából.

[1] A katolikus iskola (A Katolikus Nevelés Kongregációja, Róma 1977.) 45. oldal

d) az értelmi felkészültség fejlődése, fejlesztése az eredményes nevelés – oktatás – képzés kiinduló feltétele. Eszköze az információ kezelése, feldolgozása által sajátítunk el minden ismeretet, készséget, képességet, legyen az elméleti, gyakorlati, mozgásos, esztétikai ismeret.

Célok:

- a tevékenységközpontúság alapján a tanulókban alakuljon ki a sokoldalú ismeretszerzés képessége
- a problémaérzékenység iránti fogékonyság, kíváncsiság fejlesztése
- tehetség felismerése és széleskörű kibontakoztatása
- sikeres pályaválasztás

Feladatok, részcélok:

- az indirekt gondolkodás fejlesztése
- az életkornak megfelelő az analízis, szintézis, absztrahálás képességének fejlesztése
- tanórai differenciálás megvalósítása
- önálló, öntevékeny, alkotó részvétel a tanulásban
- bemutatók, kiállítások, versenyek szervezése
- szakkörök, érdeklődési körök, sportkörök
- könyvtár, médiatár, Internet használata
- tanulmányi kirándulások, intézménylátogatások, üzemlátogatások szervezése
- pedagógus szakmai, minőségi munkájának fejlesztése
- kompetencia alapú oktatás elterjesztése
- játékba integrált tanulás
- pályaválasztást segítő rendezvények szervezése

Életkorra bontott feladatok:

a.) 1-4. évfolyamon

- játék és mesehallgatás képességfejlesztési lehetőségei
- SNI gyerekeknél a kompenzációs lehetőségek bővítése, a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciált fejlesztése
- teljesítménymotivációk (elismerési vágy) kialakítása, esetleges gátló, szülői beállítódások megszüntetése
- tanítványi kötődés kihasználása, erősítése
- a társakhoz való viszony (segítőkészség, együttműködés, tisztességes versenyzés kiépítése, fejlesztése)
- helyes tanulási szokások kialakítása (rendszeresség, önellenőrzés)
- szemléletes megfigyelések biztosítása
- szóbeli megfogalmazás, szókincs fejlesztése
- olvasási, írás-, beszédkészség fejlesztése

- szövegértés és képzés gyakorlása
- rendszerezési, kombinációs, szabályindukciós képesség tárgyakkal, manipulációs úton fejlesztve
- számítógépes játékok működtetése (kezelési készség fejlesztése)
- mozgáskoordináció fejlesztése (sportolási lehetőség és eszközökkel való manipulálás)

b.) 5-8. évfolyamon

- a tanulási motívumok céltudatos tevékenységgé alakítása
- a tanulás értékének tudatosítása
- értelmezések, törvényszerűségek, bizonyítási, kritikai igény fejlesztése
- fogalmazási készség (szóban, írásban) fejlesztése
- könyvtárhasználat, Internet kezelés, oktatóprogramok önálló használata
- bonyolultabb sportmozgások
- versenyszellem és sikerélmény biztosítása
- érdeklődési körökben hasznos, érdekes ismeretszerzés
- az absztrahálás képességének fejlesztése
- az egyedi és az általános megkülönböztetése

Felhasználandó eszköztár:

- számítógépterem, Internet hozzáférés
- multimédiás – nyelvtanulást segítő eszközök
- kísérleti eszközök, anyagok használata
- könyvtári állomány (lexikon, szótár, verseskötet, kötelező olvasmányok, stb.)
- sportoláshoz szükséges felszerelések, eszközök, létesítmények
- pontos követelményrendszer és ellenőrzési szempontok
- pedagógiai felkészültség, továbbképzési formák
- tanári érdekeltségi rendszer
- hatáserősítő szülői együttműködés kialakítása
- szakköri lehetőség, versenysportok lehetőségei
- fejlesztő eszközrendszer
- üzemlátogatások, a tanulók a jó pályaválasztását különböző rendezvényekkel (pályaválasztási börze), pályaválasztási szakkörökkel segítjük.

Hatékonysági mutatók:

1. iskolaérettség és felvétel
2. egy-egy sportágban leigazolt versenyzői tagság
3. tanulmányi versenyeken indulás és eredményességi mutatók
4. szakkörök bemutatóinak sikeressége
5. továbbtanulási mutatók

Az egészség – mint érték

Miért választottuk ezt az értéket?

a.) az egészségfejlesztő funkcióknak fontos szerepe van az egyén érvényesülésében
b.) az értékhez kapcsolható eljárás és eszközrendszer hozzájárul a népesség fizikai fejlődéséhez, munkaképességének megőrzéséhez, életben maradási esélyeinek fokozásához.

Célok:

- Az egészségkulturáltság elérésének eszközeivel igényesebb tanulói szükségletek kialakítása életvitel módosítása
- A testi, lelki, szellemi egység megvalósítása érdekében az egészséges életvitel igényének kialakítása és mindennapi gyakorlatának biztosítása.

Feladatok, részcélok:

- élettér környezeti és tárgyi feltételinek alakítása és működtetése
- személyes higiénia belső szükségletté válása rendszeres ellenőrzéssel
- mozgáskultúra fejlesztése sportági kínálat növelésével
- személyes példaadás
- étkezési szokások szempontjainak gyakoroltatása
- helyes napirend kialakításának segítése
- szülői együttműködés kialakítása
- saját és mások egészségének megőrzésének biztosítása
- egészségre káros szokások megelőzése, kezelése

Állapotfelmérés:

A feladatok meghatározásához szükséges helyzetelemzés nélkülözhetetlen része. A következő témakörökben végzünk állapotfelmérést:

<u>Testi egészség:</u>

- szervi problémák
- allergiás gyermekek
- mozgáskorlátozottak
- gyógyszerérzékenység
- beszédhibás, részképesség zavaros tanulók
- túlsúlyos, vagy kórosan sovány tanulók
- fogászati problémák
- gyógytestnevelésre utasítottak
- iskolai balesetek

<u>Lelki egészség:</u>

- hangulati állapot
- túlterheltségi mutatók
- óvodához, iskolához fűződő viszony

- szexuális veszélyeztetettség

Tanulók szociális helyzete:

- állami gondozott
- hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű
- veszélyeztetett
- SNI
- szülői háttér hiányosságai

Káros szenvedélyek:

- alkoholfogyasztás
- kábítószer fogyasztás
- dohányzás

Iskolai környezet hatása:

- tantermek állapota
- folyosók, WC-k állapota
- ebédlő állapota
- udvar, sportpályák állapota

Program életkori szakaszokra bontva (tanmenetek, munkatervek ennek lebontásával készüljenek)

a.) 1-3. évfolyamon
- gondozási feladatok
- SNI óvodások megfelelő önkiszolgáló képességeinek fejlesztése
- pihenés fontossága
- az öt érzékszerv ápolása, védelmének módjai
- az emóciók felelős és felelőtlen kifejezései és hatásuk
- jó testtartás jellemzői, helyes légzés
- biztonsági előírások tudatosítása gyógyszerek esetén
- bemutatni a fertőzésveszélyes helyzeteket, a védekezés fogalmait
- az időjárásnak, tevékenységnek megfelelő öltözés tudatosítása
- környezetszennyezés kérdéseit, környezetének tisztántartásával gyakoroltatni
- **növényápolás**, kisállattartás **gyakorlatát kialakítani**

b.) 4-6. évfolyamon
- a fizikai, mentális, emocionális jó közérzet kapcsolata
- **családi és közösségi kapcsolatok hatása az egyén egészségmagatartására**
- táplálkozás és egészség kérdései, testtartás, sport szerepe
- betegségmegelőzés, felismerés, tennivalók
- az ember és környezetkárosító lehetőségek elkerülésére

c.) 7-8. évfolyamon
- serdülőkor egészségügyi problémáinak feldolgozása
- férfi-női fejlődés különböző okai, testünk működése
- sportolási lehetőségek, előnyök, veszélyek
- drogellenes információk
- betegápolás és orvosi ellátás

- szexualitás, menstruáció, higiéniája, felelőssége
- öltözködés, divat, egészség kapcsolata, összefüggései
- egészséges környezet megvalósítása

Hatékonysági mutatók:

A célkitűzésben megjelölteket az alábbiak figyelembevételével, vizsgálatával tudjuk tetten érni:

1. tanulók személyes megjelenése testi ápoltság ruházat felszerelés
   magatartási jellemzők (tanórán, szünetben, utcán, ebédlőben, kiránduláson, tanórán kívüli foglalkozáson)
2. A tevékenységi élettér állapota
   világítás, hőfok, szellőztetés (oxigén) szemetelés, rongálások gyakorisága esztétikai megjelenés (virág, díszítés, függöny) tanulói produktumok megjelenése
3. Sport, testmozgás különböző formáinak ismerete
   aktivitás előnyei
   napirend fontossága
4. Betegségek fajtái és előfordulásuk (hiányzási mutatók) szexuális problémák és kezelésük káros szenvedélyek (dohányzás, stb.) balesetek előfordulásának gyakorisága, okai
5. Pedagógus megjelenése, ápoltsága rossz példamutatás
   rossz szokások (dohányzás, alkohol) kötözködő magatartás
   közömbösség tanulói magatartással, megjelenéssel, környezeti hatásokkal szemben

A hatékonysági mutatóknak megfelelő vizsgálatokat félévenként kell készítenünk a munkaközösség-vezetők és pedagógusok bevonásával.

A szocializáltság - mint érték

A nevelés három színterén - család, iskola, társadalom - a családok nagy többsége nem tudja, vagy nem akarja elsődleges szerepét betölteni. Az iskola kénytelen ezzel a helyzettel megküzdeni, de képtelen a családi és társadalmi nevelés hiányát teljesen pótolni.
A katolikus iskolák különös figyelmet szentelnek a gyengébbekre, és segítik a nehezebb körülmények között élőket.
Nevelésünk a keresztény értékrend elfogadását, a keresztény életforma kialakítását, mindennapi megélését segíti elő, amely remélhetőleg tanítványaink számára maradandó lesz. Megvédi őket az alkoholizmus, kábítószer, egyéb erkölcsi veszélytől. Arra neveljük tanítványainkat, hogy a másik ember érzéseivel, élethelyzetével azonosulni tudjon. Ez a beleélő

képesség teszi lehetővő, hogy megértsük ember tásaink cselekedeteit, véleményét, még ha adott esetben különbözik is a miénktől.
A szocializáltság, mint érték megjelentetése magában hordozza azt a cél és feladatrendszert, amelyben az iskola hozzájárul ahhoz a folyamathoz, amelyben a gyermek biológiai lényből szociális lénnyé fejlődik, autonóm, szociális-morális jellemzőkkel bíró emberré válik.

Az autonóm szociomorális emberkép összetett, szocializációs célokra megjelölt elemei:
Autonómia a személyiség önvezérlő képességének fejlesztése, amelyben a külső elvárások és belső igények összhangban vannak, amelyben megszűnik a személyiség és magatartás szituációfüggő jellege, önmaga alakítja igényeinek megfelelően a szituációkat.
Altruisztikus, szociális közösségre orientált

1. az a képesség, amelyben a személyiség képes egyes tettei konzekvenciáinak és más személyes motívumai, problémái, érdekei figyelembevételére.
2. képes a magatartási normák alkalmazására a kiscsoporton kívül is.

Morális tudatosság

1. képes a különböző normák közötti tájékozódásra és választásra
2. képes a már elfogadott normáit a valóságról szerzett reális tapasztalatai alapján felülvizsgálni, módosítani
3. képes a normatív elvárások legitimitásának vizsgálatára
4. képes érvelni, indokolni az elfogadott magatartás normák mellett

Miért választottuk ezt az értéket?

a.) a szociálisan kívánatos viselkedés tanítása minden kétséget kizáróan a következő évtizedek korszelleme lesz.
b.) a szülői hatások nem teremtik meg mindig a szociális viselkedés megfelelő szintjeit.
c.) tanulóink összetétele az interperszonális problémák megelőzésének, illetve csökkentésének igényét veti fel.
d.) szaporodnak társadalmukban a feszültség és konfliktushelyzetek, amelyeket tanulóinknak szociálisan elfogadott módon kell kerülniük, hogy kívánt céljaikat elérhessék.

Célok:

- magatartási normák felmutatása, érzelmi elfogadása és ennek megfelelő viselkedés kialakítása
- a személyiség erkölcsi arculatának alapozása, helyes magatartásformák megismertetése és gyakoroltatása, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus ismeretnyújtás
- a pluralizmus alapján megláttatni azt, hogy ez az érték is szituációtól függő és változó.
- a társadalmunkban létező, eltérő értékrendek megismertetése
- kommunikációs készségek gazdagítása, tudatossá tétele
- a kötelességérzés és felelősség kialakítása
- a rivalizáció egészséges gyakorlatának megismertetése
- segítő magatartás, kooperáció kialakítása
- aktív nevelői magatartás a valóságpedagógia alkalmazásakor

- a másság elfogadása és megélése
- tudatosítani, hogy az interperszonális kapcsolatokon túl az élettér védelmének, szeretetének, értelmes alakításának az igényét is elősegíti a szocializáltság, mint érték megjelenése

Területei:

Ennek az értéknek az elfogadása, kialakítása, védelme átszövi az egész iskolai gyakorlatot ezért a különösen fontos területeket jelöljük meg:

- Diáknap szervezése
- Iskolatörvények (házirend megalkotása, működtetése)
- Ügyeleti rendszer segítése, szervezése
- Jutalmazási (büntetési) rendszer működtetése, véleményezése
- Egyéni és közösségi beszélgetések (osztályfőnöki, fejlesztő órák)
- Ünnepségeken, rendezvényeken való szereplési lehetőség
- Névnapi összejövetelek (osztályszinten)
- Szakkörök, sportkörök munkájában részvétel
- Tanulmányi kirándulások, országjárások szervezése

Nevelési teendők:

- szociális tanulás alkalmazása
- szerepempátia felkeltése
- vélemények orientálása (viták, megbeszélések)
- morális történések szemléltetése (jó-rossz, következményekkel)
- konfliktushelyzetek elemzése, elemeztetése
- választási lehetőségek felkínálása (megerősítő, leépítő következményeivel, átélési lehetőségével együtt)
- aktivitás biztosítása vitákban, döntésekben a
- keresztény családi nevelés folytatásaként a katolikus értékek erősítése és kiegészítése, valamint közvetítése a gyermek által a családban

Hatékonysági mutatók:

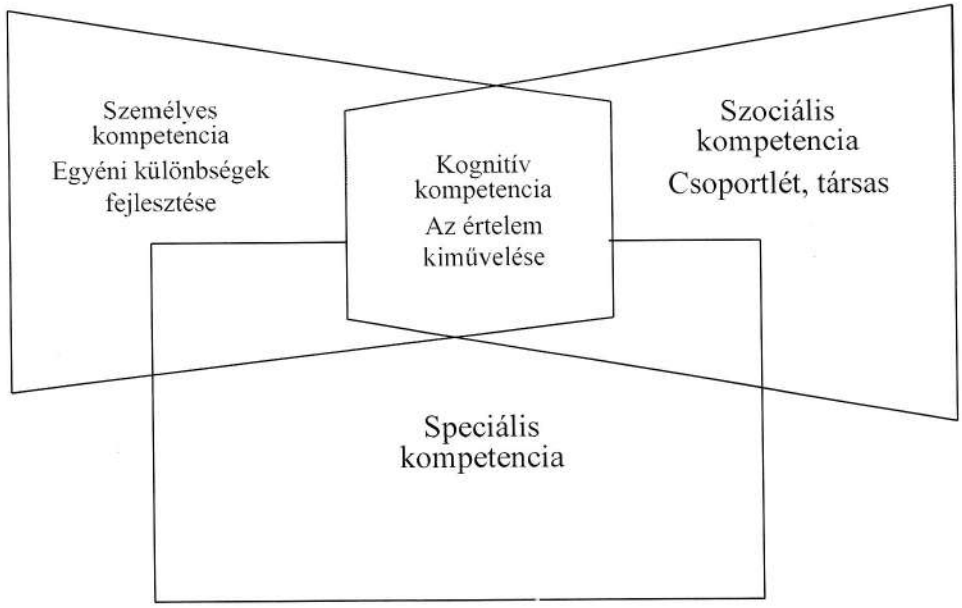
1. Szociometriai helyzet vizsgálatának eredménye
2. Társas kapcsolatok minősége
3. Tevékenységszervezés modellje: tanulói együttműködés, folyamatos kommunikáció fejlettsége, közös döntések megvalósulásának szintje
4. Különböző rendezvények, akciók, csoportesemények tanulói részvétele minősége
5. Együttműködő-kommunikatív pedagógusi magatartás megléte
6. Kondicionáló - szelektív hatásrendszer működtetésének tudatossága

Forma: értekezlet, írásbeli, szóbeli beszámoló

SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

Célkitűzésünkből adódik a mottónk: ***"Nem ismeretközpontú, hanem személyiségközpontú az iskolánk".***
Iskolánk nevelésének alapfunkciója a személyiségfejlődés szándékos segítése, a pozitív egyéni értékrend kialakításának, megszilárdításának, pozitív irányú változásának az elősegítésével.

Személyiségfejlesztésünk modellje:

Ezek a kompetenciák a személyiség valamennyi egzisztenciális jelentőségű funkciójának eredményes teljesülését szolgálják.
A nevelésünk alapvető feladata ezen kompetenciák fejlesztése, amelyek egymással szorosan összefüggenek. Így jól szolgálják a nevelésünk, oktatásunk, képzésünk célkitűzésünkben is megfogalmazott egységét.

Személyes kompetencia
A személyes kompetencia fejlesztése érdekében figyelemmel kell lennünk a következőkre:
- A biológiai lét értékei közül
  - Az élet tiszteletére
  - Az egészség értékére
- Az én harmóniájára, autonómiájára
  - Önismeret, önnevelés, önbecsülés, önbizalom, belső harmónia, ambíció kérdéseire
- Az egyén szuverenitására
  - Szabadságvágyára
  - Önállósulási, öntevékenységi vágyára

Az affektív különbségek általában normális eloszlásúak, de az egyéniségfejlesztési szempontból ismerni kell az öröklött személyiség aktivitását szabályozó szélsőséges dimenziókat is:

Ingerszükséglet: introvertált – extrovertált
Érzelemerősség: melankolikus – kolerikus
Érzelemingadozás: flegmatikus – szangvinikus
Koncentráltság: dekoncentrált – túlkoncentrált

A pedagógus feladata felismerni az egyes eseteket és a fejlesztési eljárásokat ennek megfelelően kialakítani.

Elvégzendő feladatok

- Tanulóink értsék meg a szabálytudat, feladattudat, a döntési szabadság és a felelősség szerepét.
- Olyan iskolai értékrend kialakítása, működtetése, amelyben a tanulók biztonságban érzik magukat, mivel a magatartási szabályok átláthatóak, kiszámíthatóak és mindenkitől egyértelműen, következetesen elvártak
- Reális tanulói önértékelés fejlesztése
- Vallási életbe való bevezetés, kapcsolatok lelki vezetőkkel
- A hitéleti nevelés személyre szabott legyen; alkalmazkodjon a gyermek hitéleti múltjához.

A fejlesztő terület domináns színtere

- testnevelés, biológia, osztályfőnöki órák □ sportfoglalkozások
- életvitel és gyakorlati foglalkozások
- önismereti játékok, tréningek
- hittan és erkölcstan órák

Kognitív kompetencia fejlesztése

Az iskola egész életét úgy kívánjuk alakítani, hogy a felkínált információk minél változatosabbak legyenek. Nem szabad a gyerekeket unatkozni hagyni.
A kötelező iskola által kínált értelemfejlesztő lehetőségekből a tanulók nagy része csak akkor képes profitálni, ha megfelelően motivált. Ezért iskolánk fő feladata az egyéni motivációk kiváltása, megszilárdítása.
Kognitív kompetencia motívumai

- megismerési vágy
  - ingerszükséglet
  - kíváncsiság
  - érdeklődés
- felfedezési vágy
  - felismerési

  - megfigyelési késztetés
  - értelmezési vágy
- kötelességtudat
- játékszeretet
- alkotásvágy
- tanulási sikervágy
- elismerésvágy
- kudarcfélelem

Az egyéni fejlesztésnek az évfolyamokon, témákon átlépő folyamatos, optimális begyakorlottságot kell célul kitűznie. E fejlesztő terület domináns színterei

- tanórák
- szakköri foglalkozások
- kreatív műhelyek
- felzárkóztatási foglalkozások
- versenyek, pályázatok
- informatika, könyvtár használat

Szociális kompetencia

A csoportlét, társas viselkedés, komplex, bonyolult hatásrendszer, de személyiségfejlesztés szempontjából a legerősebb hatású.
A szociális viselkedés alapvető jelentőségű öröklött alapja az érzelmi kommunikáció. A közösségi nevelés alapja a kinyilatkoztatásban és a szívbe írt törvényben gyökerező keresztény értékrend. Ezért egyik legfontosabb pedagógiai feladatunk a közösségben ezeknek az értékeknek a képviselete, illetve kialakítása, hogy ezáltal a közösség támogathassa tagjait az értékek életté váltásában. Közösségeinkben lehetőségeinkhez mérten fel kell vállalni és segíteni azokat, akik élik és vállalják hitüket, és azokat is, akik még távolabb vannak Szociális kompetencia fejlesztése

- játék
- kommunikáció
- konfliktuskezelés
- együttműködés
- segítés
- versengés tudatos kezelésével érhető el.

E fejlesztő terület domináns színterei

- osztályfőnöki órák
- iskolai, egyházi rendezvények
- kirándulások, versenyek

Speciális kompetencia

Speciális kompetenciák fejlesztésének közös alapja az alkotóképesség és valamilyenfajta tehetség. Pl. sport

KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

Közösség: Az emberek olyan egyesülése, amelyet közös érdek, cél, közös törekvések kapcsolnak össze.

Iskolai munkánkban kulcsfontosságú tényező a pedagógusközösség. A pedagógusok és a gyermekek közössége, közösségünk fejlődése kölcsönösen feltételezi egymást, egységet alkot. A nevelők közössége és a tanulók közössége nem két, hanem egy, mégpedig pedagógiai közösség. Közösségünkről szólva igényeljük és feltételezzük a nevelői, a tanulói mellett a szülői közösség egységét is. Az iskolánk közösségeit szűkebb értelemben- gyermekek és felnőttek, tanulók és nevelők alkotják. Tágabb értelmezésébe beletartozónak értjük a szülőket is. A teljes iskolaközösségünk gerince a pedagógusközösség, melynek erősítése kiemelt és állandó feladat. Az iskolai élet fejlődése attól is függ, hogy a tantestületünk mennyire formálódott valódi nevelői közösséggé. Valódi pedagógusközösségek nélkül igazi gyermekközösségeket sem teremthet az iskolánk.

Nevelői közösség

Intézményünkben prioritása van a teljes embert formáló nevelői és oktatói munkának. Kiemelt jelentőséggel kell bírnia az életkort figyelembe véve: a keresztény értékrend kialakítása, a nemzeti értékek tisztelete, hagyományainak megismerése és ápolása, a családi életre való nevelés, színvonalas, a kor követelményeinek megfelelő oktatás és a közösségformálás.

Feladataink:

- Jó emberi kapcsolatok, jó munkatársi viszony, segítőkészség kialakítása.
- Egymás munkájának megbecsülése, kollegialitás
- A hagyományok megtartása, közös célok, feladatok kitűzése.
- Közös élményt nyújtó együttlétek szervezése.
- Az önértékelés képességének fejlesztése, az önigény mércéjének emelése.
- Gyermekközpontú, magas pedagógiai kultúrájú nevelőtestület kialakítása.
- A vállalt feladatok maradéktalan teljesítése, köztehervíselés.
- Normák és szabályok közvetítése, személyes példamutatás és jól irányított egyéni, ill. közösségi cselekvések szervezése

Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

- Az osztályfőnököt az igazgató bízza meg minden tanév júniusában.
- Az osztályfőnöki órákra felkészül, az órák témáit a helyi tantervünkben részletezzük.
- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.
- Együttműködik az osztály diákönkormányzatával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját. Kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.

- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, szöveges értékelések és bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő gyermekvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola gyermekvédelmi felelősével.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Segíti a közös feladatok megoldását.
- A hatékony tanuló- és közösség-megismerés érdekében órát látogat az osztályban.

Gyermekközösségek

Cél: Keresztény intézményként feladatunk úgy nevelni a ránk bízottakat, hogy felkészüljenek az egyházban történő szerepvállalásra. A XXI. század veszélyei nemzetünkre és közösségeinkre nézve a globalizáció és a szekularizáció, valamint a családi közösségek felbomlása, ezért kiemelten fontossá válik a keresztény szellemű közösség létrehozása, ami a megoldást jelenti értékrendünk megtartásában. Magának az egyháznak is egyre inkább közösséggé kell válnia ahhoz, hogy a ma embere újra rátaláljon, segítségét megtalálja. A jól működő kis és nagy közösség egyúttal mintául szolgálhat a diák későbbi családi közösségének építéséhez is.
Követelmény: A tanulók életkori sajátosságait és a tagozatok eltérő képzési formáit figyelembe véve tervezzük a nevelési folyamatot.

Alsó tagozat

A gyermeki közösségek kialakítása, valamint ezek életének tudatos, tervszerű nevelői fejlesztése.
Ebben az életkorban a kisgyermek heteronóm – a felnőttek elvárásainak megfelelni akaró magatartása, az érzelmi kötődés a jellemző, ezért e közvetlen nevelői irányítás a meghatározó.

Felső tagozat

Az autonóm – önmagát értékelni és irányítani képes személyiség kialakítása a tanulói közösségek fejlesztése során. Nevelői segítséggel közösen kell célokat kitűzniük, a cél eléréséért összehangolt módon kell tevékenykedniük, a cél eléréséért összehangolt módon kell tevékenykedniük, az elvégzett munkát értékelniük kell.
Tanulóink már részt vesznek a Diákönkormányzat munkájába, ahol az önkormányzás képességét gyakorolhatják. Ebben az életszakaszban a nevelőnek gyakrabban kell élnie a közvetett irányítás eszközeivel.

Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A különféle iskolai tanuló közösségek megszervezése, nevelői irányítása

iskolai tanulóközösség	igazgató, ig.helyettes
osztályközösségek	osztályfőnökök
tanórai közösségek	szaktanárok
tanórán kívüli közösségek	osztályfőnökök, szaktanárok, edzők,
Diákönkormányzat	segítő nevelők

A gyermeki, tanulói közösségek tevékenységének megszervezése

A tanulói közösségek tevékenységének tudatos tervezése és folyamatos fejlesztése úgy, hogy a közösség által szervezett tevékenységbe a gyermekek, a tanulók bekapcsolódnak, aktívan részt vesznek és ott a közösségi-társadalmi együttéléshez szükséges magatartáshoz és viselkedési formákhoz tapasztalatokat szereznek.
Minden tevékenység során kiemelt szempont az együttműködő magatartás, az arányos munkamegosztás, a türelem, a tolerancia elvének érvényesítése.

Az osztályközösségek szintjén

A tanórán kívüli együttlét formáinak gazdagsága pl. séták, kirándulások, teadélutánok, mozi, színház, múzeum, rendezvények látogatása az osztályfőnökök irányításával, részvételével.

Az iskolai tanulóközösségek szintjén
Közös rendezvényeink az összetartozást erősítő erkölcsi és viselkedési normák, formai keretek kialakítását és a tevékenységek rendszeressé válását szolgálják.

- Évnyitó ünnepély – 1. osztályosok köszöntése
- Október 6. iskolai ünnepély
- Október 23. iskolai ünnepély
- November 2. Halottak napja
- Szent Miklós (Mikulás)
- Adventi gyertyagyújtások, koszorúkészítés és karácsonyi rendezvény
- Farsang
- Március 15. iskolai ünnepély
- Tavaszváró
- Kultúra és Sport Napja
- Néri Szent Fülöp - Emléknap
- Pünkösd
- Gyereknap, Diákönkormányzat Napja

- Ballagás
- Tanévzáró ünnepély

Egyéb színterek
- napközi otthon, tanulószoba
- iskolai sportkörök
- szakkörök
- versenyekre, kulturális bemutatókra szerveződő teamek

Szülők közössége

A szülők közvetlen és közvetett segítsége a közös nevelő munka összehangolása nélkülözhetetlen feladat. Pedagógiai egységünk a pedagógusok egységén kívül a szülők és diákok egyetértését, közös munkálkodását is jelenti.
Segítjük a családokat a keresztény nevelés helyes értelmezésében, hogy az iskola és a család együtt kiegészítve tölthesse be szerepét, annak érdekében, hogy a gyermek személyiség fejlődése kiegyensúlyozott legyen, hitben és szeretetben növekedjen.

A szülőkkel való kapcsolattartás területei:

- Családlátogatás
- Fogadóóra
- Szülői értekezlet
- Nyílt nap
- Évnyitó, évzáró

Szülők tevékenységi területei:

- aktív részvételt az iskolai rendezvényeken,
- őszinte véleménynyilvánítást,
- együttműködő magatartást,
- aktív közreműködést a partneri igények, elégedettség- és elégedetlenség mérésében
- nevelési problémák őszinte megbeszélését, közös megoldását,
- a családi nevelésben jelentkező nehézségek közös legyőzését,
- érdeklődő-segítő hozzáállást,

Fórumok, testületek:

- SZMK megbeszélések
- Szülői fórum
- Osztályon belüli szülői közösség

A szülők, a tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái

A szülői munkaközösség véleménynyilvánítási jogot gyakorol:

- a házirend elfogadásakor
- az értékelési rendszer kidolgozásakor
- nem kötelező tanórai foglalkozások rendjének kialakításakor
- tanórán kívüli tevékenységformák meghatározásakor

1. A tanulókat az iskola életéről, az iskola munkatervéről, illetve az aktuális feladatokról az iskola igazgatója, igazgatóhelyettese a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják:
   - az iskola igazgatója legalább évente egyszer a diákközgyűlésen, valamint a diákönkormányzat vezetőségének ülésén
   - a diákönkormányzat vezetője havonta egyszer a diákönkormányzat vezetőségének ülésén és a diákönkormányzat faliújságján keresztül - az osztályfőnökök folyamatosan az osztályfőnöki órán
2. A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan (szóban, illetve a tájékoztató füzeten keresztül írásban) tájékoztatják.
3. A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel vagy az iskolaszékkel.
4. A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkatervről, az aktuális feladatokról az iskola igazgatója és az osztályfőnökök tájékoztatják:
   - az iskola igazgatója legalább félévente egyszer az Iskolaszék ülésén vagy az iskolai szintű szülői értekezleten
   - az osztályfőnökök folyamatosan az osztályok szülői értekezletein.
5. A szülők és a pedagógusok együttműködésére az alábbi fórumok szolgálnak: a) Családlátogatás

   Feladata, a gyermek családi hátterének, körülményeinek megismerése, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztésének érdekében.

   b) Szülői értekezlet Feladata:
   - a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása
   - a szülők tájékoztatása
     - az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről
     - az országos és helyi közoktatás-politika alakulásáról, változásairól
     - a helyi tanterv követelményeiről
     - az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról

- saját gyermekének tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról
- a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintéjről
- az iskolai és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról

➢ a szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola igazgatósága felé

c) Fogadó óra

Feladata a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egyegy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal. (Otthoni tanulás, szabadidő helyes eltöltése, egészséges életmódra nevelés, tehetséggondozás, továbbtanulás, stb.)

d) Nyílt délelőtt

Feladata, hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül gyermeke és az osztályközössé iskolai életéről.

e) Nyílt tanítási nap

Feladata, hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül gyermeke és az osztályközössé iskolai életéről.

f) Írásbeli tájékoztató

Feladata a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.

A szülői értekezletek, a fogadóórák és a nyílt tanítási napok időpontját az iskolai munkaterv évenként határozza meg.

A szülők kérdéseit, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselők, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, nevelőtestületével vagy az iskolaszékkel, szülői székkel.

Mutasson utat a közösség erejével a toleráns magatartásra. Alakítsa ki a kultúra iránti nyitottságot.
Ösztönözze a növendékeket aktív részvételre a helyi kulturális életben és amatőr művészeti csoportok működésében.
Készítse fel az arra alkalmas növendékeket magasabb szintű együttesben való játékra.

KÜLÖNBÖZŐ HÁTRÁNYOKAT KOMPENZÁLÓ, SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG

Mottónk: ***"Adjunk esélyt minden tanulónknak, hiszen ezt csak tőlünk kaphatják meg."***

Beilleszkedési és magatartási nehézségeknek hívjuk azt a tünet együttest, amikor a gyermek viselkedése jelentősen eltér az adott életkorban megkívánható helyes magatartástól. Az iskolai környezetben ez úgy jelentkezik, hogy ezeknél a tanulóknál az általánosan használt nevelési eljárások nem hatékonyak.
Az ilyen tanulók nem tudnak, vagy nem akarnak alkalmazkodni a környezetükben érvényes szociális szabályokhoz. Az ilyen problémák okai lehetnek átmenetiek: a családban bekövetkezett változás, iskola- vagy tanárváltás, túl nagy követelmény. Az állandó okok között meg kell említeni a különböző fokú organikus zavarokat és a nem megfelelő szociális hátteret. Tünetként előfordulhat agresszív, a környezet ellen forduló viselkedés, de a passzív, szorongó, gátolt gyermekek is különleges figyelmet igényelnek. Mivel az ilyen tanulók speciális pedagógiai tevékenységet igényelnek, fontos a minél előbbi kiszűrésük.
A következő teendő a beilleszkedési, magatartási nehézség okainak feltárása, majd a megfelelő, egyénre szabott kezelési program kidolgozása.
Az okok feltárásának eszközei között fontos szerepet szánunk a viselkedési és neveltségi szint diagnosztikus mérésének.
Iskolánkban magas a roma származású tanulók aránya. Annak ellenére, hogy nem a cigány származást tartjuk önmagában hátrányos helyzetet jelentő tényezőnek az integrálás feladatai mellett, a romakultúra sajátosságait, a tanulók szociokulturális hátterét is figyelembe kell venniük pedagógiai fejlesztő munkánk során. A roma tanulók egyéni fejlesztésére intézményegységenként 2 órát építünk be tanórán kívüli foglalkozásokhoz. A Cigánykisebbségi Önkormányzat munkatársaival együttműködve, a problémákat feltárva egyénre szóló segítséget adunk, fejlesztést végzünk.
Fontos a különböző hátrányok diagnosztizálása, amelyek a következők:

- tanulási kudarcnak kitett tanulók
- magatartási, beilleszkedési nehézségekkel küzdő tanulók
- szociálisan hátrányos tanulók

A hátránykompenzálás színterei:

Tanórán belüli lehetőségek:

1. Hagyományos oktatásban résztvevő tanulók esetében
   - egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás
   - kis létszámú csoport
   - felzárkóztató foglalkozás
   - tanulószobai foglalkozás
   - napközi otthon

2. Dyslexiás program Szűrés, diagnosztizálás:
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye alapján
    - Cél: a tanulók rész képességzavarának kompenzálása.
    - Szervezeti forma maximum 10-12 fő csoportban
    - Módszerek: egyéni bánásmód, logopédiai foglalkozás (külső)

A tanítást-tanulást segítő eszközrendszer elemei

Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek

Az önálló tanulást segítő fejlesztés
- *tanulási motivációt erősítő és fenntartó tevékenységek*

Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése
- *tantárgyi képességfejlesztő programok*
- *kommunikációs képességeket fejlesztő programok*

Szociális kompetenciák fejlesztése
- *közösségfejlesztő, közösségépítő programok*
- *mentálhigiénés programok*

Kulturált életmódra nevelés, szuverén világkép kialakulásának segítése

Az integrációt segítő tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek
- *együttműködés civil (pl. tanodai) programmal*

Az integrációt elősegítő módszertani elemek
- *egyéni haladási ütemet segítő differenciált tanulásszervezés*
- *kooperatív tanulásszervezés*

Műhelymunka – a tanári együttműködés formái
- *értékelő esetmegbeszélések problémamegoldó fórumok*
- *hospitálásra épülő együttműködés*

A háromhavonta kötelező kompetencia alapú értékelési rendszer eszközei
- *a szöveges értékelés – árnyalt értékelés*
- *egyéni fejlődési napló*

Multikulturális tartalmak
- *multikulturális tartalmak projektekben feldolgozva*

Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Tanítványaink szociális háttere igen szélsőséges képet mutat. Munkánk tervezésénél figyelembe kell vennünk az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyereket nevelő, esetleg csonka családokét. Különösen nagy a felelősségünk a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek oktatásában, nevelésében. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

Iskolai tanulóink részletes helyzetelemzése:

- iskolákban: az osztályfőnökök által készített, a családok helyzetét feltáró adatbázis

Feladatunk az iskola világát nehezen elfogadó, ill. együtt nem működő, esetleg gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre késztető - kapcsolattartás.

Sok esetben halmozottan jelentkeznek a szociális problémák a családok körében. Iskolánk a keleti városrész területén találhatók, az itt élők között sok a munkanélküli, többségében cigány lakó. Sokan komfort nélküli önkormányzati bérlakásban tengetik életüket, képzetlenségük okán alig van esélyük a közmunkán kívüli munkavállalásra.

A hátrányos helyzet esetenként a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordja.

A hátrányos helyzet okai:

- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje.
- A család lakhelye és környezete.
- A gyermek és/vagy szülő egészségi állapota.
- A családtagok száma.

Környezeti okok:

A szocializáció színterei: - család
- kortárs csoport

1. Csonka család:

- válás v. haláleset
- állami gondozottság, gyámság
- tartósan távol levő szülő (munkavállalás vagy más ok miatt)

2. Sokgyermekes család:

- 3 vagy több gyermek

3. Szűkös lakásviszonyok:

- a család magas létszáma
- több generáció együttélése

5. Szülők iskolázatlansága

Nevelési hiányosságok:

- kettős nevelés
- felügyelet és gondozás hiánya

- helytelen bánásmód (brutalitás)
- érzelmi sivárság, közömbösség
- könnyelmű, felelőtlen életvitel
- bűnöző családi háttér

6. Negatív hatású baráti kör

Anyagi okok:

- Munkanélküliség
- Létminimum alatti 1 főre jutó jövedelem
- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik

Egészségügyi okok:

Születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékosság

- mozgáskorlátozottság
- érzékszervi károsodás (látás, hallás,...)
- szervi rendellenesség

- Tartós betegség
- Idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- Higiénés hiányosságok

A gyermek személyiségében rejlő okok:

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt
- Viselkedése: szökő, csavargó, italozó, drogozó, dohányzó
- Bandázó

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek jelen vannak az iskolai oktató - nevelő munka színterein, a tanórákon és tanórán kívüli foglalkozásokon egyaránt. A katolikus iskolák különös figyelmet szentelnek a gyengébbekre, és segítik a nehezebb körülmények között élőket.

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében:

- Anyagi támogatás lehetőségeinek kiaknázása
- Az önművelés igényének kialakítása.
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása.
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása.
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása.
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés.

- A testnevelés és sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét.

Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére:

1. Tanórákon:

- A tanulás tanítása minden szaktárgy óráin differenciált fejlesztés.
- Egészségtan
- Életvezetés
- Új sportágak megismertetése, bevezetése
- Interkulturális ismeretnyújtás: életvezetés, cigány irodalom, a cigányság története.

Tanórán kívül:

- Tehetséges tanítványaink pályázatokra, versenyekre való felkészítése.
- Felzárkóztató foglalkozás a tanulásban lemaradóknak.
- Igény szerint, napközi, tanulószoba biztosítása.
- Fakultációs keretben a családi életre nevelés és a tanulásmódszertan tanítása.
- Sportolási lehetőség az ISK foglalkozásokon (*labdarúgás, kosárlabda, , kézilabda*).
- Iskolai szakköreinkben további ismeretszerzés.
- Túrák, táborok, országjárások szervezése, részvétel biztosítása.
- Kulturális rendezvények csoportos látogatása.
- Pályázat elnyerése: mentortanárok segítségével a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók munkaerőpiaci esélyeinek javítása, az iskolarendszerből való lemorzsolódás csökkentése.

Szülőknek felajánlott segítség:

- Fórum - jogi és életvitellel kapcsolatos tanácsadás
- Sportolási lehetőség az iskolában
- Játékos, ismeretterjesztő klubfoglalkozások
- Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, fogadó órákon, írásos tájékoztatón keresztül
- Szülőkkel közös programok

Anyagi támogatás lehetősége:

- tankönyvtámogatás
- ingyenes tankönyvre jogosultság nyilvántartása
- tanszertámogatás
- tartós tankönyv biztosítása
- étkezési hozzájárulás
- ruhavásár
- pályázatok útján nyert támogatások elosztása

Rendszeres vagy eseti kapcsolatot tartunk a következő intézményekkel:

- Esztergár Lajos Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat
- Nevelési Tanácsadó
- Gyermekideggondozó
- Iskolaorvos, védőnő
- Pécs Városi Roma Nemzetiségi Önkormányzat

A Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola esélyegyenlőségi programja

Bevezetés

Az Országgyűlés „elismerve minden ember jogát ahhoz, hogy egyenlő méltóságú személyként élhessen, azon szándékától vezérelve, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára, kinyilvánítva azt, hogy az esélyegyenlőség előmozdítása elsősorban állami kötelezettség, tekintettel az Alkotmány 54. § (1) bekezdésére, 70/A. §-ára, valamint a Köztársaság nemzetközi kötelezettségeire és az európai közösségi jog vívmányaira" a megalkotta a 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról"

I. Esélyegyenlőség a közoktatásban

Az esélyteremtés feladatai

A közoktatásról szóló törvény rendelkezéseinek értelmezése alapján nem nehéz arra a következtetésre jutni, hogy a közoktatás-szolgáltatás szervezésének nem lehet más célkitűzése, mint az esélyteremtés minden gyermeknek, minden tanulónak. Hogy mit is jelent ez az esélyteremtés, azt röviden meglehetősen nehéz összefoglalni, a lényege talán úgy összegezhető, hogy minden gyermeknek meg kell adnia a közoktatás rendszerének az esélyt a sikeres iskolába lépéshez, a tanulmányok sikeres folytatásához és befejezéséhez. A közoktatás rendszeréből kilépőknek pedig rendelkeznie kell azokkal a képességekkel, amelyekkel, sikerrel lép be a középiskolába, majd azt elvégezve a felsőoktatásba, illetve a munkaerőpiacra. A közoktatás rendszerének felelőssége az is, hogy olyanok lépjenek ki az iskolarendszerből, akik képesek alkalmazkodni a változó körülményekhez, megszerezték azokat a jártasságokat, amelyek birtokában megújíthatják, bővíthetik ismereteiket, szükség esetén felkészülhetnek a pályamódosításra.

A tanulási esélyegyenlőség segítésének elvei

Minden tanköteles tanulónak törvényben biztosított joga, hogy számára megfelelő oktatásban részesüljön. Ennek érvényesítéséhez az iskolának (az iskolafenntartókkal, a családdal, a gondviselőkkel, szakmai és civil szervezetekkel együttműködve) a következő elvek szerint kell biztosítania a nevelő-oktató munka feltételeit:

- **kulcskompetenciák megalapozása**, megszilárdítása az 1-6. évfolyamon, folyamatos, egyénhez igazodó fejlesztés, a kulcskompetenciák bővítése az iskolázás további szakaszain;
- a tanulók **tanulási nehézségeinek feltárása**, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és valamennyi területén;
- a tanulási esélyegyenlőség eredményes segítésének egyik alapvető feltétele a tanulók **személyiségének megismerése**, az ahhoz illeszkedő pedagógiai módszerek alkalmazása;
- a tanulók önmagukhoz és másokhoz viszonyított **kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása**, fejlesztése a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon és e tevékenység támogatása az iskolán kívül;

- **egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények,** ellenőrzésiértékelési eljárások alkalmazása.

II. Helyzetelemzés

Földrajzi, társadalmi környezet

Iskolánk Pécs város keleti részében helyezkedik el, Hősök terén. Ez a terület a város egyik legszegényebb területe. A volt bányász kolónián jelenleg a lakosság nagy része anyagilag a szegényebb rétegből kerül ki. Nagyon sok a munkanélküliek aránya, és a nyugdíjasok száma. A gyerekek szüleinek nagy része alacsonyan iskolázott. Szakképesítés és munkanélküli családokból kerülnek az óvodába a gyerekek. Külváros elszürkült, fejlődésben megállt lakótelepén, régi bányásztelepülésen élő családok gyermekeit fogadjuk. Az ő életüket az egyre súlyosbodó társadalmi problémák, a munkanélküliség, a mélyszegénység nehezíti, közöttük igen magas a cigány családok száma.

Az iskola fekvése, adottságai

Az iskola épülete Pécs egyik legszebb területén csendes, nyugodt zöld környezetben helyezkedik el, mely lehetőséget nyújt a családias légkör kialakítására. Udvarunk madarak dalitól hangos a tavaszi és nyári hónapokban, de előfordul, hogy mókusok is szaladgálnak fel alá a fákon

Intézményünk a Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda nevet viseli. (7628, Pécs Török István utca 13.) Nem vagyunk körzetes iskola, fenntartónk a Pécsi Egyházmegye, Hősök tere vonzáskörzetéből, de olykor a város más részeiről is érkeznek hozzánk diákok.

Az iskola pedagógia programjának küldetésnyilatkozata a gyermekek nevelése és oktatása a katolikus egyház által közvetített kinyilatkoztatás fényében és annak értékrendjével összhangban. Teljes embert- testi, lelki, szellemi egységben – kívánunk nevelni, biztosítva a korszerű tudás megszerzésének és az érett személyiség kibontakoztatásának lehetőségét.[1]

Az évtizedek során kialakult hagyományokkal rendelkező iskolánkban 2018/2019-es tanévtől szülői támogatással megindult a nemzetiséghez (roma) tartozó általános iskola nevelés és oktatás.

Az iskola mutatói

Az iskolában 108 tanuló tanul 8 tanulócsoportban: egy-egy osztály az 1-8 évfolyamon. Négy napközis és egy tanulószobai csoportban biztosítjuk a délutáni tanulás lehetőségét.
Pedagóguslétszám: 19 fő
Technikai alkalmazottak: 9 fő
Az iskolában iskolai könyvtár, informatika terem.
Háromszori étkeztetés biztosítunk a tanulóknak. A korszerű, felszerelt sportcsarnok biztosítja az iskolában tanuló gyerekek számára a sportolási lehetőségeket.
(testnevelésóra, tömegsport, sportkör)

III. Hátrányos helyzetű csoportok az iskolában

Halmozottan hátrányos helyzetű (továbbiakban: HHH) ***tanulók***

A hátrányos helyzetű, valamint a halmozottan hátrányos helyzetű besorolás a közoktatási törvény meghatározása alapján történik, és a gyermekek helyzetére vonatkozik. E fogalmak nincsenek összhangban a hétköznapi szóhasználattal. Hátrányos helyzetű az, akit a település jegyzője védelembe vesz, vagy rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesít. Ha ezen felül a gyermek szüleinek iskolai végzettsége nem magasabb, mint 8 általános iskola, akkor a gyermek –a törvényi besorolás szerint- halmozottan hátrányos helyzetű. Iskolánkban a regisztrált (jegyző által) tanulók száma:
64 fő (HH: 14 fő HHH:50 fő)

Sajátos nevelési igényű (továbbiakban SNI) ***tanulók***

Sajátos nevelési igényű tanuló az, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszédfogyatékos, autista vagy a pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (például: dyslexia, dysgrafia, dyscalculia, mutizmus, kóros hiperkinetikus vagy kóros aktivitászavar. A fejlődési zavarok felsorolása a törvényben példálózó jellegű, tehát az ott fel nem sorolt egyéb rendellenességek feltárása esetén is megállapítható a sajátos nevelési igény.

A telepszerű körülmények közt élő tanulóinknak gyakran nincs helyük, lehetőségük az otthontanulásra, számukra biztosítjuk az iskolában tanulás lehetőségét (napközi, tanulószoba, önálló tanulás az osztályteremben, a könyvtárban illetve a Khetanodában).

Osztály	*Létszám*	*HH/HHH*	*SNI*	*Tanulási nehézséggel küzdők**
1.	12	1/ 2	1	0
2.	12	1/6	3	0
3.	10	2/6	0	0
4.	9	1/6	3	2
5.	13	1/8	3	1
6.	19	5/8	4	2
7.	18	8/4	5	1
8.	15	2/8	2	1
ÖSSZESEN	108	19 / 48	21	7

*Tanulási nehézséggel küzdők az olyan tanulók, akiknek csak Nevelési Tanácsadó által kiadott szakvéleménye van.

IV. A program célja

Általános célok:

A Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda Közoktatási Esélyegyenlőségi Programjának alapvető célja, hogy biztosítsa a településen a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Az oktatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosításán túl célul tűzzük ki az esélyteremtést, támogató lépések, szolgáltatások megvalósítását, a településen élő hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálása és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében.

Céljaink eléréséhez a két legmeghatározóbb problémával küzdő csoport (HH/HHH tanulók és a sajátos nevelési igényű tanulók) számára az alábbi programokat vezetjük be:

- A sajátos nevelési igényű tanulók integrációja

- A HH illetve HHH helyezetben lévő tanukók esélyteremtése, valamint a hátrányok kompenzálása

Iskolánk már évtizedek óta felvállalta a sajátos nevelési igényű tanulók ellátását is annak érdekében, hogy az érintett gyermekek helyben kaphassák meg az őket megillető oktatást – nevelést, fejlesztést.

Ezzel egyidejűleg az intézmény felvállalja az integrációt, hogy megvalósulhasson olyan szintű együttműködés /intézményen belül és kívül/, amely lehetővé teszi, hogy az iskola alkalmassá váljon a normáktól eltérő, valamilyen szempontból hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, illetve a bármilyen területen tehetséges tanulókkal való bánásmódra is. Bízunk benne, hogy

- ennek eredményeként a mindennapi iskolai gyakorlatban a deviancia és a hátrány nem konzerválódik,
- a tanulási nehézségek leküzdése, a sajátos nevelési igényű gyerekek egyénhez igazított fejlesztése a tanulók egyéni fejlődésben eredményt mutat.

1. Helyzetelemzés

• *Sajátos nevelési igényű tanulóinkról*

Sajátos nevelési igényű tanulóink nagy része enyhe értelmi fogyatékos, kisebb hányada pszichés fejlődés zavaraival küzd. Az előbbiek két összevont tanulócsoportban, a tanulásban akadályozottak számára kidolgozott speciális tanterv szerint, az utóbbiak integráltan tanulnak. Jelenleg tart az SNI-s tanulók felülvizsgálata, melynek alapján a tanulók új besorolása megtörténhet.

Az alábbi táblázat az SNI-s tanulók létszámát mutatja:

Évfolyam	**2026/2027**			
	Enyhe értelmi fogyatékos	Pszichés fejlődés zavara	Érzékszervi fogyatékos	Beszédfogyatékos
1.	1	0	0	1
2.	3	1	0	1
3.	0	0	0	0
4.	3	1	0	0
5.	2	2	0	0
6.	0	5	0	0
7.	1	3	1	0
8.	2	0	0	0
Összesen	12	12	1	2

Az SNI-s tanulók szakvéleményét a Baranya Vármegyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság készítette el. A tanulók osztályba sorolása, fejlesztése e szakvélemények alapján, azok maximális figyelembe vételével történik.

A 2026/2027. tanévben

- a 12 fő enyhe értelmi fogyatékos tanuló (diagnózis: F 70 enyhe fokú mentális retardáció) a szakvéleményben foglaltaknak megfelelően integrált oktatásban vesznek részt, illetve egyéni fejlesztést kapnak az intézmény gyógypedagógusairótól
- 12 tanulónk pszichés fejlődési zavarokkal küzd (diagnózisuk: F 81.3, F 83 F F 81.9 F 90 ők teljes integrációban részesülnek.
- Személyi feltételek: 2 fő gyógypedagógus foglalkoztatása, 1 fő 7 órás logopédus, 1 fő 3 órás tiflopedagógus, 1 fő 12 órás gyógypedagógus

Komoly gondot fordítunk arra, hogy tanulóink a kötelező kontrollvizsgálatokra eljussanak, s kontrollvizsgálatok javaslatai a tanulók fejlesztésében realizálódjanak.

- Együttműködés kiépítése, kialakítása szükséges
  - más gyógypedagógiai intézmények és iskolánk között,
  - iskolánk saját alkalmazásában álló gyógypedagógusok és fejlesztő pedagógusok valamint az intézmény többi pedagógusa között az integrációs program kialakítása, szervezése, elfogadása, támogatása érdekében, és/vagy a speciális feladatok, a szükséges kiegészítő szolgáltatások és a szupervízió ellátása érdekében.
- Segítő, szolgáltató hálózat, valamint a gyermekek nyomon követését szolgáló információs rendszer létrehozása, amely további támogatást nyújt a különleges gondozási igények, speciális szükségletek kielégítésére.
- Iskolánk pedagógusait továbbképzések keretében megismertetni integrációs programokkal.
- A szükséges tárgyi- és személyi feltételrendszer biztosítása.
- Elősegíteni, hogy az együttnevelést végző pedagógus – aki elfogadó, toleráns empatikus, hiteles – maradéktalanul rendelkezzen az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal:
  - a neveléshez – oktatáshoz - fejlesztéshez szükséges motivációs bázist (egyéni, közösségi) megteremteni, aktivizálni;

➢ a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez, differenciált nevelés-oktatásához alkalmas individuális módszereket, technikákat megtalálni;

➢ az egyes fogyatékosságú tanulók részvételével foglalkozásokat tervezni, irányítani;

➢ a tanulói diagnózist pedagógiai szempontból értelmezni, annak ismeretében fejlesztési eljárásokat találni;

➢ egy adott tanítási-nevelési probléma megoldására alternatívákat adni, a tanórákat eredményesen és hatékonyan vezérelni, tudni a háttérben maradni, a tanulói aktivitást serkenteni;

➢ együttműködni szülőkkel, társadalmi partnerekkel, más szakemberekkel.

6. Intézményi eszközigény

- fejlesztőeszközök,
- szoftverek,
- szakmai anyagok,
- szakkönyvek,
- digitális eszközök,
- internet,
- fénymásoló,
- nyomtató,
- személyi számítógépek,
- interaktív tábla,
- fejlesztő munkalapok,
- a kooperatív munkára alkalmas tantermi berendezések.

Pécs, 2026.08.28.

Konkrét célok

Cél	Intézkedések	Felelős	Határidő	Indikátor
Az iskolába lépés előtt a szűrések és a korai fejlesztés rendszerének kidolgozása, a feltételek megteremtése.	Együttműködés elmélyítése az óvodával, a lehetőségek kihasználása.	Intézményvezetők, nagycsoportos óvónő, leendő elsős tanító	Március szeptember	Óvoda- iskola közti átmenet zökkenőmentesen történjen.
Részképességzavarok kiszűrése	Differ-vizsgálat	Igazgató, 1. osztályos tanító	December 15-ig	A problémás tanulók kiszűrésre kerülnek
Részképesség-zavaros és SNI- s tanulók integrálása	Lásd 1. sz. melléklet	Igazgató, gyógypedagógusok	Folyamatos	Az integrálható SNI-s tanulók integrációja megtörtént.
Szociális hátránnyal küzdő tanulók felzárkóztatása	Hátrányok leküzdése, tehetségek felkutatása, fejlesztése. Lásd 2. sz. melléklet	Munkaközösség - vezetők, szakkörvezetők, osztályfőnökök	Folyamatos	Befejezett 8. osztály (100%), képességnek megfelelő továbbtanulás
Kompetencia- alapú tanítás bevezetése	Szakmai csoport szervezése, intézkedési-terv készítése,a munka koordinálása	Igazgató, a szakmai csoport tagjai	Folyamatos	Kompetencia-mérés eredményének az átlag intervallumban tartása

Nevelőtestület módszertani felkészítése a korszerű oktatási módszerek alkalmazására	Továbbképzési tervek készítésének szempontjai igazodjanak a feladathoz. Közös továbbképzések szervezése. Speciális szakmai tudás megszerzése.	Igazgató	Folyamatos	Magas fokú szakmai ellátottság

VII. Monitoring

A intézmény Közoktatási Esélyegyenlőségi Programjában fontos szerepet tölt be a program megvalósulásának nyomon követése.

Ennek eszközei:

- az eredményesség értékelése, ellenőrzése évente történik
- éves monitoring vizsgálatok eredményeinek nyilvánossá tétele és ennek kapcsán a személyes adatok védelmének biztosítására kiemelkedő figyelmet kell fordítani.
- az évente történő ellenőrzés időpontját az igazgató az éves munkatervben határozza meg.
- az évenkénti értékeléskor feltárt hiányosságok felszámolására külön intézkedési tervet kell készíteni, amelyben meghatározásra kerülnek a célkitűzések, tevékenységek, határidők, sikerkritériumok.

Cél	Feladat	Módszer/eszköz	Felelős	Gyakoriság
Az eredményesség megállapítása	Az intézkedésekhez kapcsolt indikátorok teljesülése.	Az adatok feldolgozása	Intézményvezető	Évente az éves beszámolók részeként adott szempontsor alapján
Minden érintett megismerhesse a programban rögzítettek célkitűzéseket.	Az éves eredmények közzététele	Tanévzáró értekezlet, szülői értekezlet,intézményi-beszámoló a képviselőtestület felé	Intézményvezető, osztályfőnökök	Évente egyszer, de jelentős események esetén többször is lehet

VIII. Szankcionálás

Amennyiben a fentiekben leírt megvalósítás, az évi monitoring, az önértékelés során arra derül fény, hogy a vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a nevelőtestület

- elemzi az okokat az érintettek és szükség esetén külső szakértő bevonásával,
- megállapítja a felelősségeket,
- intézkedési tervet készít.

GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEM

Iskolánkban olyan légkört kívánunk biztosítani, olyan pedagógiai tevékenységet folytatunk, amely kizárja annak lehetőségét, hogy bármelyik gyermek, bármilyen oknál fogva hátrányos, kitaszított helyzetbe kerüljön K.T. 44. §. (7.bek.).

Az iskolai, gyermekvédelem célja:

A prevenció, a gyermek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve a veszélyeztetettség megszüntetésében segítségnyújtás, együttműködés a különböző szakemberekkel, intézményekkel.

A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok:

Az iskola gyermekvédelmi tevékenysége három területre terjed ki: a gyermek fejlődését veszélyeztető okok megelőzésére, feltárására, megszüntetésére. A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek problémáit az iskola a gyermekjóléti szolgálat segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel súlyosabbá válásukat.
Iskolánk alapvető feladatai a gyermek- és ifjúságvédelem területén:

- fel kell ismerni, és fel kell tárni a tanulók problémáit (helyzetelemzés)
- meg kell keresni a problémák okait (személyiségzavarok feltárása), környezeti és egészségügyi ártalmak feltárása
- segítséget kell nyújtani a problémák megoldásához,
- jelezni kell a felmerült problémát a gyermekjóléti szolgálat szakembereinek
- dokumentáció

a.) Prevenció, szűrés, eljárások

Az igazgatóhelyettes az osztályfőnökökkel és a szülői munkaközösség tagjaival együttműködve felméri tanév elején az iskola gyermekvédelmi helyzetét.

Nyilvántartást vezet a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű, a rossz szociális körülmények között élő, a csonka családban élő, az állami gondozott, a részképesség zavar miatt egyes tantárgyakból felmentett és a tanulási nehézséggel küzdő gyermekekről.

A veszélyeztető okok feltárása érdekében szükség esetén az osztályfőnökkel, koordinátorral családlátogatáson megismerik a tanuló családi környezetét.

Kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a szenvedélybetegségek megelőzésére.

Gondoskodik arról, hogy a nevelőtestület minden tagja az e területen folyó munkájához minden szükséges információt (törvények, rendeletek, szakirodalom stb.) megkapjon, az egységesség biztosított legyen.

Nyilatkozatok, igazolások, szakvélemények beszerzése, iktatása, nyilvántartása

b.) Együttműködés

A nevelők és a tanulók személyes kapcsolatainak és a családlátogatásoknak egyik fő célja a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő problémák feltárása, megelőzése. Minden pedagógus közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

c.) Ifjúságvédelmi munkák

Az iskolában a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat első sorban az igazgatóhelyettes és az osztályfőnökök látják el. Feladataik közé tartozik különösen:

- a tanulók és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak,
- családlátogatásokon vesznek részt a veszélyeztető okok feltárása érdekében,
- a veszélyeztető okok megléte esetén értesítik a gyermekjóléti szolgálatot,
- segítik a gyermekjóléti szolgálat tevékenységet,
- a tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezik,
- tájékoztatást nyújtanak a tanulók részére szervezett szabadidős programokról.

d.) A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszűntetésének érdekében iskolánk, óvodánk együttműködik a területileg illetékes:

- nevelési tanácsadóval
- gyermekjóléti szolgálattal - családsegítő szolgálattal
- polgármesteri hivatallal
- gyermekorvossal
- gyermek ideggondozó
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság
- továbbá a gyermekvédelemben résztvevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.

e.) Iskolánk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- a felzárkóztató foglalkozások
- a tehetséggondozó foglalkozások
- az indulási hátrányok csökkentése
- a differenciált oktatás és képességfejlesztés
- a pályaválasztás segítése
- a személyes, egyéni tanácsadás (tanulónak, szülőnek)
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése
- a családi életre történő nevelés
- a napközis és a tanulószobai foglalkozások
- az iskolai étkezés lehetőségei

- az egészségügyi szűrővizsgálatok
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok)
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás)
- a szülőkkel való együttműködés
- tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.

Hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok azok, akiknek alapvető szükséglet kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családja szűkebb társadalmi környezete az átlaghoz képest negatív eltérést mutat, elsősorban szociális, kulturális terén.

Kialakulásához vezető tényezők alacsony jövedelmi, fogyasztási szint, rossz lakáskörülmények, a szülők alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje.

Következménye lehet a tanuló esélyegyenlősége.

Segítséget jelen rövidebb, hosszabb ideig tartó támogatásuk, anyagi segélyezésük, lehetőség szerinti társadalmi integrációjuk.
Amennyiben a szükséges hátrányok halmozódnak és a család nem tud kiemelkedni helyzetéből, a gyermek ***halmozottan hátrányos*** helyzetűvé válik, ami gyakran veszélyeztetettséghez vezet.

Veszélyeztetett gyermekek és fiatalok, akik testi, lelki, értelmi, erkölcsi fejlődését a szülő vagy a gondozó környezet nem biztosítja.

Kialakulásához vezető tényezők a családjára, szűkebb társadalmi környezetére jellemző elhanyagoló nevelés, gondozás, valamint a családban a devianciák halmozott előfordulása (alkohol, drog, brutalitás, bűncselekmény).

Következménye lehet a gyermeknél is megjelenő deviáns magatartási formák kialakulása, negatív társadalmi csoportokhoz való csatlakozás, alkoholizálás, kábítószer-élvezet.

Segíteni tartós, szakemberek által nyújtott támogatással lehet, hogy életesélyeik, fejlődési lehetőségeik javuljanak.

Az intézményi szintű juttatások elosztásának alapelvei és eljárásrendje

A tanév elején készített, s az osztályfőnökök, napközis nevelők információi szerint a változásokat folyamatosan tükröző nyilvántartás alapján, a rászorultság mértékében osztják szét ősszel a tankönyv- és tanszersegélyt, s havonta az étkezési támogatást.

A támogatás és a segély elosztásának elveiről tájékoztatják a szülői munkaközösséget. Javaslatot tesznek a rászorulók legszükségesebb felszerelési tárgyainak biztosítására napközis,

illetve tanulószobai felvételre, táborban való részvételre, szociálisan hátrányos helyzetű tanulók számára hirdetett pályázatokon, rendezvényeken való részvételre.

Együttműködés külső segítőkkel

A tanulók veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében együttműködnek a Gyermekjóléti Szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel, hatóságokkal:

- Területi Szociális Központok
- Polgármesteri Hivatal
- Vöröskereszt
- Családsegítő Szolgálat és Gyermekjóléti Központ
- Védőnői hálózat
- Gyermekotthon
- Gyermek Ideggondozó
- Rendőrség
- Drogambulancia
- Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálatok
- Gyermek- és Ifjúságvédő Intézet
- Nevelési Tanácsadó
- Kormányhivatal
- Máltai Szeretetszolgálat

Ezeknek az intézményeknek a címét, telefonszámát az iskolában a tanulók és a szülők által jól látható helyen közzé tesszük.

- Gyermekbántalmazás vélelme, vagy egyéb veszélyeztető tényező megléte esetén értesítik a Gyermekjóléti Szolgálatot.
- Közreműködünk a hatósági intézkedéseknél szükséges környezettanulmány, pedagógiai jellemzés elkészítésében, továbbításában, ill. részt veszünk a védelembe vételi tárgyaláson.
- Az iskolaorvossal, védőnővel együttműködve gondoskodunk az egészségileg károsodott gyermekek problémáinak időben történő felismeréséről, iskolai életük, pályaválasztásuk segítéséről.
- A tanuló anyagi veszélyeztetettsége esetén rendszeres vagy rendkívüli támogatás megállapítását kezdeményezzük az illetékes polgármesteri hivatalnál, szükség esetén javaslatot teszünk a támogatás természetbeni ellátás formájában történő nyújtására.
- Iskolaváltoztatás esetén gondoskodunk a rászoruló tanuló gondozásának folytatásáról.
- Igazolatlan, vagy nagyszámú hiányzás esetén értesítjük a Családsegítő Szolgálat és Gyermekjóléti Központot, illetve a Baranya megyei Kormányhivatalt.

ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERÜNK

Az iskolai, teljesítményértékelő rendszer pedagógusokra vonatkozó leírása

Az iskolai oktató- nevelő- képző munka legfontosabb meghatározó eleme a pedagógus személye, ezért is fontos a részletes, sokoldalú teljesítmény értékelésének megfogalmazása. A leírtakkal való szembesülés lehet a fejlesztés, fejlődés normarendszere.

A pedagógusok elsősorban önmagukat ellenőrzik, és saját munkájukat értékelik. Elsősorban munkáját jogosan ellenőrzők, ezen kívül a tanítványok és rajtuk keresztül a szülők, másodsorban a kollégák, pályatársak, a munkahelyi felettesek és a felkért szakértők. A pedagógus nevelő-oktató munkájának ellenőrzése folyamatosan történik az évente összeállított belső ellenőrzési terv alapján.

Az ellenőrzés-értékelés mutatói, fő kategóriái:

- képzettség, felkészültség, amely a tanítványok tapasztalható mérhető fejlődésében realizálódik
- az iskola cél- és értékrendszerének kialakításában és érvényesítésében tevőleges, aktív részvétel
- tudatos tervezés, rendszerszemlélet nyomán születő eredményesség
- munkafegyelem, kötelességek teljesítése
- emberi kapcsolatok alakításának képességével az iskola által degradált értékek szolgálata (tanár-diák- szülő)
- iskolavezetés kommunikációs térben
- hogyan alakul a pedagógus testi-lelki-szociális egészsége, amely a szaktudás átadásának háttere

Az egyes pedagógus terhelés- és eredmény értékelésénél vizsgálni kell:

- mennyi osztályban, csoportban
- összesen mennyi tanulót
- mennyi tantárgyban
- mennyi a plusz délutáni tevékenysége, szakköre
- egyéb rendezvényen való aktivitása
- mennyi hátrányos tanulója van
- milyen az osztály, csoport megtartó ereje
- milyen a szülők bekapcsolásának mértéke
- milyen a tanított tárgyainak tanulmányi átlagai, versenyeredményei
- milyen a nevelési program alapján neveltségi mutatók fejlődése

SZERVEZET ÉRTÉKELÉSE

A szervezet értékelési rendszerének legfontosabb része az iskola nevelési és oktatási tervében megjelölt értékek és célok és megvalósulási együttesének vizsgálata
Az ellenőrzés – az értékelések alaptevékenysége – statikus, konkrét, ezért tervezésekor: a miért? a mit? hogyan? mikor? kinél? ki? kérdésekre kell a megfelelő válaszokat megkeresni.
Az értékelési célrendszer kialakításánál az alábbi szempontok végiggondolása javasolt:

Dialógus – a szükségletek, értékfelfogás, preferenciák és ezek realizálási lehetőségeiről
Kommunikáció – a külső és belső szereplők bevonásával
Összhang – a szervezet és egyén céljai között a célok és részcélok csoportosítása és koherenciájának érvényesülése.

Az iskolai nevelő-oktató munka ellenőrzésének részeként az alább meghatározott méréseket kell elvégezni az előírt időközökben:

Pedagógusok körében:

- az iskolai klíma vizsgálata. (Három évente, az igazgatói megbízás lejárta előtti tanévben).
- SWOT analízis: erősségek és gyengeségek, lehetőségek és veszélyek feltárása. (Két évente.)
- a pedagógusok értékorientációs vizsgálata. (Három évente, az igazgatói megbízás lejárta előtti tanévben, valamint a pedagógiai program felülvizsgálata vagy módosítása esetén.)

Szülők körében:

- a szülői elégedettség mérése
  - csoportos interjú keretében szülői értekezleten minden osztályban. (Évente a tanév utolsó szülői értekezletén.)
  - Kérdőíves módszerrel a 2., a 4., a 6. és a 8. évfolyamon (Három évente).

Az oktatási eredmények vizsgálatánál a munkacsoportok munkaterveiben meg kell jelölni:

A munkaközösségek az ellenőrzések, elemzések, értékelések alapján folyamatosan fejlesszék a tananyag-feldolgozás folyamatát, a módszerek sokszínűségét a követelmények meghatározását.
Beszámolóik alapja egy-egy ilyen értelmű feladat folyamat bemutatása.

1. A bementi, kimeneti értékeket, elemeket ezek vizsgálatának formáit, idejét
2. A hozzáadott érték elemzését
   - A követelményeknek való megfelelést
   - Az eltérések okát és a javítás lehetőségeit
3. Hogyan történik az egyén, csoport, osztály, évfolyam – tantárgyi mutatóinak összehasonlítása – témakörök eredményességi különbségeinek elemzése
4. Esetlegesen a tantárgyak közötti eltérések elemzése, okainak feltárása
5. Az új kimenetek megállapítását, módszerek és eljárások módosítását

MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS

1. A partnerközpontú működés alapvető feladata az iskolai partnerek (elsősorban: tanulók, szülők, pedagógusok, és fenntartó) elégedettségének növelése.
   A partnerközpontú működés alapja ugyanis az a – nevelőtestületünk által is vallott – felfogás, mely szerint az oktatás szolgáltatás, tehát a pedagógusoknak figyelembe kell vennie azoknak a véleményét is, akiknek szolgáltat. Nevelőtestületünk úgy látja, hogy iskolánk csak akkor tudja eredményesen ellátni feladatát, ha eközben figyel azoknak a visszajelzéseire, akikkel kapcsolatban áll: a szülőkre, a tanulókra, a fenntartóra. Pedagógusainknak – akik részt vesznek intézményünk céljainak meghatározásában, tevékenységének megszerzésében – egyeztetniük kell saját véleményeiket, tapasztalataikat a partnerek javaslataival, elvárásaival. A nevelőtestület csak ez alapján határozhat el különféle változtatásokat iskolánk nevelő-oktató munkájára vonatkozóan. e változtatások alapvető célja partnereink elégedettségeinek növelése.
   Partnereink igényeinek kielégítése természetesen csak bizonyos keretek között érvényesülhet. Iskolánknak minden esetben tekintettel kell lennie a társadalmilag elfogadott értékekre és erkölcsi normákra, valamint a jogszabályok előírására is.

2. Nevelőtestületünk a partnerközpontú működés megvalósítását az alábbi tervezet szerint kívánja megvalósítani:
   - Nyitott önértékelés, intézményen belüli helyzetfelmérés. (Az intézmény dolgozóinak – elsősorban pedagógusainak – értékelése az intézmény helyzetéről, működéséről. Helyzetelemzés.)
   - A partnerek – az érdekelt felek – azonosítása. (Mindazon partnerek összegyűjtése, akikkel iskolánk kapcsolatban áll.)
   - A partnerek – az érdekelt felek – iskolánkkal szemben támasztott igényeinek és elégedettségének felmérése. (A nevelőtestületnek meg kell ismertetnie a partnerek elvárásait az iskola működésével kapcsolatban, valamint azt, hogy a vélemények szerint iskolánk ezen elvárásoknak milyen mértékben képes megfelelni.)
   - A partnerek megismert igényeinek és elégedettségének elemzése. (Az iskolai dolgozók – nevelők – és a partnerek igényeinek és elégedettségvizsgálatának összehasonlító elemzése.)
   - A nevelő-oktató munka céljainak és prioritásainak felülvizsgálata és módosítása. (A partnerek igényeinek elemzése alapján a nevelőtestületnek felül kell vizsgálnia és módosítani kell a pedagógiai programban meghatározott nevelési-oktatási célok és feladatok egy részét. A partnerek igényeinek kielégítése és elégedettségének növelése érdekében a pedagógiai programban szereplő célokat módosítani kell, vagy új célokat kell meghatározni.)
   - Intézkedési terv készítése a nevelő-oktató munka új – vagy módosított – céljainak elérésére.
   - A nevelő-oktató munka új – vagy módosított – céljainak elérésére kidolgozott intézkedési terv megvalósítása.
   - A nevelő-oktató munka új – vagy módosított – céljainak elérésére kidolgozott intézkedési terv megvalósításának értékelése az intézkedési tervben meghatározott

időközönként. (Ha szükséges újabb – korrekciós – intézkedési tervet kell készíteni és megvalósítani.)

- Az irányított (belső) önértékelés meghatározása az iskola pedagógiai programjának módosításával. (Iskolánk meghatározza az irányított önértékelésre vonatkozó belső eljárásrendjét, amely magában foglalja: az önértékelés területeit, az önértékelés gyakoriságát, valamint az önértékelés módszereit.)

3. Az iskolai, minőségbiztosítással, a partnerközpontú működéssel kapcsolatos iskolai feladatok megvalósítását az iskola pedagógusaiból alakult munkacsoport irányítja, melynek vezetőjét és tagjait a szakmai munkaközösségek javaslatának figyelembevételével az iskola igazgatója bízza meg a nevelési program elfogadásával egy időben.

A partnerközpontú működés mellett törekedni kell az intézményegységekben az egyes feladatok folyamatszabályozással való megjelenítésére is.

A TANÍTÁS-TANULÁS INFRASTRUKTÚRÁJA

Mottónk: *"Nincs semmi indok arra, hogy miért legyen az iskola kevésbé gépesítve, mint mondjuk a konyha." (Skinner)*

A tanulás tárgyi környezetének, vagy, ahogy manapság nevezzük, infrastruktúrájának részét képezi az épület (belső és külső megjelenésével), állóeszközök (bútorok, berendezések), felszerelések, taneszközök.

Az iskolánk épülete védett és csendes helyen épület, játszó udvarral és sportlétesítményekkel övezettek.

Az iskola épületei a tanulás szempontjából megfelelőek, de felújításra szorulnak.

Számítástechnikai kabinetünk korszerű állandó fejlesztésére törekszünk. A tanulási környezet kialakításánál azok a szempontok az irányadóak, melyek meghatározzák a pedagógiai tevékenységünk céljaink, értékeink megvalósulását. Ezért olyan osztálytermeket, szaktantermeket alakítottunk ki:

- amely igazodik a tanulók életkori sajátosságaihoz, fizikai és mentális szükségleteihez
- ahol az egyéni és kiscsoportos foglalkozás egyaránt lehetséges (mobilizálható asztalok)
- ahol a gyerekek számára elérhető a szükséges eszközök (nyitott polcok)
- ahol különböző tevékenységi sarkok is kialakíthatók (könyves kuckó, pihenősarok szőnyeggel, csendasztal, pódium, megfelelő hely a beszélgető körhöz)

Iskolánk a taneszközök beszerzésével próbál lépést tartani a mindenkori műszaki fejlődéssel.

Az osztályozó, javító, különbözeti vizsgák eljárási szabályai

- Osztályozó vizsgát tesz az a tanuló, aki:
  - a tanév során az igazolt és igazolatlan hiányzása egy adott tantárgy éves óraszámának 30 %-át és /vagy 250 tanítási órát meghaladja, és a tanuló teljesítménye hiányzása miatt nem értékelhető
  - az iskola mindennapos látogatása alól mentesül.

- Javítóvizsgát kell tennie annak a tanulónak, aki elégtelen osztályzatot kapott.

- Az osztályozó vizsgákat félévkor január első hetében, év végén június 1 -2. hetében, az éves munkatervben rögzített időpontban tartjuk. Erről a szülőt és a tanulót írásban értesíti az iskola.
- A javítóvizsgák augusztus utolsó hetében zajlanak, amiről az iskola bejáratánál elhelyezett hirdetményben, illetve az iskola honlapján értesülhetnek.

- A vizsgák tematikáját legkésőbb az évzárókor a szaktanároktól megkapják, azokért a tanuló köteles jelentkezni.

- Egy vizsgabizottságban legalább 3 pedagógusnak kell részt vennie. A bizottság kizárólagos joga annak eldöntése, hogy a tanuló az osztályozó vagy javítóvizsgán a követelményeknek megfelelt-e. Döntésükről a tanulót és a szülőt ezt követően tájékoztatják.

- Az osztályozó és javítóvizsgáról jegyzőkönyvet kell vezetni. Az osztályozó és javítóvizsga eredményét az osztályfőnök írja be a törzskönyvbe és bizonyítványba, a záradékot az igazgató is aláírja. A tanulók vizsgadokumentumai irattárba kerülnek.

- Ha a tanuló az osztályozóvizsgán nem jelenik meg, javítóvizsgát tehet. Ha a javítóvizsgán saját hibájából nem jelenik meg, tanévet kell ismételnie.

- A tanuló joga, hogy - jogszabályban meghatározott eljárás szerint - független vizsgabizottság előtt adjon számot tudásáról. A kérvényt az igazgatónak címezve a megadott határidőre a titkárságon kell leadni.

- Egyéni tanrend alapján minden tanuló osztályozó vizsgát tesz, félévkor, illetve év végén. A félévi osztályozó vizsga alól mentesül az a tanuló, aki külföldön tartózkodik.
Az egyéni munkarendben tanuló, diák minden tantárgyból köteles osztályozó vizsgát tenni.

PROGRAMJAINK

FOGYASZTÓVÉDELMI PROGRAM

A fogyasztóvédelemmel kapcsolatos iskolai feladatok

A fogyasztóvédelmi oktatás célja

"A fogyasztóvédelem célja a **fogyasztói kultúra fejlesztése,** és a **kritikus fogyasztói magatartás** kialakítása és fejlesztése a tanulókban."(A NAT szerint)

A cél elérését a fenntarthatóság, azon belül a fenntartható fogyasztás fogalmának kialakítása, elterjesztése és a fenntarthatóságnak a mindennapi életünkben fogyasztóként való képviselete jelenti.

A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttműködéshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos, pedagógiailag megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszerek kialakításáról és erősítéséről van szó, amelyek gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoznak magukban.

Szükséges a társadalmi és állampolgári kompetenciák kialakításának elősegítése, a jogaikat érvényesíteni tudó, a közéletben részt vevő és közreműködő fiatalok képzése. A szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztése, a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek, mint például a vállalkozási, a gazdálkodási és a munkaképesség szoros összefüggése, az ún. cselekvési kompetenciák fejlesztése.(NAT)

Fogyasztói magatartásunk sokféle hatás mentén, a szociális tanulás útján alakul, fejlődik. A tudatos fogyasztóvá válás és az ennek megfelelő magatartás kialakítása hosszú, sokoldalú folyamat. A fogyasztói mintáknak a fenntarthatóság irányába történő fejlődése szempontjából a nevelés-oktatás különösen nagy jelentőségű. Mivel ismereteket kell elsajátíttatni, készségeket, hozzáállást, értékrendet kell formálni a fenntartható fogyasztás érdekében, ezért a gyermekkorban elkezdett fejlesztés döntő hatású. Amíg a kisiskolás korban leginkább jellemző fogyasztói magatartások a kiválasztás, az áruismeret, a döntés, a kockázatvállalás, a bizalmi elv érvényesülése, addig a kamaszkorban már megjelenik a jogérzék, kellő fejlesztés esetén a jogismeret, a szolgáltatásismeret, a fogyasztói értékrend és a vállalkozásismeret is. A fogyasztás elemi meghatározója a család. A fogyasztói szokások tekintetében az otthonról hozott hatások a legélénkebbek, ezért is fontos a szülők, a családok bevonása a nevelési folyamatba.

A napi gazdasági tapasztalatok, a gazdasági élet mind alaposabb és tudatosabb megismerése és megértése segít a fenntarthatóság eszméjének elfogadtatásában. A fenntarthatóság irányába ható fogyasztói minták kialakítását segítheti a korrekt, sokoldalú tájékoztatás és információ áramlás. Az iskolai programokban a pszichológiai mozgatókra, és a helyes értékrend alakítására kell a hangsúlyt fektetni. A fenntartható fogyasztás nem annyi tudományos vagy technikai kérdés, hanem inkább az értékek választásával, a tudatos beállítódással kapcsolatos viszony.

Az értékek formálásában lényeges például:
a kívánság és a szükséglet fogalmának tisztázása és elkülönítése, az egyéni és társadalmi jogok tiszteletben tartása, a természeti értékek védelme.

Fontos továbbá a fogyasztás során: a tájékozódás képessége a döntési helyzet felismerése és a döntésre való felkészülés.
Meg kell ismertetni a tanulókkal a piac, a marketing és a reklám szerepét, alkalmassá téve őket e területen való eligazodásra. Hangsúlyozni kell a minőség és a biztonság szerepét a fogyasztás során, valamint a gazdaságosságot és a takarékosságot.
A fogyasztóvédelmi oktatás céljaként megfogalmazott fogyasztói kultúra, valamint a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése érdekében különösen fontos, hogy az általános és a középiskola befejezésekor a diákok értsék, valamint a saját életükre alkalmazni tudják az alábbi fogalmakat:

Tudatos, kritikus fogyasztói magatartás:
Olyan viselkedés, melyet a szuggesztív marketinghatásoktól való távolságtartás képessége, a fogyasztói szükségletek folyamatos mérlegelése, továbbá a felmerülő fogyasztói problémák megértésének, kommunikálásának és megoldásának képessége és készsége jellemez.

Ökológiai fogyasztóvédelem:
Az elmúlt években sokan felismerték, hogy a környezeti problémáink gyökere a mai fogyasztói társadalmunkban keresendő. Mind a javak pazarló előállítási technológiája, mind pedig fogyasztásunk gyakran ön- vagy csupán vállalati profitcélú volta, mennyisége, valamint annak összetétele hozzájárul erőforrásaink feléléséhez és természeti környezetünk megtartására törekednek.

Környezettudatos fogyasztás:
Kiegyensúlyozottan dinamikus középút az öncélú, bolygónk erőforrásait gyorsulva felélő fogyasztás és a környezeti **erőforrásokat nem kizsákmányoló fogyasztás** között.

Fenntartó fogyasztás:
A szolgáltatások és a hozzájuk kapcsolódó termékek olyan módon történő felhasználása, amely a jelenleginél jobb általános társadalmi életminőséget eredményez, de közben minimálisra csökkenti a természeti források és a mérgező anyagok használatát, valamint a hulladék- és szennyező anyagok kibocsátását. Annak érdekében, hogy a jövő nemzedékek szükségletei és egészsége ne kerüljenek veszélybe.

Preventív, vagyis megelőző fogyasztóvédelem:
Amikor a vevő már a kezdet kezdetén érvényesíteni tudja jogait és nincs szükség panaszbejelentésre, bírósági perekre.

A fogyasztóvédelmi oktatás színterei az oktatásban

Az egyes tantárgyak tanórai foglalkozásaiba jól beépíthetők a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos tartalmak.

Például:

Technika - áruismeret, a gyártás és a termékminőség összefüggései
Matematika - banki, biztosítási vagy üzemanyag-fogyasztási számítások
Fizika - mérés, mértékegységek, mérőeszközök (villany, gáz, víz mérőórák)
Földrajz - eltérő fogyasztási struktúrák és szokások
Magyar - reklámnyelv, feliratok, a reklám kommunikációs csapdái
Biológia - génmódosított élelmiszerek (GMO), amíg egy élelmiszer a boltba kerül, táplálkozás kiegészítők és divatjaik, egészséges táplálkozás
Kémia – élelmiszerbiztonság, élelmiszeradalékok (E számok), vegyszermaradványok, háztartási vegyszerek, kozmetikumok célszerű és tudatos használata
Informatika - elektronikus kereskedelem (e-kereskedelem), internetes fogyasztói veszélyforrások, telefónia
Történelem - EU fogyasztói jogok, fogyasztástörténet és fogyasztóvédelem, a reklám története stb.
Médiaismeret - a reklám képi nyelve és hatásai
Tantárgyközi projektek (pl. Hogyan készül a reklám? A zsebpénz.)

- Tanórán kívüli tevékenységek (vetélkedők, versenyek, rendezvények)
- Iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek, bankok látogatása)
- Hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel)
- Az iskola fogyasztóvédelmi működése (az iskola, mint fogyasztó, és mint piac), az ezzel kapcsolatos foglalkozások.

KÖRNYEZETI NEVELÉS PROGRAMJA

A környezeti nevelés célja a **környezettudatos magatartás**, a környezetért felelős életvitel elősegítése. Távolabbról nézve a környezeti nevelés a természet s benne az emberi társadalom harmóniájának megőrzését, fenntartását célozza. Célja a természetet, az épített és társadalmi környezetet, az embert tisztelő szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása.

A környezeti nevelés tartalma világszerte, így Magyarországon is kiszélesedett, a fenntarthatóságára, az emberiség jövőjének biztosítására irányul. Gondot kell arra fordítanunk, hogy diákjaink a jövőben, mindennapi életvitelükben képesek legyenek a bonyolultabb természeti, társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusokat kezelni, megoldani. Meg kell alapoznunk tanítványaink környezeti erkölcsét, társadalmi-természeti felelősségét, formálnunk kell alakuló értéktudatát, együttműködési képességeit, a személyes és a közös felelősségtudat alapjait.

E nevelési célok hatékony személyiségformálást, az önszabályozás és egyben a társas együttműködés és konfliktuskezelés készségeinek erősítését igénylik. A fenntarthatóság pedagógiája a környezetért felelős, aktív kiscsoportok és tágabb közösségek kialakítására törekszik előtérbe emelve azokat a tanulásszervezési módszereket, amelyekben felerősödhet a társas részvétel, felértékelődhet a felelős együttműködés.

Ennek megvalósítása rendszerszemléletű megközelítést, új tanítási-tanulási stratégiát igényel, amely messzemenően figyelembe veszi az egyéni (személyes) különbségeket, esélyt teremt minden gyermek számára a környezeti kultúra és az ezzel összefüggő kompetenciák elsajátításában. E pedagógiai törekvés sajátos tartalmakat és módszereket igényel a testi vagy szociális hátrányokkal küzdő gyerekeknél, hiszen életük során halmozódhatnak környezeti konfliktusaik.

A környezeti nevelés a fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata kiterjed az emberi együttélés, illetve az ember-természet kapcsolat bemutatására és formálására, egyben elősegíti a környezeti- és egészség-tudatosság erősödését. A pedagógiai gyakorlatban kiterjed a testiegyüttműködés) fejlesztésére és a mentálhigiénés nevelésre is.

A környezeti nevelés iskolai gyakorlatában harmonikusan ötvöződik a környezettudományi és a társadalomtudományi ismeretek köre, hiszen csak az ember biológiai és társas-társadalmi természetének sajátosságaira építve történhet az értékrend, az erkölcs és az életviteli szokások formálása.

A környezeti nevelés legfontosabb értéktartalmai a fenntartható fejlődéssel, a jövő nemzedékek életminőséghez fűződő jogaival, a bioszféra iránti felelősségünkkel kapcsolatosak, ezért hangsúlyosan erkölcsi-etikai irányultságúak, attitűdöket és szokásokat formálóak.

A környezeti nevelési kutatások eredményeinek elemzése azt mutatja, hogy a környezeti ismeretek önmagukban nem elegendőek. Környezettudatos életvitelt azok a személyek tanúsítanak, akik azon túl, hogy pontos ismereteik és fogalmaik vannak a környezetről, az aktuális környezetvédelmi problémákról és tennivalókról képesek e célok érdekében felelősen cselekedni, sőt hisznek is tevékenységük jelentőségében.

Rendszerszemléletre nevelés

A tanulókat képessé kell tenni arra, hogy a tanórán szerzett ismereteket össze tudják kapcsolni az élet valós ügyeivel, hogy önmaguk lássák meg a problémákat, azok összefüggéseit, és önmaguk keressék az arra adható válaszokat. Ennek során el kell jutni odáig, hogy a tanulók képesek legyenek megérteni a fejlődés és környezet kérdéseinek összefüggő rendszerét.

- Értelmi nevelés
- Egészséges életmódra nevelés Problémamegoldó gondolkodás

Nem elegendő az egyes problémák, de még a problémák összefüggéseinek felfedeztetése sem, nem alakul ki az a képesség, hogy a problémákra válaszokat is keressenek a tanulók.
Fontos, hogy az egyes kérdések megválaszolására több alternatíva felállítását igényeljék, s az alternatívák értékelése, ellenőrzése után képesek legyenek a helyes, megfelelő válasz kiválasztására.

- Helyes értékrend kialakítása
- Egy életen át tartó tanulás
- Szociális képességek fejlesztése Biológiai sokféleség helyes értelmezése

Az ember a természet része, csak akkor van esélye a boldogulásra, ha együttműködik környezetével, és nem uralkodni akar felette, ami a természet törvényeinek megértését, az élet minden formájának elismerését feltételezi. Fel kell fedeztetni, hogy biológiai sokféleség nélkül nincs emberi létezés sem.

Alapelvek

1. A környezeti nevelés legyen komplex, rendszer szemléletű!

- Nincs környezeti kérdés, amely megközelíthető lenne egyetlen nézőpontból a lazítás veszedelme nélkül. A környezeti nevelésnek ezért rendszerszemléletűnek kell lennie, azt a gondolkodásmódot kell követnie, hogy minden mindennel összefügg.

2. Legyen élethosszig tartó és az élet minden területére kiterjedő!

- A későbbi életmódot legerősebben meghatározó értékrendszer kialakítása leginkább az élet első esztendeiben lehetséges, de ez nem jelenti azt, hogy felnőtt korban ne lenn mód akár szemléletváltásra is. A környezeti nevelés tehát élethosszig tartó folyamat már csak azért is mert mindig újabb és újabb típusú környezeti gondokkal kell szembenéznünk.

3. Legyen lokális és globális egyszerre!

- A "Kertünk végében" lévő probléma a legalkalmasabb az emberek környezeti tudatosságának felébresztésére.
- Ugyanakkor tudjuk, hogy lényegében véve nincs is csak helyi környezeti probléma, a környezeti ügyeket csak szélesebb keretek között nemzeti, regionális vagy akár globális összefüggéseiben lehet megérteni vagy kezelni.

4. Legyen mai és jövőbenéző egyszerre!

- Pedagógiailag az itt és most fontos szempont. Annak van erős nevelő, szemléletformáló hatása, ami személyesen érint minket, mert a mi számunkra releváns és aktuális.

5. Legyen tevékenységre orientálnt, és neveljen együttműködésre!

- Először érzékeljük a szépséget (vagy problémát), majd értékeljük, és végül teszünk érte (ellene). A környezeti problémák általában nem oldhatók meg egyénileg, komplexitásukból következően eleve társadalmi szintűek.
- A környezeti nevelésnek az a feladata, hogy felkészítse az embereket a felelős állampolgári gondolkodásra, döntésre és cselekvésre.

6. Neveljen problémamegoldásra!

- A környezeti problémák (sajnos) mindig újak, megoldásukhoz újabb és újabb módszerek szükségesek.
- A környezeti nevelés ezért szorgalmazza a divergens gondolkodást és a kreativitást, ezek nélkül ugyanis nem oldhatók meg a jövő még nem is látható problémái.

7. Nevelés új értékrendszere

- A környezeti nevelés értéknek tartja a természet erőforrásainak kíméletét, a természet törvényeivel harmonizáló magatartást és a környezetért felelős életvitelt, ennek megfelelően az anyagi javak tekintetében a mértékletességet és takarékosságot. A környezeti nevelés filozófiája szerint az ember nem mindenható ura, hanem része a természetnek.

A KÖRNYEZETI NEVELÉS SZÍNTEREI:

Iskola:

- Tanóra
- Tanórán kívüli tevékenységek
- Napközi
- Szakkör

Iskolán kívüli:

- Lakókörnyezeti
- Múzeumi
- Állatkerti
- Erdei
- Terepi

Az iskolahasználók szerepe:

Diákok - Diákönkormányzat

Véleménynyilvánítási jog az iskolai élet bizonyos területén pl. házirend, szabadidős programok Érdekképviselet

Programszervezés a gyerekek aktív részvételével

Teremdíszítés - karácsonyi díszbe öltözött osztályok versenye
- húsvéti dekorációra való felhívás

Hulladékgyűjtés

Továbbképzés a tisztségviselők számára - Országos Diákparlamenten részvétel /információgyűjtés, információátadás/

Szülők bevonása a szervezésbe Elvárások igények felmérése, döntés a térítésköteles programokról.

Környezeti tartalom

- Tananyagtartalmak, és a hozzájuk kapcsolódó általános és részletes követelmények.
- Környezeti nevelés a tantárgyakban. Tanórák, tantárgyak.

1. A környezeti nevelés tevékenységei alsó tagozaton:

- Az ember szerepe a környezetében élő más élőlények életfeltételeinek alakításában. Tetteink következményeinek kutatása.
- Egyszerű vizsgálatok, kísérletek a levegő, a víz, a talaj tisztaságáról. Környezetünkből vett vízminták egyszerű vizsgálata, egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére. A lakóhely levegőtisztaságának megfigyelése.
- A lakóhely feltérképezése, a tiszta és szennyezett területek észrevétele, rögzítése.

Talajminta különböző helyekről: pl. erdő, veteményes, utca, játszótér,: szín, morzsalékosság, vízfelvevő képesség, vannak-e talajlakó állatok?

- Képek, cikkek gyűjtése a természetvédelemről. A helyi természetvédelmi területek felkeresése, megismerése. A helyileg védett növény és állatfajok nevének ismerete.
- A közvetlen természeti és mesterséges környezet szemlélése, jellegének leírása. Séták, kirándulások alkalmával a jellemző színek, formák megfigyelése, később ennek felelevenítése.
- Az épített környezet elemzése a rendeltetés és forma legegyszerűbb összefüggéseinek vizsgálatával. Város / falu konstruálása. A jellemző formák megkeresése. Játszótér tervezése, makett készítés.
- Az ember és környezete. Az évszakok és az időjárási elemek megismerése. A környezet káros hatásainak felismerése és a védekezés módozatainak felsorolása. A természetes és az ember alkotta környezet megkülönböztetése, jellemzőinek elmondása.
- Az épített környezet, korszerű építmények, épületek, alagutak, hidak, felüljárók, toronyházak, tornyok. A nagyvárosi élet. - Az iskolaudvarban madarak életének megfigyelése, télen etetése.

2. Környezeti nevelés a felső tagozaton:

- Tapasztalatgyűjtés, megfigyelések, egyszerű mérési kísérletek. Meteorológiai megfigyelések, időjárási adatgyűjtés.
- A víz fizikai tulajdonságai. Hogyan takarékoskodjunk a vízzel? A víz körforgása. A vízkészletek védelme.
- A talaj védelme. Felelős magatartás a természetben.
- Parkok, kertek felkeresése, mesterséges környezet kialakítása.

- A hazai élővilág. Az erdők és védelmük. A füves területek és védelmük. A lakóhely környékének védett, és nem védett természeti értékei. Megfigyelések, vizsgálódások a természeti környezetben. Kirándulás, terepgyakorlat. Környezetkárosító tényezők elemzése.
- A lakóhely épített és természeti értékeinek felfedezése, tanulmányi séta. Feljegyzés a környezet állapotáról, javaslat a védelmére.
- Gondolkodás a természeti erőforrásokkal, a bányászat hatásai a környezetre. Környezetkímélő technológiák, hulladékok. A háztartási hulladékok szelektív gyűjtése. A környezetterhelést csökkentő lehetőségek a mindennapi életben.
- Az ökológiai rendszerek működésébe való szakszerűtlen és felelőtlen beavatkozás globális és helyi környezeti problémák /erdőirtás, elsivatagosodás/
- Az egészségre és egészséges környezetre törekvés érdekei szorosan összefüggenek a közvetlen és a tágabb környezetünk védelmével.
- Az embertársak, mint környezet szerepe a lelki egészségre.
- A humán tantárgyak tudást bővítenek, fogalmakat és ismereteket közvetítenek, készségeket fejlesztenek a társadalom környezeti problémái felismeréséhez és megoldásához.
- A művészeti tárgyak a természet szépségének átéléséhez, az érintetlen természettel vagy a leromlott környezettel kapcsolatos érzések művészi megfogalmazásához nyújtanak segítséget.
- Az osztályfőnöki órák a tanulók kisközösségi magatartását, társas szokásait, önismeretüket fejlesztik, elősegítik a helyi közösséghez való kapcsolódás formáit.

Tanórán kívüli tevékenységek:

1. Napközíben:
Az iskolai napközi tágas és hatékony pedagógiai lehetőségeket kínál.
Amikor a tanulók befejezik a tanórákat: étkeznek, pihennek, játszanak, tanulnak, sokféle kapcsolatba kerülnek tárgyakkal, egymással, eszközökkel, energiával és az életfeltételeikkel.
Átalakulnak a személyközi viszonyok is a gyerekek és a pedagógusok között.
A napközis programok és munkarend kialakításában érvényesülnek az ökológiai, az egészség és a hatékony környezetgazdálkodás szempontjai, ezek alapján formálódhatnak a gyerekek szokásai.
2. Szakkörök:
Alkalmasak a környezeti szempontból tehetséget mutató tanulók tehetséggondozására és a szabadidő értelmes és tudást bővítő eltöltésére is.

- Turisztika szakkörön a gyerekcsapat bejárja a Mecsek nevezetes pontjait, ismerkedik a térképhasználattal, védett növényekkel, helyi mondákkal.
- Biológia szakkörben a Duna-Dráva NP. Központjában a Mecsek jellegzetes növényeivel, állataival ismerkednek.

- Érdeklődők körén városnézések alkalmával ismerkednek az épített környezettel, felfedezik a városi környezet szépségeit, értékeit, az épületek és létesítmények megóvásának felelősségét.

3. Tanulmányi kirándulások
4. Iskolát átfogó programok, projektek
   Jeles napok, akciók
5. Vetélkedők, tanulmányi versenyek, pályázatok

MÓDSZEREK

Új tanulási, tanulásszervezési technikák

A környezeti nevelés célja az ember és környezete viszonyának, kapcsolatának alakítása. Tehát vizsgálódásának, tevékenységének középpontjában szükségszerűen a valóságos, megtapasztalható környezet, annak megélhető állapota, változásai állnak. A környezeti értékek megismerése, a problémák megértése, a tanuló és környezete viszonyának, cselekvési, döntési lehetőségeinek tisztázása, valamint a szembesülés tettei következményeivel olyan tanulási helyzetek megteremtését kívánja, amelyek a hagyományos, tantermi órák során nem biztosíthatóak.

A tanulásszervezés módjáról a tantestület dönthet. A törvény által biztosított időkeretben számos lehetőség kínálkozik ilyen tanulási formák megszervezésére:

- **Projektmódszer**
  - Problémamegoldás
  - Kognitív képességek
  - Tolerancia
  - Kooperáció
  - Képességfejlesztés

- **Drámapedagógiai**
  - Motiváció, szerepek
  - Önismeret

- **Kritikai gondolkodás fejlesztése**

Együttműködő (kooperatív) tanulási módszerek

- Kérdések adandó válasz páros, kiscsoportos megvitatás, tisztázása.
- Problémafelvetéshez kapcsolódó páros és csoportos véleményformálás.
- Témához kapcsolódó tanult ismeretek csoportos visszakeresése, koncentrálása.
- Szövegértelmezés, lényegkiemelés és annak megvitatása.
- Kulcsszó, kulcsmondat, kulcsesemény, kulcsfolyamat keresése, értelmezése.
- Páros munka: tényanyag gyűjtése és jegyzetelés

- Jegyzetek, feladatmegoldások összehasonlítása, elemzése.
- Új ismerethez kapcsolódó kérdések megfogalmazása csoportosan.
- Információrögzítés együttműködéssel.
- Csoportos asszociációs feladatok.
- Esszé kidolgozása csoportosan (ötletgyűjtő, kidolgozó, véleményező feladatok munkamegosztással).
- Házi feladatok megvitatása a közös és az eltérő válaszok vagy a legérdekesebb részek tükrében.
- Tesztkészítés, tesztértékelés.
- Követelmények megfogalmazása.
- Problémamegoldó gyakorlat ötletrohammal, értékeléssel.
- Adatgyűjtés, feldolgozás és azok felhasználásával kiselőadás tartása társas munkamegosztásban.
- Fogalmak, jelenségek, összefüggések, törvényszerűségek kollektív definiálása, pontosítása, tisztázása.
- Írásbeli értékelések, vitairatok, készítése, vélemények, beadványok, javaslatok megfogalmazása és értelmezése csoportos munkában.
- Vélemények, gondolatok társítása posztereken.
- Könyvtári, adattári kutatás, cédulázás, adatbázis kezelés, adatfeldolgozás.
- Egy téma különböző megközelítésű és nézőpontú feldolgozása.
- Adott témának analitikus, analógiás és holisztikus körüljárása csoportosan.
- Szerepjáték
- Szereptanulás,
- Megfelelési motiváció

Modellezés

Szituációs játék

Szempontok a módszer kiválasztásához:

- Alkalmazkodjanak az életkori sajátosságokhoz
- Vonjanak be minél több tanulót
- Az iskola keretein túl is legyenek hatással
- A természetbe szervezett tevékenységek száma a lehető legtöbb legyen
- A lakóhelyi vagy közeli példára alapozzanak
- Nyújtsanak sok élményt a tanulónak
- Az érzelmekre hassanak
- A személyes megtapasztaláson alapuljanak - Legyen bennük sok játékos elem.

Információáramlás

- Faliújság
- Helyi média / Pécs TV, Új Dunántúli Napló/

Kapcsolatok, támogatók

- Önkormányzat, Polgármesteri Hivatal
- PTE
- Ökováros Alapítvány
- Katolikus Karitasz
- Majorlaky Alapítvány
- Pécsi Roma Nemzetiségi Önkormányzat
- Mecseki Erdészeti Rt.
- Pécsi Városüzemeltetési és Vagyonkezelő Rt.
- Tettye Forrásház
- Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága
- Baranyai Pedagógiai Szakszolgálatok és Szakmai Szolgáltatások Központja
- Esztergár Lajos Családsegítő Szolgálat

EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM

Alapelvek:

- esélyegyenlőség
- egyéni adottságok figyelembevétele
- egészségtudatos magatartás kialakítása
- igényesség kialakítása a környezettel és önmagával szemben

Az egészségfejlesztés főbb célkitűzései

- Iskolánk minden tevékenységével szolgálja tanulóink egészségi, testi, lelki, mentálhigiéniai, szociális fejlődését.
- Törekszünk arra, hogy kialakítsuk azokat a pozitív beállítódásokat, magatartásformákat, szokásokat, melyek tanulóink egészségi állapotát javítják.
- Felkészítjük diákjainkat, hogy felnőtt életükben legyenek képesek egészséges, harmonikus életvitel kialakítására, életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni. A konfliktusokat, problémákat jól tudják kezelni, illetve megoldani.
- Külön figyelmet fordítunk a családi életre, a felelős örömteli párkapcsolatra történő felkészítésre.
- Családok bevonása a különböző rendezvényeken, fórumokon keresztül az egészségnevelés, a prevenció ügyében /Szülők Akadémiája/

Az egészségfejlesztés főbb területei

Az egészségfejlesztési célkitűzések kulcsterületinek számítanak a következő feladatok:

- Önmagunk és egészségi állapotunk megismerése
- Az egészséges táplálkozás
- A dohányzás elleni küzdelem
- Alkohol- és drog prevenció
- A barátság, a párkapcsolatok, a szexuális (AIDS, Hepatitis) szerepe az egészség megőrzésében
- Az idővel való gazdálkodás szerepe
- A tanulási környezet tudatos alakítása
- Az egészséges környezet jelentősége
- Az aktív testmozgás, egészséges testtartás

Az egészségfejlesztési feladatok, programok és szinterei

Tanórai foglakozások

Külön figyelmet fordítunk minden tantárgy esetében a tananyagtartalom és az egészségfejlesztési feladatok csatlakozási pontjára. Kiemelt jelentőségű a biológia, testnevelés az osztályfőnöki és a szakmai tárgyak, és azok összefüggéseinek kapcsolódási pontjainak felkutatása. Az egészségfejlesztési feladatok végrehajtását, tartalmi szempontból a helyi tantervbe rögzítjük. Természetesen akkor lehetünk elégedettek, ha a többi fogalakozáson is törekszünk a pozitív egészségszemlélet kialakítására.

Mindennapi testedzés- testnevelés

A sport sok lehetőséget ad a gyerekek fegyelmezett munkára neveléséhez. Figyelem, koncentrációképesség, tolerancia, szabálytudat, állóképesség fejlesztéséhez. A csapatjátékok közben fejlődik a gyermek közösséghez való viszonya, sikerélménye lesz, jobban elfogadja a közösség. Iskolánk kulcsszerepét tölti be. Kézilabda, kosárlabda. labdarúgás és atlétikai sportágakra szakosodtunk. Terveink közt szerepel egy egyházi sportiskola létrehozása hátrányos helyzetű gyermekek számára. A vidám kiegyensúlyozott, harmonikus személyiség fejlesztéséhez elengedhetetlen a testi, lelki egészség. Az iskola tanulói számára a mindennapi testedzést az alábbi foglalkozások biztosítják.

1-4. évfolyam

- heti öt kötelező testnevelés óra az első osztályban
- 1 óra sportköri foglalkozás (labdajátékok)
- a többi tanítási napon játékos, egészségfejlesztő testmozgás, □ úszás
- mozgáskoordinációt fejlesztő torna

5-8. évfolyam

- heti min. öt testnevelés óra az ötödik osztályban
- iskolai sportkör különféle sportágakban
- a hét minden napján szervezett tömegsport foglalkozások, melyek tevékenységébe a tanulók akár egy-egy alkalomra is bekapcsolódhatnak Iskolánk célul tűzte ki, hogy tanulóinknak kidolgozza a napi rendszeres testmozgás lehetőségét. Tanulóinknak heti három kötelező testnevelésórája van. A mindennapi testedzéshez szükséges feltételeket az alábbiak szerint biztosítja az iskola kötelező tanórai testnevelés órán:
  - sportköri foglalkozások
  - házi bajnokságok
  - osztályok közötti sportversenyek
  - sportnap (intézményegységi és iskolaközponti szinten) - úszás

Ezeken az iskola minden tanulója jogosult részt venni. A sportkör iskolai szinten működik. Az iskola sportköri és a sportórákhoz a feltételeket biztosítja: tornaterem, sportpálya,

sportfelszerelések. A sportórák pontos idejét a tantárgyfelosztásban kell meghatározni. A délutáni sportfoglalkozásokat a sportköri és a tömegsport keretében kell megszervezni.

Tanórán kívüli foglalkozások programok

- Iskolánk minden évben megrendezi az Egészségvédelmi és Sportnapot. Felvilágosítással, szóróanyagokkal, előadásokkal, versenyekkel kívánjuk a tanulók számára elérhető közelségbe hozni az egészséges életmódot. A külső helyszínen (sportpályán) megrendezett program erőnléti, szellemi ügyességi feladatok sorából áll. A program összeállításánál nagyon fontos, hogy minden tanulónk sikerélményhez jusson, eredményes legyen. Az eredményhirdetésen minden tanulót jutalmazzunk.
- Erdei Iskola Duna-Dráva Nemzeti Park
- Madarak és Fák Napja
- Őszi, tavaszi kirándulások, túrák szervezésével próbáljuk a diákok szabadidejét hasznosan kitölteni
- Fizikai és egészségállapot felmérés
- Igyekszünk pályázati forrásokból biztosítani – külső szakemberek, szakértők bevonásával – az egészségfejlesztési feladatok végrehajtását különösen az „alkohol- és drog prevenció", „dohányzás", „AIDS és Hepatitis" témakörökben.

Kapcsolattartás, közös rendezvényekbe bevonható szervek, szervezetek:

- ANTSZ
- Országos Mentőszolgálat
- BIOKOM (szelektív hulladékgyűjtés)
- Vöröskereszt
- PTE Orvostudományi Kar
- Védőnői,- iskolaorvosi hálózat

Iskolai egészségügyi ellátás. Iskolaorvos, védőnő, szűrővizsgálatok.

Iskolánk tanulóinak iskolaorvosi ellátása a Meszesi Általános Iskolában van, a Komlói út 58-ban történik. Ugyan itt található az iskolai védőnő is, aki havonta két alkalommal jön fel a Török István utca 13-ba.

Az iskolaorvos és az iskolai védőnő a következő feladatokat látják el:

- A tanulók életkorhoz kötött vizsgálata, amely magában foglalja a testi, érzelmi és intellektuális fejlődés követését és az érzékszervek vizsgálatát. Az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok a fejlődés követésén kívül a krónikus betegségek és kóros elváltozások korai felismerésére irányulnak (szekunder prevenció)

- Adott esetbe a tanulók elsősegélyben való részesítése.

- Közreműködés: közegészségügyi- járványügyi, környezet-egészségügyi, táplálkozás egészségügyi és balesetvédelmi feladatok ellátásában,
- Felkérésre közreműködés egészségügyi szakértői feladatokban.

A következő témakörökben kérünk segítséget:

- életmód és betegségek összefüggései
- az iskola tanulóinak egészségi állapota, esetleges egészségi problémákra

Megoldási javaslatok:

- a fiatalkori változások ismerete, segítségnyújtás a serdülőkori érzelmi, magatartás, életmód és szexuális problémák, valamint krízisek megoldásában
- környezet-egészségügyi, közegészségügyi és táplálkozás-egészségügyi kérdésekben az osztályfőnöki órák tanmenetéhez kapcsolódó felvilágosító-, és tájékoztató órák megtartása.

Iskolánkban az egészségügyi szűrővizsgálatok több fázisból épülnek fel. Céljuk a különböző egészségügyi problémák felderítése, esély az egészséges életvitelre.

- Évenként fogászati szűrővizsgálatra visszük el tanulóinkat két alkalommal.
- A mentális, pszichés zavarok szűrésével (igazgató-helyettes, osztályfőnök,) segítjük, szülő beleegyezésével a Nevelési Tanácsadóba visszük.
- A tanulási nehézségek szűrésével lehetővé válik a koncentrációzavarral küzdő / fáradékonyságban, hiperaktivitásban szenvedő tanulók hatékonyabb segítése. ,/Nevelési Tanácsadó/

KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK

Különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló

Beilleszkedési-, tanulási-, magatartási- nehézség, - az általános társadalmi normáktól eltérő viselkedés.
Beazonosításukat, kontrollvizsgálatukat a szülő és/vagy az intézmény kérésére a Szakértői Bizottságok végzik.

Cél:

Lehetőség szerint alkalmassá tenni ezeket a tanulókat az „együttélésre", együttműködésre. A perifériára szorulásuk, antiszociális helyzetbe való lecsúszásuk megelőzése.

Feladat:

- A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók felismerése, - a megfelelő Szakértői Bizottsághoz küldése.
- Az érzelmi kapcsolatok kialakulásának és fejlesztésének, a kapcsolattartási készségek elmélyítésének segítése.
- A tanulóinkban az önismeret, az önértékelés, és a pozitív énkép megjelenési igényének kialakítása.
- Olyan környezet kialakítása, amely alkalmas az el- és befogadásra, együttműködésre.
- A beilleszkedést segítő szükséges feltételeket biztosítsa célirányos szakemberképzéssel: fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógypedagógus, iskolapszichológus.

Módszerek:

- következetes korrekciós nevelés
- együttműködés a tanuló szűkebb és tágabb környezetében élő személyekkel, szervezetekkel, szülő, fejlesztő pedagógus, nevelési tanácsadó, gyermekjóléti szolgálat, gyámhivatal, szociális munkások, ifjúságvédelmi felelős, hitoktató.
- hitéletre való nevelés
- szabadidő hasznos eltöltésére való nevelés
- közös játék, közös munkavégzés fejlesztő hatásának kihasználása
- konfliktushelyzetekben az osztályközösség pozitív erejének alkalmazása
- esélyegyenlőség biztosítása

Sokszínű tevékenység biztosítása:

- differenciált tanulásszervezés
- kooperatív technikák alkalmazása
- projekt-módszer
- Meixner - módszerre épülő betűtanítás, fonomimikával megsegítve
- tevékenységközpontú pedagógiák
- individuális tanulás előtérbe helyezése
- óvoda – iskola átmenetet segítő iskolanyitogató foglalkozások tartása heti rendszerességgel
- ráhangolódó hét az első osztályosoknak
- az alapozó időszak elnyújtása
- fejlesztő értékelés alkalmazása
- a tapasztalatszerzés lehetőségeinek kitágítása

- IKT eszközök használata

A megvalósulás színterei:

- iskola, osztályközösség, tanórák, osztályfőnöki órák
- erdei iskola
- napközi, tanulószoba
- pedagógiai célú rehabilitációs egyéni vagy kiscsoportos foglalkozások egyéni fejlesztési terv szerint
- felzárkóztató jellegű foglalkozások egyéni terv szerint
- szakkörök, különösen a készségtantárgyak köréből
- szabadidős foglalkozások, DÖK rendezvények
- reggeli beszélgető-körök
- családlátogatás, fogadóórák, szülői értekezletek.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók felzárkózását segítő lehetőségek:

- csoportmunka,
- a vezető/kezelendő fő tünetekre célzott fejlesztő - oktató - gondozó programok megtervezése, a programok végigvezetése és értékelése,
- hiánypótló, felzárkóztató tevékenység (pl.: iskolai teljesítménybeli probléma),
- preferáló, megerősítő tevékenység (pl.: önértékelési problémáknál),
- iskolapszichológusi segítség igénybevétele
- viselkedésbefolyásoló tevékenység (pl.: alkalmazkodási-, beilleszkedési gondoknál félénkség vagy agresszivitás),
- tanácskozó jellegű tevékenység (szűkebb- tágabb környezetre irányuló),
- elfogadás, elfogadtatás, türelem, tolerancia,
- megértő, elfogadó attitűd, pozitív megerősítés,
- érzelmi biztonság, az állandóság biztosításának, a biztonságérzet kifejlődésének segítése,
- azoknak a témaköröknek a beépítése, amelyekkel segíthetjük szocializációjukat
- differenciált, érdeklődési körhöz kapcsolódó tanulásirányítás,
- személyre szóló, konkrét, előremutató szöveges értékelés,
- amennyiben indokolt a tanuló felmentést kaphat egyes tantárgyak, tantárgyrészek minősítése alól.

Különös figyelmet fordítunk:

- tanulási teljesítményére
- családi, iskolai sérelmekre, bántalmazásokra
- hiányzások, mulasztások mennyiségére, okaira
- arra, hogy a káros szenvedélyek kipróbálásra kerültek-e? (alkohol, dohányzás, drogfogyasztás)

- szabadidő hasznos eltöltésére
- a keresztyén identitástudat elmélyítésére
- a számukra biztosított foglalkozásokon való rendszeres megjelenésre.

Sikerkritérium:

- minden beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő gyermek
- rendszeresen jár iskolába
- a tanulók megtalálják helyüket szűkebb és tágabb környezetükben
- szüleik elfogadják azokat a módszereket, eljárásokat, amelyek gyermekeik tanulását sikeresebbé tehetik
- a tanulók rendszeresen részt vesznek felzárkóztató és fejlesztő foglalkozásokon - a legkisebb eredménynek is tudnak örülni, s igényük a további fejlődés
- tanulmányi eredményeikben – önmagukhoz képest – érzékelhető a fejlődésük

A kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

Tehetség azon tanulói képességek összessége, amelyek a tanulót az átlagos szinttől magasabb teljesítmény elérésére teszik képessé.

Cél:

Iskolánk valamennyi pedagógusának célja, hogy az általunk nevelt minden tanulót megfelelő pedagógiai irányítással újabb ismeretekhez juttassuk, személyiségüket, képességeiket folyamatosan fejlesszük.

Feladatok:

A tehetség azonosítása / feltárása, azért jelent külön feladatot, mert a jó tanuló gyermek nem mindig azonos a tehetségessel. A könnyen felismerhető iskolai tehetség (az a tanuló, aki a jó eredmény mellett kitűnik magas színvonalú ismeretelsajátítási készség) mellett nehezebben ismerhető fel a produktív (alkotó) tehetség, gyermekkorban ennek csak az előjelei vannak meg. A tehetség felismerését követően pedagógiai munkánkat úgy szervezzük, hogy megvalósuljon a tehetség iskolai fejlesztése, melynek színterei a következők:

- tanórák
- délutáni napközis foglalkozások
- egyéni tehetséggondozó foglalkozások
- tanórán kívüli foglalkozások
- házi, városi, megyei, országos és nemzetközi versenyek, vetélkedők

A tanulók iskolai tehetségének felismerése:

- folyamatos kapcsolat tartása az óvodákkal, iskolába hívogató foglalkozások tartása
- tudatos, tervezett tanulói munka elemzése
- az első osztályosok „mérése"
- a valamilyen területen jól teljesítő tanulók kiválasztása bemeneti képességmérés alapján

A tehetséges tanulók folyamatos fejlesztése az esetleges gyengeségek csökkentése érdekében

- differenciált tanulásszervezés tanórákon
- egyéni tehetséggondozó foglakozások tartása
- napköziben változatos szabadidős programok szervezése.
- a feladatgyűjtemény alapján összeállított feladatlapok megoldása
- tantárgyi háziversenyek
- levelezős versenyek
- városi verseny szervezése

A tehetségfejlesztés területei:

- matematika, logika
- magyar nyelv és irodalom
- természetismeret
- technika, kézművesség
- sport

A tehetséggondozás és felzárkóztatás módszereiben célirányos *tanulásszervezési eljárások* alkalmazása:

- differenciált tanulásszervezés
- kooperatív technikák
- projektmódszer
- betűtanítás fonomimikával
- tevékenységközpontú pedagógiák.

A tehetséges SNI tanulók célirányos fejlesztése.
A tehetségfejlesztés iskolán kívül: az iskolai foglalkozásokon túl a tehetség kibontakoztatását, fejlesztését szolgálja:

- osztálykirándulások, erdei iskolák szervezése
- szakköri kirándulások valamint a más - ill. társintézmények versenyeibe, programjaiba való bekapcsolódás, a kitekintés, a megmérettetés.
- könyvtár - és internethasználat

Sikerkritérium:
Tehetséggondozó munkánk hatékonyságát jelzi, ha:

- nő a tehetséggondozásban résztvevő tanulók eredményessége
- a pályázatokra, versenyekre egyre több tanuló jelentkezik, és sikeresen szerepel
- tanulóink újabb területeken bizonyítják tehetségüket
- a tanév végén alkalmazott kimeneti mérés egy-egy tanuló esetében fejlődést mutat.

„A tanulók képesség- kibontakoztatásának elősegítése a köznevelési intézményekben" – elnevezésű kiemelt projektben EFOP 3.2.6-16-2016-00001 projekt

Az EFOP 3.2.6-16-2016-00001 „A tanulók képesség-kibontakoztatásának elősegítése a köznevelési intézményekben" című projekt keretében, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem partnerintézményeként az átvett szakmai programok tananyagát, módszertanát alkalmazzuk a tanórai tevékenységekben, valamint a tanórán kívüli egyéb nevelő-oktató munkában.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

Az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi munka jelenti a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű családok folyamatos figyelemmel kísérését, gondozásukat; valamint azoknak az eseti problémáknak a kezelését, ami miatt a tanuló kapcsolataiban és teljesítményében jelentős negatív változás következik be.

Veszélyeztetettség olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza. (Gyvtv. 5.§)

Hátrányos helyzetű az a gyermek, tanuló: az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, ill. akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát megállapított. **(Ktv.121.§. 14.)**

Halmozottan hátrányos helyzetű: az a gyermek, akinek törvényes felügyeletét ellátó szülője, legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamát fejezte be sikeresen, és a család rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül; továbbá az a gyermek, akit tartós nevelésbe vettek.

Korunk veszélyforrásaival szemben tanulóink személyiségének, életszemléletének olyan irányú fejlesztése, mely képessé teszi őket a helyes ítélethozatalra, a negatív jelenségek elutasítására.

A gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, ill. segítségnyújtás annak megszüntetésében betartva a titoktartási kötelezettség előírásait.

Feladat:

- ön- és társismeret fejlesztése, reális énkép kialakítása
- társas kapcsolatok pozitív irányba történő változtatása
- devianciák csökkentése
- évente a veszélyeztetett-, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felmérése, nyilvántartásba vétele

- veszélyeztető okok feltárása
- törekvés a veszélyeztető körülmények felszámolására, legalábbis ezek csökkentésére
- pedagógusaink el- és befogadó szemléletének formálása, hogy alkalmasak legyenek a problémák kezelésére (SNI-s tanulók integrációja).
- a tehetségek kibontakoztatásának elősegítése
- egészségnevelési, mentálhigiénés és drog prevenciós programok indítása
- minden olyan veszélyeztető ok csökkentése, amely a tanulók fejlődését zavarja
- HH, HHH és SNI integráció segítése, elfogadás, érzékenyítés

Ennek érdekében folyamatos kapcsolatot tartunk fenn:

- Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottságával
- védőnővel
- iskolaorvossal
- vöröskereszttel
- rendőrséggel
- polgármesteri hivatallal; annak gyámügyi és szociális osztályával
- a gyermekvédelemben részt vevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal
- az iskolai szülői munkaközösséggel
- az iskolai DÖK-kel.

A megvalósítás módja, eljárásai, tevékenységei:

- közvetlen kapcsolattartás a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett gyermekekkel és szüleikkel – osztályfőnökökön és fejlesztő pedagóguson keresztül - szükséges családlátogatás, tanácsadás
- fogadóóra
- szülők figyelmének felhívása, ha megváltozott a gyermek: magatartása, tanulmányi munkája, társaikhoz, felnőttekhez való viszonya
- fejlesztő, felzárkóztató foglalkozások szervezése, indulási hátrány csökkentése
- tanórán kívüli foglalkozások szervezése
- a tehetséggondozó foglalkozásokon való részvétel elősegítése
- differenciált oktatás és képességfejlesztés
- pályaválasztás segítése," Útravaló Ösztöndíj-program"
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése
- egészségügyi szűrővizsgálatokon való részvétel
- szabadidős programokon való részvétel biztosítása,
- törekvés a tanulók szociális helyzetének javítására: segélyek, természetbeni juttatások - az iskolai étkeztetés lehetőségének biztosítása

- napközis foglalkozásokon való részvétel lehetősége.

Kapcsolódó tevékenységek:
A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat iskolánkban az ifjúságvédelmi felelős koordinálja, szervezi.
Az ifjúságvédelem a HHH-s, a BTM-s és az SNI-s tanulók foglalkoztatását segítő programok megvalósításában meghatározó szerepet vállal.

A gyermekek és szüleik minden tanév elején írásban értesülnek az ifjúságvédelmi felelős fogadó idejéről, helyéről, valamint arról, hogy milyen problémával fordulhatnak felé.

Iskolánk tanulóifjúságának egészséges életmódra neveléséhez, drog prevenciós tevékenységéhez drogstratégia, drog prevenciós program, valamint az egészségnevelési program tartalmazza ez irányú feladatainkat.

Sikerkritérium:
A gyermek és ifjúságvédelem területén végzett munkánk akkor sikeres, ha:
- a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős által nyilvántartott tanulók rendszeresen járnak iskolába
- a tanulók megtalálják helyüket szűkebb és tágabb környezetükben
- nő az évfolyamismétlés nélkül továbbhaladók száma, ezáltal csökken a 8. évfolyamot el nem végző tanulók száma
- szüleik elfogadják azokat a módszereket eljárásokat, amelyek gyermekeik tanulását eredményesebbé tehetik
- az iskolai igazolatlan hiányzások száma csökken,
- a tanulók igénybe veszik a felzárkóztató, fejlesztő foglalkozásokat, napközis foglalkozásokat
- minél több tanuló vesz részt az iskolai tehetséggondozó foglalkozásokon, illetve az iskolai és iskolán kívüli versenyeken
- a tankötelezettséget teljesíti minden tanuló,
- a tanulók elhatárolódnak az őket fenyegető káros szenvedélyektől,
- tanulmányi eredményeikben – önmagukhoz képest – érzékelhető a fejlődésük
- az iskolában szerzett tudásukat továbbhaladáskor alkalmazni tudják.

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló

Intézményünk tudatosan vállalja a SNI tanulók integrált nevelését-oktatását, ennek megfelelően módosítottuk alapdokumentumainkat.
Nagy hangsúlyt fordítunk a kulcskompetenciák fejlesztésére. Ezzel és az Integrációs Pedagógiai Rendszer alkalmazásával igyekszünk kompenzálni az eltérő szociális háttérből, a tanulási-, beilleszkedési- és magatartási nehézségből vagy zavarból, illetve mentális

problémákból adódó hiányosságokat, kiemelt figyelmet fordítva a halmozottan hátrányos helyzetű, a roma származású és a sajátos nevelési igényű tanulóinkra.

A közoktatásról szóló többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény tette lehetővé a SNI tanulók integrált nevelését-oktatását.

A 2/2005. (III1.) OM rendelet 2. számú melléklete tartalmazza a SNI tanulók iskolai oktatásának irányelvét.

Ktv. 121.§. (1) 29.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján

a) testi, érzékszervi, értelmi, beszédfogyatékos, autista, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzd,

b.) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermekek vizsgálatát a Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottsága végzi el.

A rehabilitációs tevékenységeket végző szakemberek:

- gyógypedagógusok
- speciális tanulási zavarok fejlesztését differenciáló és integráló tanár
- szomatopedagógus
- szurdopedagógus

A szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógiai tanári/terapeuta kompetenciája:

- az egyéni fejlesztési tervek elkészítése
- egyéni fejlesztési terv szerint közvetlenül foglalkozik a gyermekkel
- a többségi pedagógusok munkájának segítése
- koordinálja a rehabilitációs munkában résztvevő más szakemberek munkáját
- ráirányítja figyelmüket a beszerezhető szakirodalomra
- kapcsolatot tart a szülőkkel
- nyomon követi a gyermek fejlődését
- segíti a diagnózis értelmezését
- javaslatot tesz a környezet kialakítására, speciális eszközök kiválasztására, speciális módszerek alkalmazására

Helyiségek:

- tanterem
- fejlesztő szobák
- tornaterem,

Cél:

- a fejlesztés során valósuljon meg a minél teljesebb önállóság elérése és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedés
- minden sajátos nevelési igényű tanuló zökkenőmentesen illeszkedjen be az osztályközösségbe, az iskolai életbe
- az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni
- kompetenciák kialakítása - reális önismeret és énkép kialakítása

Feladat:

- a sajátos nevelési igényű tanulók iskolába lépésekor felmérni azokat a képességeket, amelyek fontosak a tanévkezdéshez. /DIFER/
- az egyénhez igazodó, tanórai keret és tanulási módszerek alkalmazása.
- az eredményes tanulási módszerek elsajátíttatása, különböző stratégiák megismertetése,
- a meglévő ép funkciók erősítése és bevonása a hiányok pótlása érdekében,
- a hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása,
- a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása,
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása,
- a szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás
- olyan környezet kialakítása, ahol mindenki jól érzi magát
- minden tanuló sikerhez juttatása - valamilyen területen
- alkalmazható ismeretközvetítés
- korszerű információhordozó alkalmazása
- a pozitív szociális magatartásminták közvetítése.

A SNI tanuló fejlesztésére vonatkozó célok, tartalmak, tevékenységek, követelmények megjelennek:

- a pedagógiai programban
- a minőségirányítási programban tervezési és ellenőrzési szinten
- helyi tantervben a tantárgyak programjában
- a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanítási-tanulási programban - egyéni fejlesztési tervben.
- Az iskola és a szülők közti ideális kapcsolatnak a következő *alapelvekre* kell épülnie:
- a szülő és a szakember kölcsönösen tiszteljék egymást,
- az információáramlás kölcsönös legyen,
- érezzék a szülők, hogy a nevelési-oktatási folyamatban résztvevő pedagógusok
- elfogadják gyermekük egyediségét, ők is részesei a nevelési-oktatási folyamatnak.

A pedagógusok feladata, hogy ismertessék a gyermektársakkal az egészségkárosodás mibenlétét, a segítségnyújtás lehetőségeit.

A megvalósítás keretei, eljárásai:

Iskolán belüli keretek:

Inkluzív /befogadó/ osztályok és napközis csoportok szervezése:

- differenciált tanulásirányítás megvalósítása és differenciált házi feladatok kijelölése
- rugalmas időbeosztás a felzárkóztatás igényéhez igazodva
- a tananyag „életszerű" tartalommal való megtöltése
- kompenzáló eszközök használata igény szerint
- egyénre szabott kooperatív tanulási módszerek és a kulcskompetenciák figyelembe vétele és alkalmazása.

Pedagógiai célú habilitációs/rehabilitációs célú foglalkozások, a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslata alapján:

- a törvény által biztosított heti óraszámban
- egyéni fejlesztési terv alapján
- egyéni vagy kiscsoportos szervezeti formában végezzük.

Felzárkóztató, képességfejlesztő foglalkozások:

- korrepetálások
- szakkörök
- képesség-kibontakoztató foglalkoztatás, integrációs felkészítés (IPR). - tehetséggondozás

Szabadidős tevékenységek:

- DÖK rendezvényei
- szakköri tevékenységek
- kézműves foglalkozások
- zene és hangszertanulás
- keresztyén kulturális hagyományok ápolása
- mozgásos tevékenységek.

Tanórán és tanórán kívüli tevékenységeik folytán alkalmazott módszerek, eljárások:

- szemléltetés, érzékeltetés, megfigyelés,
- egyéni segítségnyújtás,
- differenciált követelményrendszer,
- egyéni fejlődési tempó biztosítása,
- dicséret, jutalmazás,
- körülmények optimális biztosítása,
- egyéni képességet fejlesztő játékok,
- tolerancia.

Iskolán kívüli keretek:

Együttműködés a szakemberekkel: az intézmény a sajátos nevelési igénynek, fogyatékosságnak, létszámnak megfelelő szakembereket biztosít.

Iskolán kívüli együttműködési lehetőségeink:

- Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottsága
- Pályaválasztási Tanácsadó
- Máltai Szeretetszolgálat
- Khetanipe Egyesület
  Egyházmegyei Imaközösségek
- Szakorvosok, házi gyermekorvosok, védőnők, szülők.

Egyéb keretek:

- pedagógus – továbbképzések kihasználása
- szakemberek felkérése - utazótanári szolgáltatás igénybevétele
- kapcsolattartás pedagógiai szakszolgálatokkal

A fejlesztés hatékonysága, értékelése:

- kontrollvizsgálatok a szakértői és rehabilitációs bizottságoknál
- dokumentumelemzés, a tanuló produktumainak célirányos áttekintése (felmérések, napló, füzetek stb.)
- folyamatos megfigyelés, visszajelzés
- beszélgetés a gyerekekkel, szülőkkel, a fejlesztésben résztvevő szakemberekkel; s ezek együttes figyelembevételével a további feladatok megjelölése.

A sajátos nevelési igényű tanulók felzárkóztatását segítő program

Tanulás:

- az akarati tulajdonságok erősítése a látássérülés hátrányainak leküzdéséhez, érdeklődésük felkeltése, és irányítása a környezet, a látható világ megismerése iránt,
- a vizuális differenciáló képesség (pl. képek, betűk, számjegyek stb. olvasása) fejlesztése,
- hosszabb idő biztosítása a térérzékelés és a testséma kialakulásához a működő - érzékszervek aktív bevonásával,
- céltudatos és kitartó akarati tulajdonságok kialakítása az önálló tanulás és a későbbi munkavégzés céljából,
- grafomotoros képességek (betűalakítások, betűkapcsolások, vonalközbe írás stb.) fejlesztése, optikai segédeszközök használatának megtanítása.

Testi, lelki egészség:

- a tanulók legyenek tisztában a gyengén látásból fakadó fokozott baleseti veszélyekkel, A finommozgások és a tájékozódás

A látássérült tanulók fejlesztését segítő program

Látássérültnek tekinthető az a személy, akinek egészséges szemén korrekcióval mérhető látásélessége az ép látás 30%-a, vagy ennél kevesebb, illetve látótérszűkülete nem több 20°nál. A gyengénlátók vízusa: 0,1 -0,33 közötti.

Kiemelt fejlesztési feladatok:

Énkép, önismeret:

- megfelelő tanulási környezet kialakítása,
- az önállóság iránti igényük fejlesztése, elsősorban az önkiszolgálás, a mozgás és tájékozódás terén,
- az önfejlesztés igényének kialakítása, különösen az ismeretszerzés terén és az egyéni tehetség kibontakoztatásában.
- az önbizalom és az önkritika egyensúlyának megteremtése révén a pozitív, reális énkép kialakítása,

  felelősségük kialakítása saját sorsuk és életpályájuk alakításában.

Információs és kommunikációs kultúra:

- auditív információhordozók alkalmazása,
- grafomotoros képességek (betűalakítások, betűkapcsolások, vonalközbe írás stb.) fejlesztése,
- az ép érzékszervek segítségével virtuális csatornákon keresztüli ismeretszerzés, - elektromos médiahasználat,
- ismereteinek elsajátításában kerüljék el azokat. az egészségvédő magatartás szokásainak fejlesztésével az egészséges életmód iránti igény kialakítása,
- az önfejlesztés igényének kialakítása, különösen az ismeretszerzés terén és az egyéni tehetség kibontakoztatásában,
- az egészségvédő viselkedés szokásainak kialakítása, a higiénés tevékenységek
- elsajátítása, a szem védelme,
- látás - mozgás koordináció fejlesztése.

Felkészülés a felnőtt szerepre:

- felkészítésük az ép látásúakkal való kapcsolatépítésre, a közösségbe való beilleszkedésre,
- az önálló életvitelhez szükséges ismeretek, szokások kialakítása igényszinten tartása,
- pályaválasztásuk, munkavállalásuk, családalapításuk lehetőségeinek és korlátainak
- megismerése.

A hallássérült tanulók fejlesztését segítő program

A **hallássérült** tanulónál a hallás csökkenése miatt, a szokásostól eltér a beszéd, a nyelv és ennek következtében a személyiség fejlődése.

Átalakul a külvilágról való információ felvétel, lelassul az ismeretszerzés, nehezebbé válik a szocializálódás.

A hallássérült tanuló egyéni fejlesztését, ennek lehetőségeit, meghatározza a hallássérülés bekövetkeztének, felismerésének időpontja, kóroka, mértéke, az intelligencia foka és egyéb személyiségjegyek.

Kiemelt fejlesztési feladatok:

Énkép, önismeret:

- önállóságra nevelés
- pozitív személyiségjegyek feltárása, fejlesztése
- fogyatékosságukkal együtt élve tudjanak beilleszkedni a munka világába

Információs és kommunikációs kultúra:

- a vizuális csatornák kiemelt fejlesztése
- a társas kapcsolatokhoz szükséges kommunikációs képességek és magatartási normák alakítása, fejlesztése **Tanulás:**
- az azonos évfolyamon tanuló halló társak teljesítményének megközelítése,
- az információs kommunikációs technológiák megismertetése

Testi, lelki egészség:

- a hallásjavító eszközök használata életmódjuk, életvitelük alakítása, komplex kommunikációs lehetőségek fejlesztése - káros szokások kerülése

Felkészülés a felnőtt életre:

- a legnagyobb önállóság elérése
- a továbbtanulás megalapozása
- a reális pályaválasztás előkészítése

A beszédfogyatékos tanulók megsegítésére irányuló program

Beszédben akadályozottak, beszédfogyatékosok azok a gyermekek, akiknél öröklött, veleszületett, szerzett, organikus, funkcionális, pszichés és környezeti okok következtében az átmeneti, illetve tartós hang-, beszéd- és nyelvi zavar gátolja az egyén és a környezete közötti interakciót és alkalmazkodást.

Az akadályozottság megmutatkozhat a hangadásban, a hangzó beszédben, a beszédfolyamatosság felbomlásában, a beszéd észlelésében, megértésében, kivitelezésében, valamint az írás, olvasás, számolás területén. A beszédfogyatékos tanulónál a fenti tünetek, a legenyhébb artikulációs eltéréstől az egész kommunikációt érintő súlyos zavarig minden változatban előfordulhatnak.

A kommunikációs nehézségek miatt különböző pszichés eltérések (magatartási zavarok), tanulási akadályozottság is kialakulhat.

A beszéd-rendellenesség felléphet a beszédfejlődés különböző szakaszaiban, de érintheti a már kialakult beszédet, nyelvet is.

Amennyiben a beszédhiba, beszédfogyatékosság a kisiskolás kor kezdetére tartósan fennmarad, a tanuló folyamatos gyógypedagógiai ellátásra szorul. Az oktatás a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a fogyatékosság jellegétől függ, amely lehet:

- beszédfejlődési elmaradás:(megkésett/akadályozott beszédfejlődés, diszfázia)
- artikulációs zavar (pöszeség, orrhangzósság)
- beszédritmus-zavar (dadogás, hadarás)
- centrális zavar (disarthria)
- hangképzési zavar (diszfónia)
- parciális teljesítményzavar (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia) - beszédészlelési, megértési zavar.

Az általános iskola első két évfolyamára összpontosul az ismeretszerzés beszéddel összefüggő eszközrendszerének elsajátítása, ezért a különleges gondozás szempontjából – amely elsősorban a módszerbeli és habilitációs /rehabilitációs teendőkben fogalmazódik meg.

Kiemelt fejlesztési feladatok Énkép, önismeret:

- erősödjenek pozitív személyiségjegyeik, alakuljon ki önismeretük, fejlődjön
- önbizalmuk és kudarctűrő képességük, személyiségük váljon harmonikussá,
- a fejlesztést úgy építsük fel, hogy az, az egész személyiségre irányuljon, a gyermekben reális énkép alakuljon ki, önbizalma, kudarctűrő képessége, feladattudata, kitartása, aktivitása, belső motivációja fejlődjön - a tanulót ösztönözzük beszédhibája leküzdésére, ugyanakkor készítsük fel őt az esetleges visszaesésekre, a maradványtünetekkel való együttélésre,
- a gyermekek állapotuktól függően, nyelvi-kommunikációs zavaraik kompenzálása után, jussanak el az önállóság általuk elérhető optimális szintjére, képességeik kibontakoztatásával váljanak a társadalom aktív, cselekvőképes tagjává - a fejlesztés segítségével a sajátos nevelési igényű gyermekek is tudják teljesíteni - minden műveltségi területen a minimum követelményeket.

Információs és kommunikációs kultúra:

- a beszédükben akadályozott gyermekek fejlesztésében elsőbbséget kell biztosítani az ép beszélő környezetben integráltan folyó oktatásnak.

Tanulás:

- a fejlesztést tervszerűen, tudatosan kell felépíteni: beszédállapot felmérés – egyéni terápiás terv - tudatos módszerválasztás - komplexitás a fejlesztésben - folyamatos kísérés,
- munkánk során nagy hangsúlyt kell fektetnünk a sokoldalú percepciós fejlesztésre: fel kell használnunk, hogy a látási, hallási, kinesztéziás, beszédmozgási ingerek, - benyomások erősítve fejlődnek,

- tudatosan használjuk ki a transzferhatásokat, megismerve a beszédfogyatékos tanuló „erős oldalait", ezekre építve, a fejlesztést különböző átviteli megoldásokkal tegyük eredményesebbé.

Testi, lelki egészség:

- a tanuló motiválása beszédhibája leküzdésére; felkészítése a maradandó tünetek elfogadására, s ezzel való együttélésre.

Felkészülés a felnőtt életre:

- tájékoztassuk a szülőket, milyen továbbtanulási lehetőségek állnak gyermekeik előtt - integráltan oktató középiskolák, gimnáziumi tagozatok diszlexiások számára, ezt a tanuló is ismerje meg.

Testi fogyatékos gyermekek fejlesztését segítő program

Mozgáskorlátozott az a tanuló, akinél a mozgásszerv-rendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. **A fejlesztés alapelve:** a sérülésből adódó hátrányos következményeket segítsen csökkenteni és/vagy ellensúlyozni.

A tanuló speciális nevelési szükségleteit meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, annak formája, mértéke és területe.

Kiemelt célok, feladatok

Az iskolai fejlesztés teljes ideje alatt kiemelt fontosságú a mozgásnevelés, a komplex rehabilitációs hatásrendszer.

Énkép, önismeret:

- önállóságra nevelés, lehetőségek szerint,
- a tanulók egészséges énképének önbizalmának kialakítása,
- kudarctűrő képességük növelése,
- az esélyegyenlőség alapjainak megteremtése,

Információs és kommunikációs kultúra:

- elektronikus eszközök, a média használata életminőségük javítására.

Tanulás:

- speciális módszerek, terápiák és technikák alkalmazása a rendelkezésre álló segédeszközök igénybevételével
- a tanulás összetevőinek tanítása, egyénre szabott tanulási módszerek megválasztása, motiváció
- az író-, rajzoló- és eszközhasználó mozgás; valamint a hallásra, beszédészlelésre támaszkodó tevékenység.

Testi, lelki egészség:

- az akadálymentes közlekedés szabályainak ismerete, a megfelelő mozgás- és élettér biztosítása az iskolában
- speciális módszerek, terápiák és technikák alkalmazása a rendelkezésre álló - segédeszközök igénybevételével:
- az akadályozott környezet mozgásbiztonsága
- mozgásreflexek célszerűsége és gyorsasága.

Felkészülés a felnőtt életre:

- önállóságra nevelés, lehetőség szerint
- az önálló életvitel kialakulását segítő módszerek, eljárások megkeresése, kidolgozása
- lelki egyensúly fenntartása, számukra elérhető pályák megismertetése, ezek iránti érdeklődés felkeltése.

Tanulásban akadályozott tanulók (enyhe fokban értelmi sérült tanulók fejlesztését segítő program

Az értelmi fogyatékosok egyik alcsoportját képezik. Az enyhe fokban értelmi sérültek személyiségfejlődési zavara, akadályozottsága az idegrendszer enyhe, különféle eredetű, öröklött vagy korai életkorban szerzett sérülésével és/ vagy funkciózavarával függ össze. Pszicho diagnosztikai vizsgálatokkal megállapítható a kognitív funkciók lassúbb fejlődése.

A tanulásban akadályozott gyermekek körébe tartoznak azok a tanulók, akiket a Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottsága enyhén értelmi fogyatékosnak minősített, másrészt az általános iskolában tanulási nehézségekkel küszködő tanulók. Ide tartoznak azok a gyerekek, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképességei, illetve a kedvezőtlen környezeti hatások folytán tartós, átfogó tanulási nehézségeket, tanulási képességzavart mutatnak.

A megismerő vagy a viselkedés fejlődésének rendellenességével küzdő tanulók fejlesztését segítő program

Az elnevezés 2007. jan. 1-jétől: „a megismerési funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos és tartós rendellenessége" (SNI). Illetve beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség (nem SNI)

A **részképességzavarok** körébe elsősorban az alapvető eszköztudás (olvasás, írás, számolás) elsajátításának és képességének deficitjeit, valamint az általuk kiváltott következményes magatartási és/vagy tanulási zavarok komplex tünet együttesét sorolják. E fogyatékosság diagnosztikai jellemzője, hogy a részképességben az intelligencia szintjének ellentmondó súlyos teljesítménybeli elmaradás, teljesítményszóródás mutatható ki a mozgáskoordináció és a beszéd szintje között.

Kiemelt célok, feladatok

- Kudarctűrő képesség növelése.
- A tanulási zavarok kialakulásáért felelős funkciók fejlesztése.

- A sajátos nevelési igényű tanulók túlterhelésének elkerülése a fejlesztő folyamatban.
- Tankötelezettségük teljesítését szakember segítségével végezzék.
- Önbizalom, önismeret, önértékelés fejlesztése, reális énkép kialakítása.
- Pontos diagnózis és fejlesztési szempontok, módszerek igénylése, vizsgálatok elvégeztetése.
- A tanuló fejlettségének megfelelően egyéni továbbhaladás biztosítása.
- Testnevelés és sport műveltségi területen az első tanévben szenzoros integrációs program és/vagy gyógy úszás alkalmazása.
- Önállóságra nevelés.

*Kiemelt feladatok **diszlexia, diszgráfia** esetén:*

- testséma biztonságának kialakítása,
- téri és időrelációk kialakítása praktikus és verbális szinten,
- vizuomotoros koordináció gyakorlása,
- látás, hallás, mozgás koordinált működtetése,
- beszédfejlesztés, aktív szókincs bővítése, helyes ejtése,
- verbális figyelem és emlékezet, intenzív fejlesztése,
- hang - betű kapcsolat kialakítása; fonémahallás fejlesztése,
- makacs betűtévesztések kiküszöbölése (egymástól távol tanítjuk, sok mozgással,
- hangoztatással stb. pl.: b-d-p, o-ó, u-ú, ü-ű, ö-ő),
- figyelem megosztása az olvasástechnika és a szöveg tartalma között,
- toldalékok körültekintő olvasása,
- olvasástechnika, tempó fejlesztése,
- olvasás-írás tanítása (esetleg újratanítása) hangoztató - elemző vagy diszlexia - prevenciós módszerrel,
- olvasás, írás készségének folyamatos gondozása az egész iskolai pályafutás alatt,
- idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
- segítő környezet folyamatosan álljon rendelkezésre,
- kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során,
- olvasásképtelenség esetén a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával.

*Kiemelt feladatok **diszkalkulia** esetén:*

- testséma kialakítása,
- téri relációk biztosítása,
- a relációk nyelvi megalapozása, a matematikai nyelv tudatosítása,
- számfogalmak kialakítása és bővítése, a manipuláció előtérbe helyezése, képi vizuális megerősítés,
- az érzékelés - észlelés, a figyelem az emlékezet, a gondolkodás és a beszéd összehangolt, intenzív fejlesztése,
- segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése (számológép, naptár stb.),
- az alapműveletek fogalmi kialakítása, képi, vizuális megörökítése, sokoldalú gyakorlásuk a már „birtokolt" számfogalmakkal építkező számkörökben,
- a matematikai nyelvi relációk tudatosítása, szöveges feladatok megoldása,

- gyógypedagógiai segítség speciális módszerekkel, egyéni sajátosságokhoz igazított megjegyzést segítő technikák megtalálása, alkalmazása, - szerialitás erősítése.

Kiemelt feladatok a ***részképességzavar*** *és/vagy* ***fogyatékosságok együttes, halmozott tüneteit*** *mutató tanulók esetén (hiperkinetikus zavarok):*

A halmozott fejlődési zavar a beszéd/nyelv, a mozgás, a kognitív képességek eltérő és egyenetlen fejlődését foglalja magába. Komoly akadálya az olvasás, írás, számolás elsajátításának. Speciális fejlesztés, logopédiai- és pedagógiai ellátás szükséges.

A percepció minden területét fejleszteni kell:

- a vizuális, az akusztikus, a mozgásos észlelés folyamatait,
- a motoros képességeket,
- a beszéd és nyelvi készség állandóságát.
- A különleges gondozás igényeit gyógypedagógus és fejlesztőpedagógus végzi.
- Tanácsadás osztályfőnöknek, tanítónak, szaktanárnak, szülőnek.
- Együttműködés a pszichológussal.

A HELYI TANTERVBE BEÉPÜLŐ ELEMEK (célok, feladatok, tananyag, módszerek, eszközök)

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Magyar nyelv és irodalom	Az egyénnek megfelelő tempó és segédeszköz kiválasztása történjen az olvasás és írás tanításakor. A beszéd formája a sérülés függvénye, ezért annak a tartalmi részére kerüljön nagyobb hangsúly. Speciális gépírás, ha a tanuló nem tud kézírással írni. Író és eszközhasználó mozgás. Kommunikációs zavarokat feloldó feladatok.	A hátrányok más ép érzékszervek segítségével kompenzálhatók. Elsősorban a hallható információk használata. Az olvasás és írás elsajátítása 2 év alatt megengedett. Rövidebb olvasmányok vagy digitális könyv. Írásnál a tanuló saját adottságainak megfelelő betűméret. Olvasható írásképre törekvés. Vizuális differenciálás. Analizáló, szintetizáló olvasástanítási módszert alkalmazzuk.	Az írás, olvasás elsajátítása hosszabb idősávban. (2 év). A nyelvi kommunikációs készségek kialakítása, fejlesztése. Az írás technikájának kialakítása. Szókincsbővítés, beszed érthetőség fejlesztése. Nyelvi-szociális érintkezési formák kialakítása. Egyéni beszédállapot figyelembe vétele, további finomítása. Beszédhallás, beszédérthetőség folyamatos fejlesztése. Komplex nyelvi fejlesztés speciális feladatokkal.	Hangoztató – elemző ill. diszlexia – prevenciós olvasástanítási módszer. Az anyanyelvi fejlesztés hosszabb begyakorlási idővel. Logopédiai, drámaterápiás fejlesztés. Kommunikáció fejlesztése. Helyesírás fejlesztése. Hosszabb begyakorlási idő biztosítása.	Látás, hallás, mozgás koordinált működése. Beszédfejlesztés, aktív szókincs erősítése, helyes ejtése. Verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése. Hang – betű kapcsolat kialakítása, fonémaalkalmazás fejlesztése. Betűtévesztések kiküszöbölése. Figyelem megosztása az olvasástechnika és a szöveg tartalma között. Olvasás, írás tanítása hangoztató elemző v. diszlexia prevenciós módszerrel.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Idegen nyelv	Az írásnehézséggel küzdő tanulók esetében az auditív tanulási módszer nagyobb eredményességgel jár. Önbizalom.	Szükségletek, motívumok felébresztése az idegen nyelv tanulása iránt. Kapcsolatfelvétel, élethelyzetek modellezésével párbeszéd kialakítása.	A nyelvhasználat nehezítettségeit figyelembe véve a vizuális technikák előtérbe helyezése. Megfelelő audiológiai ellátás. Előtérbe kerül az írásos forma.	A beszédfogyatékosság típusához igazodó módszerek pl.: dadogók esetében az írásbeliség, diszlexiás tanulóknál pedig az auditív módszerek biztosítása.	Speciális módszerek használata, auditív segédeszközökkel. Egyszerű élethelyzetek játékos modellezése.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Informatika	Egyénre szabott, adaptált eszközök. Információs – kommukációs technológiák a tanulókhoz igazított egyéni használat megtanításával.	Gépírás tanítása. Speciális hangjelzős és tapintásos készülék biztosítása. Hangos könyvtár megismerése és használata.	A számítógép működési elvének megismerése, a technika felhasználása az élethelyzetben.	Az informatikai eszközök tanulás során történő megfelelő és tudatos alkalmazásának különösen az írás és olvasási nehézséggel küzdő tanulók esetén. Az informatikai eszközök segítő szerepének ismertetése haszn.	A számítógép működési elvének megismerése, a folyamatok megértése. A számítógép felhasználhatósága a mindennapokban

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Matematika	Sokoldalú érzékleti megerősítés A geometriai anyag tanítása mozgásállapottól függően – egyénre adaptált eszközök használatával.	A szemléltetéshez speciális eszközök használata. A hátrányok más érzékszervek segítségével kompenzálhatók. (tapintás, hallás) Matematikai fogalmak kialakításánál az eszköz és a jelrendszer elsajátítása. Vizuális differenciálás.	A számok világának leképezése tárgyakkal, rajzokkal. Fogalmi gondolkodás megalapozása. Szövegértés fejlesztés. Logikai gondolkodás fejlesztése. Megfigyelő nyelvi kommunikáció.	Sokoldalú érzékleti megerősítés. A gondolkodási műveletek segítése. Szövegértés lényegkiemelés fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése.	Számok világának leképezése tárgyakkal, rajzokkal, majd a számok szimbolikus szintjén. A mennyiségállandóság fogalmának kialakítása. Szövegértés, lényegkiemelés, adatok csoportosítása, elvonatkoztatása nyitott mondatokban. A matematikai nyelvi relációk tudatosítása. Az alapműveletek fogalmi kialakítása, képi, vizuális megörökítés, sokoldalú gyakorlás. Problémamegoldó képességfejlesztés.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Történelem Ember és társadalomismeret, Etika, Hon- és népismeret	Társadalmi tapasztalatszerzés. Mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogszabályok és érdekvédelmi szerveződések megismerése.	Sérülésére vonatkozó jogszabályok ismerete, érdekvédelmi szerveződések. Társadalmi kapcsolatépítés, kapcsolattartás formáinak elsajátítása, gyakorlása.	Térben, időben, tartalmakban eltérő összefüggések felismerése. Társadalmi kapcsolatépítés, kapcsolattartás formáinak elsajátítása, gyakorlása. Közvetlen élménnyel hazánkon kívüli kultúrkincsek megismerése.	A feladatok, a fejlesztendő képességek megegyeznek a NAT-ban leírtakkal, a fejlődés útjai, módjai és kialakításuk időtartama módosulhat.	Önismeret, reális önértékelés, kommunikáció fejlesztése minden műveltségi területen. Korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvénye. A feladatok, a fejlesztendő képességek megegyeznek a NATban leírtakkal, a fejlődés útjai, módjai és kialakításuk időtartama módosulhat.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara

Biológia, Fizika, Kémia, Földrajz, Egészségtan	A tanuló ismerje meg diagnózisát, s tanulja meg a vele kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelését. Segédeszközök igénybevétele a megtapasztalás lehetőségeinek biztosítása.	A különböző érzékszervek összekapcsolása. (fül, orr, bőr, nyelv) A teljes látást igénylő feladatokat az ismeret szintjén kell biztosítani. A gyengénlátással kapcsolatos fizikai és biológiai ismeretek. Lehetőség biztosítása a kísérletekben való aktív részvételre. (balesetek elkerüléséhez az egyéni képességek figyelembe vétele). Ha szükséges a sérülésnek megfelelő eszközök (térkép, terepasztal, homok, agyag, preparátumok tapintható folyamatábrák).	Az ismeretek elsajátításához sok vizuálisan érzékelhető élmény adása, képek, ábrák. Megfigyelés, tevékenység részvétel biztosítása. Ültetésnél fontos: jól lássa a tanár és az osztálytársak szájmozgását, táblák, írásvetítők, stb. Padtárs „tolmácsként" működhessen. Előre elkészített vázlat. Számonkéréskor kedvezmények biztosítása.	Rajzos vázlatok készítése. Kész vázlatok biztosítása, a lényegkieme-lés megkönnyítése. Számonkérésnél az időtényező növelése, lehetőség a kiválasztásra (írásbeli felelet helyett, szóbeli, szóbeli helyett írásbeli). Feleletnél a vázlat használatának engedélyezése. Számítógép használat. A feladatok a fejlesztendő képességek-ben leírtakkal, a fejlődés útjai, módjai és kialakulásuk időtartama módosulhat.	Rajzos vázlatok készítése. Kész vázlatok biztosítása a lényegkiemelés megkönnyítése. Számonkérésnél az időtényező növelése, lehetőség a kiválasztásra (írásbeli felelet helyett, szóbeli, szóbeli helyett írásbeli). Feleletnél a vázlat használatának engedélyezése. Számítógép használat.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Környezetismeret	Segédeszközök igénybe vétele a megtapasztalás lehetőségeinek biztosítása.	A tanulói kísérletekbe való bevonás szükségessége. Speciális térkép, eszközök biztosítása.	Tér- és időviszonyok kialakítása, tájékozódási ismeretek kialakítása. Életszerű helyezetek megtapasztalása. Megfelelő audiológiai ellátás.	Életszerű helyzetek megtapasztalása.	Tér- és időviszonyok kialakítása, tájékozódási ismeretek kialakítása. Életszerű helyezetek Megtapasztalása A haza megbecsüléséhez, szeretetéhez vezető út megalapozása.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Ének-zene	A harmonikus fejlődés alapja az alkotás, olyan módszer keresése, amellyel ki tudja magát fejezni. A hallási figyelem fejlesztése. Az észlelés finomságának fokozása.	A hallásos tanulás előtérbe helyezése. Személyiségfejlesztés improvizációs játékokkal. Alkotó és kapcsolatteremtő képességek kibontakoztatása. Ritmusérzék, a hallási figyelem fejlesztése.	Speciális fejlesztési feladatok, melynek célja a hallóképesség fejlesztése a természeti – társadalmi környezet hangjainak megismertetése, az emberi beszéd akusztikus felfogásának a segítése. Hangátviteli technikák.	Ritmusérzék, a hallási figyelem fejlesztése. A kommunikációs és metakommunkációs képesség fejlesztése. Kapcsolatteremtő képességek kibontakoztatása. Személyiségfejlesztés improvizációs játékokkal.	Ritmusérzék, a hallási figyelem fejlesztése. A kommunikációs és metakommunkációs képesség fejlesztése. Kapcsolatteremtő képességek kibontakoztatása. Személyiségfejlesztés improvizációs játékokkal.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Vizuális kultúra	Az önkifejezés lehetőségének megteremtése: módszer, testhelyzet, eszköz. Író, rajzoló és eszközhasználó mozgás. A tárgyhasználó mozgás alakítása. A mozgásélmény megfogalmazása az időbeli folyamatok, változások megfigyelése.	A síkbeli kifejezés helyett a hangsúly a térbeli plasztikus megjelenítésben legyen. Tájékozódási ismeretek.	Önkifejezés, információszerzés megalapozása. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerzés, a kommunikációs és együttműködési, a problémamegoldó és készség, képesség fejlesztése.	A nagy- és finommozgások fejlesztése. A kezdeményező, alkotó magatartás kialakítása, fejlesztése. Téri orientáció, mozgás, ritmus-, beszédkoordináció fejlesztése.	Az önkifejezés lehetőségének megteremtése. Nagy- és finommozgások fejlesztése. A fegyelem szükségszerűségének felismerése. Alkotó magatartás kialakítása, fejlesztése.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Technika	Olyan tevékenységformák megtanítása, amit hasznosítani tud szabadidejében, beilleszkedése, pályaválasztása során.	A síkbeli kifejezés helyett a hangsúly a térbeli plasztikus megjegesítésben legyen. Tájékozódási ismeretek.	Önkifejezés, információszerzés megalapozása. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerzés, a kommunikációs és együttműködési, a problémamegoldó és készség, képesség fejlesztése.	A nagy- és finommozgások fejlesztése. A kezdeményező, alkotó magatartás kialakítása, fejlesztése. Téri orientáció, mozgás, ritmus-, beszédkoordináció fejlesztése.	Az önkifejezés lehetőségének megteremtése. Nagy- és finommozgások fejlesztése. A fegyelem szükségszerűségének felismerése. Alkotó magatartás kialakítása, fejlesztése.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Tánc- és dráma, Mozgókép és médiaismeret	Alkotóképesség, szituációk megjelenítése,- különböző formában (báb, szerepjáték). Zenei elemek, mozgás, ritmus felhasználásával.	A tanuló térbeni biztonságának, a mozgás harmóniájának kiemelt szerepe van. Fontos az ön- és társismeret fejlesztése a kommunikációban.	Sokoldalú személyiségfejlesztés. Kommunikáció fejlesztése. Szókincs, fogalmak bővítése nonverbális úton szerzett ismeretek.	Sokoldalú személyiségfejlesztés. Kommunikáció fejlesztése. Szókincs, fogalmak bővítése nonverbális úton szerzett ismeretek.	Látás, hallás, mozgás koordinált működtetése. Komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésében fontos feladata van.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Testnevelés	A gyógytorna, fizikoterápia módszerei, eljárásai. Korrekciós és gyógyászati segédeszközök alkalmazása. Adaptált sportfoglalkozások. Motoros képességek fejlesztése. A reális mozgásos éntudat kialakítása, önálló életvitelre való felkészítés. Károsodott mozgási funkciók helyreállítása, korrekciója, kompenzációja.	Mozgás, látás koordinációjának fejlesztése. A követelmények az egyéni állapottól függnek. Mozgáskorrekció (finommozgás, nagymozgás. Fokozott figyelmet fordítunk a gyakran kialakuló tartási hibák megelőzésére és korrekciójára. Térbeli tájékozódásukat fejlesztjük.	A mozgás koordinációjának fejlesztése. A szükséges segédeszköz figyelembe vétele a feladatok megvalósításakor. Harmonikus mozgásfejlesztés. Mozgásritmika fejlesztés.	Téri orientáció, mozgás, ritmus, beszéd koordináció fejlesztése. Gyógytorna, gyógyúszás.	Szenzoros, integrációs programmal fejlesztés vagy gyógyúszás. Testséma biztonságának kialakítása. Látás, hallás, mozgás koordinált működése. A fegyelem szükségszerűségének felismerése. Helyes magatartási szokások kialakítása. Jellemtulajdonságok fejlesztése. Személyiség formálása csoport ill. csapatjátékokon keresztül. Kudarctűrő képesség növelése.

Tantárgy fejl. feladat	Mozgássérült tanuló	Látássérült tanuló	Hallássérült tanuló	Beszédben akadályozott tanuló	Megismerő funkciók és a viselkedés zavara
Testnevelés	A mozgásszervek általános képzése. A gyógytorna aktív és passzív eljárásai. A testnevelés mozgástananyagának sérülésspecifikus adaptált formái. A mozgásszervrendszer optimális működőképességének biztosítása.	Biztonságérzet növelésére való törekvés.			Logopédiai ritmika.

HELYI TANTERV

ÁLTALÁNOS BEVEZETŐ

Oktatási képzési program

Az iskola alapvető célja: pedagógiai tevékenység keretében az egyén életvezetéséhez szükséges értékek kialakítása, fejlesztése.
Az alapvető célhoz kapcsolódóan az oktatási - képző program a személyiség szervezővégrehajtó sajátosságainak (ismeretek, járatosságok, készségek, képességek) formálását ölelik fel.
Oktatási - képzési programok összeállításánál figyelembe vettük:

- NAT elveit, követelményeit
- Kerettantervek előírásait, lehetőségeit megjelenítjük:
- a nevelési programban fogalmazottokat
- Oktatásszervezési formák, módszerek, didaktikákból megjelöljük a fő elveket, amelyen belül érvényesülhet a tanári szabadság
- Emellett megfogalmazzuk a kimenetszabályozási szempontjainkat (lsd. tehetséggondozási kritériumot, egyéni fejlesztési terveket határozunk meg).

Óratervek

Az iskolában egyes évfolyamokon tanított tantárgyakat és azok óraszámait, iskolánk óratervét az alábbi táblázat foglalja össze:

1. Az iskola helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei teljes egészében megegyeznek a kiadott kerettantervben meghatározott tananyaggal és követelménnyel.

2. A szabadon tervezhető órák számával évfolyamonként általában különféle tantárgyak óraszámait növeltük meg azzal a céllal, hogy e tantárgyakból a képességfejlesztésre, az ismeretek gyakorlására több idő jusson.
3. A kötelező idegen nyelv tanítása német nyelven folyik.

KULCSKOMPETENCIÁK

A kiemelt fejlesztési feladatok oktató-nevelő munkánk valamennyi elemét átható tantárgyi kapcsolatok erősítését segíti elő.

- Kommunikációs
- Kritikai
- Problémamegoldó
- Együttműködési
- Életvezetési
- Lényegkiemelő
- Szabálykövető
- Döntési
- Narratív
- Komplex információk kezelésével kapcsolatos képességek

A kulcskompetenciák csoportjai egyensúlyba helyezik az értelmi és érzelmi területeit, valamint a megismerési, érzelmi-akarati és mozgásos követelményeit. A képességfejlesztés különböző, sokféle ismeret változatos kombinációin alapul. (NAT 2020)

- A tanulás kompetenciái
- Kommunikációs kompetenciák: anyanyelvi és idegen nyelvi
- Digitális kompetenciák
- Matematikai gondolkodási kompetencia
- Személyes és társas kapcsolati kompetencia
- Kreativitás, önkifejezés, kulturális tudatosság
- Munkavállalói, vállalkozói kompetencia

<u>Célok a bevezető szakaszban (1-2. évfolyam)</u>

1. A kisgyermekek természetes érdeklődésének és nyitottságának orientálása és továbbfejlesztése.
2. A személyes képességekbe vetett hit és önbizalom megteremtése.
3. A kisgyermekek fokozott játék- és mozgásigényének kielégítése.
4. A mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztése.
5. A társakkal végzett közös tevékenységek élményének átélése.
6. A társas kapcsolatok kialakításához és gazdagításához szükséges képességek kialakítása és gyakoroltatása.
7. A tanulás az elsajátítás élményének és örömének megismertetése.
8. Az egészséges élet értékének felismertetése és tudatosítása.
9. A tanulók ösztönzése saját környezetük megismerésére.
10. Koncentrációs képességek és akarati tulajdonságok fejlesztése.

Célok a kezdő szakaszban (3-4. évfolyam)

1. Az önismeret fejlesztése, a önmagára vonatkozó ismeretek segítségével.
2. A mozgás, a rendszeres testedzés iránti kedv megerősítése.
3. Az önálló tanuláshoz szükséges motívumok kialakítása és megerősítése.
4. Az idegen nyelvek tanulása iránti igény felkeltése.
5. A szóbeli és az írásbeli nyelvhasználathoz szükséges alapkészségek gyakoroltatása.
6. A narratív, a lényegkiemelő és a szabálykövető képességek fejlesztése.
7. Elemi ismeretek közvetítése a természetről, a társadalomról, a művészetekről, az emberiség és a haza történelméről.

Célok az alapozó szakaszban (5-6. évfolyam)

1. Az önértékelés képességének kialakítása, fejlesztése
2. A szolidaritás érzés együttműködési képesség tudatosítása és fejlesztése.
3. Az egészséges életmóddal összefüggő pozitív beállítódások magatartási szokások megerősítése.
4. Aktív tevékenységre lehetőséget adó feladatok adása a tanulóknak (megfigyelések, projektek).
5. Az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak gyakoroltatása.
6. A problémamegoldó gondolkodás és döntésképesség megalapozása.
7. A kreativitás fejlesztése.
8. A tudományos ismeretek megértéséhez és elsajátításához szükséges keretek és alapfogalmak megismertetése.
9. Az idegen nyelvtudás mindennapi életben történő felhasználási lehetőségeinek megismertetése.

Célok a fejlesztő szakaszban (7-8. évfolyam)

1. A szociális képességek fejlesztése, az érzelmi intelligencia gazdagítása.
2. Az egyéni és a közérdek, a többség és a kisebbség fogalmának megismerése, értelmezése.
3. A megismerési képességek fejlesztése, különös tekintettel a megfigyelési, értelmezési, indoklási, bizonyítási képességekre.
4. A kulcsfogalmak tartalmának folyamatos mélyítése.
5. A véleményformálás és a vélemények, érvek kifejtéséhez szükséges képességek kialakítása.
6. Az elvont fogalmi és elemző gondolkodás megalapozása.
7. A kritikai gondolkodás fejlesztése.
8. A tanulók felkészítése a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatra.
9. A környezettudatos magatartás, életvitel kialakítása, az emberiség előtt álló globális problémák megismerése.

10. Az önálló és kritikus attitűd kialakításának megkezdése a médiákkal kapcsolatban.

A tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép, stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, amelyek a hivatalos tankönyvjegyzékben szerepelnek. A nyomtatott taneszközökön túl néhány tantárgynál egyéb eszközre is szükség van (testnevelés, technika, rajz, stb.).

Tartalmi megfelelés

- ✓ A tankönyv témafeldolgozása, feladatrendszere fedje le a tantárgy tantervi anyagát.
- ✓ A tankönyv lehetőség szerint legyen egy egymásra épített tankönyvcsalád tagja.
- ✓ A tartalom szakmai szempontból korrekt legyen.
- ✓ A tartalom legyen fejlesztésközpontú.
- ✓ Szemléltető anyaga legyen igényes.
- ✓ A feladatok legyenek változatosak a tartalom, típus és nehézségi fok tekintetében.
- ✓ Vegye figyelembe a korosztály értelmi fejlődésének, megismerő tevékenységének életkori jellemzőit, fejlődési, fejlesztési szükségleteit.
- ✓ Adjon lehetőséget a kreatív tanulók fejlődésének, a helyi sajátosságok érvényesülésének.
- ✓ A tankönyv felépítése kövessen valamilyen pedagógiai logikát.

Formai megjelenés

- ✓ A tankönyv nyelvi megfogalmazása igazodjon a tanulók életkori sajátosságaihoz.
- ✓ A tankönyvcsalád legyen áttekinthető. Az adott korosztály könnyen igazodjon el a szerkezetében.
- ✓ A betűforma, méret és távolság, illetve az egy oldalra kerülő szöveg-, és/vagy feladatmennyiség feleljen meg a tanulók érzékelő apparátusának, észlelési képességeinek.
- ✓ A tankönyv ábrakészletének legyen funkciója, segítse a valóság megismerését, a feladatmegoldást, a belső kép megteremtését.
- ✓ A tankönyv mérete, súlya, kötése legyen életkorbarát.

Egyéb tanulmányi segédletek:

- ✓ Segítse a tanulót a tananyag elsajátításában
- ✓ Legyen alkalmas a differenciált képességfejlesztésre
- ✓ Segítse elő az önálló tanulást

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.

A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában szülői értekezleteken) tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége.

Felmenő rendszerben tartós tankönyvet rendelünk, melyet az iskolai könyvtárból is kölcsönözhetnek a rászoruló tanulók. Gyakorlásra, kitöltésre a munkafüzetek szolgáljanak.

Ellenőrzési, értékelési rendszerünk

Az ellenőrzés: statikus jellegű, szigorú adatfeltáró kritikus szerep, amelyben a meghatározott norma a viszonyítási alap.

Az értékelés: dinamikus, folyamat jellegű, a minősítést, tájékoztatást, szelektálást, motiválást is magában foglaló, döntéshozatalt befolyásoló része kritikai magatartásunknak, amelyben a szakmai célkitűzéseket vetjük össze a tényleges működés eredményeivel, annak érdekében, hogy a Pedagógiai Programban kitűzött céljainkat megvalósítsuk.

Formái szerint:

Külső értékelés:

- fenntartói szintű: (szakértői felkéréssel végzett tantárgyi, neveltségi)
- más intézmény szintjén: (felvételi)
- közvélemény: média (nem hivatalos, de hatása miatt befolyásolni érdemes)

A belső, intézményi szintű értékelésének alanya:

tanuló tanár
intézmény és részei

Értékelési funkciókhoz kapcsolódó értékelési típusok:

Helyzetfeltárás – diagnosztikus
Fejlesztés-formálás – formatív
Az eredmények megállapítása – szummatív

Alapelveink:

1. személyre szóló
2. félelemmentes légkörben, fejlesztő és ne megtorló jellegű legyen
3. az iskolai követelményrendszerre épüljön
4. legyen többoldalú, tárgyszerű, helytálló, megbízható információkon alapuló
5. - tanulói személyiségjegyekre
   - a tanulóközösségek fejlettsége
   - pedagógus teljesítmények értékelésének lényege a viszonyítás, amely alapja lehet a hozzáadott érték típusú értékelésnek.
6. az értékeléskor minden esetben (nevelési, oktatási, képzési területen) vizsgálni kell
   - a tudás
   - az egészségkultúra
   - a szocializáltság eleminek fejlesztését, fejlettségi szintjét

Jogi háttér:

Köznevelési törvény tanulók, pedagógus jogai, kötelességei
Katolikus Etikai Kódex
SZMSZ
Pedagógiai Program
Házirend

Tanulók ellenőrzési és értékelési rendszere

A tanulók iskolai munkájának ellenőrzése folyamatosan történik az iskola helyi tanterve, illetve a nevelők által összeállított tanmenetek és osztályfőnöki munkatervek alapján.
Feladatai, funkciója: nem öncélú, hanem visszajelző funkció, a célok, feladatok, meghatározott követelmények, kijelölt tevékenységek, választott eszközök, módszerek hatásának megállapítására, a feladatok, módszerek javítása a cél.
Neveltségi állapotok
Követelménytámasztó – eredményesség elemzés – követelménytámasztás –

Formái, típusai

- Diagnosztikus: csoportba sorolás esetén (kognitív, effektív, fizikális, pszichológiai tényezők)
- Formatív: kifejezetten visszacsatolási funkció, az oktatás során,
- Szummatív: a tanulók minősítésére, a szakaszok végén,

Tanulói jogok, kötelességek (törvények alapján)

Az eredményvizsgálatok tárgya, ideje, lényege:

- az egyén és közösség neveltségének, fejlettségének megállapítása
- az egyén tevékenysége, életmódja
- a tevékenységre ösztönző motívumok
- a tevékenységben kialakuló tulajdonságok, készségek

- a közösségi tevékenység tartalma, kiterjedtsége
- a közösség szerkezetének sajátosságai
- a közösség külső kapcsolatai

Módszerek

- megfigyelés, beszélgetés (folyamatos)
- helyzetteremtés és reakcióelemzés (esetenként)
- produktumok (tanulói, csoport) elemzése (esemény végén)
- írásbeli (felmérések elemzése életkori szakaszok témakörök végén)
- statisztikai elemek tanulmányozása (mérési eredmények után)

- a végzettek helytállása (követéses)

Az értékelés, minősítés lehetőségei

Tanuló:

- tanítási órán

□ ***érdemjegyekkel történő értékelés***

magatartás értékelése: *példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2)*
szorgalom értékelése: *példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2)*
tudás értékelése (tantárgyi): *jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges 2), elégtelen (1)*

tanórán kívüli foglalkozásokon

- nem kell a negatív reagálásokat (figyelmeztetés, emlékeztetés, fenyegetés, szidás, büntetés, stb.) túlzásba vinni, az eseményeket későbbi elemzéshez kell felhasználni
- az osztályzatok, érdemjegyek különüljenek el (diagnoszt, szummatív)
- Havonta osztályfőnöki magatartás-szorgalom értékelés a tudás, az egészség, kultúra, és szoc. mint érték alapján.
- A szervezett programokon megnyilvánulások elemzésével.
- A félévi és évvégi szummázáson kívül, a szülő november végén és április végén kapjon tájékoztatást a tanuló neveltségi és tudás szintjéről.
- Az igazgató illetve a házirendben megjelölt jutalmazási-büntetési fokozatokkal csak rendkívüli esetekben és nem kizárólagosan kell élni megfelelő részletezett írott, szöveges tájékoztatóval együtt.
- A külső felkérésre (gyermekvédelem, rendőrség, stb.) készített minősítés
  Az értékelés nyilvános fórumai még házi versenyek, bemutatók, vetélkedők, belső vizsgák, szakköri bemutatók
- A tanulók személyiségét és közösségi magatartását vizsgáló mérések:
  - Szociometriai vizsgálat a 4., a 6. és a 8. évfolyamban. (Évente.)
  - Tanulói elégedettség mérése kérdőíves módszerrel a felső tagozatos osztályokban. (Évente)
  - A tanulók alapvető személyiségvonásainak mérése az 5. és a 8. évfolyam elején. (Évente.)

Jutalmazás

1. Az osztályközösségek szintjén az osztályfőnökök határozzák meg az oklevélben részesítendő tanulókat.
Legyen nevelési értéke, mindig tudatosuljon a tanulóban a javíthatóság lehetősége, feltételrendszere
Az értékelő legyen tudatában, hogy a legkisebb dicséret motiváló hatása is jobb a büntetésnél.

2.Iskolaközösség szintjén: Alapja:
- Kimagasló tanulmányi eredmény
- Diákkörben, művészeti csoportban színvonalas szereplés
- Kiemelkedő (város 1-5) vagy országos versenyeredmény, tanulmányi, sport
- Iskolai, osztály szinten közösségért végzett hosszas tevékenység

Formái:
- írásbeli, osztályfőnöki
- igazgatói dicséret
- bizonyítványban (egész évi folyamatos)
- egyéni és csoportos jutalmak (üdülési hozzájárulás)
- oklevél
- könyvjutalom iskolaközösség előtti átadás

A TANULÓK TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

- Az iskola a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanuló tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.

- Az előírt követelmények teljesítését a nevelők az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy szakmai gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

- A magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, környezetismeret tantárgyakból elsőnegyedik évfolyamon a tanév végén a tanulók a követelmények teljesítéséről átfogó írásbeli dolgozatban is tanúbizonyságot tesznek.

- A következő elméleti jellegű tantárgyak: magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv (4-8. évfolyamon), matematika, környezetismeret, természetismeret, történelem, fizika, kémia, biológia, földrajz ellenőrzésénél o a nevelők a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban ellenőrizhetik,
  - o az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak.

- A tanulók szóbeli kifejezőkészségének fejlesztése érdekében a nevelők többször ellenőrzik a követelmények elsajátítását szóbeli felelet formájában. Ennek érdekében egy-egy tantárgy esetében egy témakörön belül – a témazáró dolgozaton kívül – csak egyszer kerülhet sor írásbeli számonkérésre, de minden tanulónak legalább egyszer kell felelnie szóban o az ének-zene, a rajz, az informatika, a technika tantárgyból félévenként valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva,
  o a többi tantárgy esetében pedig egy-egy témakörön belül.

(A testnevelés követelményeinek elsajátítását csak gyakorlati tevékenység révén ellenőrizzük.)

- A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött-e vagy hanyatlott- az előző értékeléshez képest.

- A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a különböző tantárgyak esetében a következők szerint történik: <u>év közben:</u>

1. Az 1. évfolyamon minden tantárgy esetében csak szöveges értékelést alkalmazunk.

2. A *2. évfolyam végétől a 8. évfolyam év végéig* a tanulók teljesítményét, előmenetelét minden tantárgyból érdemjegyekkel minősítjük. <u>Félévkor, ill. év végén:</u>

1. *Az első évfolyam félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét szöveges minősítéssel értékeljük.* A szöveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:
   - KIVÁLÓAN TELJESÍTETT
   - JÓL TELJESÍTETT
   - MEGFELELŐEN TELJESÍTETT
   - FELZÁRKÓZTATÁSRA SZORUL

2. *A második évfolyamon, év végén, valamint a harmadik-nyolcadik évfolyamon félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét osztályzattal minősítjük, amit az adott félév során szerzett érdemjegyek és a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján kell meghatározni.*

3. Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők:

jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).

- Egy tanítási napon belül egy-egy osztállyal legfeljebb kettő témazáró, illetve félévi vagy év végi felmérő dolgozatot lehet íratni (ezt a nevelő előre jelzi a naplóban ceruzával).
- A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább egy érdemjegyet kell szereznie. Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni.
- A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti az értesítő könyvön keresztül. Az értesítő könyv bejegyzéseit az osztályfőnök havonta ellenőrzi, és az esetlegesen elmaradt érdemjegyek beírását pótolja.
- A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végzik el a szaktárgyat tanító nevelők:

Teljesítmény	Érdemjegy
0-35%	elégtelen (1)
36-55%	elégtelen (2)
56-75%	közepes (3)
76-90%	jó (4)
91-100%	jeles (5)

A TANULÓK MAGATARTÁSÁNAK ÉS SZORGALMÁNAK ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Magatartás, szorgalom értékelésének szempontjai:

a házirend ismerete, betartása, betartatása

- ✓ aktív kiállás az iskolai szabályok betartásáért
- ✓ beilleszkedés a közösségbe és mások beilleszkedésének elősegítése
- ✓ segítőkészség a problémák feltárásában, megoldásában
- ✓ minden körülmények között udvarias, figyelmes viselkedés
- ✓ az egészséges életmód szerinti példás életvezetés
- ✓ aktív környezetvédelem
- ✓ kötelességtudó, aktív tanórai tevékenység
- ✓ az egyéni képességeknek megfelelő teljesítmény
- ✓ a tudás megszerzésének igénye
- ✓ mások tanulmányi munkájának segítése

Az értékelés mindig vegye figyelembe a tanuló motivációját, együttműködési készségét, a változás irányát, tartósságát.

- A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a **példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2)** érdemjegyeket, illetve osztályzatokat használjuk.

- A tanulók magatartását az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti és ezt az értesítőbe, illetve az bizonyítványba bejegyzi.

- A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló magatartását az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli.

- A magatartás félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról az osztályozó értekezleten. □ A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

Az osztályozó, javító, különbözeti vizsgák eljárási szabályai

- Osztályozó vizsgát tesz az a tanuló, aki:
  - a tanév során az igazolt és igazolatlan hiányzása egy adott tantárgy éves óraszámának 30 %-át és /vagy 250 tanítási órát meghaladja, és a tanuló teljesítménye hiányzása miatt nem értékelhető
  - az iskola mindennapos látogatása alól mentesül.

- Javítóvizsgát kell tennie annak a tanulónak, aki elégtelen osztályzatot kapott.

- Az osztályozó vizsgákat félévkor január első hetében, év végén június 1 -2. hetében, az éves munkatervben rögzített időpontban tartjuk. Erről a szülőt és a tanulót írásban értesíti az iskola.
- A javítóvizsgák augusztus utolsó hetében zajlanak, amiről az iskola bejáratánál elhelyezett hirdetményben, illetve az iskola honlapján értesülhetnek.

- A vizsgák tematikáját legkésőbb az évzárókor a szaktanároktól megkapják, azokért a tanuló köteles jelentkezni.

- Egy vizsgabizottságban legalább 3 pedagógusnak kell részt vennie. A bizottság kizárólagos joga annak eldöntése, hogy a tanuló az osztályozó vagy javítóvizsgán a követelményeknek megfelelt-e. Döntésükről a tanulót és a szülőt ezt követően tájékoztatják.

- Az osztályozó és javítóvizsgáról jegyzőkönyvet kell vezetni. Az osztályozó és javítóvizsga eredményét az osztályfőnök írja be a törzskönyvbe és bizonyítványba, a záradékot az igazgató is aláírja. A tanulók vizsgadokumentumai irattárba kerülnek.

- Ha a tanuló az osztályozóvizsgán nem jelenik meg, javítóvizsgát tehet. Ha a javítóvizsgán saját hibájából nem jelenik meg, tanévet kell ismételnie.

- A tanuló joga, hogy - jogszabályban meghatározott eljárás szerint - független vizsgabizottság előtt adjon számot tudásáról. A kérvényt az igazgatónak címezve a megadott határidőre a titkárságon kell leadni.

- Az egyéni tanrend érvényes határozat alapján a tanuló köteles év végén és félvkor is osztályozó vizsgát tenni. A félévi osztályozó vizsga alól csak az a tanuló mentesül aki külföldön tartózkodik. Az egyéni munkarendben tanuló diák minden tantárgyból osztályozó vizsgát tesz, amely a magasabb évfolyamba lépés feltétele.

A magatartás értékelésének és minősítésének követelményei:

- A viselkedéskultúra színvonalának követése érdekében: illemkódex kidolgozása.
- Minden nevelő folyamatosan figyelemmel kíséri tanulóink viselkedését.
- Személyes példamutatás.
- Az életkori sajátosságokat és a gyermek mozgásigényét figyelembe vesszük.
- Az órán kívüli magatartást is értékeljük (közösségi munka, ügyelet, házirend betartása, illemkódexnek megfelelő viselkedés, társak segítése).

A tanulók magatartását a pedagógiai célokban megfogalmazottak alapján a gyakorlati életben várható és teljesíthető magatartás alapján értékeljük.
Iskolánkban a magatartás értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás az a tanuló, aki:

- magatartásával, cselekedeteivel elismerést vált ki társaiból, tanáraiból,
- kerüli a durvaságot, szeretettel közelít társai felé,
- tiszteli és elismeri mások értékét,
- életkorának szintjén képes tudatosan értékelni a család, a szülőföld, a nemzetisége iránti elkötelezettségét,
- nyelvi fordulataiban kerüli a durva, trágár kifejezéseket,
- jóindulattal segíti társait, tudásával, a közösségben elért helyzetével soha nem él vissza,
- képes kulturáltan fellépni saját maga és szűkebb környezete érdekében,
- szívesen vállal munkát osztálya, iskolája, közössége érdekében, öregbíti iskolája hírnevét,

- ügyel környezete rendjére, tisztaságára,
- szándékosan nem okoz kárt,
- betartja az illemszabályokat és az iskola házirendjét.

Jó az a tanuló, aki:

- cselekedeteivel jót akar, de időnként a körülmények hatására ettől eltér,
- igyekszik elkerülni a durvaságot, ám a játék, a munka hevében ez nem mindig sikerül,
- szereti társait, elismeri mások sikereit, eredményeit, de cselekedeteit, ítéleteit időnként az indulat vezérli,
- tiszteli a felnőtteket, társait,
- trágár, durva kifejezéseket nem használ,
- feladatait becsülettel elvégzi, de a közösségért vállalt munkára önként ritkán vállalkozik,
- ügyel környezete rendjére, megjelenésére, ruházkodása nem kihívó,
- ismeri és betartja az iskola házirendjét, az életkorának megfelelő illemszabályokat, legfeljebb az osztályfőnöki figyelmeztetőig jutott el,
- legfeljebb 3 órát mulasztott igazolatlanul.

Változó magatartású az a tanuló, aki:

- cselekedetei következményeit nem képes felmérni, így gyakran vét a házirend ellen, bár kellő motiváltsággal képes a viselkedés normáinak a betartására,
- játékban, közösségi munkájában gyakran durva,
- társaival nem mindig van jó viszonyban, mert csínytevéseivel bosszantja őket, közeli barátaival viszont megértő, segítőkész,
- az órai munka során nem kellő figyelemmel dolgozik, időnként mással foglalkozik,
- ha feladattal bízzák meg, azt elvégzi, ha nem is kellő figyelemmel,
- környezete rendjéért semmit nem tesz,
- sérelmeit időnként önbíráskodással torolja meg,
- a viselkedési szabályokat csupán úgy tudja betartani, ha gyakran figyelmeztetik rá, legfeljebb az osztályfőnöki rovóig jutott el,
- legfeljebb 14 órát mulasztott.

Rossz a magatartása annak a tanulónak, aki:

- nem tudja és nem is akarja betartani az iskolai házirendet és az illedelmes viselkedési szabályokat,
- szereti, ha társai félnek tőle,
- visszaél fizikai fölényével, különösen, ha nála gyengébbel kerül szembe,

- gyakran bosszantja társait, tanárait,
- a tanórai munkát szándékosan zavarja, akadályozza,
- nem becsüli a közösség értékeit, szándékosan rongálja környezetét, igazgatói figyelmeztetést is kapott,
- 14-nél több órát mulasztott igazolatlanul.

A szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei

A tanulók szorgalmának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a ***példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2)*** érdemjegyeket, illetve osztályzatokat használjuk.

- A tanulók szorgalmát az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti, és azt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyzi.
- A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló szorgalmát az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli.
- A szorgalom félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályzatról az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályozó értekezleten.
- A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

Iskolánkban a szorgalom értékelésének és minősítésének a követelményei a következők:
Példás szorgalmú az a diák, aki

- képességeihez mérten szorgalmas,
- a tanulási órákra rendszeresen, jól felkészül, s azokon aktívan közreműködik,
- szívesen olvas szakirodalmat, az így szerzett tudását megosztja társaival,
- aktív közreműködéssel bővíti ismereteit, műveli adottságait,
- szívesen, aktívan részt vesz akár szervezőként is, a tanulmányaihoz kapcsolódó, tanórán kívüli programokban,
- alkalmanként jól felkészülve, versenyeken öregbíti iskolája hírnevét.

Jó a szorgalma annak a diáknak, aki:

- a képességeihez mérten általában szorgalmas,
- a tanórákra rendszeresen felkészül, s azokon aktívan részt vesz,
- felszerelése általában hiánytalan,
- a házi feladatot rendszeresen elvégzi, esetleges mulasztás esetén pótolja,
- szívesen olvas szakirodalmat, s érdeklődési körén belül aktív önműveléssel fejleszti tudását,
- a tanulmányaihoz kapcsolódó, tanórán kívüli programokban szívesen részt vesz.

Változó a szorgalma annak a diáknak, aki:

- nem teljesíti kötelességeit mindig képességei szerint,

- munkájában, feladatvégzésében felületes,
- felszerelése gyakran hiányos,
- a házi feladatot időnként nem készíti el,
- nem törődik önművelésével.

Hanyag a szorgalma annak a diáknak, aki

- fegyelmezetlenül dolgozik, megbízhatatlan, a munkáját nem végzi el,
- képességeihez, körülményeihez képest csak vonakodva és keveset tesz tanulmányi előrehaladása érdekében, munkavégzése megbízhatatlan, pontatlan, gyakran mulasztja el kötelességeit, munkafegyelme rossz, érdektelenség, teljes közömbösség jellemzi.

A magatartás és szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte/megsértése szükséges.

AZ ISKOLAI ÍRÁSBELI BESZÁMOLTATÁSOK FORMÁI, RENDJE, KORLÁTAI, A TANULÓK TUDÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSÉBEN BETÖLTÖTT SZEREPE, SÚLYA

Az írásbeli beszámoltatások formái:

A) Külső mérés: Iskolánk kötelezően részt vesz minden tanévben a májusi digitális országos mérésben, valamint a szaktárca vagy a fenntartó által kiírt mérésekben, pl.: NETFIT, Idegen nyelvi mérés.

B) Belső mérés, értékelés
Tantárgyi mérés

Az írásbeli beszámoltatás korlátai:

- a belső mérések és a témazáró dolgozatok a törzsanyagra, illetve a különböző képességek vizsgálatára épülnek
- a témazáró dolgozatok minimumszintjét egységesen 30 százalékban határozzuk meg, ez alól kivételt jelentenek azok a szakmai tárgyak, amelyeknél bizonyos ismeretek hiánya veszélyeztetheti vagy magát a tanulót, vagy más embereket
- a dolgozatírásról a tanulókat előzetesen tájékoztatjuk, kivéve, ha az a napi tananyag írásbeli számonkérésére épül
- a témazáró dolgozatok időpontját egyeztetjük, és legalább egy héttel előbb közöljük a tanulókkal
- az év eleji szintfelmérés érdemjegye csak akkor számít bele a félévi osztályzatba, ha a mérést ismétlés előzte meg, illetve ha a tanuló maga kéri
- a diagnosztikus célú és a külső méréseket legfeljebb a tanulók tájékoztatása céljából osztályozzuk.

AZ OTTHONI (NAPKÖZIS, TANULÓSZOBAI) FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK ELVEI ÉS KORLÁTAI

Elvek:

- Általános elv, hogy a házi feladat rendszeres munkavégzésre nevel, az iskolában elsajátított tudás kiegészítésére és a megszerzett készségek, képességek gyakoroltatására szolgál.
- Az írásbeli és szóbeli házi feladat adása évfolyamonként és tantárgyanként különböző lehet.
- A differenciálás szükséges, a különböző képességű tanulók házi feladatai különbözzenek mennyiségben és minőségben is. A lemaradó tanulók esetében a felzárkóztatást, gyakoroltatást szolgálja az otthoni felkészülés (gyakorló feladatok). A jó képességű tanulóknál tehetségük kibontakoztatása az elsődleges elv. A feladatok típusai: önálló anyaggyűjtés, szorgalmi faladat, házi és területi versenyek, levelező versenyek. Az ilyen típusú feladatok külön értékelése fontos szempont (érdemjegy, dicséret).
- A házi feladatnak jól előkészítettnek kell lennie, és az ellenőrzés, értékelés lehetőleg a következő tanórán történjen meg. Az otthoni felkészülésre érdemjegy is adható.
- A hosszabb szóbeli *(kötelező olvasmány, kiegészítő olvasmány, verstanulás)* vagy írásbeli *(kiselőadás, házi dolgozat)* otthoni felkészülést igénylő feladat elkészülését a szaktanár kövesse nyomon, segítse a tanulót a különböző fázisokban.

Célok:

- Tanulói képességfejlesztés
- Kötelességtudat fejlesztése
- Folyamatos gyakorlás, ismétlés
- Ismeretek elmélyítése, a tanult anyag begyakorlása
- Önállóságra nevelés, önálló ismeretszerzés, kutatómunka
- Memóriafejlesztés
- Az iskolában elsajátított tanulói technikák alkalmazása
- Önellenőrzés kialakítása
- Helyes időbeosztás segítése
- Lényegkiemelés, fontos információk megbeszélése
- Olvasóvá nevelés, könyvtárlátogatás
- Együttműködés társakkal, közös munkavégzés fejlesztése

A tanulók túlterheltségének elkerülése érdekében iskolánk a szóbeli és írásbeli házi feladatok kijelölésénél a következő szempontokat veszi figyelembe:

- A hétvége legyen a pihenésé, a családé, ezt figyelembe kell venni a házi feladat adásánál. Hétvégére, tanítási szünetre célszerű ezért szorgalmi, tehát nem kötelező feladatot adni szóban és írásban is. Tantárgyi + órarendi specialitások függvényében a tanár jogosultsága a házi feladat feladása.

- Az elkészítés határideje legyen rugalmas, vegyük figyelembe a feladat jellegét és az elkészítéséhez szükséges időtartamot is.

- Fontos, hogy ne több órát igénybe vevő feladatot adjon a szaktanár, figyelembe kell venni, hogy a következő óra vagy a feladat számonkérése mikor lesz.

- Már az órarend készítésénél figyelünk arra, hogy a „nehéz" és a „könnyebb" tantárgyak eloszlása egyenletes legyen a hét folyamán.

- A házi feladatok kijelölése differenciáltan történhet, ha ezt a tananyag jellege lehetővé illetve szükségessé teszi.

- Az írásbeli házi feladat elkészítése átlagos képességű tanulónál nem haladhatja meg tantárgyanként a napi negyed órát. Kivételt képezhet az esetenként feladott fogalmazás elkészítése irodalom órákra, illetve az esetenként elkészítendő házi dolgozatok egyéb tanórákra.

- Amennyiben a házi feladat elkészítése okvetlenül szükséges a továbbhaladás biztosításához, úgy a pedagógus kérheti annak későbbi időpontban történő bemutatását.

A magasabb évfolyamra lépés feltételei

1. A tanulók 1. évfolyamon szöveges értékelést kapnak.

Az értékelésben szöveges minősítés fejezi ki, hogy a tanuló:

kiválóan teljesített
jól teljesített
megfelelően teljesített
felzárkóztatásra szorul

2. Ha a tanuló „felzárkóztatásra szorul" minősítést kap, az iskola a szülő bevonásával értékeli a tanuló teljesítményét. Javaslatot kell tenni a haladást akadályozó tényező megszüntetéséhez, meg kell tenni a szükséges intézkedéseket!

3.
A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók év közbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el. A 2-8. évfolyamon minden tantárgyból legalább az "elégséges" év végi osztályzatot kell megszereznie a tanulónak a továbbhaladáshoz.
Ha a tanuló a 2-8. évfolyamon tanév végén egy vagy két tantárgyból szerez elégtelen osztályzatot, a következő tanévet megelőző augusztus hónapban javító vizsgát tehet.

Az évfolyamismétlés eljárásrendje:

1. Az első évfolyamon a tanuló abban az esetben nem léphet magasabb évfolyamba, ha az adott tanév során 250 óránál többet mulasztott, vagy a szöveges értékelésben „felzárkóztatásra szorul" minősítést kapott.

2. Ha a tanuló a 2-8. évfolyamon, a tanév végén három vagy több tantárgyból szerez "elégtelen" osztályzatot, az évfolyamot ismételni köteles.

3. A magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie ha:
   - az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól
   - egy tanítási évben 250 óránál többet mulasztott
   - magántanuló volt
   - egy-egy tantárgy tanóráiról 30 %-nál többet mulasztott

4. A 250 óránál többet mulasztott tanulók és a egyéni tanrendes esetében az osztályozó vizsga tantárgyai a következők:
   - 1-4. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom, matematika, környezetismeret
   - 5-6. évfolyamon: magyar irodalom, magyar nyelvtan, történelem, matematika, környezetismeret
   - 7-8. évfolyamon: magyar irodalom, magyar nyelvtan, történelem, matematika, fizika, biológia, kémia, földrajz, digitális kultúra, német.

A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE: NETFIT

A Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt, vagyis a NETFIT program küldetése, hogy népszerűsítse és tudatosítsa az élethosszig tartó fizikai aktivitás jelentőségét, és az egészségtudatos életvezetés értékeit az iskoláskorú diákok, családjaik és a köznevelés szereplői körében. A teszteket 5. - 8. osztályig mérjük fel.
Iskolánkban a NETFIT felmérése tavasszal zajlik.

Felmérések:

- 20 méteres ingafutás
- hajlékonysági teszt
- ütemezett hasizomteszt
- törzsemelés teszt
- ütemezett fekvőtámasz teszt
- kézi szorítóerő teszt
- helyből távolugrás teszt

Mérési kategóriák, tesztek értékelése: évfolyamokra bontva és fiú-lány bontásban. Értékelés és értékelési kategóriák:

- egészségzóna
- fejlesztés szükséges
- fokozott fejlesztés szükséges

Helyi tanterv óraszámai
2026/ 2027-es tanévtől

Az óraháló tartalmazza a kötelező, a kötelezően választandó és a szabadon választható órák számát is. A 20/2012 EMMI-rendelet 13. § (2) és (3) bek. szerint a tanulói részvétel szempontjából a tanítási óra lehet ***kötelező***, ***kötelezően választandó*** és ***szabadon választható*** tanítási óra. A helyi tanterv határozza meg, hogy melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken egy adott osztály valamennyi tanulója köteles részt venni, valamint hogy melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken a tanulónak a választásra felkínált tantárgyak közül kötelezően választva, a helyi tantervben meghatározott óraszámban részt kell vennie.

A hon- és népismeret tantárgyat heti 1 órában, intézményi döntés alapján, a 6. évfolyamon tanítjuk.
A dráma és színház tantárgyat heti 1 órában az 7. évfolyamon tanítjuk.

2026-2027

Óraterv 1–4. évfolyam

	1. évfolyam				2. évfolyam				3. évfolyam				4. évfolyam			
	Kötelező	Szabadon tervez hető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**
Magyar nyelv és irodalom	7	1		**8**	7	1		**8**	5	1		**6**	5	1		**6**
Idegen nyelv (Angol)													2			**2**
Matematika	4			**4**	4			**4**	4			**4**	4			**4**
Hittan + Hittan többlet Nkt. 6. sz. mell.	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Környezetismeret									1			**1**	1			**1**
Ének-zene	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Vizuális kultúra	2			**2**	2			**2**	2			**2**	1			**1**
Digitális kultúra									1			**1**	1			**1**
Technika és tervezés	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Testnevelés és sport	5			**5**	5			**5**	5			**5**	5			**5**
Osztályfőnöki																
Cigány népismeret		1		**1**		1		**1**		1		**1**		1		**1**
Kötelező	23				23				23				24			
Szabadon terveztető		2				2				2				2		
Összes óra				**25**				**25**				**25**				**26**

2027-2028

Óraterv 5–8. évfolyam

	5. évfolyam				6. évfolyam				5. évfolyam				6. évfolyam			
	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes**
Magyar nyelv és irodalom	4			**4**	4			**4**	3			**3**	3	0,5		**3,5**
Idegen nyelv (Német	3			**3**	3			**3**	3			**3**	3			**3**
Matematika	4			**4**	4			**4**	3			**3**	3	0,5		**3,5**
Történelem	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Állampolgári ismeretek													1			**1**
Dráma és színház									1			**1**				
Hittan + Hittan többlet Nkt. 6. sz. mell.	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Természettudomány	2			**2**	2			**2**								
Biológia									2			**2**	1			**1**
Fizika									1			**1**	2			**2**
Kémia									1			**1**	2			**2**
Földrajz									2			**2**	1			**1**
Ének-zene	2			**2**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Vizuális kultúra	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Hon- és népismeret					1			**1**								
Digitális kultúra	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Technika és tervezés	1			**1**	1			**1**	1			**1**				
Testnevelés és sport	5			**5**	5			**5**	5			**5**	5			**5**
Osztályfőnöki	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Cigány népismeret		1		**1**		1		**1**		1		**1**		1		**1**
Kötelező	29				27				30				29			
Szabadon terveztető		1				1				1				2		

Összes óra				**30**				**28**				**31**				**31**

2027-2028

Óraterv 5–8. évfolyam

	5. évfolyam				**6. évfolyam**				**7. évfolyam**				**8. évfolyam**			
	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes**
Magyar nyelv és irodalom	4			**4**	4			**4**	3			**3**	3	0,5		**3,5**
Idegen nyelv (Német									3			**3**	3			**3**
Idegen nyelv (Angol)	3			**3**	3			**3**								
Matematika	4			**4**	4			**4**	3			**3**	3	0,5		**3,5**
Történelem	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Állampolgári ismeretek													1			**1**
Dráma és színház									1			**1**				
Hittan + Hittan többlet Nkt. 6. sz. mell.	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Természettudomány	2			**2**	2			**2**								
Biológia									2			**2**	1			**1**
Fizika									1			**1**	2			**2**
Kémia									1			**1**	2			**2**
Földrajz									2			**2**	1			**1**
Ének-zene	2			**2**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Vizuális kultúra	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Hon- és népismeret					1			**1**								
Digitális kultúra	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Technika és tervezés	1			**1**	1			**1**	1			**1**				
Testnevelés és sport	5			**5**	5			**5**	5			**5**	5			**5**

Osztályfőnöki	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Cigány népismeret		1		**1**		1		**1**		1		**1**		1		**1**
Kötelező	29				27				30				29			
Szabadon terveztető		1				1				1				2		
Összes óra				**30**				**28**				**31**				**31**

2028-2029

Óraterv 5–8. évfolyam

	5. évfolyam				**7. évfolyam**				**9. évfolyam**				**10. évfolyam**			
	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes**
Magyar nyelv és irodalom	4			**4**	4			**4**	3			**3**	3	0,5		**3,5**
Idegen nyelv (Német													3			**3**
Idegen nyelv (Angol)	3			**3**	3			**3**	3			**3**				
Matematika	4			**4**	4			**4**	3			**3**	3	0,5		**3,5**
Történelem	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Állampolgári ismeretek													1			**1**
Dráma és színház									1			**1**				
Hittan + Hittan többlet Nkt. 6. sz. mell.	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Természettudomány	2			**2**	2			**2**								
Biológia									2			**2**	1			**1**
Fizika									1			**1**	2			**2**
Kémia									1			**1**	2			**2**
Földrajz									2			**2**	1			**1**
Ének-zene	2			**2**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Vizuális kultúra	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Hon- és népismeret					1			**1**								

Digitális kultúra	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Technika és tervezés	1			**1**	1			**1**	1			**1**				
Testnevelés és sport	5			**5**	5			**5**	5			**5**	5			**5**
Osztályfőnöki	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Cigány népismeret		1		**1**		1		**1**		1		**1**		1		**1**
Kötelező	29				27				30				29			
Szabadon terveztető		1				1				1				2		
Összes óra				**30**				**28**				**31**				**31**

2029-2030

Óraterv 5–8. évfolyam

	5. évfolyam				**8. évfolyam**				**11. évfolyam**				**12. évfolyam**			
	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes óraszáma**	Kötelező	Szabadon tervezhető	Választható	**Tantárgy összes**
Magyar nyelv és irodalom	4			**4**	4			**4**	3			**3**	3	0,5		**3,5**
Idegen nyelv (Angol)	3			**3**	3			**3**	3			**3**	3			**3**
Matematika	4			**4**	4			**4**	3			**3**	3	0,5		**3,5**
Történelem	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Állampolgári ismeretek													1			**1**
Dráma és színház									1			**1**				
Hittan + Hittan többlet Nkt. 6. sz. mell.	2			**2**	2			**2**	2			**2**	2			**2**
Természettudomány	2			**2**	2			**2**								
Biológia									2			**2**	1			**1**
Fizika									1			**1**	2			**2**
Kémia									1			**1**	2			**2**
Földrajz									2			**2**	1			**1**

Ének-zene	2			**2**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Vizuális kultúra	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Hon- és népismeret					1			**1**								
Digitális kultúra	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Technika és tervezés	1			**1**	1			**1**	1			**1**				
Testnevelés és sport	5			**5**	5			**5**	5			**5**	5			**5**
Osztályfőnöki	1			**1**	1			**1**	1			**1**	1			**1**
Cigány népismeret		1		**1**		1		**1**		1		**1**		1		**1**
Kötelező	29				27				30				29			
Szabadon terveztető		1				1				1				2		
Összes óra				**30**				**28**				**31**				**31**

A választott kerettantervek megnevezése:

Intézményünk helyi tantervét az alábbi jogszabályok figyelembevételével határozta meg:

Közkeletű megnevezés	Jogszabály	Megjegyzés
Köznevelési törvény, Nkt	2011. évi CXC törvény	Többször módosított
NAT	110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet	Módosította: a 73/2013. (III. 8.) Korm. rendelet 297/2013. (VII. 29.) Korm. rendelet 7/2014. (I. 17.) Korm. rendelet 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet
Kerettantervi rendelet	51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről	Módosította: a 23/2013. (III. 29.) EMMI rendelet 6/2014. (I. 29.) EMMI rendelet 34/2014. (IV. 29.) EMMI rendelet 11/2016. (VI. 13.) EMMI rendelet 13/2019. (VII. 12.) EMMI rendelet 20/2019. (VIII. 30.) EMMI rendelet 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet
„Huszas"	A 20/2012. EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről	Többször módosított.

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról szóló 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet alapján (a továbbiakban: Nat) átdolgozott kerettantervek alapján átdolgozott helyi tantervet 2020. szeptember 1-jén kell bevezetni általában az első és az ötödik évfolyamokon. A továbbiakban a bevezetés tanévenként felmenő rendben történik.

Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyamára

Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyamára

(A helyi tanterv az egyes tantárgyakra vonatkozó, részleteiben kidolgozott tananyaga és követelményei a mellékeltben találhatóak.)

IRÁNYELVEK A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK OKTATÁSÁHOZ

BEVEZETÉS

1.Alapelvek

1.1. A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazás a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában

A Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a tanulási területeken megfogalmazott célok, feladatok – a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek. A pedagógiai program a helyi tanterv elkészítésénél figyelembe vettük: – a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény, a Nat és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait, – a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit, – a szülők elvárásait és – az általuk nevelt-oktatott tanulók sajátosságait.

1.2. Az Irányelv célja

Az Irányelvben foglaltak célja, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok ugyanúgy összhangba kerüljenek, mint más gyermekeknél. Az Irányelv annak biztosítását szolgálja, hogy:

– fontosnak tartjuk, hogy a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést;

– törekszünk, hogy az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez;

– a tanulást megalapozó pszichikus funkciók, képességek, készségek kialakítása, fejlesztése kiemelt szerepet kap a teljes alapfokú oktatás szintjén, de különösen az általános iskola alsó tagozatán, illetve ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is visszanyúlik;

– a rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai az intézmények pedagógiai programjainak tartalmi elemeivé válnak – cél, hogy tanulókat a nevelés-oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.

Ennek érvényesítése érdekében meghatározzuk:

– a tartalmak kijelölésekor egyes területek módosításának, elhagyásának vagy egyszerűsítésének, illetve új területek bevonásának lehetőségeit;
– a sérült képességek, készségek, kompetenciák habilitációs, rehabilitációs, célú korrekciójának területeit;
– a nevelés-oktatás és fejlesztés szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztésére vonatkozó javaslatokat.

1.3. A sajátos nevelési igényű tanulók egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátása

A sajátos nevelési igény kifejezi:
a) a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékosság, sajátos nevelési igény által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, egyenetlenségeit;
b) az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, egyenetlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

1.3.1. A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

a) Az egész nevelési-oktatási rendszert – az általános elveken túl – átfogó, hosszú távú habilitációs, rehabilitációs célok és feladatok határozzák meg, melyeket az intézmény dokumentumai tartalmaznak.
b) A habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanulási-tanítási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.

c) A sajátos nevelési igényű, ugyanakkor kiemelt tehetségű tanulók ellátása esetén a habilitációs, rehabilitációs tevékenység mellett kell megjelenniük a tehetséggondozás feladatainak.

1.3.2. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

a) Az értelmi vagy beszédfogyatékosságból, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
b) Törekszünk a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
d) Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók és a személyiség fejlesztése.
e) Társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.
f) Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

1.3.3. A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

a) A sajátos nevelési igény típusa és súlyossága.
b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje.
c) A sajátos nevelési igényű tanuló
*életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei
*képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
*érzelmi szükségletei, állapota, attitűdje,
d) A társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, az átvezetés, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés.
A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket megjelenítjük:
a) az intézmény pedagógiai programjában,
b) a helyi tantervben,
c) a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanulási-tanítási programban (pl. tanmenet, óraterv),
d) az egyéni fejlesztési tervben.

A sajátos nevelési igény típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, kompetenciája:

1. a programok, programcsomagok tervezése, összeállítása;
2. a habilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés;
3. közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő habilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, kivitelezésében, ezt követően a konzultációban, az osztálytermi környezet adaptációjában;
4. a tanuló fejlődésének nyomon követése, értékelése, illetve az ebben való közreműködés a többségi pedagógusokkal együtt.

1.4. A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára A nevelés- oktatás, fejlesztés kötelezően biztosítandó pedagógiai feltételeit a köznevelési törvény foglalja össze.

1.5. A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk). Sikerkritériumunknak a tanulók beilleszkedése, önmagukhoz mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

– A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális
– Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
– Az együttnevelés megvalósításában a különböző pedagógiai színtereken a habilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság" alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, a tanuló képességei kibontakoztatásának érdekében.
– Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve jó gyakorlat e-bank, iskolai „forrásközpont" működtetése – a pedagógusok által kidolgozott egyes differenciált tananyagok, feladatlapok stb. felhasználásával, melyeket az

iskola minden pedagógusa használhat, illetve minden pedagógus gyarapítja az anyagokat. – A nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai

– esetenként egészségügyi

– eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.

– A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus, aki - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak

– egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait;

- egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus, konduktor együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;

- a neurodiverzitást figyelembe vevő oktatási módszerek, rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezetet hoz létre, melyben érvényesül a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek (az instrukciók adása terén is) alkalmazása, beleértve az értékelést is; - egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;

- együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, konduktor iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógus, konduktor

a) segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;

b) javaslatot tesz a fogyatékosság, az egyéb pszichés fejlődési zavar, az autizmus spektrum zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az

osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);

c) segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;

d) javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;

e) figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;

f) együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait; g) támogatást nyújt a többségi pedagógus számára a differenciáláshoz a tantervi követelmények szintjén, a következőknek megfelelően: nincs érdemi változtatás a tantervben, elvárt tudásban, hanem több idő, személyi támogatás (többségi pedagógustól, gyógypedagógustól, asszisztenstől), eszközhasználat, differenciált tananyag-feldolgozás révén jut el a gyermek a tantervi célig.

Eltérő tantervi célok megjelenítése esetén – a gyermek szakértői véleményének alapján –

– terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon

– egyéni fejlesztési terv alapján a habilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben

–, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;

– alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztálytermen belüli megsegítésének lehetőségeit a befogadó intézményben;

– segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, az egyéni értékelésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében; – segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK IRÁNYELVEI

1. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai értelemben a tanulásban akadályozott gyermekek körébe tartoznak, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképessége, illetve a tartósan kedvezőtlen környezeti hatások miatt a neurológiai érés lelassulása folytán tartós, átfogó tanulási problémákat mutatnak.

Az enyhe értelmi fogyatékosság (enyhe intellektuális képességzavar) diagnosztizálása orvosi, gyógypedagógiai és pszichológiai feladat. Pszichodiagnosztikai vizsgálatokkal megállapítható a kognitív funkciók lassúbb/eltérő fejlődése, valamint az adaptív funkciók érintettsége. Az enyhe értelmi fogyatékos személyek fejlődése igen változatos attól függően, hogy milyen egyéb érzékszervi, motorikus, beszédfejlődési, viselkedési stb. rendellenességeket mutatnak, amelyek vagy oksági összefüggésben állnak az értelmi fogyatékossággal, vagy egyéb hatásokra alakulnak ki.

Az enyhe értelmi fogyatékosság sok esetben először iskolai tanulási helyzetekben jelentkezik, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével. Így a tanulási sajátosságok szinte valamennyi tantárgyban generalizáltan, átfogóan és tartósan jelentkeznek. Különösen jellemző a kognitív funkciók, valamint a beszéd lassúbb fejlődése; a diszpraxiás (helytelen vagy kialakulatlan testséma, koordinálatlan mozgás eszközhasználatban) tünetek megjelenése; a figyelem-összpontosítás, a téri tájékozódás és a finommotorika nehézségei; a lassú feladatvégzés; a gyakori hibázás; az érdeklődés hiánya a kultúrtechnikák elsajátításával kapcsolatban és a viselkedési problémákban megmutatkozó szociális tanulás nehézségei. Ezek egyénenként változó mértékben és mindig egyedi kombinációban jelennek meg; a tanulási képesség különböző mértékű fejlődési zavarát mutatják, és akadályozzák az iskolai tanulás eredményességét.

Már iskoláskor előtt tapasztalhatunk egyértelmű, fogalmi területen mutatkozó eltérést. Az iskoláskorú gyerekeknek nehézségeik vannak a kultúrtechnikák (pl. olvasás, írás, számolás, órahasználat, pénzhasználat) elsajátításában. Az absztrakt gondolkodás és a tervezés akadályozott, a gondolkodás inkább konkrét. Ez a konkrét (tárgyhoz kötött vagy képi szintű)

gondolkodásmód befolyással van a feladatok megértésére az elsajátítás folyamatában és a visszacsatolás fázisában egyaránt. A szociális dimenzióban azt tapasztaljuk, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kommunikációja, beszéde és az általuk használt nyelv konkrétabb és éretlenebb, mint a hasonló életkorú társaiké. A gyermeknek nehézségei lehetnek a szociális jelzések megértésével, a játékszabályok betartásával, a barátságok kialakításával és fenntartásával. Az érzelem- és viselkedésszabályozás is nehezített. Serdülőkorban segítséget igényelnek a komplexebb mindennapos tevékenységekhez, mint pl. bevásárlás, főzés, pénzügyek.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a minél korábban megkezdett, hosszantartó, rendszeres és intenzív gyógypedagógiai fejlesztés és terápia, a tanulási képesség szintjéhez igazodó tanulási módszerek folyamatos alkalmazása, a tanulási motiváció megfelelő fejlesztése, valamint a stigmatizációs hatások (eredménytelenség a tanulásban, kisebbrendűségi érzés kialakulása, csúfolódás stb.) megelőzése/kompenzálása a fő feladat. A tanulási képesség fejlesztéséhez a pedagógiai, gyógypedagógiai eszközök alkalmazása mellett szükséges a környezeti, szociális feltételek javítása is.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek/tanulók képességszintje a megközelítően azonos életkorú tanulócsoportokban sem homogén.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek oktatását-nevelését-fejlesztését integrált iskolaként végezzük.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelését

- tanulásban akadályozottak pedagógiája szakos gyógypedagógus végzi valamint szükségszerűen más szakirányon végzett gyógypedagógus és/vagy egyéb szakember (pszichológus, orvos, szociálpedagógus stb.);
- a tanórák mellett az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kötelezően részt vesznek az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozáson, amelynek célja a pszichikus funkciók fejlesztése a tanulók egyéni szükségleteinek megfelelően;
- a gyógypedagógus a partnerekkel együtt (tanuló, pedagógus, szülők stb.) egyéni fejlesztési tervet állít össze, amely konkrét, mérhető és rövid idő alatt elérhető célokra bontja le a távlati fejlesztési célokat;

- a tanuló általános fejlettségi állapotának, tanulási képességeinek leginkább megfelelő tanulási tempó biztosítása, amely tanulási területenként/tantárgyanként eltérő lehet;
- fontos a különböző képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolása, a tanuló érdeklődésének és motiváltságának elősegítése (pl. feladatok választhatósága, több megoldási lehetőség keresése, az önálló tanuláshoz szükséges technikák elemeinek fokozatos elsajátítása, a metakognitív folyamatok állandó megerősítése, az egyéni tanulási utak feltárása);
- fontos a tanulásra rendelkezésre álló idő változatos strukturálása, az időtartamok rugalmas változtatása, a legkedvezőbb csoportméret kiválasztása;
- az elsajátítás folyamatában alkalmazott eszköztár (pl. számológép, szótár, IKT-eszköz, stb.) alkalmazásának tanítása, majd felhasználásának lehetősége a tanuló számára a pedagógiai folyamat minden szakaszában;
- megfelelő tanulási környezet kialakítása (térelrendezés, berendezés, változtathatóság stb.).

A tanuló fejlődését támogató feltételek:

- megfelelő osztálylétszám;
- az aktív tanulás biztosítása;
- a szükségleteknek megfelelő tanulásszervezési mód kiválasztása;
- a személyre szabott tanulás lehetősége;
- differenciálás alkalmazása;
- együttnevelés során a kéttanáros modell alkalmazása és/vagy a pedagógus-gyógypedagógus szoros együttműködése, rendszeres konzultációja;
- fejlesztő értékelés (tanulást támogató értékelés) alkalmazása.
- a megtanultak számbavétele, rendezése és kérdések/problémák segítségével a még nem ismert válaszok keresése. A saját élmények, korábbi tapasztalatok/tudás összekapcsolása a megtanulandó fogalmakkal, cselekvésekkel

Összességében véve a cél az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kompetenciafejlesztése a következő területeken: kommunikációs képességek, kognitív képességek, orientációs képességek, kreatív képességek, motoros képességek és szociális képességek.

2. Nevelési – oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

2.1. Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek számára az óvoda–iskola átmenet megkönnyítésére az egyéni előrehaladású nevelést és oktatást és/vagy az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb időt biztosít az intézmény.
Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az 1–4. évfolyamon a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások alkalmazását teszik szükségessé.
A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzékleti tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek.

2.2. Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladata

Kiemelt feladat az alsó tagozat módszertanának további alkalmazása, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése. Fontos, hogy a tanulás iránti motiváció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében –megfelelő tanulási környezetben – hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még felsőtagozatban is tudunk építeni. A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az

elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik továbbá az önálló tanulási tevékenység. A tanulás-tanítás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is. Ezek a gondolkodásbeli szintkülönbségek egyéni fejlettségtől függően az értékelési területek és szintek (kognitív, affektív, pszichomotoros) megválasztását is befolyásolhatják.

3. A Nat alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során

3.1. Tanulási és nevelési célok

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelési és tanulási célok megegyeznek a Nat - ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

Testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése kiemelt feladatunk. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek , mint a munkavégzés alapvető feltételének kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekébe nagy hangsúlyt helyezünk a szabad mozgás, a sport és a rekreáció lehetőségeire. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára támogatást nyújtunk a kortárskapcsolatok kialakításában. fontosnak tartjuk a tanulók családjával keresni az együttműködési lehetőségeket.

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A megfelelő önértékelés, a tanuló saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a reális énkép, a megfelelő önismeret.

Felelősségvállalás másokért, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a szükséges támogatással fokozatosan képessé válik a felelősségteljes döntések meghozatalára.

A tanulás tanítása, pályaorientáció

A tanulás tanítása, pályaorientáció

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára biztosítjuk azokat az információkat és tapasztalatokat, amelyek a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően támogatják az életpálya-tervezést és a pályaorientációt. Fontosnak tartjuk az egyénre szabott motiválás, az egyéni tanulási módok biztosítását, az élményt adó tanulási szokások kialakítását. Az életkori sajátosságokhoz illeszkedve törekszünk a tanulók saját tudásáról való reális ismeretek kialakítására, valamint a növekvő felelősségvállalásra a saját tanulásukért.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Fontosnak tartjuk, hogy hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén, megértetésén keresztül képessé váljanak a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalható helyük reális felismerésére.

Környezettudatosság

Fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása, az egyéni felelősség tudatosítása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása.

3. Kiemelt kompetenciaterületek

3.1. Alapkompetenciák

Az alapkompetenciák teszik lehetővé a többi kompetenciák fejlesztését. Az írás, olvasás, számolás, a térben és időben való tájékozódás, valamint az IKT-eszközök alapszintű használata lehetővé teszi, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes legyen önálló ismeretszerzésre.

3.2.1. Tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompetenciák biztosítanak. A tanulót támogatjuk abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására.

3.2.2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelv)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában a tanulók szóbeli közlését és befogadását tesszük középpontba. Az anyanyelvi tanítás a beszédnek, mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul és a magyar nyelvet funkcióinak megfelelően, (kifejező, informáló, felhívó), elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatjuk.

Az idegen nyelvi kommunikáció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében egyéni differenciáláson alapul. A sikeres kommunikáció érdekében fontosnak tartjuk a nagyobb időkeret biztosítását, folyamatos gyakorlást, játékos módszerrel történő tanítást.

3.2.3. Digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítását, felhasználó szintű alkalmazását tűztük ki célul. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt célunk, hogy a tanulók elsajátítsák a biztonságos eszközhasználatot és az etikai szabályokat.
A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulóknak fontos az online biztonság, a megbízható információk a kommunikáció során.

3.2.4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein.
A tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a feladatunk.

3. 2.5. Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatjuk a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való aktív eligazodás képessége. A tanulók ismereteket szereznek a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás,

valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulókat felkészítjük a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítjuk. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

3.2.6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

3.2.7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve történik. A tanulási-tanítási folyamatban törekszünk, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. Segítjük a munkavégzésre való szocializálást, a munkavállalói magatartás kialakítását, a tanulók élettervezésének elősegítését, az önálló életvezetés megalapozását, hiszen ezek társadalmi beilleszkedés fontos elemei.

3.3. Tanulási területek

3.3.1. Magyar nyelv és irodalom: magyar nyelv, irodalom

Az anyanyelvi kompetencia fejlődése a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is; az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás- és írástanulás feltételeinek

megteremtése, az alapképességek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában. Az irodalmi ismeretek célja, hogy a tanulókat a műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a világról, az emberi természetről, az emberi létről, az érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. A Magyar nyelv és irodalom tanulási területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A beszédfeldolgozó folyamatok erősítése.
b) Figyelem, a gondolkodás, az emlékezet, az analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése.
c) A téri és síkbeli tájékozódás fejlesztése, a relációs szókincs bővítése.
d) A grafomotoros készségek fejlesztése.
e) Az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció megerősítése: – vizuális észlelés – jelfelismerés, – akusztikus észlelés – hangok differenciálása, – a beszédmotoros észlelés fejlesztése.
f) Az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése.
g) A rutinszerű olvasási képesség fejlesztése.
h) A szövegösszefüggések megláttatása, a szövegértés fejlesztése.
i) Az írás műveleteinek gyakorlása: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás fokozatai, törekvés az eszközhasználatra
j) Szövegalkotás szóban, majd írásban.
k) A helyesírási szokások megerősítése

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:
– alkalmazza a tanult nyelvi fordulatokat tanulási helyzetben és a spontán beszédben egyaránt;
– képes a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartásra és viselkedésre;
– képes véleménynyilvánításra és mások véleményének meghallgatására;
– fokozódó önállósággal alkalmazza a szövegtartalmat és a beszélő szándékát tükröző kommunikációs eszközöket;

– receptív (passzív) és expresszív (aktív) szókincse bővül;
– egyéni sajátosságaihoz mérten törekszik a rendezett és olvasható írásképre;
– érdeklődésének megfelelően, hagyományos és digitális szövegek által bővíti ismereteit;
– felismer helyesírási problémahelyzeteket, képes hibakeresésre és hibajavításra.

3.3.2. Matematika: matematika

Ezen a területen a kognitív képességek fejlesztési lehetőségei vannak a középpontban.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A tanulás eszközeinek célszerű használata.
b) A kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos erősítése.
c) A finommotorika, a térlátás, a téri és idői tájékozódás, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.
d) Az ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás a próbálgatások szintjén.
e) Cselekvésben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással. Az eredmény ellenőrzése.
f) Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek megfigyelése, a látottak értelmezése és a tapasztalatok összefoglalása.
g) A mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása.
h) A matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése.
i) A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása.
j) A tantárgy iránti tanulási kedv folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése.
k) Mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzelt és a tényleges megoldás összevetése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

– tájékozódik a térben és időben, valamint a világ mennyiségi viszonyaiban saját élményből kiindulva;
– felhasználja a megszerzett tudást, az elvont fogalmakat, szabályokat, összefüggéseket stb. kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkban;
– használja a problémamegoldó képességét először próbálkozás útján, majd racionális szinten;
– képes kérdéseket megfogalmazni, állításokat bizonyítani, valamint véleményt alkotni;
– ismeri a matematikai fogalmakat, a mennyiségi viszonyokat, valamint a mennyiségállandóság fogalmát a kiválogatás, összehasonlítás, csoportosítás gondolkodási műveleteinek segítségével;
– változatos feladatokban használja számolási készségét;
– emlékszik a szóbeli számoláson túl a műveleti sémákra (analógiákra), így képes műveleteket írásban elvégezni;
– megtervezi a cselekvési sorrendet; megoldást keres: kiválasztja a lehetséges megoldásokat, a feladatot megoldja a készen kapott sémák szerint, algoritmusok segítségével, később alternatív gondolkodás mentén. A sémák alkalmazásának nehézsége esetén felismeri a lehetséges műveletet, és eszközhasználattal (pl. számológép) váltja ki;
– összehasonlítja a feltételezést és a valóságot az eredmény helyességének megítélésében;
– megnevezi a gyakorlatban megfigyelt tulajdonságokat, kiemeli a lényeges jegyeket;
– elemzi és összehasonlítja a látottakat, felfedezi a különbségeket;
– képes mennyiségeket elképzelni, cselekvéshez, történéshez fűződő megfogalmazással; – tanult ismereteit digitális eszközön is alkalmazza;
– képes segítséget kérni és elfogadni, valamint együttműködni.

4.3.3. Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A tartalmak elsajátításakor figyelembe vesszük a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben részesítjük a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Az időészlelés fejlesztése saját élményen keresztül, majd az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő megértése.

b) Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és a társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, a világ nemzetei.

c) Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése: bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.

d) A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.

e) A kommunikációs képességek fejlesztése.

f) A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.

g) Tapasztalatszerzés a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.

h) A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.

i) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.

j) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

k) Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

– érzékeli a különbséget a múlt és a jelen között, képes beazonosítani eseményeket saját élményből;

– elemzi a történelmi események okait és következményeit fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett;

– ismeri a közös európai civilizációs és magyar nemzeti kulturális kódrendszer (szimbólumok, történelmi személyek, történetek, fogalmak, alkotások) legalapvetőbb elemeit;

– felismeri a saját szerepét, a saját feladatát, valamint a saját felelősségét;

– felismeri a szabadság, a felelősség és az emberi helytállás jelentőségét;

– tájékozódik a munkalehetőségek és a munkavállalás terén;

– az információk szerzéséhez és rendszerezéséhez infokommunikációs eszközöket használ.

3.3.4 Erkölcs és etika

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál különös jelentőséggel bír az önelfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és -megoldás képességének kialakítása.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A kommunikációs képességek fejlesztése.
b) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése. c) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

– elfogadó attitűdöt tanúsít a hátrányos helyzetű és a különleges bánásmódot igénylő tanulók iránt;
– ismeri a különböző közösségekben való létezés formáit és lehetőségeit;
– ismeri az erkölcs, a vallás helyét és szerepét az egyén és a társadalom szempontjából;
– ismeretekkel rendelkezik a családi költségvetéstől az államháztartásig.

3.3.5. Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A tanulók ismeretelsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzzük ki célul. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív – a természet védelmében, valamint a saját és mások egészségének megőrzésében tudatos – magatartás- és viselkedésformák elsajátítása. A tanulók a mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit. Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztése a specifikumokra figyelve történik.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A kíváncsiság és az érdeklődés felkeltése.
b) Kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása.
c) A kommunikációs képességek és készségek fejlesztése, a tantárgyspecifikus fogalmak használata.
d) A saját testkép, testséma kialakítása, majd pedig a térérzet alakítása, megerősítése, a viszonyszavak pontos használata.
e) A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és a térkép összefüggéseinek felismerése.
f) Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.
g) Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.
h) Az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idő és tér változásának észlelése, értelmezése. Az idő észlelésének fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.
i) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Okokozati összefüggések, problémák felismerése, megoldások keresése.

j) A rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.

k) A tanulási technikák (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése.

l) Tanulási technikák megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, a munkalap használata.

m) Kísérletek, saját tapasztalatok, a természettudományos ismeretek és a hétköznapi élet tapasztalatai közti összefüggések felismerése, erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

– megkülönböztet anyagokat és halmazállapotokat a hétköznapi élet példáinak segítségével;

– megállapítja, majd összehasonlítja az élőlények érzékelhető jegyeit;

– megfigyeli a természet egyes ciklusait, összegyűjti az ezzel kapcsolatos tapasztalatait és ismereteit;

– irányítással, egyszerű példákkal felfedezi az állandóságot és a változást;

– jól tájékozódik a közvetlen környezetében, a szűkebb lakóterében, lakóhelyén;

– jól tájékozódik a földrajzi térben és időben;

– jól tájékozódik a földrajzi-környezeti kérdésekben, folyamatokban;

– tájékozott a hazai földrajzi-környezeti folyamatokban;

– ismeri a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeit;

– tájékozott a regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben;

– jól tájékozódik a térben térkép, illetve digitális alkalmazások segítségével;

– felismeri a használati tárgyak anyagait, az anyagfogalmat biztosan használja;

– ismeri saját szervezete működését, felépítését

– megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével;

– ismeretekkel rendelkezik a gyakoribb betegségek megelőzéséről, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismeréséről, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásairól;

– jól használja a háztartás, a környezet ismert és használt egyszerű gépeit, a fizikai ismereteit alkalmazza a működtetés során;

– felismeri a kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémákat;

– ismeri a háztartási szerek használatával, tárolásával kapcsolatos elővigyázatossági szabályokat;

– segítséggel alkalmazza földrajzi tudását a mindennapi életben a környezettudatos döntések meghozatalában, felelősséget érez döntései következményeiért.

3.3.6. Idegen nyelv: élő idegen nyelv

Az élő idegen nyelv tanításának, tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg. Az idegen nyelv tanításának alapvető célja a kellő motiváció és késztetés kialakulásának támogatása. Ennek érdekében, valamint a későbbi nyelvtanulás megalapozása miatt a tanulót sikerélményekhez juttatjuk. A nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátításra épül, amelynek során a tanulók bátorító nyelvi tapasztalatokra tesznek szert. Az idegen nyelv elsajátítása során a tanulók olyan nyelvi tevékenységekben vesznek részt, amelyek képességeiknek megfelelnek.

A nyelvtanulási stratégiák között fontos szerep jut a játékos tevékenységeknek, az egyszerű élethelyzetek modellezésének, ismert helyzetek, tartalmak idegen nyelven történő értelmezésének. A nyelvórákon érdekes, az életből vett gyakorlati tartalom jelenik meg. A tanuló és a pedagógus tanórai beszédének természetes része a magyar nyelvű kérdés és válasz, amelyet párhuzamosan használnak az idegen nyelvvel együtt. Az anyanyelv alkalmazása szükséges továbbá az idegen nyelv és az anyanyelv szókincsének, szórendjének, minimális nyelvtani ismereteinek magyarázatára, összehasonlítására.

A nyelvtanulás középpontjában a motiváció fenntartása, a hallott szöveg (kérdés, utasítás, cselekvés stb.) megértése, fejlesztése áll. Az írás és az olvasás kismértékben jelenik meg az idegen nyelv oktatása során, célja pusztán a hallottak megerősítése, támogatása. A tanulóban erősödő igény alapján azonban az írás-olvasás tanítása, fejlesztése kívánatos. Az idegen nyelv tanulása nem önmagáért történik, hanem az idegen nyelvi környezetben alkalmazott elemi kommunikáció és kapcsolattartás érdekében, az egyszerű információk felfogása, megértése céljából. A sikeres nyelvtanulás érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a memóriastratégiák kialakítására, amelyek segítik a szótanulást, illetve a minimális nyelvtani ismeretek elsajátítását és alkalmazását. Az idegen nyelv tanításának és tanulásának célrendszerében a kommunikációs kompetencia fejlesztésén van a fő hangsúly. A receptív nyelvi készségek közül a hallásészlelés fejlesztése, a produktív nyelvi készségek közül a beszédfejlesztés az idegennyelv-tanítás leghangsúlyosabb területe.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

– megismerkedik a nyelvtanulással, nyelvtudással, és pozitív viszonyulása alakul ki ezekhez;

– bekapcsolódik a szóbeliséget, interakciót igénylő alapvető, korának megfelelő játékos, élményalapú nyelvi tevékenységekbe;

– érdeklődik az idegen nyelvi információhordozók, a számítógép nyelve iránt;

– felismeri és használja a legegyszerűbb kérés kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;

– a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;

– megérti és értelmezi az adott témakörökben feldolgozott, begyakorolt szavakat.

3.3.7. Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az iskolai nevelés-oktatás rehabilitációs célú feladatainak megvalósításában kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megértést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széles körű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a sikerélmény biztosítására, a pozitív személyiségfejlesztésre, valamint a szabadidő hasznos eltöltésére és az érzelmi feszültség csökkentésére is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, a kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése.

b) Képzelet, kifejezőkészség, kreativitás fejlesztése.

c) Harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése.

d) A figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése.

e) Az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.

f) A térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.

g) A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.

h) A finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése.

i) Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.

j) Az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés, érzékszervi kultúra gazdagítása, a belső kontroll, a pozitív énkép erősítése

k) Az önkifejezés elősegítése, a szorongás oldása.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

– képes téri helyzetek leírására szóban, megjelenítésére szabadkézi rajzzal;

– egyszerű közlő ábrákat értelmez;

– képes a kezdeményező, alkotó magatartásra;

– változatos technikákat alkalmaz az önkifejezésben és az alkotásban;

– képes az egyéni ízlését, stílusát érvényesíteni egy-egy saját tárgy készítése során;

– értelmezi a művészi alkotásokban megismert konfliktusokat, és ez segíti a toleráns, másokkal szemben empatikus személyiség kialakítását;

– egyszerű dalokat énekel emlékezetből, énekhangját árnyaltan használja;

– ismeri a tempó, hangerő, hangszín, hangmagasság és ritmus fogalmát;

– zeneértő és zeneérző képessége, zenei koncentrációja és érzékenysége fejlődik;

– alapszinten alkalmaz digitális zenei eszközöket, hangfelvétel készítéséhez, szerkesztéséhez és tároláshoz

4.3.8. Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A tanulási terület középpontjába a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzést és képességfejlesztést állítjuk. A tanulók megismerik a környezet szervezett átalakítását, megtanulják használni a korszerű eszközöket, megértik a kapcsolódó erkölcsi és

etikai kérdéseket. A digitális kompetenciák elsajátítása az esélyegyenlőség megteremtése, az életvitel kialakítása céljából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulóknak képessé kell válniuk a digitális kompetenciák alkalmazására a tudás aktív bővítésében, az ismeretszerzésben és a hatékony kommunikációban. A tanulási terület tanulástanítása során kialakított kompetenciák messze túlmutatnak e tanulási terület keretein, mivel beágyazódnak más tantárgyak tanulásába is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Érzékszervi megismerések.

b) Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.

c) Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása.

d) Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése.

e) Csoportosítások, következtetések.

f) Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. g) A gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség fejlesztése.

h) A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése.

i) Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.

j) Analízis, szintézis.

k) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák felismerése, összefüggések megoldása, ok-okozat felfedezése.

l) A problémafelismerő, tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása.

m) A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás, a környezetellátás technikáinak elsajátítása, alkalmazása.

n) Motorikus képességek fejlesztése, szabályozott akarati mozgások, mozdulatok továbbfejlesztése. A kar-kéz sebességének és ütemének alakítása.

o) A munkához való helyes viszonyulás, az érzelem, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése.

p) A reális énkép, önismeret kialakítása, távlati lehetőségek felismerése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása.

q) Szociális képességek fejlesztése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- felhasználja az infokommunikációs eszközöket a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel, később önállóan is;
- kezdetben segítséggel, majd önállóan információkat keres az interneten, később használja kapcsolatok építéséhez, problémák megoldásához;
- megkülönbözteti a számára releváns információt a lényegtelen, illetve hamis információktól;
- tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére;
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat
- önállóan használja az informatikai eszközök operációs rendszereinek felhasználói felületét, az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- a hulladékokat szelektíven gyűjti, környezetét rendben tartja;
- ismeri a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait;
- munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartást követ;
- munkája során odafigyel a takarékos anyag-, idő- és energiafelhasználásra;
- elvégzi a rábízott családi és iskolai feladatokat;
- odafigyel az egészséges étkezés szempontjaira, egyszerűbb ételeket, italokat elkészít;
- a lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel összehangolja a valóságot és a vágyakat.

3.3.9. Testnevelés és egészségfejlesztés: testnevelés

A tanulási területhez kapcsolódó nevelés, fejlesztés célrendszere az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek körében igen sokrétű. Általános célként a testi fejlődés segítése, a praktikus mozgások fejlesztése jelöljük meg. A tanulóknál a tipikus mozgásfejlődési folyamat tapasztalható, ezért a fejlesztés célja az ebből származó nehézségek kialakulásának megelőzése, csökkentése is. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók későbbi társadalmi beválása, a munka világába való beilleszkedése szempontjából különösen fontos a megfelelő fizikai állapot; a mozgások elsajátításának előkészítése a munkatevékenységek megtanulásában is szerepet játszhat.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkészséget, bátorítson mozgásos feladatok, gyakorlatok elvégzésére.

b) Tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömére.

c) Fejlessze a mozgásos alaptechnikák elsajátításának képességét, a kitartást, az állóképességet.

d) Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.

e) A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonyszavak megértése, használata, a téri biztonság erősítése.

f) A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.

g) A tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása.

h) Önismereti képesség fejlesztése, önállóság, a versenyszellem erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

– képes önállóan elvégezni koordinációs gyakorlatokat, amelyek a kinesztetikus differenciáló képességet (ezen képességterület az izmokból, inakból, ízületekből származik, és a finoman szabályozott mozgások működésében nyilvánul meg), a térbeli tájékozódó képességet és az egyensúlyozó képességet fejlesztik;

– képes önállóan elvégezni kondicionálást biztosító gyakorlatokat, amelyek növelik az erőt, az állóképességet és a gyorsaságot;

– megosztott figyelme automatizálódik;

– helyzetfelismerő képessége fejlődik;

– képes helyesen kivitelezni tartásjavító és korrekciós gyakorlatokat, prevenciós és rehabilitációs feladatokat sporteszközök alkalmazásával is;

– a testmozgás, a testnevelés és a sport eszközei által megfelelő önismeretre tesz szert, fejlődnek az érzelmi-akarati készségei és képességei;

– toleráns a fogyatékos személyek iránt, tiszteletben tartja a szexuális kultúra alapelveit, elfogadja az egészségügyi szűrések és a környezetvédelem fontosságát.

4. Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A differenciálás kiindulópontja, hogy nincs két egyforma enyhe értelmi fogyatékos tanuló. Az iskolában együtt tanított tanulók különböznek egymástól, ugyanakkor mindenkinek joga van a képességeihez mért legmagasabb szintű, minőségi oktatáshoz.

A differenciálás lényege a tanulók egyéni szükségleteihez igazodó fejlesztés és/vagy az önvezérelt fejlődés körülményeinek biztosítása a nevelés gyakorlatában.

A differenciálás célja annak biztosítása, hogy a tanulók abban a tempóban fejlődhessenek, amely számukra a legoptimálisabb, illetve önmagukhoz képest érjék el a lehető legnagyobb fejlődést, teljesítve a követelmények megfelelő szintjét.

A hatékony differenciálás megtervezéséhez szükséges a tanulókat megismerni a következő tekintetben:

– a továbbhaladáshoz szükséges előzetes, megalapozó tudás;

– az aktivizálhatóság;

– az önálló, egyéni munkavégzés terén való fejlettség;

– az együttműködési képesség;

– a társas helyzet jellemzői. Fontos, hogy a tudatos differenciált tanulásszervezés használata pozitívan hat az önértékelésre, valamint a társakkal való viszonyra is.

6. Értékelés (tanulási eredmény)

A szakértői bizottság a komplex diagnosztikát követően megállapítja a sajátos nevelési igényt, ezen belül az enyhe értelmi fogyatékosságot. Ezzel egyidőben – szükség esetén – javaslatot tesz egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alóli mentesítésre. A szakértői vélemény alapján az intézményvezető mentesítheti a tanulót az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, a gyakorlati képzést kivéve. A szülő kérésének megfelelően a szakértői vélemény alapján javasolja a szöveges értékelés és minősítés alkalmazását. A felmentés, mentesítés természetesen nem elsődleges cél. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai teljesítményeit döntően szöveges fejlesztő értékeléssel (tanulást támogató értékeléssel) végezzük, amely a Nat által kijelölt célok elérését is támogatja. Célja a tanulói szükségletek meghatározása, valamint a nevelési-oktatási folyamatnak azokhoz történő igazítása. A szöveges értékelés lehetőséget ad az egyéni képességek és eredmények szerinti differenciálásra, illetve javaslatokat tartalmaz, hogy a gyermek mire fordítson nagyobb figyelmet a tanulási folyamatban. A szöveges értékelés történhet szóban vagy írásban, ezt kiegészíthetik egyéb értékelési formák (szimbólumok, tárgyak, pontozás stb.). A fejlesztő

értékelés pedagógiai célja, hogy a gyermek folyamatos támogatást kapjon. Éppen ezért a gyermek számára is jól érthető megfogalmazásnak nagy szerepe van.

A leíró, szöveges értékelés feltételei :

– az értékelés a konkrét teljesítményre vagy viselkedésre vonatkozik, sohasem címkéz;

– tartalmában komplex, mind pozitív, mind negatív elemek megjelennek;

– a fejlődés előző fokához kell kapcsolódnia, és a perspektíva következő fokát jelöli meg;

– emellett a továbblépésre vonatkozóan konkrét javaslatokat fogalmaz meg a szülők és a tanulók számára differenciáltan és érthető módon.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekről, fiatalról általában a családban és az iskolában is kevésbé feltételezik az önszabályozás képességét, így önértékelésükben a külső visszacsatolások jelenthetik a legmeghatározóbb megerősítést. A fejlesztő értékelés és az értékelési folyamat részeként a tanulók számára nyújtott visszajelzés rendszeressége, a visszajelzés kultúrája, szakmai minősége az iskolai tanulási környezet alakulását, a tanulás motivációját és a tanulási célok elérésének sikerességét alapvetően meghatározó tényezők. Nagyobb időközönként sor kerül minősítő értékelésre is, amelynek célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje eléri-e a tanulási eredményekben foglalt kritériumokat. Az értékelés ez esetben tudáspróbák alapján történik, és százalékosan vagy ötfokú skálán lehet kifejezni. Kiemelten fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál, hogy az értékelés formatív, fejlesztő elemeket is magában foglaljon, lehetőséget biztosítva a tanulók számára egy következő tanulási periódusban a javításra és a további fejlődésre. A diagnosztikus értékelésnek ugyanakkor létjogosultsága van a továbbtanulás, pályaválasztás reális megítélésének elősegítésében, a szülők és tanulók döntésének támogatásában is. Az osztályzat alkalmazása – a gyermekek egyéni fejlődése szempontjából – nehézségeket vet fel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődési tempója ugyanis nagy egyéni eltéréseket mutat. Az egy-egy tanév végéhez kapcsolódó követelményszintek alapján történő minősítő értékelés döntően az ismeretjellegű tudás megállapításakor lehetséges. A bonyolult pszichikus struktúrájú képességek kialakulása kevésbé időzíthető a tanévek egyes szakaszaihoz (pl. félév vége, tanév vége); egy-egy képesség fejlődésében a változás megállapítása (esetleges mérése) esetenként csak több év elteltével lehetséges. A tanulók teljesítményét a számukra előírt követelményekhez kell viszonyítani. Az

árnyalt, reális értékelés érdekében nem csupán a tanulás-tanítás folyamatában, hanem az értékelés során is szükséges a változatos, differenciált körülmények megteremtése. Fontos, hogy a tanuló a mérési-értékelési helyzetben élhessen a jogaival (pl. eszközhasználat, több idő stb.), továbbá arányosan jelenjenek meg a követelményekben a kompetenciák, az ismeretek, a készségek és az attitűdök is. Törekedni kell a tanulói tevékenységek és produktumok változatosságára. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődésének, tanulási eredményeinek, viselkedésének dokumentálására az egyes iskolák különböző megoldásokat alkalmaznak. Ezek segítségével nyomon lehet követni a tantárgyi teljesítmények mellett a gyermek általános fejlődésének folyamatát.

7. Állapotmegismerés, szakértői vélemény

A szakértői bizottság komplex pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, orvosi vizsgálat alapján szakértői véleményt készít. A szakértői vizsgálat a szülő kérelmére, illetve ha az eljárást nem a szülő kezdeményezi, a szülő egyetértésével indul. Amennyiben a megyei illetékességű szakértői bizottság a vizsgálat alapján sajátos nevelési igényt, ezen belül enyhe értelmi fogyatékosságot állapít meg, javaslatot tesz a tanuló különleges bánásmód keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A szakértői véleménynek tartalmaznia kell:

– az ellátás intézményes módjára vonatkozó javaslatot: külön- vagy együttnevelés, együttnevelés esetében részleges vagy teljes integráció;

– a kijelölt nevelési-oktatási intézmény megjelölését;

– a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményeket, fejlesztési feladatokat;

– a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretét;

– a kötelező felülvizsgálat idejét;

– a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatot; valamint

– tartalmazhatja a javaslatot az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésre.

8. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók mind a gyógypedagógiai, mind az együttnevelési folyamatban a kötelező tanórákon kívül részt vesznek egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozásokon. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás során a probléma jellegéhez legadekvátabb eljárások, módszerek és technikák használatával alakítják a gyermek képességeinek fejlődését, egyidejűleg biztosítva az ahhoz szükséges feltételeket. A fejlesztési célok közé tartozik az akadályozott fejlődésből eredő hátrányok csökkentése, hogy a tanuló ismeretszerzési-tanulási folyamatban való részvétele aktív és eredményes legyen, és a lehető legkevesebb nehézséget tapasztalja a folyamat során. A foglalkozás célja a hiányzó, sérült pszichikus funkciók kialakítása, magasabb szintre emelése, az esetleges rosszul szerveződött struktúrák megváltoztatása, de a kiemelkedő képességek fejlesztése szintén a fejlesztő munka hangsúlyos tartalmi eleme. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás segít a tananyag és a fejlesztési követelmények differenciálásában, a képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolásában, az egyéni tanulási technika kialakításában, a haladási tempó és a motiváció egyéni biztosításában, a fejlődés és a fejlődést tükröző értékelés megállapításában. A foglalkozás eredményességét növeli, ha minél rendszeresebben – terápia során akár naponta – egyénre szabottan valósul meg, a fejlődés üteméhez illeszkedik, illetve a habilitáció teljes ideje alatt folyamatos a szakember támogatása.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása az egyéni fejlesztési terv (EFT) alapján történik, amelyet a gyógypedagógus készít el, együttműködve a partnerekkel. Az EFT a szakértői véleményre, illetve a gyógypedagógus által készített pedagógiai diagnózisra alapulva készül. Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a reálisan megfogalmazott rövid és középtávú célokat, ezek elérésének lépéseit, a tervezett eszközöket, valamint a fejlesztés lehetséges helyszíneit. Funkciója a segítségnyújtás tervezése, koordinálása és ellenőrzése. Az együttműködő partnerek előre meghatározott időnként – például havonta, háromhavonta – ellenőrzik, értékelik a végrehajtás eredményességét, az akadályozó tényezőket, és új fejlesztési célokat tűznek ki. A fejlesztendő területek mellett figyelni kell a tanuló erősségeire is, és ezeket a kiemelkedő képességeket is be kell építeni a tervbe, illetve a foglalkozásokba. Az EFT segít, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló életét támogató különböző szakemberek összehangolják tevékenységüket, tudásukat; tapasztalatuk mindenki

számára hozzáférhetővé és hasznosíthatóvá váljon. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások megvalósulása lehet osztálytermen belül és kívül is, egyéni vagy kiscsoportos formában. Mindehez szükséges az együttnevelést megvalósító iskola pedagógusai és a tanulás támogatását megvalósító fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok és a pedagógiai munkát segítő más szakemberek közötti együttműködés. Ez az együttműködés a pedagógusok kötelező tanórával le nem kötött órakerete terhére tervezhető, s a konzultációkkal alátámasztott pedagógiai tevékenységként valósulhat meg. A kéttanáros modell során egy többségi pedagógus és egy gyógypedagógus dolgozik együtt azért, hogy közösen irányítsanak egy heterogén összetételű osztályt. Ahhoz, hogy ez sikeresen megvalósuljon, közösen kell tervezniük, közösen kell tanítaniuk, és ezt követően közösen is kell értékelniük.
A megfelelő együttműködéshez a következő feltételek szükségesek:

- egyértelmű és nyílt kommunikáció;
- az osztályterem és az eszközök közös használata;
- a tantermi folyamatok közös tervezése;
- a tanórák közös megtartása;
- az osztály vezetését, szervezését segítő szabályok;
- közös értékelési normák.

EGYÉB PSZICHÉS FEJLŐDÉSI ZAVARRAL KÜZDŐ TANULÓK NEVELÉSÉNEK-OKTATÁSÁNAK ÍRÁNYELVEI

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló Az egyéb pszichés fejlődési zavar a köznevelési törvény által használt gyűjtőfogalom, a sajátos nevelési igényre (SNI) való jogosultság egyik kategóriája. Ebbe a kategóriába tartoznak a súlyos tanulási, figyelem vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek. Az egyéb pszichés fejlődési zavart a pedagógiai szakszolgálat minősíti szakértői bizottsági tevékenysége során, a sajátos nevelési igény megállapítása céljából, a diagnosztikus protokollra épülő komplex állapotfelmérés alapján. A kategória többféle

diagnózist tartalmaz, részben idegrendszeri fejlődési zavarokat, részben a magatartásszabályozás más zavarait. Az idegrendszeri fejlődési zavarok nagy csoportjából ebbe a kategóriába tartozik a specifikus tanulási zavar és a figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD). Ezeknek az állapotoknak közös vonása, hogy a hátterükben mindig eltérő idegrendszeri fejlődés áll, ami számos esetben genetikai okokra visszavezethető vagy pre-, illetve perinatálisan (magzati korban vagy a születés körüli időszakban) szerzett, nem a környezet vagy a nevelés hatására alakulnak ki, és a zavar a korai életkortól kezdve jelen van. Ezzel szemben a magatartásszabályozási zavarok általában nem az eredendően eltérő idegrendszeri fejlődés talaján alakulnak ki, hanem az idegrendszer biológiai sérülékenysége és a rossz környezeti feltételek, elégtelen bánásmód, tartósan extrém magas stressz együttes következményeként jönnek létre. – A (specifikus) tanulási zavar egy olyan multifaktoriális meghatározottságú ún. idegrendszeri fejlődési zavar (pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, vagy ezek halmozódása), mely az átlagos vagy akár átlag feletti értelmi képességek és a szükségletekhez illeszkedő, megfelelő oktatási feltételek ellenére okoz komoly nehézségeket a tanulásban, a sikeres iskolai előmenetelben. Az egyes tanulási zavarok tünetei gyakran egyszerre is jelen lehetnek, ezáltal több iskolai készséget is érinthetnek, pl. az olvasás elsajátításának zavara és az aritmetikai műveletvégzés zavara. A specifikus tanulási zavar iskolai alulteljesítést eredményez, de nem minden iskolai alulteljesítés mögött áll specifikus tanulási zavar. Bár a (specifikus) tanulási zavarral küzdő gyerekek adott területeken gyenge teljesítményt produkálnak, nehézségeik ellenére bizonyos tanulási területeken akár kiemelkedő teljesítményre lehetnek képesek, bizonyos területeken tehetségesek. Ez a paradox tanulási helyzet számtalan feszültséget, meg nem értést indukál mind az érintett tanulóban, mind a szülőben, pedagógusban.

– Az olvasási zavar (diszlexia) neurobiológiai eredetű specifikus tanulási zavar, az olvasás, írás elsajátításának nehézségét jelenti, gyenge szófelismerés, pontatlan és lassú olvasás jellemzi, mely legtöbbször helyesírási zavarokkal együtt jelentkezik.

– A helyesírási zavar (diszortográfia) önmagában előfordul ugyan, de ritkán. – Az íráskivitelezés (íráskép) zavara (diszgráfia) gyakran olvasási zavar nélkül jelenik meg. Másodlagos következményként szövegértési nehézségek jelentkezhetnek, valamint a kevesebb olvasási tapasztalat hátráltathatja a szókincs és a háttértudás fejlődését.

– A számolási zavar (diszkalkulia) esetén az intellektuális teljesítményhez, életkorhoz (osztályfokhoz) viszonyítva jelentős elmaradás mutatkozik a számköri ismeretek, számérzék, szám- és műveleti fogalmak kialakulásában, az alapvető műveletek végzésében és a bázisfunkciók (téri-vizuális rendszer, központi végrehajtó rendszer, munkamemória, beszéd és

nyelv, gondolkodási funkciók) működésében. Következményesen nehezített lehet a magasabb szintű matematikai fogalmak elsajátítása, a matematikai ismeretszerzés és -alkalmazás folyamata, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldása. Mindezen tünetek markánsan és perzisztensen/tartósan fennállva jelentkeznek, nem tekinthetők csupán fejlődési késésnek. A (specifikus) tanulási zavarok hátterében a nyelvi rendszer eltérő fejlődése, a munkaemlékezet gyengesége, valamint az információfeldolgozás sajátos szerveződése áll. Mindezek mellett gyakran mutatkoznak a mozgásszervezés, kézügyesség, bizonytalan kézpreferencia, téri tájékozódás, vizuális észlelés, szenzoros integráció, végrehajtó működés nehézségei.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók nevelés-oktatásának alapelvei :

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló iskolai alulteljesítés esetén folyamatos gyógypedagógiai megsegítést igényel, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, a többségi pedagógus bevonásával, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, gyógypedagógiai ellátás, valamint az egészségügyi habilitáció és rehabilitáció a 10 tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától, a társuló zavarok meglététől, a háttérben lévő sajátos képességmintázat fejlődési lehetőségeitől, mértékétől, dinamikájától függ. Fejlesztésük az egyéni szükségletek figyelembevételével a szülővel és a tanulóval, valamint a pedagógusokkal történő megbeszélést követően történhet. Kiegészítő szolgáltatás (pl. pszichológiai gondozás, családterápia, tehetségazonosítás) igényelhető a pedagógiai szakszolgálatban, a segítő szakemberek és az intézmény együttműködésével. Beilleszkedésük segítését intézményi pszichológus is támogathatja.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló oktatása integráltan, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) tanulók személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában vagy intenzív terápiás és oktatási céllal szervezett időszakos különnevelés keretében (pl. beszédfogyatékossággal társulva logopédiai osztályban, tagozaton vagy gyógypedagógiai intézményben) történik. A fejlesztés hatékonyságához szükséges, hogy egyéni fejlesztési terv alapján egyrészt komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, másrészt a tanórákon az egyéni képességekhez igazodó

tevékenységrendszer keretében történjen. A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt figyelmet követel, valamint a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a tanulási zavarral küzdő, ugyanakkor bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, ami a pályaorientáció folyamatára is hatással van. A tanulók fejlesztésében törekedünk

– a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;

– a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;

– a fejődési dinamika nyomon követésére.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

– a tananyag adaptálása;

– tanulásmódszertani elemek beemelése;

– változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;

– a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;

– az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;

– a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;

– az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;

– a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevétele; – az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;

– a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez; – érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;

– átlátható és érthető szabályok kialakítása.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonásának elősegítése, a partnerség kialakítása és a pedagógusok (tanórán a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése

Kiemelt feladatok a nevelés-oktatás során

Az iskolai nevelés-oktatás során kiemelt feladat a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása, vagyis a tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését, az esetleges adaptálás lehetőségeit, tekintetbe véve azon tananyagrészeket, amelyek egyéni vagy kiscsoportos korrepetálással, fokozatos felzárkóztatással, kompetenciafejlesztéssel és az így irányított otthoni gyakorlással az osztályfoknak megfelelő ismeretszerzés és -alkalmazás a tanulónál eredményesnek bizonyul. A pozitív énkép és önértékelés kialakítása érdekében a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek és már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek! Ehhez az elváráshoz kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek a várt és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei.

Az alapelvek megvalósítása érdekében feladat:

– az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;

– előzetes tudás felmérése;

– érdeklődés, motivációs bázis felmérése;

– énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is; – módszertani sokrétűség megvalósítása;

– differenciálás megvalósítása:

+ a feladatok megoldásához hosszabb idősávokat, tágabb kereteket jelölünk meg ott, ahol erre szükség van;

+ a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához szükséges igazítjuk;

+ az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatjuk a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;

+ ehhez szükséges a személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;

– a különbözőségeket az iskola az emberi viselkedés komplex környezeti hatások szerint alakuló sokféleségére utaló jellegzetességnek, az agyi érés, fejlődés változatos megnyilvánulásának tekinti;

– a gyógypedagógus, valamint az adott iskolában különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztásra épülő, szakmailag egymást támogató tevékenysége.

E szemlélet gyakorlatban történő alkalmazásához olyan fejlesztési célokat jelölünk ki, amelyek a tanulási környezetet is illesztik a tanuló egyedi jellemzőihez, és az ehhez igazodó, a képességtartományok mindkét határán – tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg ezek együttes megléte – kihívást jelentő feladatok megtervezését támogatják.

További feladat a tanulás iránti motiváció, kitartás és a kudarctűrő képesség növelése, a kortársakra és a felnőttközösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása, a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.
A pedagógusoknak olyan tanulási tapasztalatokra, tanítási módszerekre és támogató stratégiákra szükséges támaszkodniuk, amelyek figyelembe veszik
– a tanulók azonosított tanulási szükségleteit,
– érdeklődését,
– tehetségét,
– célkitűzéseit,
– kulturális hátterét.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően, valamint a jellemző figyelemkoncentráció eltéréseit is figyelembe vevő tanórai foglalkozásokkal, a tanórán belül 15-20 perces tevékenységek váltakozásával segíthető a tanulás konszolidációja, biztosítható a megfelelő terhelés, valamint a figyelem fenntartása.

Olvasási zavar

Az olvasási zavar (diszlexia) esetében kiemelt feladatunk az osztályfoknak megfelelő értő olvasás készségének kialakításával az olvasóvá válás elősegítése.

Fő célkitűzések:

a) az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztatóelemző, szótagoló, a magyar nyelv ortográfiai sajátosságait figyelembe vevő analizáló-szintetizáló módszerrel;
b) stabil betűismeret, betű-hang megfeleltetés kialakítása;
c) biztos szóolvasás kialakítása mind valódi, mind álszavak esetében;
d) olvasás fluenciájának/gördülékenységének elősegítése;
e) az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt;
f) szövegértési stratégiák kialakítása;
g) a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során;
h) az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel;
i) a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, a tanulás támogatása pl. képekkel, gondolattérképpel, nyomtatott óravázlatokkal, bemutatók rendelkezésre bocsátásával, a szövegek auditív felkínálásával (pl. hangfájlok szerkesztése, hangoskönyvek, optikai karakterfelismerés stb.), gépírással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával;
j) speciális olvasástanítási program alkalmazása;
k) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása;
l) az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése,
b) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése,
c) modalitásspecifikus integráció fejlesztése,
d) különböző észlelési funkciók fejlesztése.

Íráskép zavara

Az íráskép (írásbeli kifejezés) zavara (diszgráfia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő íráskészség kialakítása, annak elősegítése, hogy a tanuló képes legyen használni az

írott nyelvet (akár folyóírás, akár nyomtatott írás, akár gépírás verziókban) a kommunikáció, ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

Fő célkitűzések:

a) az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló íráskivitelezés);

b) a különböző írásformák tanulói képességekhez, szükségletekhez és preferenciákhoz illesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei: a) eszköz (ceruza, ceruzafogó) helyes használata;

b) megfelelő testtartás kialakítása az írás során;

c) a mozgáskoordináció fejlesztése;

d) a testséma biztonságának kialakítása, a szenzomotoros integráció fejlesztése;

e) a vizuomotoros koordináció/szem-kézmozgás összerendezettségének fejlesztése;

f) célirányos mozgások fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra, praxiára/célirányos mozgások kivitelezésére;

g) a ritmus, a nyomás és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése;

h) a végrehajtó működés fejlesztése, különös tekintettel a motoros output optimalizálására.

Helyesírás zavara

A helyesírás zavara (diszortográfia) esetében kiemelt feladat az írott nyelv helyesírásának tudatosítása, lehetőség szerint a gördülékeny íráskészség elérése, az önellenőrzés különböző módjainak (pl. infokommunikációs technológia, helyesírás-ellenőrző és -javító szoftver) készségszintű elsajátíttatása.

Fő célkitűzések:

a) a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása;

b) a fő helyesírási szabályok begyakoroltatása (a kivételek megtanulásának mellőzésével), analógiás stratégiahasználat kialakítása;

c) önmonitorozás, önellenőrzés rögzítése;

d) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése;

b) beszédpercepció fejlesztése;

c) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése;

d) modalitásspecifikus integráció fejlesztése;

e) hang-betű megfeleltetés fejlesztése.

Számolási zavar

A számolási zavar (diszkalkulia) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló az osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein.
Fő célkitűzések:

a) a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése;
b) matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása;
c) a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása;
d) a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés;
e) segítő, kompenzáló eszközök használatának lehetővé tétele;
f) a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása;
g) a matematikai gondolkodás és érvelés (kérdésfeltevések, szóbeli kifejezés, érvelés, divergens, ill. konvergens gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, problémamodellezés, algoritmikus gondolkodás) fejlesztése;
h) a diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése;
b) szám- és mennyiségfogalom kialakítása, magasabb szintű matematikai fogalmak kialakítása, alkalmazása, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldásának segítése, fejlesztése;
c) a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése;
d) a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése;
e) az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges, a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de a kompetenciaterületek, tanulási területek és tudástartalmak (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhatnak.
A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel foglalkozó pedagógus és gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják. Mindennek megvalósulása az osztálytermi környezetben folyó munka és az egyéni vagy kiscsoportos habilitatív/rehabilitatív tevékenység, valamint az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazásával lehetséges. A Nat kiemelt célkitűzése az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele.
Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata. A helyes módszertan megválasztásában fontos a tanulókat nevelő, oktató pedagógusok, a szülők és a szakszolgálatok közötti széles körű szakmai együttműködés, a tapasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása (kölcsönös együttműködés, partneri, bizalmi kapcsolat kialakítása). A helyi tanterv kiemelten kell, hogy kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését! E feladatok minden tanulási területen meg kell, hogy jelenjenek.

1.Kulcskompetenciák fejlesztése

1.1 Alapkompetenciák

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében kiemelt jelentőségű az alapkompetenciák kialakítása: az olvasáshoz, íráshoz, szövegértéshez szükséges nyelvi funkciók, mennyiségi, számfogalmi (készségszintű, elvont számolás kis számköröktől kezdve), téri-vizuális és idői viszonyokban való tájékozódáshoz, valamint a mozgáshoz kapcsolódó ismereteknek, készségeknek és attitűdöknek a rendszere. Az alapkompetenciák fejlesztése elsősorban az alapozó négy évfolyam feladata, ugyanakkor az érintett gyermekeknél a felsőbb évfolyamokon átívelve szükséges e kompetenciák stabilizálása, a lemorzsolódás, korai iskolaelhagyás csökkentése érdekében is.

A tanulás kompetenciái

Kiemelt fejlesztési terület az érintett gyermekek aktív, önirányított tanulási kompetenciájának kialakítása a tanulási területeken átívelve. Tudatosítani kell a tanulóban az erősségeit és gyengeségeit/nehézségeit, valamint hangsúlyozni szükséges, hogy az eltérő információfeldolgozási stratégia és tanulási stílus nem feltétlenül hibás, csupán a megismerés másfajta útja. A tanulóval közösen meg kell találni azt a tanulásikognitív stílust, mely illeszkedik képességmintázatához és személyiségéhez, s mellyel hatékony, önálló tanulóvá képes válni. A pedagógus a reális tanulási célok kitűzésében, a tanulási preferenciák megtalálásában támogathatja őt. Lépésekre bontott, idői ütemezést is tartalmazó, elérhető tanulási tervek összeállítása szükséges. Lényeges elem a kíváncsiság, önreflexió és önellenőrzés iránti igény felkeltése és fenntartása, valamint annak a megerősítése, hogy a tanulás természetes velejárója a hibázás, s ezt kellő belátással, türelemmel és problémaérzékenységgel erőforrássá lehet tenni. Lényeges továbbá a saját tanulásért érzett felelősségvállalás kialakítása, a kitartás erősítése és az érintett gyermekek kimozdítása a tanult tehetetlenségből, azáltal, hogy megélik saját kompetenciájukat és kontrolljukat a tanulási tevékenységük felett.

1.3 . A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral érintett gyermekek számára gyakran nehézséget jelent – mások arckifejezésének, érzelmeinek leolvasása és értelmezése;
– a gesztusok, testbeszéd felismerése, értelmezése;

– a másik hanghordozásának, hangsúlyának, hangerejének észlelése, ezek jelentésének, üzenetének értelmezése;
– megőrizni és tiszteletben tartani mások személyes terét;
– szociálisan megfelelő módon érintkezni másokkal;
– gondolatokat, érzéseket, szükségleteket és benyomásokat hatékonyan, összeszedetten kifejezni.

A tanulás-tanítás során ki kell aknázni a kommunikációs helyzetekben meglévő fejlesztési lehetőségeket a fenti kommunikációs kompetenciák gyakorlására, a metakognitív viselkedési stratégiák kialakítására, például kooperatív technikák, projektmunkák alkalmazásával.

1.4. A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák kiváló lehetőséget kínálnak az érintett tanulók hatékony információszerzésére, a kompenzációs utak megtalálására. A szövegszerkesztő, a bemutatókészítő, az adatkezelő, az adatfeldolgozó, a grafikus, hang-, videoszerkesztők hatékonyan használhatók fel a tananyag adaptálására, ezáltal a nehézségek leküzdésére, valamint tehetséggondozásra. Az érintett gyermekek sérülékenysége miatt különösen fontos, hogy tisztában legyenek a digitális technológiák alkalmazásának jogi és etikai alapelveivel, megtanulják, hogyan lehet megvédeni a magánszférát, a személyes adatokat és a digitális identitást.

1.5. A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A tudomány és technológia iránti érdeklődés, nyitottság felkeltése azért lényeges, mert az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók negatív énképük, önértékelésük miatt gyakran elveszítik az intellektuális nyitottságukat, különösen a kognitív kihívással telített helyzetekben. Valós, érdeklődési körükbe eső problémamegoldás során megtanulják alkalmazni az analizáló, szintetizáló és algoritmizáló gondolkodási formákat, valamint az induktív (rávezető, egyediből az általános felé mutató), deduktív (levezető, általánosból az egyedire mutató) és abduktív (hipotézisalkotás, célja a magyarázat) következtetések szabályait, alkalmazási területeit.

1.6. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

Az egyéb pszichés fejlődési zavarban érintett gyermekek gyakran nehezen boldogulnak családi és intézményi kapcsolataikban, nehezítettek lehetnek a felnőttekkel és kortársakkal való társas interakciók. A kortársközösség a tanulási, viselkedésszervezési problémáik miatt kevésbé elfogadó lehet velük szemben, ezért mindenképpen támogatni szükséges a kapcsolati hálók kiépítését, fenntartását. Fontos, hogy megtanulják az érzelmek és más szociális jelzések felismerését, a metakommunikatív jelzések megértését, az érzelmek, vágyak, célok, gondolatok megfelelő kifejezését és értelmezését. A társas interakció az egészen alapvető készségektől (pl. üdvözlés) az összetett készségekig (pl. érzelmileg feszült helyzetben kritika elfogadása) számos elemből tevődik össze, alapjai jellemzően a családi szocializáció során kerülnek elsajátításra, melyeket az intézményes nevelés megerősít, kiegészít.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarban érintett tanulók esetében

– az eltérő fejlődésmenet következtében

– hiányos vagy nem megfelelő lehet a szociális készségek készlete, vagy az ismételt rossz tapasztalatok és kudarcok következtében gátoltság, visszahúzódás (különösen tanulási zavarok esetén), esetleg a kritikai mérlegelés hiánya alakulhat ki, valamint a végrehajtó működések gyengesége miatt tartós jellemzője is lehet a fejlődésnek, ezért a pedagógiai figyelemnek fokozott mértékben ki kell terjednie ennek a kompetenciának a fejlesztésére.

A kortárskapcsolatok kiépítéséhez és fenntartásához szükséges készségek fejlesztésével, a kapcsolatépítés ösztönzésével lehetőség adódik a szociális viselkedéselemek fejlesztésére, gyakorlására. Lényeges az érintett tanulók kimozdítása az esetleges passzivitásból, az iskolai életben való aktív részvétel támogatása.

Támogatjuk a tanulóban a felelősségvállalást, a gondoskodást, a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, a kockázatvállalást.

1.7. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság

Az esztétikai átélés élménye és a művészi önkifejezés lehetősége az érintett tanulók, a nehézségekhez való rugalmas és adaptív alkalmazkodáshoz szükséges készségeket és rekreációját egyaránt támogatja. Így a kreatív tevékenységekbe történő aktív bekapcsolódás lehetősége elengedhetetlen eszköz a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében.

1.8. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében hangsúlyos szerepe van az iskolák pályaorientációs tevékenységének, hogy a tanulók és szüleik megismerjék a továbbtanulási, szakmatanulási opciókat, a felvételi rendszerben adható többlettámogatási, méltányossági lehetőségeket. Kellő figyelmet fordítunk a sikerorientáltság, az innovációs készség kialakítására.

2. Egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Az egyes tanulási területekre vonatkozó tanulási célok elérését, a fejlesztésre fordított időt, a tananyag adaptálásának módszereit nem lehet egységesen az egyéb pszichés fejlődési zavarra vonatkoztatni. Az érintett tanulócsoport heterogenitása miatt lényegesnek tartjuk megismerni a tanuló problémájának természetét, mélységét, az információfeldolgozás sajátosságait s az egyéni szükségleteket. A Magyar nyelv és irodalom, a Matematika, az Idegen nyelv, a Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási területek fejlesztési feladatainak megvalósítása kíván nagyobb figyelmet kap.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar típusától, súlyosságától függően az egyes témakörök között hangsúlyeltolódások válhatnak szükségessé. Ugyanakkor minden tanulási terület (tantárgy) esetében fontos:

- a tantervi adaptáció;
- az éppen szükséges és elégséges módosítás és támogatás;
- a támogató pedagógiai környezet;
- a tananyagot úgy kell megtervezni és felépíteni, hogy az befogadható legyen a tanulók számára, illeszkedjen előzetes tudásukhoz, érdeklődésükhöz, aktiválja a tanulók kognitív sémáit;
- módszertani sokrétűség; - differenciált rétegmunka;
- segédeszköz használata, pl. laptop, számológép, szoftveres támogatás;
- multiperspektivitás: egy probléma több szempontból való megközelítése, különböző alkalmazási példák behozása a tanulási folyamatba;
- önhatékonyság érzésének megtapasztaltatása, valamint az önirányítás lehetőségének biztosítása;
- a tanulási stratégia kialakítása mellett az egyéni tanulási stílus megismerése, figyelembevétele;
- multiszenzorialitás: a tanulók számára a minél több érzékszerv bevonását igénylő tanulás, valamint a motoros tapasztalatszerzés fontossága. A tanulás során a lehető legtöbb érzékelési tapasztalat megszerzésének biztosítása a cél, melyhez a konkrét tárgyak, applikációk, infokommunikációs eszközök, modellek bevonása szükséges;

– hozzáférhetőség biztosítása: itt egyrészt a fizikai akadályok leküzdése fontos, látja-e, hallja-e minden gyermek a pedagógust, a demonstrációt, hozzáfér-e a különböző szemléltetőeszközökhöz (van-e belőlük elég). Az ún. nyitott polcok, sarkok, illetve az ezeken elhelyezett, a tanulás aktuális tematikájához illeszkedő könyvek, eszközök, modellek szintén növelik a hozzáférhetőséget. Ugyanilyen jelentőségű a tananyagokhoz való hozzáférhetőség is. Minden tanuló számára hozzáférhető-e az órán feldolgozandó szöveg, vagy van-e olyan tanuló, akinek a számára nagyobb méretű, illetve adaptált szövegverzióra van szükség, mely akár hosszúságában, akár a fogalomhasználatában eltér az eredetileg használttól.

2.1. Magyar nyelv és irodalom

A grammatikai rendszer tudatos felépítése, megerősítése, mind a beszélt, mind az írott nyelv területén kiemelten fontosnak tartjuk. A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése szükséges a dekódolás tanítása előtt. Az olvasás, írás kognitív bázisképességeinek megalapozása elengedhetetlen előfeltétele az olvasástanulás megkezdésének. A szódekódolás tanítása, a betű-hang asszociációk kialakítása kellő módszertani tudatossággal és a gyermek haladásához igazított idői ütemezéssel történjen! A grafomotoros ügyetlenség gyakran okoz technikai értelemben nehézséget az írástanulás során, a lassú írástempó mellett a nehezen olvasható vagy olvashatatlan íráskép is jellemző lehet. Éppen ezért lényeges, hogy a késleltetett, elnyújtott írástanítást grafomotoros alapozás előzze meg, a finommotoros tevékenységek számtalan lehetőségét kiaknázva. Az íráskép zavarában érintett gyermekeknél a szépírás, külalak és füzetvezetés értékelése a rendezettségre való törekvés és a gyermek képességeinek, önmagához mért haladásának figyelembevételével történik. Hasonlóképp az olvasás és szövegértés értékelésekor is az önmagához mért fejlődést figyelembe vevő fejlesztő értékelés kerül előtérbe. Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésére, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére (pl. házi feladatok, beadandók nyomtatott vagy elektronikus formában való leadására), folyóírás helyett nyomtatott betűvel való írás jóváhagyására. Az olvasás gördülékenységének, elősegítése miatt szükséges változatos szövegek páros, közös, paralel, ill. váltott hangos olvasása.

A tanulási zavarral és figyelemzavarral küzdő tanulóknál szükséges lehet a szöveg adaptálása (nagyobb, eltérő színű betűk, a szöveg egyszerűsített, rövidített verziójának elkészítése). A szövegértés fejlesztése elősegíti a 20 mindennapi és az irodalmi szövegek befogadását, majd az

azokkal való tovább dolgozást, tovább gondolkodást. Amennyiben a szövegfeldolgozás is érintett, különösen fontos a szisztematikus, a nyelv különböző szintjeit elemenként értelmező, a tanulót tapasztalati úton információhoz juttató oktatás. A mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez és érdeklődéséhez kapcsolódó szövegeket alkalmazzuk. A nyelvi kódrendszer értelmezésének, működését megtámogatását mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg) hangsúlyozzuk. A mentális lexikon és az ahhoz történő hozzáférés, a fogalomalkotás folyamatos fejlesztése kiemelt feladatunk.

2.2.Matematika

A matematika területén az érintett tanulók heterogenitása miatt nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló esetén pont ezen a területen jelentkezik a gyermek kiemelkedő képessége, tehetsége, miközben súlyos olvasási zavarral küzd. Más esetben a matematikai képességek érintettsége olyannyira jelentős, hogy szükséges lehet a tantárgy vagy az aritmetikai tantárgyrész alóli felmentés vagy segédeszköz-használat, pl. számológép biztosítása, szorzó- és bennfoglaló tábla, korong, rehabilitációs foglalkozásokon használt eszközök, számológép (esetenként nagyobb kialakítású négyzethálós füzet) használata (szükség esetén más tanórákon is, pl. fizika, kémia, történelem, természettudomány).

Ajánlott lehet ezeken a tanórákon

– a tanuló egyéni sajátosságaihoz igazodva – a képletek, esetleg definíciók számonkérése (pl. a megfelelő nyelvi, emlékezeti kompetenciákra támaszkodva), illetve szükség esetén bizonyos tantárgyrészek értékelése alóli mentesítést biztosítjuk. Egyes esetekben számolni kell a grammatikai szint sérülésével, ami szövegértési nehézségekben nyilvánul meg, ezt fokozhatja a szimbólumok megértésének, illetve a verbális absztrakciónak a fejletlensége. A mennyiségekkel és a számossággal kapcsolatos ismeretek tanításakor, a szám- és műveleti fogalmak kialakításakor (pl. a számok közötti viszonyok, relációk megértési nehézségei esetén stb.) különös figyelmet fordítunk a megfelelő tempó kialakítására, és építünk a tanulók maximális együttműködésére, a mozgással társított szemléltetésre, az eszközhasználatra és az analóg cselekedtetésre, mindvégig verbális megerősítéssel kísérve.

Rendkívül fontosnak tartjuk az analóg, bevéső, ismétlő-rendszerező gyakorlás végzése is. A geometriai ismeretek, az arányosság témaköreinél tekintettel kell lenni a vizuális észlelés

nehezítettségére, a téri tájékozódás zavarára, ill. geometriai szerkesztéseknél, koordinátatengelyen való jelöléseknél a kivitelezési nehezítettségre (vizuomotoros koordináció, praxis zavara).

A matematikai gondolkodás fejlesztése speciális szemléltetéssel és tananyagokkal, vagyis az interaktív tábla és digitális tananyagok lehetőség szerinti alkalmazásával is támogatható, ám elsősorban a metakogníció, a nyelvi kompetenciák és gondolkodás fejlesztésével valósulhat meg. Kiemelt figyelmet fordítunk az időbeli tájékozódás fejlesztésére és a szerialitásos feladatok gyakorlására. A matematikai szakkifejezések és a szaknyelv használatának fokozatos megkövetelése a szóbeli kifejezés erősítésének fontos eszköze, a szabályok, definíciók precíz elvárásának elkerülésével. A kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést.

2.3 Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

Az olvasás és szövegértés nehézsége hátráltathatja a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak megértését. Az idővel kapcsolatos fogalmak, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. A gyenge verbális emlékezet miatt problémát jelenthet egyes gyermekeknél az évszámok precíz bevésése, az idegen szavak (történelmi személyek, helynevek, fogalmak) pontos memorizálása.

A vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése segítheti ezen nehézségek minimalizálását. A nyelvi érintettség miatt bizonyos absztrakt fogalmak megértése és használata is nehézséget jelenthet. A tananyag-feldolgozás előtt fogalomlistát, ill. vázlatot adunk a tanulóknak. A tanulás további támogatásához képek, az összefüggéseket szemléletesen ábrázoló gondolattérképek használata is kiemelt jelentőségűnek tarjuk, magasabb szinten azok készítésének a megtanítását is célul tűzzük ki az önálló tanuláshoz. Külön figyelmet fordítunk a térképhasználat tanítására és gyakoroltatására, mivel a tanulók ezen csoportjának sok esetben nagy kihívást jelent az absztrakt ábrákon való tájékozódás. Ide tartozik a grafikonok, táblázatok, diagramok értelmezése is, melyek a történelmi, társadalomismereti tananyag szerves részét képezik, és elemzésük a tantárgyi követelményrendszerhez tartozik.

Fontos a gyakorlati bemutatás, illetve az ismeretek szituációs helyzetekben való kipróbálása, a dramatizálás, az érzelemdús, szubjektív elemeket megmozgató, a mindennapi tapasztalathoz köthető társadalmi feladatok szemléltetése, a tanulók közvetlen megszólítása, bevonása a

feladathelyzetbe. Lényeges, hogy tanuló mindig lássa maga előtt a folyamatot, a kiindulástól kezdve a végkifejletig, értse benne szerepét, esetleges feladatát, képes legyen esetlegesen a társadalmi folyamatok őt személyesen érintő részében véleményének megfogalmazására és az önképviseletre!

2.4 Erkölcs és etika

Csakúgy, mint a Történelem és állampolgári ismeretek tanulási terület esetében, a szövegértési és figyelmi nehézségek hátráltathatják az összefüggések megértését, a tanulságok generalizálását. Figyelmet fordítunk a tanuló szükségleteihez igazodó szövegmennyiségre, tagolásra, a magyarázatok részletezettségére, a megértés ellenőrzésére.
A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció, a jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékosságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos tartjuk az érintett tanulók szempontjából, egyrészt ezek mind támogatják azokat a fejlesztési nevelési célokat, amik az egyéni fejlesztési tervben is hangsúlyos, másrészt az aktuális és későbbi életvezetés szempontjából a mindennapi életben is azonnal hasznosuló tudástartalmakat jelentnek minden osztályfokon.

2.5. Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományok gyakran az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók erősségei közé tartoznak. A tanuló érdeklődése és figyelme könnyebben felkelthető és fenntartható, motoros aktivitása kevésbé kifejezett, amikor számára is motiváló tartalmak kerülnek átadásra.
A Természettudományok tanulási terület a témák gazdagsága és sokszínűsége okán támogatja a kiemelt fejlesztési célok megvalósítását. Mindemellett külön figyelmet kell fordítunk a szakszavak bevésésére, a térképen való tájékozódás gyakorlására, az összefüggések logikájának megértetésére.
A kémia és fizika tantárgyak során elsősorban a szöveges, illetve számításos feladatok során szorulhatnak külön megsegítésre a számolási és/vagy olvasási zavarral küzdő tanulók, valamint a kísérletek, mérések kiemelt figyelemkoncentrációt és pontosságot igényelnek, a szerialitás (sorrendiség) figyelembevételével, ami szintén nehezített feladat lehet.

2.6. Idegen nyelv

Fontos célkitűzésünk az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak, valamint nyelvi kódrendszerének tudatos felépítése, a szóbeli és az írásbeli kommunikáció fejlesztése, figyelembe véve az egyéb pszichés fejlődési zavar következtében érintett nyelvi funkciókat. A nyelvi zavar esetenként olyan súlyosságú, hogy szükségessé válhat a tanulót a tantárgy vagy tantárgyrész értékelése alól mentesíteni. Az idegen nyelvek tanításánál lényeges a nyelvoktatás auditív módszereinek előtérbe helyezése.
A tudásátadás során szükséges a figyelemfenntartás, a feladatszervezés és a motiváció felkeltésének vizuális támogatása, a párhuzamosan több csatornán történő szemléltetés. Fontosnak tartjuk a memoriterek kisebb részletekben való kérdezése szóbeli beszámolók során. Helyesírási, olvasási és szövegértési problémákkal küzdő tanulók esetében főleg a szóbeli kommunikáció magabiztos alkalmazásának elsajátítása a célunk. Ennek során sok esetben méltányosan, az egyéni fejlődési lehetőségeket figyelembe véve ítéljük meg a kiejtési és nyelvhelyességi kérdéseket; elsősorban a beszédbátorság elérése lehet a célunk. Az írásbeli kommunikáció használatát, a differenciált fejlesztés mellett, az IKT-alapú olvasó- és helyesírás-ellenőrző programok is segíthetik.

2.7. Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

A Művészetek tanulási területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van. Bizonyos tanulók a művészetek terén kimagasló képességgel bírnak. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása. Szintén nagy szerepe van a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.
Más gyermekeknél a grafomotoros ügyetlenség nehezítheti a kreatív alkotás kifejeződését.

2.8. Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása lehet a tanulók erőssége. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet játszhat az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulóknál. A digitális technológia nyújtotta lehetőségek

egyfelől kiemelt jelentőséggel bírnak a tudásterületek, tananyagok egyéni szükségletekre, preferenciákra szabásában, adaptálásában. Másrészt a sokszor jól működő algoritmikus, komputációs gondolkodás fejlesztésének eszközei is. Az életpálya-építés, pályaorientáció szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Fokozott jelentőséggel bír a hétköznapi életet, ismeretszerzést és -elsajátítást, valamint a tanulást könnyítő alkalmazások készségszintű használatának elsajátítása.

2.9. Testnevelés és egészségfejlesztés

A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület fejlesztési feladatainak megvalósítása során fontos a szenzoros integrációs programok és terápiák beállítása, ill. azok elemeinek megvalósítása a tanórán, továbbá lényegesnek tartjuk a logopédiai ritmika alkalmazását is. Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

4.3. Az iskolai fejlesztés szakaszai (alapozó [első félév, óvoda–iskola átmenet], alsó tagozat, felső tagozat, középiskola)

Fontos az alapkészségek biztos kialakítása, a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges alapkompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozása, valamint a tanulási motiváció felkeltése és fenntartása az egyéb pszichés fejlődést mutató tanulók esetében is kiemelt jelentőségűnek tartjuk. A különbségek feltárása, az érési késést, fejlődésben való elmaradást mutató gyermekek képességeinek fejlesztése az alapkészségek kialakítása szempontjából is az alapozó nevelési szakasz kiemelt feladata.
A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a Nat-ban rögzítettektől.
A helyi tantervben indokolt lehet esetükben az 1. évfolyam két tanévi időtartamra történő széthúzása. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának időszaka a gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló-terápiás módszerek alkalmazásával.

4.4. Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

Fontosnak tartjuk, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek, már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek. Ehhez igazodnak azok az alkalmazott mérési és felmérési stratégiák, amelyek az elvárás és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei. Ennek értelmében a differenciált pedagógiai tervezés alapját a tanulási folyamat kezdetén ismert, a fenntartó által felkínált és/vagy az iskola pedagógiai programjában rögzített, diagnosztikus céllal történő értékelés adja.

A tanulási folyamat követését szolgáló felméréseket, ellenőrző méréseket minden esetben a tanulást támogató, fejlesztő-segítő értékelések és visszajelzések követik . Ezeknek az eszközöknek a kiegészítése a tanulói önértékeléssel, a társértékeléssel és a csoportos értékelési formákkal lehetővé teszi, hogy az értékelés a tanuló számára örömteli, élvezetes eseménnyé váljon, fejlesztve ezzel a reflektivitást és az érzelmi, szociális intelligenciát, valamint a pozitív énkép és önbecsülés fejlődését.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába került tanuló a megyei szintű pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottságának szakértői véleménye alapján indokolt esetben adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése és minősítése alól mentességben részesülhet, továbbá többlet felkészülési idő, segédeszköz-használat biztosítható számára. A tanulók értékelésére fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés bevezetését szorgalmazzuk.

5. Állapotmegismerés – szakértői vélemény

A specifikus tanulási zavar, valamint a figyelem- és magatartásszabályozás zavarának megállapítása sokrétű, differenciáldiagnosztikai irányultságú állapotfeltárást igényel, melynek során a társuló zavarok, fogyatékosságok megállapítását is szem előtt kell tartani. Magatartásszabályozás zavarai alá tartozó diagnózisok megállapítása pszichiátriai szakorvosi kompetencia, melyet a szakértői vizsgálat felhasznál az SNI státusz megállapításához vagy kizárásához.

6. Habilitáció/rehabilitáció

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb

szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik. Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) tájékoztatást kapnak az osztálymunkában részt vevő pedagógusok, szaktanárok, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökére. Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulása időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrzésre kerül a további célkitűzések megtervezését megelőzően, melyről a pedagógusnak szintén tájékoztatást kapnak.

A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt. A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételeket, eszközöket, módszereket biztosítjuk, ez a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata a tanórai és tanórán kívüli tehetséggondozás mellett.

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban az egyéb pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magában.

A LÁTÁS FOGYATÉKOS TANULÓ ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK IRÁNYELVEI

1. A látási fogyatékos tanuló

A látássérülés a látószerv (a szem, a látóideg és/vagy a látásért felelős agykérgi/kéreg alatti területek) sérülése következtében kialakult állapot, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodóképességét, kihat személyiségének alakulására.

Gyógypedagógiai szempontból azok a tanulók látássérültek[1], akiknek látásteljesítménye az ép láshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) vízus: 0 – 0,3 közötti. Látássérült az a tanuló is, akinek centrális látótere legfeljebb 20°.

Ezen belül:

a) vakok azok a tanulók, akiknek látóképessége teljesen hiányzik (vízus: 0);

b) aliglátók azok a tanulók, akik minimális látással rendelkeznek (vízus: fényérzés – 0,1);

c) gyengénlátók azok a tanulók, akiknek az életvitelét nagymértékben korlátozza a csökkent látásteljesítmény (vízus: 0,1 – 0,3).

A BNO[2] 11 (WHO) 2018-as meghatározása alapján „megkülönböztetünk távoli és közeli látássérülést.

Távoli látássérülés:

- enyhe – a látásélesség (vízus) < 0,5
- mérsékelt – a látásélesség (vízus) < 0,3
- súlyos – a látásélesség (vízus) < 0,1
- vakság – a látásélesség (vízus) < 0,02.

Közeli látássérülés:

A közeli látásélesség (vízus) < 0,5 maximális korrekcióval.

[1] A „látási fogyatékos" fogalom jogi kifejezés, a (gyógy)pedagógia az ezzel ekvivalens „látássérült" fogalmat használja.

[2] BNO: a BNO kódrendszer a betegségek nemzetközi osztályozására szolgál.

A látássérülés egyéni megélése sok különböző tényezőtől függ. Ide tartozik többek között a megelőzés és a beavatkozó kezelések hozzáférhetősége, a látási rehabilitáció (ideértve a szemüvegeket, fehér botokat is) elérhetősége, és a megélt akadályozottság a közlekedés, tájékozódás, mindennapi élet, ügyintézés, információkhoz való hozzáférés terén." (www.who.int).

A vak, valamint a látásukat praktikusan kismértékben használó aliglátó tanulókat elsősorban a tapintó-halló életmód, a látásukat praktikusan jól használó aliglátó tanulókat és a gyengénlátó tanulókat a látó-halló (tapintó) életmód jellemzi.

A pedagógiai fejlesztés szempontjából elsődlegesen a látásélesség és a látási funkciók ismerete fontos, de a pedagógusnak tájékozottnak kell lennie.

- a látássérülés kórokáról, kialakulásának időpontjáról;
- a szemészeti állapot prognózisjavuló vagy romló tendenciájáról;
- a pedagógiai látásvizsgálat eredményéről;
- a gyermek intellektuális képességeiről;
- a látássérülés személyiségre gyakorolt hatásairól.

A látássérüléshez gyakran társulhat egyéb fogyatékosság is (mozgás-, hallás- és intellektuális képességzavar, autizmus spektrumzavar stb., illetve mindezek halmozott megjelenése). A nevelés-oktatás szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a tanulók állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

Az érésben és fejlődésben késést mutató gyermekek számára az óvoda–iskola átmenet megkönnyítésének lehetséges útja például az egyéni előrehaladású nevelés és oktatás vagy az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb idő megjelölésének lehetősége.

Az alkalmazandó irányelvek elkülönülnek a vak, a gyengénlátó és a halmozottan sérült látássérült gyermekek esetében.

2. A látássérült tanulók iskolai fejlesztése

2.1. A látássérült tanulók tanulásának és tanításának alapelvei, céljaink és kiemelt feladataink

A látássérült tanulók nevelését, iskoláztatás során több fontos feladat megoldását vállaljuk a mindenkire vonatkozó általános feladatokon túl:

erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, állampolgárságra, demokráciára nevelés, önismeret és a társas kultúra fejlesztése, családi életre nevelés, testi és lelki egészségre nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, fenntarthatóság, környezettudatosság, pályaorientáció, gazdasági és pénzügyi nevelés, médiatudatosságra nevelés, a tanulás tanítása, valamint ezeken túl az esélyegyenlőség biztosítását a látássérülésből és az esetleg csatlakozó fogyatékosságból adódó hátrányok leküzdésével.

A fejlesztési feladatok megtervezésekor, a módszerek kiválasztásánál figyelembe vesszük, hogy a látás hiánya vagy csökkent volta miatt a látássérült gyermek ismeretszerzését a külvilág iránti látó beállítódás helyett más – haptikus (bőr- és mozgásérzékelés együttese) és hallási – beállítódás is jellemzi. Fontos az összes érzékszerv – hallás, tapintás, szaglás, ízérzékelés – fejlesztése, valamint a meglévő látás használatának tudatosítása és tanítása.

A látás hiánya, az aliglátás és a gyengénlátás nemcsak a tanulás terén jelent eltéréseket, hanem nehezítettek a mindennapi élet tevékenységei (a tájékozódás, a közlekedés, az önkiszolgálás stb.) is. Más a tanulási környezet, hangsúlyosabban egyénre szabottak a tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele alapvető.

A látássérült tanulók nevelése során is figyelembe vesszük az életkori sajátosságokat. Az eltérő életkori jellemzők miatt a személyiségfejlesztés speciális feladatai a következők.

A többségi iskolában történő együttnevelés

A többségi iskolában történő együttnevelés minden esetben egyéni döntésen alapul, esetenként egyéni felkészítést igényel. Az együttnevelés-oktatás során különös figyelemmel vagyunk a következőkre:

- A látássérült tanuló vegyen részt vesz egyéni fejlesztésekben, amelyekre állapotából fakadóan szüksége van. Ezen minden olyan egyéni felzárkóztató, tehetséggondozó, rehabilitációs és habilitációs célú külön foglalkozást értünk, ami az intézmény rehabilitációs keretéből – az osztályfőnök, a szaktanárok, a délutános nevelő, a szülő észrevételei és javaslatai alapján – a tanuló órarendjébe illeszthető. Ennek megvalósításához a szakértői javaslat nyújt támpontot.

3.1. Az iskolai nevelő-oktató munka tartalmi szabályozása és szabályozási szintjei

3.1.1. Tanulási és nevelési céljaink

- A vak, aliglátó gyermekek megismeri a látássérülésük kórokát, az ebből eredő következményeket, fizikai terhelhetőségüket A tanulók legyenek tisztában azzal, hogy a balesetek elkerülése csak megfelelő tájékozódási és közlekedési ismeretek birtokában lehetséges (pl. a megszokott haladási irány betartása a közvetlen környezetben, egyértelmű/állandó/számára jellegzetes stb. támpontok szerinti tájékozódás, a hosszú fehér bot használatának elsajátítása nagyobb térben).
- A tanuló ügyel a szem higiénéjének betartására, az orvosi ellenőrzés rendszeres elvégzésére.
- Az egészséges életmódra nevelés segítse a vak, aliglátó tanulókat a betegségek megelőzésében, az egészség megőrzésében. Számukra is fontos a rendszeres mozgás, testedzés, amit az együttnevelés keretein belül is biztosítani kell számukra.
- A tanulók megismerik az egészséget károsító tényezőket, a helyes táplálkozás előnyeit.
- A tanulók kerüljék – majd a felnőttélet során is – a káros függőségeket (pl. alkohol, kábítószer, dohányzás).
- Mozgásfejlesztő szakember – (gyógy)pedagógus/gyógytestnevelő – segítsége teszi lehetővé a járási, testtartási hibák javítását, a túlmozgások megszüntetését, a jobb mozgásállapot kialakítását.

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

- A tanulók megismerik a képességeiket, korlátaikat, érzelmi és értelmi lehetőségeiket, ami segíti őket a mindennapi életükben.
- A vak tanuló is megérti és elfogadja a saját létének egyediségét, értékét, az emberi közösség egészében betöltött fontos szerepét.
- A tanuló tisztában van a sérülésének mibenlétével, fizikai korlátaival, adottságaival.
- A tanuló az önismeret fejlesztése során megismeri képességeit, erősségeit, korlátait, és ismerje fel saját érzelmeit.
- A reális énkép kialakítása mellett törekszünk arra, hogy a tanuló önbizalma, én-ereje folyamatosan növekedjen. Legyen képes önálló cselekvésre, döntéshozatalra.

- Törekszünk arra:
- hogy a tanulóban alakuljon ki vágy arra, hogy minél kisebb mértékben szoruljon mások segítségére.
- hogy a tanuló értse meg és tudja kezelni saját akadályozottságát, miközben élje át saját önállóságának folyamatos növekedését.
- hogy a vak és az aliglátó tanulóknak tudatában kell lenniük, hogy látássérülésük ellenére felelősek saját biztonságuk, sorsuk és életpályájuk alakításában.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

Törekszünk arra, hogy:

- A vak, aliglátó tanulóban is kialakuljon a más emberek iránti empátia, segítő magatartás. Fontos, hogy a tanuló felelősséget vállaljon önmaga és közössége iránt, értse az önkéntesség fogalmát, szerepét, abban vállaljon aktív szerepet.
- A családi életre való felkészítésben figyelmet fordítunk a következő témákra: pozitív családminták, a családalapítás feltételei, a látássérülés szerepe a közös élet alakításában, felelősségteljes gyermekvállalásra (pl. örökletes szembetegségek), gyermeknevelésre készülés a látássérülés figyelembevételével.
- Az önálló életvitelhez szükséges ismeretek, szokások folyamatosan alakítjuk ki. Fontos feladat a látássérült emberek életvezetéséhez szükséges rend szeretetének és megtartásának kialakítása.

Médiatudatosságra nevelés

Törekszünk arra, hogy:

- A tanulók az önálló ismeretszerzés érdekében szerezzenek jártasságot az internethasználatban képernyőolvasó programmal.
- A tanulók megismerjék a biztonságos internethasználatot és a közösségi portálokban rejlő veszélyeket.

A tanulás tanítása

- A tanulási-tanítási folyamatban építünk arra, hogy az ép intellektusú vak, aliglátó gyermekek figyelme sok esetben a folyamatos gyakoroltatás eredményeként koncentráltabb, a verbális emlékezetük terjedelme nagyobb, mint látó társaiké.

  A tanulók az iskolai évek során elsajátítják az önálló tanulást segítő speciális szoftverek, okoseszközök készségszintű használatát.

- A tanulók megismerik a könyvtárak látássérült személyeket segítő szolgáltatásait, az elektronikus könyvtárakat, azoknak a tanulásban betöltött szerepét.

- A pedagógusok segítik a tanulók egyénre szabott tanulási stratégiájának kialakítását.

Pályaorientáció

- Az iskola feladata a látásos megismerésben fennálló nehézségek kompenzálását segítő eljárások megismertetése, alkalmazásuk begyakoroltatása. Olyan tudás kialakítására törekszünk, hogy a tanulók aktívan tudjanak szerepet vállalni a számukra kedvező külső feltételek, körülmények kialakításában.

- Az iskola a tanulóknak lehetőséget ad az önkorrekció, az együttműködés képességének fejlesztésére, a rugalmas gondolkodás kialakítására.

- A tanulók megismerik (szemészeti, fizikai állapotukat figyelembe véve) az általuk eredményesen, sikeresen végezhető munkatevékenységeket, foglalkozásokat.

- A vak, aliglátó tanulók korlátozott pályaválasztási lehetőségei miatt fokozottan szükséges pozitív attitűdjük kialakítása az értékteremtő munka, a munkalehetőségek keresése iránt.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

- A pedagógusok kellő figyelmet fordítanak a pénz- és időgazdálkodás képességének alapozására. A tanulókban életkoruknak megfelelően alakuljon ki a pénzzel való bánni tudás képessége, legyenek valós információik a különböző termékek és szolgáltatások áráról. Tanulják meg felismerni a fémpénzeket, elkülönítve, jelölve tárolják a

bankjegyeket, tanulják meg az önálló és biztonságos bankkártyahasználatot és az internetes bankolási lehetőségeket.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

- A vak, aliglátó tanulók elsajátítják a nemzeti, kulturális örökségünk megismerésének sajátos, a látássérült embereket segítő módjait is (pl. akadálymentesített múzeum).
- A tanulók megtanulják a könyvtárak látássérült személyeknek nyújtott szolgáltatásainak igénybevételét.
- A tanulók megismerik az Európai Unióról a vak emberek számára készült, esélyegyenlőséget biztosító kiadványokat.
- Az aktív állampolgárrá válás érdekében a tanítványok megismerkednek a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezményekkel, az esélyegyenlőség biztosításáról szóló jogszabályokkal.
- A tanulók aktív részvételére építő tanítás során kialakul bennük motiváltság és igény az önálló ismeretszerzésre.
- A tanulók megismerik a látássérült személyek érdekvédelmi szervezeteit.

A fenntarthatóság, környezettudatosság

- A vak, aliglátó tanulók számára minél több közvetlen, valós tapasztalatot biztosítunk a természeti, társadalmi környezetről.
- A vak tanulók részt vesznek környezetvédelmi tevékenységekben, tanulják meg, mit jelent a környezettudatosság (szelektív hulladékgyűjtés, használt elemek gyűjtése, víz- és energiatakarékosság, megújuló energiaforrások).
- A tanulók figyelmet fordítanak a saját személyes és lakókörnyezetük rendjére, tisztaságára.

3.1.2. A tanulás és tanítás alapelvei

Aktív tanulás

Az aktív, lehetőségekhez mért legnagyobb fokú önálló tanulás alapfeltétele a megfelelő fizikai környezet megteremtése, a speciális eszközök biztosítása, valamint a hagyományos taneszközök adaptálása és a tanuláshoz szükséges motiváció és pozitív attitűd kialakítása.

Tanulási környezet

A tanulási környezet fizikai feltételei

A vak, aliglátó tanulók számára megfelelő tanulási környezet fizikai feltételeinek biztosítása alapvető fontosságú. A terem megfelelő pontján (egyszerűen megközelíthető tanulópad; ahonnan legjobban hallja a tanári magyarázatot) elhelyezett asztal, a tanuló látási funkcióinak megfelelő megvilágítás, a speciális taneszközök (rajzolófólia, speciális körző, vonalzó stb.), adaptált taneszközök, továbbá a megfelelő képernyőolvasó programmal rendelkező IT-eszközök mind a tanuló optimális tanulását biztosítják. Szem előtt tartjuk hogy a táblára írt, a képernyőn megjelenő vizuális információk nem jutnak el automatikusan a tanulóhoz, tehát valakinek – a tanárnak, diáktársnak – érthetően, követhető tempóban diktálni kell az ott láthatókat. A látásfogyatékos gyermek órai jegyzetelése történhet Braille-formában, speciális mechanikus írógép használatával.

Jövőbeli terveink között szerepel, hogy a tanár engedélyével főként a nagyobbak használjanak diktafont, amiből otthon készítenek írásos jegyzeteket. Sokat segíthet a hatékonyságon, ha a tanár magyarázata közben gondol erre, és esetenként figyelmezteti a tanulót, hogy mikor következik fontos információ. A hangrögzítés alkalmas arra is, hogy a házi feladatot valaki lediktálja, vagy az idegennyelv-óra végén az új szavakat leírási mód szerint rámondja. A számítógépet napi rutinnal használó gyerekek egyre többen jegyzetelnek, dolgoznak órán is az osztályban elhelyezett képernyőolvasó programmal ellátott számítógéppel vagy saját laptoppal, így a tanár a képernyőn folyamatosan nyomon követheti, ellenőrizheti a feladatok megoldását.

Általános alapelvek a vak tanulók tanulóhelyének berendezésénél:

- a tanuló képességeinek megfelelően tájékozódhasson;
- időben gazdaságosan dolgozhasson;
- megfelelő tér, hely álljon rendelkezésére (tároló hely, munkafelület);

- tanulási helyét, munkaasztalát a tanulási igényeit (akusztikus vagy haptikus beállítódását, tájékozódási képességét stb.) figyelembe véve alakítsuk ki;
- a terem berendezését bejelentés nélkül ne változtassák meg;
- a mozgatható tárgyakat használat után tegyék vissza a helyükre.

A tanulási környezet társas feltételei

Törekszünk arra, hogy

- A vak, aliglátó tanulók későbbi társadalmi integrációja már az iskolában elkezdődik, így fontos, hogy a látássérültségük miatt ne maradjanak ki intézményi és osztályszinten szervezett programokból, továbbá, hogy részt vegyenek az őket érintő döntési folyamatokban.
- A látássérült tanuló teljesítményét a pedagógusnak reális, egyben támogató visszajelzést adva méltányolja úgy, hogy erősítse a tanuló önbizalmát is.
- Az iskola minden dolgozójának felelőssége, hogy a látássérült tanuló ne legyen iskolai zaklatás áldozata, de ő se váljon terhessé tanulótársai, pedagógusai számára.
- Csak a megfelelő iskolai légkör, a nyílt kommunikáció képes biztosítani, hogy a vak, aliglátó tanuló képes legyen tanulási problémáját és személyes nehézségeit jelezni.
- Az osztálytársak részéről a vak, aliglátó tanuló iránti tisztelet és elfogadás sok esetben tanári segítséggel alakul ki. A látássérült tanulónak is tisztelnie kell osztálytársai egyéni különbségekből eredő sokféleségét.

A tanulási környezet megteremtésének pedagógiai irányelvei

Törekszünk arra, hogy:

- A vak, aliglátó tanuló is aktívan részt vesz párban vagy csoportban végezhető tanulási formákban.
- hogy úgy tervezzük a tanulási feladatokat és feladatcsoportokat, hogy az a látássérült tanuló képességének (látásteljesítményének) megfelelő legyen.
- A tanuláshoz és az értékeléshez a vak, aliglátó tanuló számára biztosítsuk a megfelelő speciális tan- és (informatikai) segédeszközöket.

Egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele

- Figyelembe vesszük hogy a vak, aliglátó tanuló látássérülése, illetve egyéb csatlakozó sérülése miatt gyorsabban elfáradhat, kevésbé terhelhető lehet, több és hosszabb pihenést igényelhet.

Személyre szabott tanulás és pedagógiai támaszrendszerek

- Megfelelő mennyiségű időt biztosítunk minden fontos részlet pontos észlelésére.
- Törekszünk arra, hogy az érzékeltetés minél több érzékszerven keresztül történjen.
- Kérdésekkel folyamatosan ellenőrizzük a valós ismereteket.
- A felmerülő hiányosságokat pótjuk, illetve javítjuk.
- Törekszünk arra, hogy valós életszituációban érzékeltessünk.

3.1.3. Mérés, értékelés és visszajelzés

A vak gyermek tudását ugyanolyan rendszerességgel és igényességgel mérjük és értékeljük, mint látó társaiét. Történhet ez gyakoribb feleltetéssel, írásban, az elkészített dolgozat felolvasásával. Használhatunk teszt formájú felméréseket. A számítógépet készségszinten használók számára természetesen a digitális forma a legmegfelelőbb ellenőrzési módszer. Az értékeléssel kapcsolatban általános elvnek tekintjük, hogy a látássérült gyermek teljesítményeit ugyanolyan mércével mérjük és értékeljük, mint a társaiét. Amennyiben a tanuló bizonyos feladatok, anyagrészek alól felmentést kap (a vizualitás hiánya miatt), azt előre tisztázzuk vele és a társaival is. A vak, aliglátó tanulók felmérés, vizsga esetén engedményeket vehetnek igénybe (többletidő, adaptált feladatok stb.).

A BESZEDFOGYATÉKOS TANULÓK ISKOLAI NEVELÉSÉNEK OKTATÁSÁNAK IRÁNYELVE

1. A beszédfogyatékos tanuló

A törvényi szabályozás dokumentumaiban szereplő beszédfogyatékosság sajátos nevelési igény (a továbbiakban: SNI) kategória elnevezés az érintett populációba tartozó gyermekek körének csak egy részét nevezi meg explicit módon. A jelenlegi elnevezés a beszédzavart hangsúlyozza, miközben a szintén e kategóriába tartozó nyelvi zavarok a társadalmi részvétel szempontjából általában nagyobb hátrányt jelentenek. A magyar és nemzetközi szakirodalmi konszenzus alapján: *Beszédfogyatékosok csoportjába tartozik minden olyan tanuló, aki a beszéd és/vagy nyelv receptív folyamatainak (beszédfeldolgozás, beszédértés, nyelvi megértés) vagy expresszív folyamatainak (beszéd és nyelvi kifejezés, produkció) szerveződésében súlyos fejlődési eredetű vagy szerzett zavart mutat. Ez a zavar különböző klinikai képekben jelenik meg, és életkor szerint is eltérő jelleget mutathat. A verbális kommunikáció súlyos zavara, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus alakulása, jelentős eltérése miatt az ilyen tanuló a társadalmi beilleszkedés szempontjából akadályozott.*

A fenti ernyődefiníció jogi és szakmai szempontból is kiegyenlített, a részvétel elvét érvényesíti. Jól mutatja az iskoláskorban a beszéd- és nyelvi zavarokra épülő verbális tanulási zavarokkal való természetes összefüggést, annak ellenére, hogy a jelenlegi törvényi szabályozás szerint a verbális tanulási zavarok nem a beszédfogyatékos, hanem az egyéb pszichés fejlődési zavar gyűjtőkategóriájába tartoznak. Jelen irányelv a továbbiakban is a mutatja be a beszéd- és nyelvi zavarokat, melléjük rendelve a különböző specifikus ellátási szükségleteket.

A beszéd- és nyelvi zavarok diagnosztikus kategóriái az iskolába lépéskor és az iskoláskorban jellemzően az alábbiak:

1.1. Beszédzavarok

- Hangképzési zavarok
- Rezonanciazavarok (hipernazalitás, hiponazalitás)
- Beszédfolyamatossági zavarok (dadogás, hadarás)
- Artikulációs zavarok (beszédhanghibák)

– Beszédmozgászavarok (verbális diszpraxia)

A beszéd atipikus fejlődésével küzdő gyermekek a feltűnő zavarjelenség miatt többnyire korán diagnosztizálásra kerülnek. Iskoláskorra általában letisztul, hogy átmeneti fejlődési nehézségről vagy súlyos fejlődési zavarról van szó. Az átmeneti nehézségeket a logopédiai alapellátás szakszolgálati keretben kezeli. A súlyos beszédzavart mutató óvodások/tanulók kapnak lehetőséget SNI-ellátásra. Ez biztosítható különnevelést vagy inkluzív nevelést megvalósító intézményben is. Ezen tanulók tanulásban való részvételét vagy iskolai teljesítményét jelentősen befolyásolhatja beszédfejlődési vagy szerzett beszédbeli akadályozottságuk. Ezek között elsősorban a szóbeli kommunikációt jelentősen akadályozó *rezonanciazavarok,* a *beszédfolyamatossági zavarok és a beszédmozgászavarok* emelhetők ki. A beszédkiejtés és a beszédmozgászavarok egyes típusainál a nyelvi kifejezés zavara is fennáll. A *hangképzés (hangadás) zavarai* szintén ritkán kapnak SNI besorolást, csak akkor, ha a hangszalagok hibás működése folytán a szóbeli beszéd kivitelezése súlyosan akadályozott. A beszédfejlődési zavar jellegétől függően társulhat hozzá specifikus tanulási zavar is (pl. rezonanciazavarok, beszédmozgászavarok), mely a következő alfejezet részletező leírásában minden esetben külön jelzésre kerül.

1.2. Auditív feldolgozási zavarok

Az érintett tanulók a hallható jelek feldolgozásában mutatnak súlyos zavarokat, ez jellemzően a beszédfeldolgozásban, így a beszédértésben is komoly gondot okoz. Felderítésükre nem minden esetben kerül sor iskoláskorig, mivel az auditív információfeldolgozás zavara nem feltétlenül társul a kifejező beszéd zavarával, így a környezet számára kevésbé feltűnő az atipikus fejlődés. Jelentős számban csak a már kialakult tanulási zavar következtében, sokszor csak 2-3. osztályban kerülnek felismerésre az érintett tanulók beszédfeldolgozási zavarai.

1.3. Nyelvi zavarok

A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók mindannyian küzdenek a *nyelvi kifejezőkészség* különböző nyelvi szinteken megjelenő zavarával (expresszív nyelvi zavarok). Ez a beszéd- és nyelvi kifejezészavar érintheti a nyelv hangrendszerét, a beszédhangejtést, az aktívan használt szókincset, annak jelentését, a nyelvtani összefüggések kifejezését, a mondatalkotást, valamint a nyelvhasználatot (pragmatika). A nyelvi kifejezés zavara mellé társulhat a *nyelvi feldolgozás, nyelvi megértés* különböző nyelvi szinteken és különböző súlyosságban megmutatkozó zavara (receptív nyelvi zavarok) is.

A *nyelvi feldolgozás, nyelvi megértés zavarai* a különböző nyelvi szinteket külön-külön és együtt is érinthetik, így pl. a nyelv hangzórendszerét (fonológia), a szókincsét (lexika), a nyelvtani szerkezeteket (morfológia, szintaktika), a nyelvi jelentést (szemantika) és a nyelv mindennapi helyzetekben való alkalmazását – pl. képes beszéd – (pragmatika). Leggyakrabban a szókincs és a grammatika feldolgozási zavarával találkozunk. A fonológiai zavara pedig jelentős szerepet játszik az írott nyelvi zavarok egy formájának, a fejlődési diszlexiának a kialakulásában. A nyelvi feldolgozás, megértés zavarai minden esetben gyengébb nyelvi kifejezési lehetőséget is jelentenek, így általában expresszív zavarral is társulnak (ez nem mindig jelenik meg külön a diagnózisokban). A feldolgozási és kifejezési zavar társult jelenléte minden esetben súlyosbítja a tüneti képet. A nyelvfejlődési zavar fent említett különböző formáit a következő diagnosztikus kategóriarendszer foglalja össze:

- Expresszív nyelvi zavarok:
  - expresszív fonológiai zavar,
  - expresszív morfológiai zavar,
  - expresszív szintaktikai zavar,
  - expresszív szemantikai zavar,
  - expresszív pragmatikai zavar.
- Receptív nyelvi zavarok:
  - receptív fonológiai zavar,
  - receptív morfológiai zavar,
  - receptív szintaktikai zavar,
  - receptív szemantikai zavar,
  - receptív pragmatikai zavar.

Beszédfogyatékos SNI-besorolást csak azok a gyermekek/tanulók kaphatnak, akik elsődleges nyelvi zavarral küzdenek, vagyis expresszív és/vagy receptív nyelvfejlődési elmaradásuk hátterében sem intellektuális képességzavar, sem hallásfogyatékosság, sem autizmus spektrumzavar, sem mozgáskorlátozottság nem áll.

2. A beszédfogyatékos tanulók nevelési, oktatási szempontú jellemzői

A törvényben a beszédfogyatékos SNI tanulók csoportján belül leírt zavarok mindegyike – még gondos fejlesztés ellenére is – végigkíséri a tanulók egész iskolai pályafutását, és természetükből adódóan más-más területen, de markáns teljesítményhátrányt jelentenek. A továbbiakban a beszéd- és nyelvi zavarok jellemzőit – jóllehet mindkettőt a beszédfogyatékos SNI kategóriába soroljuk – külön-külön tárgyaljuk, hogy ráirányítsuk a figyelmet a két csoport tüneti képének alapvető különbségeire és az ezek nyomán jelentkező eltérő ellátási szükségletekre. A beszédfejlődési zavarral küzdő tanulók a társult zavaroktól eltekintve szinte minden esetben jobb teljesítményt nyújtanak az írott nyelvhez kötődő feladatokban (pl. olvasás, szövegértés-szövegalkotás). Az írásbeli szövegalkotás és szövegértés kompetencia esetükben akár teljesen tipikus fejlődést is mutathat. Ugyanakkor a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók a nyelvi megértés és/vagy kifejezés zavara miatt a szóbeli és az írásbeli nyelvi teljesítmények terén egyaránt akadályokkal küzdenek. A beszédzavarok esetében ritkán társul az alapproblémához specifikus tanulási zavar. A nyelvi zavarok másodlagos következménye iskoláskorban szinte minden esetben különböző súlyosságú specifikus tanulási zavar, más néven verbális tanulási zavar. A nyelvfejlődési zavar következtében kialakuló tanulási zavarok elsősorban az olvasás-írás tanulása során jelentkeznek, ezen belül a dekódolás (olvasástechnika) és a szövegértés is jelentősen eltérő fejlődést mutathat. Tágabb értelemben azonban a teljes szövegértés-szövegalkotás kompetenciát érintik. Vagyis minden verbális tanulási folyamatban jelentős teljesítményeltéréshez vezetnek (lásd egyéb pszichés fejlődési zavarok leírása), amit nem magyaráz a tanuló intelligenciája, egyéb, nem verbális kognitív képességei vagy szociokulturális helyzete. Így a tanulónak a tankönyvek leckéinek feldolgozásában éppen úgy akadálymentesítésre lesz szüksége, mint a kötelező olvasmányok vagy a szöveges példák esetében. A következményes viselkedési zavarokkal az írásbeli, illetve a szóbeli kommunikáció nehezítettségével arányosan mind a két csoportban találkozhatunk. Ezek megelőzése a nevelő-oktató munka és a habilitációs-rehabilitációs fejlesztő beavatkozások fontos feladata. A beszéd- és nyelvi zavarokhoz társuló fejlődési zavarok közül a figyelem- és aktivitászavarok, a szenzoros integrációs zavarok (leírását lásd Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei című fejezetben), a hallássérülés (lásd A hallási fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei) esetei fordulnak elő leggyakrabban.

2.1. Beszédzavarok

A súlyos beszédfejlődési vagy szerzett zavarokról összefoglalóan elmondható, hogy a tanuló a hangzó beszéddel való kommunikációra motivált, azonban beszédének gyenge érthetősége miatt

a szóbeli kommunikáció sikertelen, vagy csak részben tudja beteljesíteni funkcióját. Ez az iskolai életben nehezíti:

- az önálló szóbeli megnyilvánulásokat a tanórán és a tanórán kívüli tevékenységekben;
- a szóbeli kommunikációs helyzetek létrehozását és fenntartását;
- a megfelelő társas kapcsolatok alakítását.

A magyar iskolarendszer nagymértékben a verbális tanulási folyamatokra épít. Ezekben a beszédzavarral küzdő tanuló jelentős hátránnyal indul, ezért napi szinten szenved el kudarcot, frusztrációt. Az ilyen tapasztalatok sokasodásával egyenes arányban a lehetőségekhez képest kerülni igyekszik a szóbeli megnyilvánulásokat. A megjelenő beszédfélelem (logofóbia), szorongás fokozódásával „ördögi körbe" kerül. Társas kapcsolataiban egyre visszahúzódóbbá válik. Egyre növekvő frusztrációja miatt különböző pszichés tünetek jelenhetnek meg: agresszió, bohóckodás vagy éppen apatikus viselkedés (mely kamaszkorban akár depresszióig fokozódhat). Így másodlagos viselkedési, magatartási zavarok keletkeznek, melyek gyökere a beszédzavar. Emellett maguk a kommunikációs partnerek is kerülik társaságát, mivel őket is frusztrálja, hogy nem értik a beszédet, vagy a természetes beszédtől idegen jelenségeket észlelnek. Az osztályban a beszédzavarral küzdő tanuló könnyen perifériára szorulhat, kapcsolatrendszere beszűkülhet. Ezek a tapasztalatok alacsony önértékeléssel párosulva a közösségben céltáblává, bűnbakká tehetik a gyenge kommunikációs és ezáltal gyenge érdekérvényesítési képességgel bíró tanulót. A nagy emocionális terhelés a tanuló kognitív energiáinak egy részét is felemésztheti, így következményes tanulási zavar is kialakulhat. Különösen olyan esetekben fordul ez elő, ahol a hangzó beszéd jelentős eltérése mellett a beszédértés nehézsége is tapasztalható (pl. rezonanciazavarok).

Az egyes beszédfejlődési vagy szerzett zavarok speciális jellemzői:

A hangképzési (fonációs) zavarok a zöngeképzés zavarait jelentik. A hangajkak (hangszalagok) működése zavart, túlságosan összepréselődnek, vagy nem érnek egymáshoz hangadáskor. Ettől függően a hangképzés túl feszes lesz vagy erőtlenné válik. A hang állandóan fátyolos, rekedt, a hangtartás és a levegőbeosztás nehéz, a hang terhelhetősége kicsi. A jelenséget másodlagos tünetek is kísérik. Feltűnő a nyakizomzat vagy az arcizmok hangadás közbeni túlfeszültsége, kidagadása, valamint a kapkodó levegővétel. Az erős izgalmi helyzet vagy a félelem, szorongás fokozza a tüneteket. Az ilyen tanuló általában fizikai és lelki értelemben egyaránt állandó

feszültségben él. A problémának lehet funkcionális és organikus oka is, azonban a sokáig fennálló funkcionális zavar a hangajkak (hangszalagok) organikus elváltozását (pl. hangszalagcsomó) okozhatja. A probléma rendszeres szakorvosi (főként foniátriai) és logopédiai ellátást igényel.

A hangképzési zavarral élő tanulók számára az önálló szóbeli megnyilatkozások válnak nehezen kivitelezhetővé, és folytonos pluszfeszültséggel járnak. Ezeket az alkalmakat amennyire lehet, érdemes kerülni, mert a teljesítményszorongás hangadási képtelenségig fokozódhat.

A rezonanciazavarok az orális és nazális rezonancia (a szájüregben és az orrüregben képződő hangzók) beszédbeli arányának kóros megváltozását jelentik. Ez lehet a szájhangzók orrhangzós színezetűvé válása (hipernazalitás) vagy az orrhangzók szájhangzóssá válása (hiponazalitás). A hipernazalitás leggyakoribb oka az ajak- és/vagy szájpadhasadék. Ez a súlyos organikus elváltozás már újszülöttkorban nyilvánvaló, a légzésben, a táplálkozásban, a hangadásban és a beszédben egyaránt súlyos nehézségeket okoz. Az egyébként szájrezonanciával képzett magán- és mássalhangzók erős orrhangzós színezetet kapnak, a zárhangzók – pl. k, g – elvesztik zárkarakterüket, ami önmagában is jelentősen csökkentheti a beszéd érthetőségét. Az elváltozás súlyosságától és kiterjedésétől függően egyes beszédhangzók képzéséhez nincsenek meg a megfelelő anatómiai feltételek, így ezek hiányozhatnak a beszédből, ami tovább rontja az érthetőséget. E mellett a hangadás is préselt, erőltetett lehet, ami pedig társult hangképzési zavart is okozhat. A gyermekek csecsemőkoruktól több ülésben számos helyreállító műtéten esnek át. A műtéti szakasz a kemény szájpad zárásával és a plasztikai helyreállító műtétekkel zárul, melyek még iskoláskorban is tartanak. Így előfordul, hogy a beszéd érthetősége az alsó tagozaton még gondos logopédiai kezelés ellenére sem kielégítő.

A lágy szájpad veleszületett rövidülése is okozhat orrhangzósságot, ezen belül hipernazalitást. Ilyenkor a lágy szájpad nem zárja el az orrgarat felé vezető utat, így a szájhangzók erős nazális színezetet kapnak (legjobban a magánhangzók és a zöngés mássalhangzók színezete, ezáltal érthetősége szenvedi kárát). Itt is lehet műtéti beavatkozás, ami az ezt követő hatékony logopédiai terápiával jelentősen javíthatja a beszéd érthetőségét.

Ritkán, de előfordulhat olyan rezonanciazavar, ahol az orron át nem tud távozni a levegő valamilyen funkcionális vagy organikus okból (pl. orrpolip), és így a nazális hangok ([n], [m], [ny]) is orális színezetet kapnak, ami szintén rontja a beszéd érthetőségét.

A műtéteket követően a rezonanciazavarok szinte minden típusánál előfordulhat átmeneti teljesítménycsökkenés is, akár a beszéd- és/vagy nyelvi teljesítményben, ezzel párhuzamosan a tanulási teljesítményben, mivel az új anatómiai viszonyok mellett újra kell építeni a funkciókat is. Szintén gyakori a rezonanciazavarok esetén a fülkürt átszellőztetésének nehézsége, emiatt a klinikai képhez gyakran társul kisebb, nagyobb, átmeneti vagy tartós hallászcsökkenés. Ez utóbbi a nyelvi és a beszédmegértést hátráltatja, gátolja. Ezáltal a teljes nyelvi fejlődésre is negatív hatást gyakorol, pl. a szókincs vagy a nyelvtani szerkezetek fejlődésére. Akár az enyhe, kb. 25-30 dB-es átmeneti hallászcsökkenés is kihatással lehet az iskolai teljesítményre, valamint társuló verbális tanulási zavarhoz vezethet.

A beszédfolyamatossági (fluencia) zavarok közül legtöbbször a dadogás válik olyan súlyossá, hogy a tanuló külön többletsegítséget igényel. A dadogó gyermek a beszédfolyamat minden fázisában különbségeket mutat az átlagos beszélőtől (a légzés, a hangadás, a beszédtempó, az artikuláció és a mimika működésében is). A dadogó beszédszerveiben megjelenő görcs a dadogás közvetlen oka (függetlenül attól, hogy organikus vagy funkcionális okból jelenik meg). A beszéd folyamatosságának zavara két típusú lehet. A tónusos típusba tartoznak azok a gyerekek, akik a szó első hangjának kiejtésével küszködnek, a klónusosba pedig azok, akik általában az első hangot vagy szótagot ismételgetik. A két forma tünetváltással és egyszerre is jelen lehet. Utóbbi általában a zavar súlyosbodását jelzi. Gyakran jellemző a túl kemény és elnyújtott hangindítás, ami a hangszalagok (hangajkak) tartós túlfeszítése miatt rekedtséget vagy hangképzési zavarokat is okoz. A legtöbb megakadás a zárhangzóknál fordul elő, de lehet, hogy egyes magánhangzók válnak kerülendő hangokká. A beszédfélelem fokozódásával vagy társuló beszédzavarok miatt jellemző lehet a monoton beszéd, a bizonytalan vagy elmosódott artikuláció, ami tovább rontja a beszéd érthetőségét, nehézzé teszi a kommunikációs helyzetben a partner figyelmének fenntartását.

A gondolkodásban globálisan „látjuk" a dolgokat, a beszéd pedig időben lineárisan szervezett folyamat. A dadogók a gondolkodásban (belső beszédben) folyamatosan beszélő tanulótársaikhoz hasonlóan működnek, ám a beszédfolyamatban a megakadásoktól való félelem okán kerülőutakat keresnek. Például gazdag passzív szókincs mellett is gyakran iktatnak a beszédükbe sztereotip módon megjelenő szavakat vagy fordulatokat, esetleg kötőszavakat; ez az automatizmus segíti a folyamatosság fenntartását. A mondatok szerkezetét gyakran

egyszerűsítik, szinonimákat keresnek, hogy a „rettegett" hangot, hangokat elkerüljék. Ez a mondat jelentésének torzulását is okozhatja.

A fő beszédtünetek mellett a nyak és a váll izomzatának megfeszülése, a légzésfolyamat szakadozottsága, a belégzés felületessége is mutatkozik. Utóbbi miatt a beszédhez szükséges kilégzés rövid időtartamú és szakadozottá válik, miközben az élettani légzés akár zavartalan is lehet. Előfordul, hogy tik vagy valamilyen állandó mimikai vagy végtagtevékenység kíséri a beszédet, esetleg csak a megakadásokat (pl. karlendítés, lábdobbantás vagy szemhunyás, esetleg grimasz). Ezek intenzitása, mennyisége lelki megterhelés, izgalom esetén fokozódik.

Megtévesztő lehet, hogy egyes kommunikációs helyzetekben a dadogó tanuló képes folyamatos beszédre is (pl. éneklés, ritmikus versek mondása, suttogás). Ennek ellenére a beszéd folyamatossága nem függ a dadogó szándékától, igyekezetétől, figyelmétől. Pont ellenkezőleg, a szokásos felszólítások, figyelmeztetések (pl. ne dadogj, igyekezz, figyelj jobban) csak fokozzák a zavart, a megakadások és szünetek számát és időtartamát. A tünetek súlyosbodhatnak testi és/vagy szellemi fáradtság esetén, az idegrendszert vagy a hormonháztartást ért hatásokra, illetve ha nagy jelentőségű az adott beszélgetés vagy közlés.

A beszédmozgászavarok a fejlődési diszpraxia *speciális esetei.* A beszéd motoros tervezésének, szervezésének, kivitelezésének olyan zavarai, melyek a beszéd- és más, a kommunikációban szerepet játszó mozgások (pl. mimika) akaratlagos kivitelezését akadályozzák, míg az automatikus mozdulatok (pl. ásítás) megtartottak. Az ilyen típusú beszédmozgászavarok esetén nincs praktikusan diagnosztizálható neurológiai eltérés, valamint az izomtónus-szabályozás vagy a központi idegrendszer sérülése (pl. Cerebrál parézis) sem mutatható ki a háttérben.

Az egyes diszpraxiafajták külön-külön és együttesen is előfordulhatnak. Kiterjedésük szerint érinthetik a végtagok mozgáskoordinációját vagy önállóan a beszédszervi régió mozgásait (orofaciális diszpraxia, részletezve lásd később), de érintett lehet külön vagy ezek mellett a nyelvi kivitelezés is (verbális diszpraxia, részletezve lásd később). A beszédfogyatékosság SNI-kategóriájába csak a két utóbbi forma, az orofaciális és a verbális diszpraxia tartozik. A végtagokat érintő diszpraxia – korábban motoros ügyetlenségként vagy ügyetlen gyermek szindrómaként is emlegették – mint nem verbális tanulási zavar az egyéb pszichés zavarok SNI-kategóriába sorolódik.

A diszpraxiák közös jellemzője, hogy átlagos vagy kimagasló intelligencia mellett ezek a tanulók nem csak a verbális, de a performációs feladatokban is gyengén teljesítenek. Olyan, mintha mindig, minden mozdulatsort újra kellene tervezni, mert ezek nem automatizálódnak, és nem kapcsolódnak folyamatosan egymáshoz. E mellett a mozgásszervezés nem tud rugalmasan adaptálódni a különböző tanulási, cselekvési helyzetekhez. Jellemző, hogy az érintett tanulók az egy elemből álló egyszerű mozgások során jobban teljesítenek, mint az összetett mozgásszekvenciákban. A beszédmozgások (társuló végtag diszpraxia esetén a végtagmozgások) kivitelezésének folyamata az inputtól függetlenül zavart mutat. Így a tanulók utánzás útján ugyanolyan nehezen sajátítanak el, mutatnak be új mozgásformákat, mint verbális instrukcióra vagy belső intenció, pl. emlékezetből való felidézés alapján.

Ezek a tünetek jelentősen módosítják a tanulási folyamatokat, és akadályozzák a készségjellegű és az információs tudás megszerzését egyaránt. Emellett a táplálkozásban és az önellátásban is zavarokat okoznak, ami a kommunikációs nehézségek mellett tovább ronthatja a tanulók társas elfogadottságát. A szinte törvényszerűen fellépő verbális tanulási zavarok mellett a cselekvések tervezésének zavarából adódó frusztráció viselkedés-, magatartászavarokhoz vezethet; ezek másodlagos zavarként diagnosztizálhatók. Társuló zavarként leggyakrabban figyelem- és aktivitászavarok jelentkeznek, valamint gyakori még a memóriafunkciók zavara. A végtagokra is kiterjedő forma esetében az írásmozgás kivitelezésének zavara is minden esetben fennáll.

A hazai diagnosztikai háttér hiányosságai miatt gyakori, hogy a fel nem ismert diszpraxiával küzdő tanuló a már arra ráépülő tanulási vagy viselkedési zavar miatt kerül vizsgálatra. Ilyenkor fontos visszatekinteni a mozgáskoordináció és az önellátás fejlődésére, melyben a diszpraxiás gyermekek szinte mindig, a más viselkedés- vagy aktivitászavarral küzdő gyermekek ritkábban küzdenek nehézségekkel.

Az orofaciális diszpraxia az arc, az ajkak, a nyelv, a garat, valamint a rágóizmok területén mutatkozó akaratlagos mozgásteljesítmények zavarát jelenti. Általában a beszédfolyamat időbeli szervezését (szeriális elrendezését) is különböző súlyosságban érinti a zavar, így több hangra kiterjedő, nehezen oldódó, inkonzekvens tévesztésekkel, hang- és szótagkihagyásokkal, átvetésekkel járó artikulációs zavarokat okoz. A hosszabb szavak kiejtése felismerhetetlenné válik. Emellett a beszéd prozódiai elemei (hanglejtés, tempó, hangszín, hangtartás) is zavart szenvedhetnek. Előfordulhat, hogy az ilyen tanuló hanglejtése idegen hatású, a magyar nyelv tipikus lejtésétől eltérő, annak ellenére, hogy anyanyelvi beszélő.

A verbális diszpraxia esetében a beszédzavar mellett a nyelvi teljesítményekben is jelentős az eltérés, ezért ennek jellemzőit a nyelvfejlődési zavarok leírásakor részletezzük.

2.2. Auditív feldolgozási zavarok

Az auditív feldolgozási zavarokkal küzdő tanulók a hallható információk felismerésének, megkülönböztetésének és megértésének zavarát mutatják. Az auditív észlelés különböző zavarai mellett a hangzó beszéd észlelésében, feldolgozásában, ezért megértésében is zavart mutatnak. Nehézségeik nem perifériás eredetű hallássérülésből vagy intellektuális sérülésből fakadnak.

A tanulási folyamatban a szóbeli közlések, instrukciók, magyarázatok megértése okozza a legnagyobb gondot. A zavar markáns tünete, hogy a tanulók az őket körülvevő auditív, így a verbális ingerekből sem tudják azonosítani a releváns, feldolgozandó információt. Szűrés hiányában a feldolgozás igen sok kognitív energiát emészt fel, a gyermekek hamarabb fáradnak el, és a kognitív-nyelvi feldolgozást igénybe vevő feladatokban hirtelen teljesítménycsökkenés áll be. A tünetegyüttes indukálja a tanulási teljesítmények különböző zavarait. Ezek közül az egyik legfontosabb az írott nyelvi zavar kockázata. Az érintett tanulók gyakran küzdenek a beszédhangzók megkülönböztetésének és azonosításának nehézségével. Ennek következtében a betűtanulás, a dekódolás (olvasástechnika) és a helyesírás terén is nehézségek jelentkeznek. Az órai verbális tanulási helyzetekben is intelligenciájukhoz képest váratlanul alulteljesítenek, nem értik meg az instrukciókat, magyarázatokat, ezért más feladatba kezdenek, másképp viselkednek. A társas helyzetekben (pl. közös játék, konfliktuskezelés) szintén kiütköznek nehézségeik, nem tudják maradéktalanul feldolgozni a verbálisan elhangzott szabályokat, így szándékuktól függetlenül nem is tudják betartani azokat. Kifejező beszédük csak ritkán érintett, így a beszédészlelési zavar az iskoláskorig gyakran felderítetlen, kezeletlen marad. A tanulási zavar iskolai megjelenésével már csak az egyéb pszichés fejlődési zavar SNI kategóriáját kapják, annak ellenére, hogy elsődlegesen a beszédfeldolgozás érintett.

2.3. Nyelvi zavarok

Jelentős azon gyermekek száma, akiknek nyelvfejlődési zavarát nem magyarázzák neurológiai, szenzoros, intellektuális vagy társas-érzelmi problémák. Ők is a beszédfogyatékos SNI-besorolást kapják. Ebben az esetben a nyelvelsajátítás folyamata már a koragyermekkorban jelentős időbeli és strukturális eltérést mutat. Nyelvfejlődési zavar esetén a nyelvi kifejezés atipikus volta mindig, míg a nyelvi észlelés, értés zavara csak az esetek egy részében jellemző.

Az eltérő fejlődés tartósan megmarad és a nyelvi hierarchia bármely szintjén megjelenhet:

- a késve induló szókincsfejlődés nem éri be a tipikusan fejlődő társakét még iskoláskorban sem;
- a szókincs szerkezete is eltérő lehet, pl. a főnevek nagyobb, az igék vagy melléknevek, határozószavak kisebb arányban kerülnek be a passzív és/vagy az aktív szókincsbe;
- a kontextusnak megfelelő szó előhívása, aktiválása is gondot okozhat, jellemzőek a szótalálási nehézségek;
- a beszédhangok (fonológiai) feldolgozásában és produkciójában is elmaradás tapasztalható, ami az írott nyelvi zavarok kockázatát vetíti előre;
- a szavak hangalakjának pontos feldolgozása és emlékezeti megőrzése nehéz;
- egy-egy szó hangzósorának jelentős egyszerűsítése nemcsak a beszéd érthetőségét rontja (még iskoláskorban is), hanem nehezíti a szavak emlékezeti tárolását, akadályozza a szótanulást és az előhívást;
- a szókombinációk használata és a mondatalkotás, a spontán beszéd az iskoláskorban is alacsony nyelvtani komplexitású (jellemzően tőmondatokat, hiányos mondatokat alkotnak);
- mondataik még a felnőttkorhoz közeledve is nyelvtanilag helytelenek (diszgrammatikusak) lehetnek;
- nem használnak vagy rosszul értelmezik a kötő-, rámutató szavakat, ez főként az összetett alárendelő mondatokat tartalmazó instrukciók, szövegek megértésében okoz gondot.

Mindezeket a jelentésfeldolgozásban és a nyelvhasználatban mutatkozó nehézségek kísérik. Pl. a tanulók nehezen fejezik ki és értik meg a szövegek rejtett, átvitt tartalmait, többek között nagy nehézséget okoz a képes beszéd, a metaforák vagy a közmondások megértése.

A nyelvfejlődési zavar jelentős és életre szóló kommunikációs hátrányt jelent akkor is, ha az egyén intelligenciája átlag feletti, hiszen nehezen tudja gondolatait kifejezni, megértetni társaival. Főként ebből adódik a nyelvfejlődési zavarral küzdők visszahúzódása, szociális kapcsolatainak beszűkülése, súlyosabb esetben, alacsony önértékeléssel párosulva akár beilleszkedési vagy pszichés fejlődési zavar is kialakulhat. (A pszichiátriai rendelésen megforduló 4–12 éves gyermekek/tanulók körében felülreprezentált a fel nem ismert nyelvfejlődési zavart mutató tanulók csoportja: 34%.)

A nyelvi zavar a beszélt és az írott nyelvben egyaránt megmutatkozik; az óvodáskori nyelvfejlődési zavarra minden esetben verbális tanulási zavar épül. A dekódolás (olvasástechnika), a helyesírás, az értő olvasás, később a szövegalkotás, a fogalmazás is zavart mutat. A tanulók nehézkesen, sok hibával, töredezetten olvasnak, gyakoriak az újrakezdések. Az olvasástechnika nem automatizálódik, a gyermekek az alsó tagozat végére sem válnak gyakorlott olvasókká. Emiatt az írott szöveg tartalma számukra kevésbé ragadható meg.

A nyelvi feldolgozás az átlagosnál jelentősen több kognitív energiát emészt fel, a tanuló a kognitív-nyelvi feladatokban hamarabb elfárad, mint tipikus nyelvi fejlődésű társai. Ilyenkor teljesítménye hirtelen romlik.

A tanulási zavar súlyosságát a nyelvi fejlődési eltérés mértéke mellett főként az befolyásolja, milyen korán történt annak felismerése és megfelelő kezelése, valamint milyen erős védőfaktort képez a családi háttér.

A tanulási teljesítmény eltérése nyelvfejlődési zavarok esetén nemcsak a magyar nyelv és irodalom tantárgyban jelentkezhet, hanem minden olyan tárgyban is, ahol verbális tanulási folyamatok dominálnak az ismeretszerzésben (pl. történelem, földrajz, biológia). A társuló zavarok nélkül jelentkező nyelvi zavarral küzdő gyermekek általában más – nem nyelvi – szimbólumrendszerekben jól eligazodnak, ezért pl. matematikai képességeik vagy képi-vizuális feldolgozásuk általában megfelelő, akár kiváló is lehet. Ugyanakkor a nyelvi zavar a matematikai fogalmak megtanulásában és adekvát használatában szintén hátrányt jelent.

Jelenleg az elsődleges nyelvfejlődési zavart mutató gyermekek egy része későn kerül diagnosztizálásra. Ennek oka egyrészt, hogy rejtett zavarról van szó, mely külső fizikai jegyek híján nehezebben felismerhető, annak ellenére, hogy későbbi hatásait tekintve jóval súlyosabb, mint pl. a beszédhangejtés eltérései. Másrészt a nyelvfejlődési zavar hazai diagnosztikai bázisának hiányosságai is hátráltatják a korai felismerést. Előfordulhat, hogy először csak az olvasástanulás sikertelensége folytán figyelnek fel a jelenségre. Azonban ekkor gyakran már nem nyelvi zavar, hanem tanulási zavar, vagyis egyéb pszichés fejlődési zavar SNI kategóriát kap a tanuló. Így a beszédfogyatékos kategória az iskoláskorban sajátos átfedést mutat a tanulási zavarokkal, azon belül is a verbális tanulási zavarokkal.

3. A beszédfogyatékos (beszéd- és nyelvi fejlődési vagy szerzett zavarral küzdő) tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

3.1. Intézményi, szervezeti formák

A beszéd és a nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók nevelését-oktatását elláthatja olyan gyógypedagógiai intézmény, mely beszéd-/nyelvi fejlesztő, illetve diszlexiás vagy „olvasó" tagozatot, osztályokat működtet vagy tipikus beszéd-/nyelvi környezetet biztosító, részben vagy egészében együttnevelést vállaló befogadó iskola. Mindkét ellátási forma végső célja, hogy megfelelő készség-képességstruktúrát, megküzdési stratégiákat és alapismereteket alakítson ki a sikeres társadalmi beilleszkedés és az önálló, élethosszig tartó tanulás érdekében.

A befogadó iskola működése épülhet az osztályfoktól független teljes integrációra, vagy olyan részleges integrációra, melyben az alsó tagozaton külön beszéd- és nyelvi fejlesztő, „olvasó osztály" elnyújtott, sérülésspecifikus alapozást biztosít. Ezt követően a felső tagozaton válik teljessé az integráció.

A különnevelést biztosító intézmények előnye, hogy minden tantárgyban sérülésspecifikus nevelést-oktatást, valamint a habilitációs-rehabilitációs órakeret mellett más kiegészítő terápiákat is tudnak biztosítani. Az ilyen intézmények száma országszerte csekély, ezért jelenleg a beszédfogyatékos SNI besorolással rendelkező tanulók döntő hányada részben vagy egészben integrált iskolai oktatásban vesz részt.

A beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló képességfejlődését, személyiségének harmonikus alakulását a megfelelő személyi, tárgyi és módszertani feltételekkel rendelkező befogadó, (inkluzív) szemléletű iskola szolgálja legjobban. Az intézmény kijelölésekor minden egyes esetben szükséges annak mérlegelése, hogy az iskola tárgyi, személyi és közösségi feltételei és a gyermek biológiai és képzettségi kora, képességei, személyiségjegyei, fejlesztési szükségletei, valamint a szülők együttműködési, adaptációs képességei, nevelési céljai milyen mértékben illeszkednek egymáshoz.

A beszédfogyatékos tanulók neveléséhez-oktatásához szakmai támogatás igényelhető:

- az egységes gyógypedagógiai, konduktív-pedagógiai módszertani intézménytől (EGYMI),
- pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől,
- pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől,

- utazó gyógypedagógusi, konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézményektől,
- sorstársközösségeket, szülői közösségeket építő, szakmai támogatást nyújtó mentori hálózatot fenntartó civilszervezetektől.

3.2. Befogadó attitűd, együttműködési feltételek

- Az érintett tanulók specifikus nevelésének-oktatásának alapja egyéni szükségleteik felismerése, megértése, ezek tanulási-tanítási folyamatokban való figyelembevétele.
- Az iskolaközösség (szülők, pedagógusok, kortársak) érzékenyítése előfeltétele a beszédfogyatékosok integrációjának. Főként a verbális kommunikáció sajátos helyzetét és a sikeres kommunikációs lehetőségeket fontos bemutatni.
- A gyermekek elsődleges beszéd-/nyelvi zavarainak tünetei, másodlagos tanulási/viselkedési zavaraik megfelelően adaptált és kommunikációs szempontból akadálymentesített, befogadó-elfogadó légkörű nevelési, tanítási környezetben enyhülnek, nem specifikált rugalmatlan tanulási környezetben súlyosbodnak.
- Az iskolai integráció csak akkor lehet sikeres, ha a szülői ház és az iskola összehangolja a beszédfogyatékos gyermek számára legmegfelelőbb nevelési-tanítási környezet kialakítását.
- Az intézménybe lépéskor szükséges a szülők és a pedagógusok (főként az osztálytanító vagy osztályfőnök, illetve a logopédus-gyógypedagógus) közös szándéknyilatkozata és megvalósítási terve a rendszeres együttműködésre. Javasolt erről pedagógiai megállapodást is kötni, melyben a tanuló fejlődése érdekében vázolt közös célok és ennek elérésében mindkét fél feladatai egyértelműen rögzítésre kerülnek. A megállapodás alapját az egyéni fejlesztési terv képezi. Annak megvalósulására érdemes legalább évente visszatekinteni.

3.3. A logopédus és a többségi pedagógusok szerepe

- A tanulók beszéd- és nyelvi sajátosságait, az ezekből következő fejlesztési, kompenzációs szükségleteiket logopédia szakon/logopédia szakirányon végzett gyógypedagógus ismeri leginkább, ezért a habilitációs-rehabilitációs munkában kulcsfontosságú szerepe van.

- A logopédus által biztosítható beszéd-/nyelvi fejlesztő ellátás mindenképpen szükséges, akkor is, ha a tanuló az iskolai pályafutása alatt már csak tanulási zavar diagnózist kap, mely a jelenlegi törvényi szabályozás szerint az egyéb pszichés fejlődési zavar SNI-kategóriába sorolódik. A tanulási zavar kezelésében ennek ellenére továbbra is az oki háttér, tehát a nyelv- vagy beszédfejlődési zavar a mérvadó.
- A kezelési folyamatba a habilitációs, rehabilitációs órák mellett a következményes tanulás- és viselkedészavarok megelőzése és kezelése érdekében más szakos gyógypedagógus, pszichológus vagy mentálhigiénés szakember bevonása is szükségessé válhat. Ez azonban nem váltja ki, csak kiegészíti a szakszerű logopédiai ellátást.
- A tanulók sérülésspecifikus támogatásának és a kommunikációs akadálymentesítésnek a tanórák mellett az iskolai élet minden színterén jelentősége van, mivel a verbális kommunikációs aktusok a teljes folyamatot átszövik.
- A sikeres integráció alapfeltétele, hogy a habilitációs-rehabilitációs munkát végző logopédus az egyéni fejlesztési terv elkészítésében és megvalósításában gördülékenyen működjön együtt az osztálytanítóval és a szaktanárokkal. Segítse a kollégákat a verbális tanulnivaló mennyiségének, összetettségének sérülésspecifikus szempontok mentén való meghatározásában, a beszéd- és nyelvi szempontú akadálymentesítésében, a tanuló képességstruktúrájának, terhelhetőségének leginkább megfelelő feldolgozási és számonkérési mód kialakításában, valamint a feladatokra fordítható idő kijelölésében.

3.4. Nevelési-oktatási folyamat

- Mint befogadó iskola biztosítjuk a feltételeket ahhoz, hogy a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló aktívan vehessen részt az osztály- és az iskolaközösség életében, megmutathassa tehetségét, erősségeit.
- A közösség elismeri az SNI tanuló tanulásra és részvételre irányuló erőfeszítéseit, és önmagához képest mérlegelve pozitív, előremutató és motiváló értékelést ad.
- Az iskola kezdő szakaszában a kultúrtechnikák elsajátítása előtt széles alapú készség-képességfejlesztéssel azok kognitív nyelvi előfeltételeinek megteremtését biztosítjuk.
- A nyelvfejlődési zavarok és a verbális diszpraxia esetében az írott nyelv szokásosnál lassabb ütemű, kis lépésekben történő, időben is elnyújtott kialakítására van szükség.

annak érdekében, hogy az írott nyelvi szimbólumok elsajátításához vezető kettős elvonatkoztatási utat (elvonatkoztatni a beszélő személyétől és a beszéd vokális elemeitől) a beszéd-/nyelvfejlődés zavarával küzdő gyermek is képes legyen követni.

- Az életkornak megfelelően szükséges a gyermek önmagáról való tudásának, önismeretének folyamatos fejlesztése. Az erősségek és gyengeségek tudatos felismerésével alakítsuk ki a számára legmegfelelőbb megküzdési stratégiákat, a későbbi önálló tanuláshoz vezető úton.
- Változatos, az egyes tantárgyak nyelvi sajátosságaihoz igazodó tanulási, tananyag-feldolgozási stratégiák kialakítására, folyamatos fejlesztésére van szükség.
- A tananyag-feldolgozásban és a számonkérésben részesítsük előnyben a nem nyelvi megoldási módokat. Pl. a különböző művészeti ágak segítségével mozgásos, dramatikus, rajzos vagy más képi feldolgozást, digitális alkalmazásokat használhatunk, ahol a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanuló is a többiekhez hasonló, netán kiemelkedő képességeket mutat.
- A pozitív önkép kialakulását, megélését és a következményes emocionális vagy viselkedészavarok megelőzését szolgálja, ha megkeressük azokat az iskolai, sport-, művészeti vagy egyéb tevékenységeket, melyekben a gyermek sikeres lehet.
- A habilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztésre biztosított időkeretben a nyelvi képességek (fonológiai tudatosság fejlesztése, szókincs aktivizálása és bővítése, grammatikai készségek fejlesztése, nyelvhasználat alakítása), az írott nyelvi képességek (olvasástechnika, szövegértési és szövegalkotási képesség egyaránt) és felső tagozattól az adaptálható tanulási technikák tanítása (pl. pókhálóábra, idővonal, gondolattérkép készítése) egyenlő súllyal szerepel.
- A habilitációs-rehabilitációs célú egyéni vagy kiscsoportos fejlesztő órákon az általános korrepetáló jellegű feldolgozás helyett szaktárgyi szövegek esetén is a sérülésspecifikusan hatékonyabb nyelvi szempontú feldolgozás a terápiás cél: egy-egy tárgy alapszókészletének, szó- és mondatfordulatainak megértéséhez és használatához segítsük hozzá a nyelvi zavarral küzdő tanulót.

3.5. Kommunikációs-nyelvi akadálymentesítés

- A mindennapi kommunikációs helyzetekben és a tanórai munkában az oldott, biztonságos légkör, a gondolatok kifejtésére biztosított többletidő segíti a beszédfélelem csökkenését és jelentősen növeli a teljesítményt, a beszéd- és nyelvi zavarok esetében egyaránt.
- Az osztályban, tanulócsoportban kialakított jó szokások, világos együttélési, együttműködési keretek segítik a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló eligazodását a mindennapi kommunikációs helyzetekben.
- A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók esetében a gondolatok kifejtése, a szükséges feladatok elvégzése szóban vagy írásban tipikus fejlődésű társaikhoz képest akár ötszörös-tizenötszörös többletidőt is igénybe vehet (az egyéni képességektől és a pszichomotoros tempótól függően). Az órai munka és a házi feladatok szempontjából is szükséges a többletidő ehhez igazodó ütemezése.
- A nyelvfejlődési zavar esetén a legtöbb tananyagot lehetőleg digitális formában bocsássuk a tanuló rendelkezésére, mivel az írott nyelvben való gyenge dekódolási képesség miatt szóbeli feldolgozással vagy a kettő kombinációjával jobban hozzáfér annak tartalmához. Ezzel párhuzamosan a tanulót ösztönözni kell a szabad forrásból is hozzáférhető felolvasó programok használatára. (A használatot a rehabilitációs órakereten belül a gyógypedagógus alakítsa ki és gyakoroltassa, mielőtt a tanuló a tanórán alkalmazza.)
- A nyelvi zavart mutató tanulók számára szükséges a szóbeli és írásbeli instrukciók, feladatok nyelvi egyszerűsítése. Pontos, egyszerű és konkrét instrukciókra van szükség. Főként az alárendelő összetett mondatokat és a közbevetett tagmondatokat alakítsuk át. Ebben az osztálytanító támaszkodjon a logopédus véleményére.
- Az órai feladatadásban (nem csak a magyar nyelv és irodalom, de a számolás vagy más közismereti tárgyak esetében is) meg kell győződnünk róla, hogy a tanuló helyesen értette-e a feladatot. Csak így biztosítható, hogy szaktárgyi tudásáról, kompetenciáiról reális képet kapjunk, melyet nem fed el a gyenge olvasási, szövegértési képesség.
- A beszéd- és nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók szóbeli számonkérését lehetőség szerint minimalizáljuk. A beszédzavarral küzdők számára ez a megfelelő írásbeli tevékenységekkel vagy a fentebb említett alternatív számonkérési módok egyikével

váltható ki. A nyelvi zavarral küzdők számára legcélszerűbbek a komplementer – nyelvi készségtől független – feldolgozási, számonkérési módok.

- A gyenge helyesírási készség, a lassú és pontatlan íráskivitelezés és a gyenge verbális emlékezeti funkciók indokolják, hogy az íráskészséget alapfokon már használó nyelvi zavarral vagy verbális diszpraxiával küzdő tanuló az órai jegyzeteit laptoppal, más digitális eszközzel készíthesse, a táblai vázlatokat lefotózhassa és/vagy az órán elhangzott fontos magyarázatokat hangzóanyagként is rögzíthesse. (Az órai laptophasználat és a hangfelvétel felhasználásának kereteit célszerű közös megállapodással kidolgozni.)
- A gördülékeny jegyzetelés miatt célszerű, hogy a nyelvi zavarral vagy diszpraxiával küzdő tanulók online programok vagy gépírástanár közreműködésével megtanulják a folyamatos (tízujjas) gépelést.
- Egyes projektek vagy feladatok elvégzéséhez érdemes a nyelvi zavarral küzdő tanulók és a tipikus nyelvi képességűek között tanulópárokat létrehozni. Ez a rendszer mindkét gyermek előnyére válik. Lehetővé teszi, hogy az órán szükséges tempóban jegyzetelni nem képes SNI tanuló mégis hozzájusson az órai vázlathoz, a közös feldolgozás során pedig mindketten mélyebb megértést érhetnek el.

4. Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

A beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók a gyermeki fejlődés területeit tekintve döntően a kommunikációs és a beszélt és írott nyelv fejlődésében térnek el tipikus társaiktól. Ez kedvezőtlen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatok alakulására, a szocializációra és a verbális tanulási folyamatokra. Ezen a három területen életkortól függetlenül mindig különösen nagy figyelmet kell fordítani a gyermekek életkornak megfelelő fejlődésének elősegítésére. A befogadó nevelés-oktatás minden életkorban az osztálytanító/osztályfőnök, a szaktanárok, a gyógypedagógus és a szülők hatékony együttműködését feltételezi. A szülők ismerik legjobban a gyermek addigi életútját, problémamegoldó stratégiáit, érzelmi attitűdjét, a gyógypedagógus ismeri legjobban a gyermek képességeit, erősségeit és gyengeségeit, az osztálytanító/osztályfőnök az osztály társas kapcsolatait, szociometriai jellemzőit, a szaktanárok az elsajátítandó törzsanyag nehézségeit és az ahhoz vezető tanulási utakat. Az iskoláskor kezdetétől ható, a négy együttműködő fél által összehangoltan tervezett nevelési-oktatási támogatás kezdetben jó szokásokat alakít ki a tanulóban, később felruházza a megfelelő tanulási

és kompenzációs stratégiákkal, és megtanítja, hogy ezekkel tudatosan bánjon. A képességei keretein belül biztosítja a tanuló megfelelő önértékelésének, önbizalmának alakulását, ezen keresztül a lehető leggördülékenyebb társas beilleszkedést, és utat nyit a sikeres társadalmi integrációhoz. A pedagógiai együttműködés hiányosságai vagy elmaradása hatványozottan csökkenti a beszéd-/nyelvi fejlődés zavarával küzdő tanuló társadalmi beilleszkedésének esélyeit.

4.1. Az alapfokú képzés első szakaszának (1–4. osztály) feladatai

Az alsó tagozaton a tanulási folyamat sikeressége döntően a tanító és a gyermek szeretetteljes elfogadáson alapuló bizalmi kapcsolatán múlik. Ahol a tanuló oldott légkörben, az idő okozta nyomást a minimálisra csökkentve kellő gyakorlási lehetőséget kap, a tanító pedig a hibázást a tanulási folyamat természetes velejárójaként értelmezi, ott egészséges önértékelés és önbizalom, ugyanakkor igényesség alakul ki a tanulókban. Ha a tanító a tanterv lényeges elemeit képes kiemelni, és a tanulók egyéni adottságaihoz igazítva szervezi a nevelési-oktatási folyamatot, akkor a sajátos nevelési igényű tanulók is megfelelő lehetőséget kapnak a tanulásra és képességeik kibontakoztatására. Mindezek által megelőzhető a másodlagos viselkedési és magatartási zavarok kialakulása is.

A beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók esetében a verbális tanulási folyamatok veszélyeztetettsége már az óvoda utolsó évében nyilvánvalóvá válik, ezért legkésőbb ettől fogva preventív ellátásban és olvasás-írástanulásban kell részesülniük. A prevenció egyrészt az írás-olvasáshoz szükséges készségek, nyelvi zavar esetén a számolás-mérés készségfejlesztő előkészítését jelenti. Ezzel párhuzamosan zajlik a nyelvi és beszédkészségek folyamatos fejlesztése, mely a szókincs tanulását, aktivizálását, a grammatikai fejlesztést és a nyelvhasználatot egyaránt felöleli. Mindezekre jó lehetőséget nyújt a felkészítő évfolyam vagy a két évre elnyújtott olvasástanítás.

A nyelvi zavarral küzdő tanulók esetében a készség-képességfejlesztés hangsúlya az egész alsó szakasz folyamán megmarad, csak így érhető el, hogy a kultúrtechnikák tanulása és használata biztos alapokra támaszkodjon. Az egyéni adottságokhoz mérten ez a beszéd- és nyelvi készség-képességstruktúra – a tipikus fejlődésű tanulókhoz képest jóval később – általában az alsó tagozat végére stabilizálódik. Így az olvasás, írás eszköztudásként is csak később válik használhatóvá. A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók az írott nyelvben szinte biztosan nem érik el a tipikus nyelvi fejlődésű tanulók eredményeit, a matematikában pedig – az egyéni adottságokhoz mérten – a 4. osztály végére vagy akkor sem sikerül ezt elérni.

A beszédzavarral küzdő tanuló esetében minden közösség előtti megnyilatkozás, a nyelvi zavarral küzdő tanuló esetében emellett minden verbális tanulási folyamat külön kihívást, jelentős érzelmi és kognitív megterhelést jelent. A gyermek így hamarabb elfárad, mint társai, már a 3-4. órán nehezen tud koncentrálni, esetleg kevésbé toleráns társaival szemben, nehezebben adaptálódik a tanulási és a társas helyzetekhez egyaránt. Ugyanez tapasztalható az otthoni gyakorlás és a házi feladatok megoldása terén is.

Az alsó tagozatos tanuló életkori sajátosságainak leginkább az aktív, cselekvéses tanulási helyzetek felelnek meg. Az ilyen változatos kihívások hosszabb ideig tartják fenn a tanulók motivációját, figyelmét, ezért a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló számára is igen előnyösek. Az alsó szakaszban célszerű rövidebb feladatokat tervezni az érintett tanulók számára, és több feladatváltással fenntartani, „frissíteni" figyelmüket. A frontális, hosszan egy feladatra koncentráló, esetleg hosszú füzetmunkát igénylő órafelépítés a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló számára olyan megfeszített koncentrációt kíván, hogy ezt lehetőség szerint kerüljük az alsó tagozaton. Ha mégis előfordul, érdemes az óra közben legalább ötperces „kilélegzést" biztosítani. Pl. kívánatos a terem egy nyugalmasabb sarkában fenntartani egy állandó helyet a rövid pihenő beiktatására vagy egy rövid udvari, folyosói mozgás lehetőségét megadni a tanulók számára. Jó szolgálatot tehetnek a statikus feladatok közé beiktatott rövid, mozgást is igénylő készségfejlesztő modulok.

A beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanulók képességei egymástól is jelentősen eltérhetnek, ezért – főként az alsó tagozaton – a feladatadás, a módszerválasztás, a számonkérés és az értékelés egyéni differenciálását igénylik. Fontos figyelni arra, hogy bizonyos nyelvi/írott nyelvi zavarral küzdő tanulók például a matematikai szimbólumok és műveletek tanulásában kifejezett tehetséget mutatnak, míg az olvasás-írástanulásban nagy nehézségekbe ütköznek. A preventív felzárkóztató készségfejlesztés mellett az ő tehetséggondozásuk már az alsó tagozaton megkezdődhet, ami a tanuló számára sikerélményt és egyben az önbizalom növekedését is biztosítja. Ugyanakkor a feladatadásban a matematika terén is ügyelni kell a nyelvi akadálymentesítésre, főként a szöveges feladatok és a magyarázatok terén.

4.2. Az alapfokú képzés második szakaszának (5–8. osztály) feladatai

Az általános iskola felső tagozatán nyílik ki igazán a gyermekek érdeklődése a világ dolgai, jelenségei, törvényszerűségei iránt. E felfedezési vágyhoz a szaktanárok segítségével találnak utakat. A szaktárgyak tanításának célja itt főképpen még nem a tudományos igényű megfogalmazások, definíciók megtanulása, hanem a jelenségek megfigyelése, felfedezése, azok

pontos leírása, és lassanként a megfigyelésekből törvényszerűségek levonása. A tanulók számára kívánatos, hogy a tanulási folyamat a kognitív, affektív és pszichomotoros elemek kiegyensúlyozott alkalmazására épüljön az általános iskola felső tagozatán is. Amennyiben a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló aktív tanulás útján segítséget kap a tapasztalatok, megfigyelések nyelvi feldolgozásához, elsajátítja az egyes szaktárgyak szükséges ismereteit. Ám ha pusztán a tankönyvi lecke verbális megtanulását preferáljuk, nagy hátrányba kerül tipikus nyelvi fejlődésű társaival szemben. Az első esetben fenntartjuk, sőt növeljük tanulási motivációját. Ha a mechanikus verbális tanulás és a füzetmunka túlsúlyba kerül, tanulási motivációja a felső tagozaton teljesen elapadhat – függetlenül attól, milyen magas szintű értelmi képességekkel rendelkezik –, mivel számára a tankönyvekben megjelenő tananyagmennyiség teljes verbális feldolgozása megoldhatatlan feladatot jelent. Törekedjünk a kognitív funkciók, kiemelten a deduktív, az induktív és a problémamegoldó gondolkodás és a nyelvi funkciók közös fejlesztésére, ez segíti az elvonatkoztatási folyamatot, a jelenségek mélyebb megértését. Minden tantárgyban javasolt, hogy a szaktanár a gyógypedagógussal egyeztetve prioritásokat jelöljön ki az egyes témakörökön belül. Ehhez és a tanuló egyéni adottságaihoz illeszkedve válasszák meg a feldolgozás lehetséges útjait. Így néhány év alatt egy-egy tantárgy minden évfolyamán olyan feladatbankot dolgozhatnak ki, mely nemcsak a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő, hanem tipikus fejlődésű társaik számára is élménnyé teszi a tanulást. Az egy-egy tantárgyban tehetséget mutató és a nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló számára egyaránt előnyös lehet, ha rendszeres időközönként vagy egy-egy témában gyakorló tanulópárokat állítunk fel a felső tagozaton.

A szövegértés-szövegalkotás alapkompetencia fejlesztése a beszéd/nyelv fejlődési vagy szerzett zavarával küzdő tanuló számára korántsem zárul le az alapfokú képzés alsó szakaszában. A nyelvi/írott nyelvi feldolgozás mint eszköztudás fejlesztését a teljes általános iskolai szakaszban folytatni szükséges. Az egyes tantárgyaknak jellemzően saját szaknyelve, ezzel együtt önálló szó/fogalomkészlete és tipikus nyelvi fordulatai vannak. A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanuló külön segítséget igényel a különböző tantárgyakban szükséges szaknyelvi feldolgozáshoz. Nem pusztán korrepetálásra van szüksége az egyes leckék megtanulásakor. Ebben fontos a szaktanár és a gyógypedagógus szoros együttműködése.

Külön figyelmet igényel a szövegalkotás és a helyesírási képesség gondozása. A nyelvfejlődési, ennek következtében törvényszerűen írott nyelvi zavarral küzdő tanulók helyesírása jelentősen elmarad tipikus fejlődésű társaikétól. Az evidenciaalapú helyesírásban (ahogy mondjuk, úgy írjuk) is hátrányokkal küzdenek, akár még az 5-6. osztályban is. Esetükben általában a

szóelemzés elve szerinti helyesírás megszilárdítása is a felső tagozat első felének feladata. Szövegalkotási, fogalmazási képességük is jelentős eltérést mutat. Társuló zavarok (pl. diszpraxia) esetén az írásmozgás és a kézírás alaki megformálása nem teszi lehetővé pl. az önálló tanulásra alkalmas jegyzetek készítését. Így már az 5-6. osztálytól elengedhetetlen a géppel írás, a klaviatúrahasználat és a digitális tananyag-feldolgozás (pl. felolvasó programok) használatának elsajátítása.

A beszédfejlődési zavarral küzdő tanuló számára a szóbeli feleletek, a nyelvi és írott nyelvi zavarral küzdő gyermek számára a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások egyaránt szorongást keltenek. A nyelvi zavar jellegzetessége, hogy a tanuló nehezen tudja verbális formába önteni az egyébként számára érthető gondolatokat, összefüggéseket is. Fontos tehát olyan alternatív számonkérési módok kidolgozása, melyek alkalmazásával meggyőződhetünk arról, hogy a tanuló hogyan, milyen mélységben érti az adott jelenségeket és összefüggéseket. Számonkérésként megfelel montázs, képregény, animációs film (az érintett tanulók általában jó képességeket mutatnak a vizuális átlátásban), de akár idővonal, pókhálóábra vagy kérdéssor készítése, esetleg dramatizálás is.

A metakogníciót is támogató pedagógiai-gyógypedagógiai megsegítés következtében általában az alsó tagozat végére tudatosodnak a tanulóban egyenetlen képességstruktúrájának erősségei és gyengeségei. A megfelelő önértékelésre épülő önbizalom nagy erőt ad a beszéd-/nyelvi zavarral küldő tanulónak gyengeségei kompenzálására, tehetsége kibontakoztatására. Így az alapfokú oktatás második szakaszában kezdhetünk bele az egyéni tanulási és kompenzációs stratégiák tudatos felépítésébe. Érdemes minél több feldolgozási és mnemotechnikai stratégiát megtanítani és gyakorolni a tanulóval, illetve vele együtt kiválasztani, hogy az egyéni képességeknek és az egyes tantárgyak jellegének milyen tanulási, feldolgozási technikák felelnek meg a legjobban. Ennek gyakorlását nemcsak a habilitációs-rehabilitációs órakeretben, hanem „élesben", a szakórákon is biztosítani szükséges. A középfokú tanulmányok megkezdéséig kell kialakítanunk az önálló tanulás minél szélesebb körű lehetőségét. Ide tartoznak a már említett digitális segédeszközök is.

5. A Nat alkalmazása a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

A Nat céljai, tanítási-fejlesztési feladatai a beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanulók esetében adaptált formában teljesülnek. Az adaptáció az egyes kompetenciaterületeken, tanulási területeken és a tudástartalmak terén egyaránt szükséges. Az egyes tantárgyi tartalmakban és a képességfejlesztésben meghatározott eltéréseket a helyi tanterv rögzíti. Ennek az adott tanuló

beszédbeli/nyelvi akadályozottságának mértékéhez és kognitív képességeihez igazodó megvalósítását az egyéni fejlesztési terv tartalmazza. A Nat egyes szakaszaiban érvényes tanulási célok kisebb lépésekben, hosszabb idő alatt, a speciális képességstruktúrából következő szükségletek figyelembevételével szűrten vagy hangsúlyeltolódásokkal valósulnak meg. A Nat kiemelt céljainak megvalósulását a beszéd-/nyelvi zavart mutató tanulók esetében a kommunikációs szempontból akadálymentesített tanulási környezet, a rugalmas tanulásszervezés, a differenciált cél- és feladatkijelölés, a heterogén csoportban végzett projektmunkák és az adaptált tananyag alkalmazása együttesen teszi lehetővé. Ezek kialakításában és sikeres alkalmazásában döntő szerepet játszik az osztályban tanító pedagógusok, a logopédus és más, a fejlesztő teamben részt vevő szakemberek rendszeres együttműködése. Intézményi szinten ezt szolgálja a befogadó iskola, az utazó gyógypedagógust, utazó konduktort biztosító EGYMI és a megyei szakszolgálatok közötti folyamatos információáramlás.

5.1. Tanulási és nevelési célok

A beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanulók nevelése során kitűzött célok megegyeznek a Nat céljaival, ugyanakkor azok elérése időben és az alkalmazott módszerekben, esetleg mélységében is eltérést mutathat. A következőkben csak azokat a speciális szempontokat fejtjük ki, melyek külön hangsúlyt vagy az általánostól eltérő utakat igényelnek.

5.1.1. Testi és lelki egészségre nevelés

A fizikai és szellemi állóképesség kialakítása kiemelt feladat, mivel a tanulás az átlagosnál jóval nagyobb kognitív és akár fizikai terhelést is jelent az érintett tanulók számára. A fokozott kognitív terhelés miatt fontos, hogy az alsó tagozatos tanulóknak szabad játékra, a felsősöknek kikapcsolódást nyújtó időtöltésre is maradjon lehetőségük, így a házi feladatok mennyiségét és minőségét ennek és pszichomotoros tempójuknak megfelelően szükséges kijelölni. A beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanulók minden csoportjában fontos a hanghigiéné kialakítása. Ezen belül meg kell tanítanunk a diákokat, hogy a hangképző szerveknek a lehető legkisebb terhelést jelentő hangszínt, beszédhangfekvést, és hangerőt válasszák, felső légúti megbetegedések esetén tartsanak hangdiétát (szigorúan tartsák be, hogy nem beszélnek, de még suttogva sem). Emellett ügyeljenek a hidratációra, tegyék tudatos szokássá, hogy rendszeresen és kellő mennyiségű tiszta vizet fogyasszanak, mivel a hangszalagok (hangajkak) csak nedves közegben működhetnek optimálisan) Ugyancsak lényeges a káros szenvedélyek – mint a dohányzás, az alkohol- és

drogfogyasztás – kialakulásának megelőzése, a hangra, beszédre, nyelvi képességekre való hatásuk tudatossá tétele. Ezt alsó tagozatban helyes táplálkozás és életritmus szokássá alakításával, felső tagozaton és középiskolában ehhez társuló felvilágosítással, valamint önmegfigyelésen és metakognitív készségek fejlesztésén alapuló tudatos életvezetés kialakításával segíthetjük. A dadogóknál és a diszfóniák esetében kiemelt feladat a légzési folyamat kiegyenlítése, a harmonikus vegyes (hasi-mellkasi) légzés kialakítása. Minden beszéd- és nyelvi zavar esetén a kifejezés akadályozottságából fakadó rezignáció, frusztráció és egyéb negatív érzések, indulatok megfelelő csatornázását és pozitív érzelmekké alakítását biztosíthatják a különböző alkotó-, sport- és hobbitevékenységek és a relaxációs technikák. A tanuló nyelvi és kognitív képességeinek megfelelő kompenzációs tevékenység megtalálása kiemelten fontos nevelési feladat, főként az általános iskola második szakaszában és a középiskolában.

5.1.2. Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A bizalommal teli, szeretetteljes, kölcsönös elfogadáson alapuló nevelési légkör segíti legjobban a beszéd- és nyelvi zavarral küzdő tanulók önbizalmának és önértékelésének egészséges alakulását, ezáltal a tanulási motiváció fenntartását.

Már az általános iskola kezdő szakaszában is érdemes időt és fáradságot szánni az egyes tanulási folyamatokat lezáró, több megfigyelési szempontot felvonultató visszatekintésre, és ebben a tanulók önreflektív és egymást segítő megnyilvánulásaira. A nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók önreflexióját érdemes egyszerű kérdésekkel, szempontokkal segíteni, megfogalmazásaikat, mondatalkotásukat szükség esetén pontosítani, a társak számára egyértelművé tenni. A megvalósításkor figyelnünk kell arra, hogy akár a tanuló önmagára, akár társaira vonatkozó reflexiója lehetőség szerint ne lezárt ítélet, hanem a fejlődés perspektíváját felmutató megnyilvánulás legyen akkor is, ha negatív érzelmek csatlakoznak hozzá. Így érhető el a felső tagozatra, hogy a beszéd/nyelv fejlődési zavarával küzdő tanulók is reális önértékeléssel rendelkezzenek, erősségeiket tehetségként, gyengeségeiket, megküzdési stratégiáikat és helytállásukat erősítő fejlesztő lehetőségként élhessék meg, amelyet részben képesek meglévő képességeik segítségével kompenzálni. A fent leírt folyamat lépéseinek következetes betartása vezeti a közösség egyes tagjait ahhoz, hogy a kevés differenciálási lehetőséget kínáló ötfokú értékelés mögé nézve a tanulók önmaguk és mások valódi teljesítményét és erőbefektetését is értékelni tudják, ami szintén segíti az SNI tanulók reális önértékelését. Egyben kiteljesedik az egymás (ezáltal embertársaik) iránti érzékenység,

nyitottság és elfogadás értéke, ami ebben az esetben nem naiv rácsodálkozásra, hanem reális, sokoldalú megfigyeléseken alapuló ítéletalkotásra épül, ezáltal nyújtva biztos alapot a társadalmi integrációhoz.

Különösen középiskolás korban nyújthatnak hathatós segítséget és kompenzációs lehetőséget a beszéd-/nyelvfejlődési zavarral küzdő tanulók számára a koherens személyiség és az egészséges megküzdési stratégiák kialakításához az olyan kiegészítő, segítő eljárások, mint az autogén tréning, a különböző testtudat-erősítő mozgásos és táncterápiák, a sorstársakkal és mentálhigiénés szakemberekkel folytatott segítő beszélgetések. A társas kapcsolatok nehezítettsége miatt érdemes külön figyelmet fordítani a párbeszédek, a társas kommunikáció fejlesztésére és a konfliktuskezelés különböző technikáinak megtanítására, alkalmazására.

Lázár Ervin Program (LEP)

Kormány 1042/2019. (II. 18.) Korm. határozata a nemzeti identitás erősítését célzó programokról

A Kormány egyetért azzal, hogy az ezeréves magyar kultúra a jelen állampolgárainak és a jövő nemzedékeinek művelődése, önkifejezése és nemzeti identitása, valamint Magyarország kulturális fennmaradása szempontjából fundamentális jelentőségű érték, ennél fogva kiteljesítése az állam kiemelt felelőssége. E kultúrstratégiai célhoz kapcsolódóan létrehozza a Lázár Ervin Programot (LEP), amely szociális helyzettől és lakóhelytől függetlenül minden, az 1–8. évfolyamon tanuló általános iskolai diák részére tanévenként egyszeri alkalommal ingyenesen biztosítja a színházi, tánc- és cirkuszi előadások, komolyzenei hangversenyek, illetve az őshonos állatok bemutatóhelyei látogatásának élményét.
A kiíró EMMI Kultúráért Felelős Államtitkársága meghatározta az egyes évfolyamok esetében a lehetséges programelemek körét:

1. évfolyam: Bábelőadás bemutatása oktatási intézményekben
2. évfolyam: Előadó-művészeti produkció bemutatása oktatási intézményekben
3. évfolyam: Színházi előadás bemutatása saját játszóhelyén (a Pécsi Tankerületi Központ esetében a Pécsi Nemzeti Színházban)
4. évfolyam: Komolyzenei vagy népzenei koncert bemutatása oktatási intézményekben vagy koncerttermekben

5. évfolyam: Színházi előadás bemutatása saját játszóhelyén (a Pécsi Tankerületi Központ esetében a Pécsi Nemzeti Színházban)
6. évfolyam: Cirkuszművészeti előadás bemutatása saját játszóhelyén (minden esetben a Fővárosi Nagycirkuszban)
7. évfolyam: Előadó-művészeti produkció bemutatása oktatási intézményekben
8. évfolyam: Színházi előadás bemutatása Budapesten

Pedagógiai Program helye az iskolát szabályozó dokumentumok rendszerében

Pedagógiai Program (PP)

- Éves munkaterv
- Pedagógus közösségek munkatervei

Szervezeti és Működési Szabályzat (SZMSZ)

-Házirend

ZÁRADÉKOK

A Pedagógiai Program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos intézkedések

A Pedagógiai Program érvényességi ideje Hatálybalépés:
Az intézmény 2012. szeptember 1. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját e Pedagógiai Program alapján, a PP módosítva 2013-tól.

A Pedagógiai Program értékelése, felülvizsgálata
A Pedagógiai Programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását, a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. A nevelők szakmai munkaközösségei minden tanév végén írásban értékelik a Pedagógiai Programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

A Pedagógiai Program módosítása
A Pedagógiai Program módosítására javaslatot tehet:

- az intézmény igazgatója
- a nevelőtestület bármelyik tagja
- a nevelők szakmai munkaközösségei
- a szülői munkaközösség
- az intézmény fenntartója

A tanulók a Pedagógia Program módosítását a Diákönkormányzat képviselője útján az iskola igazgatójának vagy a nevelőtestületnek javasolhatják.

A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatala
Az intézmény Pedagógiai Programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető. A Pedagógiai Program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:

- az intézmény fenntartójánál
- az intézményben
- KIR közzétételi listáján
- intézmény honlapján

Legitimációs záradék

Véleményezte:

A Néri Szent Fülöp Általános Iskola és Óvoda Szülői Szervezete a Pedagógiai Program tartalmát megismerte és véleményezte.

dátum: Pécs, 2025.08.28..

Szülők Szervezetének képviselője

Elfogadta:

Jelen Pedagógiai Programot az intézmény vezetőjének előterjesztése után a Néri Szent Fülöp Általános Iskola és Óvoda nevelőtestülete 100 %-os arányban elfogadta.

Pécs, 2025.08.28.

Nevelőtestület képviseletében

Nevelőtestület képviseletében

Jóváhagyta: számú határozatával.

Tóth Ildikó
tagintézmény-igazgató

Király Péter
főigazgató

Fenntartó

SZÉCHENYI 2020

1. SZÁMÚ MELLÉKLET
INTÉZMÉNYI DIGITÁLIS FEJLESZTÉSI TERV (DFT) AZ ÉNEK-ZENE TANTÁRGY OKTATÁSÁHOZ

Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola, Pécs

Digitális környezet a köznevelésben EFOP-3.2.3-17-2017-00072

A Symphonia Alapítvány „Digitális környezet a zenei nevelésben" című projektjével összhangban

Bevezetés

2012. szeptember 1-től a Török István utcai általános iskolát a Pécsi Egyházmegyének adta át a pécsi önkormányzat, s a Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola nevet kapta.

Az iskola 2012-ben ünnepelte fennállásának 135. évfordulóját.

Az iskola pedagógiájának alapja az egyéni bánásmód, minden gyermek belső értékeinek felszínre hozása. Kiemelt figyelmet fordítunk a keresztény kulturális hagyományokra. Törekszünk arra, hogy a keresztény nevelési elvek hosszú távon meghatározzák a tanulók viselkedését, életformáját. Amit Néri Szent Fülöp tett a maga korában, azt szeretné az iskolánk is megvalósítani: megérteni a gyermekek problémáit, és lehetőség szerint együttműködve velük, segíteni őket. Néri Szent Fülöp nemcsak eltűrte a gyerekeket, de szerette és vezette őket, megszerettette velük a tanulást és a közösségi életet. Az intézményt választó tanulóknak lehetőségük van arra, hogy 6-16 éves korig iskolarendszerünkben tanuljanak.

Ezért intézményünk feladata: elősegíteni az egyéni életélmények szerzését, az egyéni képességek kibontakozását a hitélet erősítését szolgáló (lelkigyakorlat, zarándoklat, stb.) programokban, az órai munkában és a tanórán kívüli tevékenységekben: napközi, tanulószoba, szakkörök, kirándulás, erdei iskola, iskolaújság, stb. Fejlessze a tanulók problémamegoldó gondolkodását, az összefüggések felismerését, a morális kérdések megítélését osztályfőnöki órák, vezetői és közösséget érintő intézkedések, tantárgyak elsajátítása során. Tehetséggondozó és felzárkóztató programokkal támogassa az egyéni képességek kibontakozását. Teremtsen a diákok számára életkoruknak megfelelő formájú és jelentőségű döntési helyzeteket. Mutasson fel szentek, ismert egyházi és elismert személyiségek által követésre méltó példákat. Segítse elő a személyes meggyőződés, keresztény világszemlélet és világkép kialakítását és érzelmi-szellemi megerősítését, személyre és konkrét közösségekre szabott feladatok alapján. Hozzon létre konstruktív, jellegzetes, tartalmas és felelős, szellemi arculattal rendelkező alkotó (kis) közösségeket, ahol a tanuló a közösségben való élet során fejlessze önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját. Törekedjen azoknak a hátrányoknak a csökkentésére, amelyek a gyermekek szociokulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréséből fakadnak.

Iskolai munkánkban kiemelt fontosságú a közösség szerepe és ebben kulcsfontosságú tényező a pedagógusközösség. A pedagógusok és a gyermekek közösségének fejlődése kölcsönösen feltételezi egymást, egységet alkot. A nevelők közössége és a tanulók közössége nem két, hanem egy, mégpedig pedagógiai közösség. Kiemelt jelentőséggel kell bírnia az életkort figyelembe véve a következőknek: a keresztény értékrend kialakítása, a nemzeti értékek tisztelete, hagyományainak megismerése és ápolása, a családi életre való nevelés, színvonalas, a kor követelményeinek megfelelő oktatás és a közösségformálás.

Az intézményünkben magas a roma gyerekek aránya, ezért a roma kultúra sajátosságait, a tanulók szociokulturális hátterét is figyelembe kell vennünk pedagógiai fejlesztő munkánk során. A roma tanulók egyéni fejlesztésére intézményegységenként 2 órát építettek be tanórán kívüli foglalkozásokhoz. A Cigány Kisebbségi Önkormányzat munkatársaival együttműködünk.

Az intézmény 2016-os kompetenciamérési eredményei:

Kompetencia terület	Országos átlag	Intézményi eredmény
6. évfolyam		
Szövegértés	1494	1329
Matematika	1486	1332
8. évfolyam		

Szövegértés	1568	1562
Matematika	1597	1686

Az iskola 2016. évi kompetencia mérési adatai alapján elmondható, hogy a 6. és 8. évfolyamos tanulók eredményességében és kompetencia szintjében, iskolán belül eltérés mutatkozott. Amíg 6. évfolyamos tanulók mind a matematika, mint a szövegértés területén alatta voltak az országos és a viszonyítási csoport átlagának is, addig a 8. évfolyamosok között született eredmények magasabb mértéket mutattak a fent említett átlagoknál.

A 2015/16-os KIR-statisztika alapján 90 tanuló számítható be.
Számítás menete: 2015/16-os összlétszám, ebből levontuk az itt 2015/16-ban a Symphonia Alapfokú Művészeti Iskolában (SAMI) tanulók számát.

Iskolánk a 2016/17-es tanévtől kezdődően a Symphonia Alapfokú Művészeti Iskola egyik telephelyének is otthont ad.

A helyzet egyértelműsítésére leszögezzük, hogy a tanulók nem ugyanazt tanulják a SAMI-ban és a befogadó iskolákban: ott hangszeres zenét és az ehhez kapcsolódó szolfézst, nálunk pedig énekzene tantárgyat tanulnak; a kettő módszertana alapvetően eltérő.

Helyzetelemzés, fejlesztési szükségletek bemutatása

1.1 A gyakorlatban alkalmazott (meglévő) digitális pedagógiai eszköztár bemutatása, fejlesztési szükségletek

Intézményünk, a Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola , Középiskola és Kollégium a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról című jogszabály alapján előírt kötelező infrastrukturális feltételekkel rendelkezünk.

Iskolánk 12 db 2001-es számítógéppel, 8 db 2003-ban beszerzett laptoppal és 5 db interaktív táblával rendelkezik (ezekből 2 db 2011-es, 3 db 2012-es gyártású). Látható, hogy nagyon elavult informatika infrastruktúrával rendelkezünk.

Emiatt is jelenleg a tanórák nagyon kis részéhez kapcsolódik digitális eszközök alkalmazása. Ezek a következők: informatikai óra, délutáni szabadfoglalkozás (játék), német nyelvi labor.

Megfigyelésünk szerint a tanulók szeretik a digitális kompetencia-fejlesztéshez kapcsolódó módszertani eszközök használatát, ezekre az órákra általában lelkesen várnak. Sajnos pedagógusaink közül csak 4-5 tanár bír magasabb szintű informatikai tudással. 2017 tavaszán vett részt tanári karunk 30 órás digitális tanfolyamon.

A kreativitás kompetenciájához, ezen belül az ének-zene oktatásához viszont semmilyen, a digitális kompetencia-fejlesztéshez kapcsolódó módszertani eszközzel nem rendelkezünk. Jelenlegi informatikai eszközparkunk sem megfelelő minőségű, sem a zene (hang, ritmus stb) rögzítésére, sem visszajátszására nem alkalmas. Nincs olyan módszertan, amely alkalmas lenne a gyerekek szórakoztató, XXI. századi módszerekkel a kreativitás, a zene elméleti és gyakorlati tudásának fejlesztésére.

1.1.1 Az intézmény módszertani felkészültsége a digitális kompetencia-fejlesztés területén

Pedagógusaink nagy része alapszintű felhasználói ismeretekkel rendelkezik a ma „hétköznapinak" mondható területeken (internethasználat, e-mail, Microsoft Office Word programja). Ez jó alap lehet a továbbfejlődéshez, ám az önálló munkához jelenleg kevés.

Iskolánk jelenleg nem rendelkezik elegendő eszközzel ahhoz, hogy azokat tanórákon, aktívan használhassuk.
Ennek megfelelően jelenleg nincsenek digitális eszközzel támogatott óráink, bár tisztában vagyunk azzal, hogy a digitális eszközök számos előnyt biztosíthatnának a hangszeres zeneoktatás területén is.
Állandó rendszergazdánk nincs, a számítógépek karbantartásával kapcsolatos feladatokat külsős cég végzi a felmerülő igények szerint.

Jelenleg nincs állandó digitális pedagógiai asszisztensünk sem.

1.1.2 Fejlesztési szükségletek

A Felhívás 3.1.1.1 pontja alapján a tanulást-tanítást támogató digitális kompetenciák fejlesztését támogató eszközöknek és módszereknek széles körben történő megismertetése és alkalmazása érdekében a kreativitás fejlesztése területet támogató digitális pedagógiai eszköz és/vagy módszer adaptálását, implementálását és tanítási-tanulási gyakorlatba történő beépítését végezzük el a projekt megvalósítása során. Mivel tapasztalatunk szerint erre a zeneoktatás a legjobb eszköz, így a zene segítségével történik ez majd meg, programunk is erre épül.

Szükség van egy olyan digitális pedagógiai-módszertani csomagra, amely a kreativitás, a zene fejlesztésére fókuszál, játékosan, önértékelési módszert is tartalmazva.

Digitális pedagógiai-módszertani csomagunk, melyet a kreativitás fejlesztésének támogatására alkottunk meg, teljesen újszerű, zenében egyáltalán nincs digitális módszertan. Kiemelt figyelmet fordítunk a fogyatékossággal élő, a sajátos nevelési igényű (SNI) és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók (BTM) fejlesztésére.
Digitális pedagógiai-módszertani csomagunk, a Zenesziget mobilalkalmazás tanórai és tanórán kívüli keretben egyaránt alkalmazható, kiválóan alkalmas a diákok motiválására és komplex kompetenciafejlesztésre (művészeti kompetenciák, kreativitásfejlesztés) egyaránt.
A digitális eszköz értékelését a német SODIS digitális feladatbázis (www.sodis.de) elvei alapján végeztük el, melyek a következők:

- A taneszköz *nélkülözhetetlensége:* az adott tartalmat tényleg digitális taneszközzel lehet-e a legjobban oktatni?
- A *képzési cél*: világos megfogalmazása, relevanciája, korszerűsége, kapcsolódása a tantervhez és az iskolai oktatás kultúrájához.
- A *tartalom* helyessége és tudományos érvényessége, autentikussága
- A *tartalom megjelenítése* rugalmas, értelmes, követhető-e?
- Az *oktatási módszerek* alkalmazkodnak-e a szokásos iskolai módszerekhez? A didaktikai megoldások megfelelnek-e a célcsoportok igényeinek? A tananyag alkalmazható-e különféle előképzettségű, képességű és igényű csoportokhoz?
- A *nyelvezet* érthető, helyes és érzékletes-e?

Mivel az alkalmazás a tanterv által előírt zenei készségek, képességek fejlesztését, zeneelméleti ismeretek elsajátítását, a kreativitás fejlesztését tűzték ki célul, ezért pedagógiai programunkba könnyedén beépíthető, az ének-zene tantárgy oktatását kiegészítő módszerként. Az alábbi kompetenciák oktatásához használható fel:
(1) Hallásfejlesztés – dallam-, ritmus-, harmónia-, hangszín-, hangerőhallás; relációk;
(2) hangulatok, karakterek azonosítása;
(3) zenei formák ismerete;
(4) a zenei memória és a belső hallás fejlesztése; (5) zeneelméleti ismeretek.
Pedagógiai programunkat ilyen módon átdolgozzuk és jóváhagyatjuk.

Digitális pedagógiai-módszertani csomagunkkal történő megfelelő szintű oktatás elsajátítása érdekében intézményünkből 6 pedagógus akkreditált (tovább)képzésen tanúsítványt szerez.

A beszerzendő eszközökkel intézményünk a digitálisan korszerűsített intézmények számát fogja növelni - ezt eszközlista, üzembe helyezési lap, átadás-átvételi jegyzőkönyvek, foglalkoztatást alátámasztó dokumentumok, szolgáltatási szerződések benyújtásával igazoljuk.

1.2 Az intézményi szervezeti és humán feltételek bemutatása, fejlesztési szükségletek

1.2.1 Az intézményi szervezeti struktúra és a rendelkezésre álló humán erőforrás bemutatása

Gyermekek, tanulók száma: 135 fő.
Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók: 11 fő.
Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő: 32 fő.
Hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók: 30 fő.
Halmozottan hátrányos helyzetű: 79 fő
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő: 128 fő.

A fogyatékossággal élő, hátrányos helyzetű, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, nevelésbe vett, SNI, BTM tanulók aránya az intézményben: 207,4%.

Iskolánkból a 2015/16-os KIR-statisztika alapján 90 tanuló számítható be ebbe a pályázatba.

Számítás menete: 2015/16-os összlétszám, ebből levontuk az innen 2015/16-ban a SAMIban tanulók számát (0 fő).

Az intézmény vezetőinek munkáját (irányító, tervező, szervező, ellenőrző, értékelő tevékenységét) középvezetők segítik meghatározott feladatokkal, jogokkal és kötelezettségekkel. A középvezetők az intézmény vezetőségének tagjai. Az intézmény vezetőségének tagjai:

- az igazgató,
- az igazgatóhelyettes,
- a gazdasági ügyintéző,
- az iskolatitkár,
- a szakmai munkaközösség vezetője.

Az iskolában 13 fő pedagógus dolgozik, ebből 6 fő pedagógust vonunk be a fejlesztésbe.

Az intézményben a szülőkkel való együttműködés jó, az alábbiakban mutatjuk be az SZMSZ-ünkben leírt Szülői Munkaközösséget.

Az iskolában működő szülői szervezet a Szülői Munkaközösség (a továbbiakban: SzM) döntési jogkörébe tartoznak az alábbiak:

- saját szervezeti és működési rendjének, munkaprogramjának meghatározása,
- a képviseletében eljáró személyek megválasztása (pl. a szülői munkaközösség elnöke, tisztségviselői),
- a szülői munkaközösség tevékenységének szervezése,
- saját pénzeszközeikből segélyek, anyagi támogatások mértékének, felhasználási módjának megállapítása.

Az SzM munkáját az iskola tevékenységével az SzM patronáló tanára koordinálja. A patronáló tanárt az igazgató bízza meg egy tanév időtartamra. A SzM vezetőségével történő folyamatos kapcsolattartásért, az SzM véleményének a jogszabály által előírt esetekben történő beszerzéséért az intézmény igazgatója felelős.

Állandó rendszergazdánk nincs, a számítógépek karbantartásával kapcsolatos feladatokat külsős cég végzi a felmerülő igények szerint.

Jelenleg nincs állandó digitális pedagógiai asszisztensünk sem.

1.2.2 Fejlesztési szükségletek

A fentiek alapján iskolánk tanárainak szükséges volna részt venni olyan speciális tanfolyamon, amely a kreatív kompetenciák fejlesztése és az ének-zeneoktatás támogatására digitális ismereteiket mélyíti el.

A pályázati követelményeknek megfelelve, de egyéni előmenetelüket is támogatva olyan továbbképzés szükséges, amely sikeres elvégzés esetén tanúsítványt ad.

1.3 A rendelkezésre álló infrastruktúra, eszközpark bemutatása, fejlesztési szükségletek

1.3.1 Az intézmény eszközellátottsága

Intézményünk, a Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola , Középiskola és Kollégium a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról című jogszabály alapján előírt kötelező infrastrukturális feltételekkel rendelkezünk.

Iskolánk 12 db 2001-es számítógéppel, 8 db 2003-ban beszerzett laptoppal és 5 db interaktív táblával rendelkezik (ezekből 2 db 2011-es, 3 db 2012-es gyártású). Látható, hogy nagyon elavult informatika infrastruktúrával rendelkezünk.
Emiatt is jelenleg a tanórák nagyon kis részéhez kapcsolódik digitális eszközök alkalmazása. Ezek a következők: informatikai óra, délutáni szabadfoglalkozás (játék), német nyelvi labor.

Megfigyelésünk szerint a tanulók szeretik a digitális kompetencia-fejlesztéshez kapcsolódó módszertani eszközök használatát, ezekre az órákra általában lelkesen várnak. Sajnos pedagógusaink közül csak 4-5 tanár bír magasabb szintű informatikai tudással. 2017 tavaszán vett részt tanári karunk 30 órás digitális tanfolyamon.

A kreativitás kompetenciájához, ezen belül az ének-zene oktatásához viszont semmilyen digitális kompetencia fejlesztéshez kapcsolódó módszertani eszközzel nem rendelkezünk. Jelenlegi informatikai eszközparkunk sem megfelelő minőségű, sem a zene (hang, ritmus stb.) rögzítésére, sem visszajátszására nem alkalmas. Nincs olyan módszertan, amely alkalmas lenne a gyerekek szórakoztató, XXI. századi módszerekkel a kreativitás, a zene elméleti és gyakorlati tudásának fejlesztésére.

1.3.2 Fejlesztési szükségletek

Nagy szükség van arra, hogy saját területünkön is bevezethessük a digitális pedagógia eszköztárát.

A digitális pedagógiai-módszertani csomagunk bevezetéséhez az alábbi eszközbeszerzés szükséges intézményünkben:
IKT-eszköz:
- 1 db interaktív megjelenítő eszköz

Digitális pedagógiai módszertanhoz kapcsolódó eszköz:
- 24 db tanulói tablet és hozzá
- 1 db mobil tároló-töltő szekrény
- 3 db tanári laptop

Az EFOP-3.2.3-17 pályázati felhívás mellékletében megadottak alapján a következőtulajdonságú eszközökkel tervezünk:

Interaktív megjelenítő eszköz:

- legalább 70 hüvelyk átmérőjű megjelenítő felület
- minimum 1 HDMI, 1 VGA bemenettel vagy HDMI-VGA átalakító
- minimum 1 mikrofon bemenet, vagy audióbemenet
- minimum 1 USB port
- legalább full HD (azaz 1920x1080 pontos) felbontás
- beépített vagy kiegészítő hangszóró
- kézzel és tollal is vezérelhető
- multitouch (többujjas) vezérlés támogatása
- legalább 5 éves garancia
- az eszköz szállítójának az eszköz folyamatos szoftverfrissítését és szervizelését legalább 5 évre biztosítania kell
- az eszköz szoftverének kompatibilisnek kell lennie a legelterjedtebb táblaszoftverekkel, valamint a Windows és/vagy az elterjedt Linux és/vagy iOS operációs rendszerekkel.

Tanári laptop:

- legalább 13 hüvelykes képernyőátmérő
- érintéses vezérlés (touch) vagy a ceruza használata (pen) támogatott
- elforgatható vagy lehajtható vagy szétválasztható képernyő
- legalább 2 USB port
- HDMI kimenet
- beépített wi-fi adapter
- legalább 4 GB RAM
- legalább Intel® Core™ i3 vagy azzal egyenértékű processzor
- legalább 5 éves (akár kiterjesztett) garancia
- támogatnia kell egy vezeték nélküli kivetítési szabványt
- max. 1,8 kg tömeg
- min 128GB SSD vagy 500GB HDD háttértár
- akkumulátor üzemideje minimum 6 óra
- az eszköz szállítójának az eszköz folyamatos szervizelését legalább 5 évre biztosítania kell.
- tetszőleges operációs rendszerrel beszerezhető

Tanulói tablet:
- legalább 7 hüvelykes kijelzőméret
- legalább kapacitív kijelző
- az eszköz szállítójának az eszköz folyamatos szervizelését legalább 3 évre biztosítania kell.
- beépített wi-fi adapter
- akkumulátor üzemideje minimum 6 óra
- legalább 16 GB tároló
- legalább 1 GB RAM
- legalább 3 éves (akár kiterjesztett) garancia

Tablet tároló:
A beszerzett tabletek tárolására olyan tárolókat tervezünk, amelyek:
- Az összes beszerzett tablet tárolását megoldják.
- Zárhatók.
- A tabletek töltését tárolás közben biztosítják

A pályázati előírásoknak megfelelően egy szaktantermet felszerelünk a fenti eszközökkel.

Figyelünk arra, hogy a digitális környezeti fejlesztéseket hozzáférhetővé, akadálymentessé tegyük, kiemelten a fogyatékossággal élő, a sajátos nevelési igényű (SNI) és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók (BTM) számára.

1.4 Vízió

Víziónk egy olyan, digitális környezettel rendelkező intézmény, ahol a gyerekek játszva, interaktívan, digitális módszertani elemek segítségével tudják nemcsak elsajátítani az egyes kompetenciákat, tudástartalmakat a tanórán, pedagógus segítségével, de ez az önálló gyakorlást, a tudás elmélyítését és segíteni tudja.

2. Intézményi fejlesztési célok meghatározása

2.1 A pedagógiai célok kijelölése a digitális pedagógia területén

Átfogó célunk olyan, digitális pedagógiai módszertani csomagra épülő pilot program megvalósítása Miskolc, Pécs és Siklós a projektbe bevont intézményeiben, amelyek később elterjeszthetőek a teljes köznevelési rendszerben a pedagógusok digitális felkészültségének, módszertani kultúrájának növelése, a mindennapi pedagógiai munka során az IKT-használat erősítése és elsősorban a digitális és egyéb kulcskompetenciák hatékonyabb fejlesztése érdekében.

Részcéljaink ezzel kapcsolatosan:

- Az alapul vett digitális pedagógiai módszertan komplex, intézményi szintű fejlesztése a pedagógusok képzésével és a támogató eszközök bevezetésével és beválás-vizsgálatával, illetve a nemzetközileg bevált eszközrendszerek meghonosítása és kísérleti jellegű bevezetése.

- A tanulók digitális és kreatív kompetenciáinak fejlesztése.

- Magyarország Digitális Oktatási Stratégiájában foglalt fejlesztési célok (a pedagógusok IKT tudása, módszertani kultúrája, motivációja; IKT-eszközök használatának beépülése a tanítás-tanulás és az értékelés folyamatába; internet és eszközellátottság; IT biztonság, esélyegyenlőség; oktatás adminisztrációs szolgáltatások) megvalósítása.

- A pilot programot megvalósító intézményekben (Symphonia Alapfokú Művészeti Iskola, Nyitott Ajtó Baptista Általános Iskola, Óvoda, Szakképző Iskola, Középiskola és Kollégium, Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda, Szent Imre Katolikus Általános Iskola) a digitális környezeti fejlesztések hozzáférhetővé, akadálymentessé tétele, kiemelten a fogyatékossággal élő, a sajátos nevelési igényű (SNI) és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók (BTM) számára.

2.2 Az érintett fejlesztési célcsoportok meghatározása

Célcsoportunk a projektben többrétű:
- tanulók,

- pedagógusok, - szakemberek, akiket az alábbi intézményből vonunk be:

Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola (székhely: 7628 Pécs, Török István u. 13.)

Az intézmény pályázati szempontból Magyarország kevésbé fejlett régiójában található.

A projektbe 6 pedagógust vonunk be úgy, hogy a projekt során meghatározott képzésben/továbbképzésben vesznek részt, majd ennek végeztével tanúsítványt is szereznek.

A pedagógusok kiválasztásánál a projekt témájával összhangban előnyben részesítjük a kreatív kompetenciák fejlesztésével foglalkozókat, valamint az ének-zene és/vagy hangszeres zene szakos tanárokat.

Bevonni tervezett pedagógusok:
Intézményünkből a tervek szerint 6 fő pedagógust vonunk be, akik az akkreditált (tovább)képzésen tanúsítványt szereznek. Ők az alábbiak: Dani Zsófia tanító, Király Péter tanító, Kőhalmi Krisztina tanító, Somlyai Beatrix tanító, Puskásné Rüll Anett tanító, Tasnádi Klára tanító.

Az implementációt segítő programok esetében (típustól függően) az adott intézmények teljes tanári karát és/vagy diákságát célozzuk (pl. internetbiztonsági program).

Bevonni tervezett tanulók:

A tanult módszerek intézményen belüli kipróbálása (intézményünkben 1 tanulói csoport, 24 fő/csoport) esetében a tanárok ajánlásai alapján válogatjuk a tanulókat.

Kiemelt figyelmet fordítunk a fogyatékossággal élő, a sajátos nevelési igényű (SNI) és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók (BTM) fejlesztésére.

2.3 Az intézmény szervezeti és humán feltételeinek javítására, fejlesztésére vonatkozó célok

Célunk, hogy intézményünkből 6 fő pedagógus elsajátítsa a digitális pedagógiai módszertant és az akkreditált 30 órás (tovább)képzésen tanúsítványt szerezzen.

Szeretnénk, ha az iskolánk más pedagógusai, valamint a gyerekek szülei is tudomást szereznének a módszerről.

Az intézménynek rendelkezésére állnak a projekt során a következő, munkát támogató személyek: 2 fő digitális asszisztens, mentor, helpdesk és rendszergazda feladattal megbízott szakemberek. Célunk, hogy ők a szakmai-metodikai és informatikai munkát, a pedagógusok fejlődését szolgálják, segítsék.

2.4 Infrastruktúra és eszközpark fejlesztésére vonatkozó célok

A digitális pedagógiai-módszertani csomagunk bevezetéséhez az alábbi eszközbeszerzés szükséges intézményünkben:
IKT-eszköz:
- 1 db interaktív megjelenítő eszköz

Digitális pedagógiai módszertanhoz kapcsolódó eszköz:
- 24 db tanulói tablet és hozzá
- 1 db mobil tároló-töltő szekrény
- 3 db tanári laptop

Az EFOP-3.2.3-17 pályázati felhívás mellékletében megadottak alapján a következőtulajdonságú eszközökkel tervezünk:

Interaktív megjelenítő eszköz:

- legalább 70 hüvelyk átmérőjű megjelenítő felület
- minimum 1 HDMI, 1 VGA bemenettel vagy HDMI-VGA átalakító
- minimum 1 mikrofon bemenet, vagy audióbemenet
- minimum 1 USB port
- legalább full HD (azaz 1920x1080 pontos) felbontás
- beépített vagy kiegészítő hangszóró
- kézzel és tollal is vezérelhető
- multitouch (többujjas) vezérlés támogatása
- legalább 5 éves garancia
- az eszköz szállítójának az eszköz folyamatos szoftverfrissítését és szervizelését legalább 5 évre biztosítania kell
- az eszköz szoftverének kompatibilisnek kell lennie a legelterjedtebb táblaszoftverekkel, valamint a Windows és/vagy az elterjedt Linux és/vagy iOS operációs rendszerekkel.

Tanári laptop:

- legalább 13 hüvelykes képernyőátmérő
- érintéses vezérlés (touch) vagy a ceruza használata (pen) támogatott
- elforgatható vagy lehajtható vagy szétválasztható képernyő
- legalább 2 USB port
- HDMI kimenet
- beépített wi-fi adapter
- legalább 4 GB RAM
- legalább Intel® Core™ i3 vagy azzal egyenértékű processzor
- legalább 5 éves (akár kiterjesztett) garancia
- támogatnia kell egy vezeték nélküli kivetítési szabványt
- max. 1,8 kg tömeg
- min 128GB SSD vagy 500GB HDD háttértár
- akkumulátor üzemideje minimum 6 óra
- az eszköz szállítójának az eszköz folyamatos szervizelését legalább 5 évre biztosítania kell.
- tetszőleges operációs rendszerrel beszerezhető

Tanulói tablet:
- legalább 7 hüvelykes kijelzőméret
- legalább kapacitív kijelző
- az eszköz szállítójának az eszköz folyamatos szervizelését legalább 3 évre biztosítania kell.
- beépített wi-fi adapter
- akkumulátor üzemideje minimum 6 óra
- legalább 16 GB tároló
- legalább 1 GB RAM
- legalább 3 éves (akár kiterjesztett) garancia

Tablet tároló:
A beszerzett tabletek tárolására olyan tárolókat tervezünk, amelyek:
- Az összes beszerzett tablet tárolását megoldják.
- Zárhatók.
- A tabletek töltését tárolás közben biztosítják

A pályázati előírásoknak megfelelően egy szaktantermet felszerelünk a fenti eszközökkel.

Figyelünk arra, hogy a digitális környezeti fejlesztéseket hozzáférhetővé, akadálymentessé tegyük, kiemelten a fogyatékossággal élő, a sajátos nevelési igényű (SNI) és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók (BTM) számára.

2.5 Lehatárolás, szinergia

Ilyen jellegű digitális pedagógiai módszertani fejlesztés még nem valósult meg intézményünkben, így lehatárolás nem szükséges.

A pályázati felhívásban felsorolt konstrukciókban sem pályázóként, sem bevont intézményként nem vettünk részt, azaz az iskolánkban a felsorolt konstrukciók kapcsán nem valósult meg infrastruktúrafejlesztés, eszközbeszerzés.

2.6 A fenntarthatóságra vonatkozó cél

Fenntartási kötelezettségek:

A projektmegvalósítás befejezésétől számított 3 évig vállaljuk projekt szinten:

- adatszolgáltatást a szakmapolitikai szereplők számára,
- legalább egy kapcsolattartásra szolgáló fórum biztosítását,
- a fejlesztés keretében beszerzett oktatást segítő eszközök tanórai alkalmazását,
- a bevont intézmények jóváhagyott pedagógiai programjába a fenntartási időszakban is beépítjük a digitális pedagógiai módszertan rendszeres alkalmazását.

Eredmények pénzügyi fenntarthatósága:

A projekt keretében beszerzett eszközök karbantartása, felülvizsgálata kb. évi 10.000 Ft / iskola, ezt a résztvevők normál működési kerete fedezi. A képzésbe bevont pedagógusok által megszerzett tudás tanórai alkalmazása nem igényel többletforrást.

Eredmények hasznosulása a fenntartási időszakban:

A digitális pedagógiai módszertant beépítjük a bevont intézmények pedagógiai programjába, azaz a módszertan a szakmai program szerves részévé válik.

Legalább a fenntartási időszak 3 évén át, de reményeink szerint hosszabb időn keresztül a beszerzett eszközök rendelkezésre állnak a bevont iskolákban, általuk érdekesebb, magasabb színvonalú oktatás, színesebb tanórák valósíthatóak meg.

A kapcsolattartási fórumon és a tudásmegosztó portálon, valamint a szakmapolitikai szereplőknek adott adatszolgáltatáson keresztül más iskolák pedagógusai is megismerkedhetnek a módszerrel, a pilot programmal; az egyfajta jó gyakorlatként terjedhet.

3. A fejlesztési feladatok, tevékenységek meghatározása

3.1 A digitális pedagógiai-módszertani csomag meghatározása

Az EFOP-3.2.3-17 pályázati felhívás 3.1.1.1. pontjában megadott területek közül a kreativitás fejlesztése, közelebbről a zenei kreativitás áll a pályázatunk középpontjában.

A Digitális Pedagógiai Módszertani Központ oldalán javasolt módszertani csomagok közül egyiket sem találtuk témánkhoz megfelelőnek, ezért saját digitális pedagógiai módszertani csomag összeállítása mellett döntöttünk.

Programcsomagunk címe: *Zene és digitális környezet alsó tagozaton - digitális pedagógiaimódszertani csomag a kreativitás fejlesztésének támogatására*. Ezt mellékletben csatoljuk is.

A módszertani csomag központi eleme a Zenesziget nevű mobilalkalmazás.

A Zenesziget mobilalkalmazás tanórai és tanórán kívüli keretben egyaránt alkalmazható, kiválóan alkalmas a diákok motiválására és komplex kompetenciafejlesztésre (művészeti kompetenciák, kreativitásfejlesztés) egyaránt.

A Zenesziget mobilalkalmazást az MTA-SZTE Ének-Zene Szakmódszertani Kutatócsoportja fejlesztette, az MTA szakmódszertani pályázatának támogatásával.
Az alkalmazás segítségével általános iskola 1-2. osztályos, illetve zeneiskolák előképző 1-2. évfolyamos diákjainak zenei kreativitása fejleszthető eredményesen.

Bár az alkalmazást a gyerekek önállóan is tudják használni, játszani vele, mégis elsősorban az általános és zeneiskolai tanórák színesítése a célja.

A Zenesziget alkalmazás több platformon is futó, megjelenésében és nyelvezetében az alsó tagozatos tanulók oktatására alkalmas eszköz. A program alapját jelentő feladatbank feladatainak elkészítésekor az alsó tagozatosok számára kiadott ének-zene tantervet vették figyelembe az alkotók, a tanterv által előírt zenei készségek, képességek fejlesztését, zeneelméleti ismeretek elsajátítását és a kreativitás fejlesztését tűzték ki célul.

Négy fő területet különítettek el:
(1) a természet hangjai és a zenei hangok, hangszerek („Hangerdő");
(2) ritmus-feladatok („Ritmussíkság");
(3) zeneelméleti ismeretek, kottaírás, olvasás („Hangköztársaság");
(4) zeneszerkesztés („Zenegyár").

Az egyes feladatok kialakításakor a tanterv alapján a következő fejlesztési szempontokat vették figyelembe:
(1) Hallásfejlesztés – dallam-, ritmus-, harmónia-, hangszín-, hangerőhallás; relációk;
(2) hangulatok, karakterek azonosítása;
(3) zenei formák ismerete;
(4) a zenei memória és a belső hallás fejlesztése; (5) zeneelméleti ismeretek.
Az eszköz támogatja a hagyományos frontális óra helyett az egyéni, páros vagy csoportmunkára építő tanulásszervezési megoldásokat, sőt összetettebb projektmunka is megvalósítható a segítségével. Mivel az eszközhasználat a diákok közvetlen tevékenységét igényli, ezért a tanár szerepe a feladatok meghatározására és a végrehajtás eredményességének támogatására irányul.

A csomagban javasolt tevékenységek a NAT kulcskompetenciái közül elsősorban az alábbiakat fejlesztik:
- Művészeti kompetencia;
- Digitális kompetencia;
- Szociális kompetencia;
- Anyanyelvi kommunikáció.

A pedagógiai fejlesztési célok lehetnek:

• a kreativitás;
• az együttműködési készség és
• a magasabb rendű gondolkodási készségek fejlesztése.

A NAT-ban szereplő nevelési célokkal összhangban
• a tanulók aktív, cselekvő (de mégis játékos) módon vesznek részt új ismeretek elsajátításában; • épít a tanulók előzetes tudására, egyúttal lehetőséget biztosít az esetleges tévedéseik kiigazítására;
• segíti az együttműködő (kooperatív) tanulás technikáinak és formáinak alkalmazását.

Néhány lehetséges kapcsolódási pont más tantárgyakkal:
• Környezetismeret: élőlények/állatok felismerése;
• Magyar nyelv és irodalom: betűk, szavak felismerése, sorrendiség, szövegértés stb.

A differenciálás lehetőségei
A differenciált foglalkoztatás kiemelt feladat a NAT-ban, ez a szempont jelen alkalmazás esetében is érvényesíthető.
Az alkalmazást használó tanár csoportonként, de akár egyénenként is más-más feladatot adhat ki, felezheti az osztályt vagy dolgozhatnak a gyerekek párban, az épp fejlesztendő terület igényei szerint.

Értékelés

Az egyes feladatok megoldásához gamifikációs módszerek is alkalmazhatók.

Infrastrukturális elemek

A Zenesziget mobilalkalmazás Android és Windows-környezetre egyaránt ingyenesen elérhető, a megfelelő alkalmazás-áruházból letölthető és telepíthető. Az iOS-környezetre telepíthető verzió fejlesztése később történik majd.

3.2 Adaptáció és felkészítés

A) A felkészüléshez tervezett pedagógus-továbbképzések, felkészítések bemutatása, illetve ezek összhangja az alkalmazni tervezett csomaggal:
Az intézményünkből bevonandó 6 pedagógus a módszertannal összhangban álló, 30 órás akkreditált képzést végez el. A választandó képzés speciálisan az ének-zenei illetve hangszeres zenei oktatásra fókuszál majd, az ezen a területen szükséges digitális ismeretek megszerzését állítva középpontba.

A képzéseket úgy időzítjük, hogy közülük legalább 3 fő a képzés végi tanúsítványt is megszerezhessék 2018. 10. 31-ig. A csoport másik része a projekt fizikai befejezéséig szerzi meg a tanúsítványt.

B) A digitális pedagógiai módszertani fejlesztéshez összeállított csomag használatára való felkészülés és tanórákon történő alkalmazás kipróbálása:

Iskolánkban 1 db 24 fős diákcsoporttal fogjuk kipróbálni a csomag tanórai alkalmazását, jellemzően az 1-2. éves előkészítős tanulók körében.

A kipróbálásba bevont 1 pedagógusnak segítséget adunk ahhoz, hogy a tanóra menetébe a Zenesziget alkalmazással kapcsolatos tevékenységet beépíthesse.

A digitális pedagógiai módszertannal támogatott tanórák aránya az adott/választott csoportra vonatkoztatva az adott/választott tantárgy éves össz-óraszámához viszonyítva az első teljes tanévtől eléri a 40%-ot. Ezeket haladási naplókkal fogjuk igazolni.

C, Az összeállított csomaghoz kapcsolódó intézményi digitális tartalom fejlesztése:

Tanévenként és a kipróbálásba bevont pedagógusonként 10 intézményi digitális tartalom elkészültét vállaljuk. 3 tanévvel számolva ez 3*1*10=30 anyag (digitális óravázlatok, tanítást-tanulást támogató tartalmak, digitális projekt leírások stb.).

D, A bevezetés előrehaladását nyomon követő önértékelés, a folyamatokba való beépülés vizsgálata, dokumentálása:

A képzésekbe és a tanórai kipróbálásba bevont pedagógusokkal folyamatosan kapcsolatot tartunk, rendszeresen visszajelzéseket, véleményeket kérünk tőlük (havi rendszerességgel) a megújuló oktatási folyamatok kapcsán – ezt azután beépítjük intézményi önértékelésünkbe.

Mindezek alapján képesek leszünk javaslatokat megfogalmazni az intézményi digitális fejlesztési terv számára.

3.3 Bevezetés és alkalmazás

a. A pedagógusok munkáját segítő digitális módszertani asszisztensi feladatok ellátása:

A projektben az iskolánkra vonatkoztatva félállásban 1 fő digitális módszertani asszisztenst foglalkoztatunk majd. Ő lesz az, akihez a bevont pedagógusok, illetve a módszer órai alkalmazásában részt vevők napi szinten fordulhatnak kérdésekkel, tanácsért, ötletekért. Bevonjuk őt a szakmai programokba (pl. workshopok, tréningek) is.

b, A módszertani csomag intézményi bevezetését támogató szolgáltatások (pl. helpdesk, rendszergazdai szolgáltatás) kialakítása és elérhetőségének biztosítása:

A projekt rendszergazdai és helpdesk feladatainak ellátását vállalkozói szerződés keretében projektszinten biztosítjuk, heti 10 óra időtartamban.

A munkatárs feladata lesz a technikai jellegű problémák megoldása, ilyen jellegű kérdések megválaszolása a szakmai megvalósítás támogatójaként.

c, Az intézmény és bevont pedagógusai folyamatos szakmai támogatásának, mentorálásának, a folyamatok minőségbiztosításának bemutatása:

A projekt teljes időtartama alatt 1 fő mentor munkatársat alkalmazunk iskolánknál (alkalmaz a fenntartó), heti 10 órás munkaviszonyban.

A mentor feladata, hogy változatos módszerek, pl. coaching, oktatás, vita, tanácsadás, stb. alkalmazásával ösztönözze a szakmai fejlődést, hogy ott legyen, jelen legyen, amikor módszertani kérdés merül fel. Fő feladata a folyamatos fejlődés segítése, meglehetősen összetett szerepkörben (összekötő, szervező, képző, tanácsadó).

d, A kötelező szakmai együttműködések és az információszolgáltatás elemeinek bemutatása:

A pilot program előkészítése, megvalósítása és az eredmények hasznosítása (kiemelten a jó gyakorlatok, az implementált tananyagok, módszertanok megosztása) során a konzorciumvezető Symphonia Alapítvány vállalja a szakmai együttműködést és az információszolgáltatást:

- a 1536/2016.(X.13.) Korm. határozat alapján létrehozásra kerülő Digitális Pedagógiai Módszertani Központtal,
- az EFOP-3.1.2-16 program kedvezményezett konzorcium vezetőjével, - a Nemzeti Köznevelési Portál tartalmi fejlesztéséért felelős szervezettel.

3.4 Az infrastrukturális feltételek biztosítása

A digitális pedagógiai-módszertani csomagunk bevezetéséhez az alábbi eszközbeszerzés szükséges intézményünkben:
IKT-eszköz:
- 1 db interaktív megjelenítő eszköz

Digitális pedagógiai módszertanhoz kapcsolódó eszköz:
- 24 db tanulói tablet és hozzá
- 1 db mobil tároló-töltő szekrény
- 3 db tanári laptop

Az EFOP-3.2.3-17 pályázati felhívás mellékletében megadottak alapján a következő tulajdonságú eszközökkel tervezünk:

Interaktív megjelenítő eszköz:

- legalább 70 hüvelyk átmérőjű megjelenítő felület
- minimum 1 HDMI, 1 VGA bemenettel vagy HDMI-VGA átalakító
- minimum 1 mikrofon bemenet, vagy audióbemenet
- minimum 1 USB port
- legalább full HD (azaz 1920x1080 pontos) felbontás
- beépített vagy kiegészítő hangszóró
- kézzel és tollal is vezérelhető
- multitouch (többujjas) vezérlés támogatása
- legalább 5 éves garancia
- az eszköz szállítójának az eszköz folyamatos szoftverfrissítését és szervizelését legalább 5 évre biztosítania kell
- az eszköz szoftverének kompatibilisnek kell lennie a legelterjedtebb táblaszoftverekkel, valamint a Windows és/vagy az elterjedt Linux és/vagy iOS operációs rendszerekkel.

Tanári laptop:

- legalább 13 hüvelykes képernyőátmérő
- érintéses vezérlés (touch) vagy a ceruza használata (pen) támogatott
- elforgatható vagy lehajtható vagy szétválasztható képernyő
- legalább 2 USB port
- HDMI kimenet
- beépített wi-fi adapter
- legalább 4 GB RAM
- legalább Intel® Core™ i3 vagy azzal egyenértékű processzor
- legalább 5 éves (akár kiterjesztett) garancia
- támogatnia kell egy vezeték nélküli kivetítési szabványt
- max. 1,8 kg tömeg
- min 128GB SSD vagy 500GB HDD háttértár
- akkumulátor üzemideje minimum 6 óra
- az eszköz szállítójának az eszköz folyamatos szervizelését legalább 5 évre biztosítania kell.
- tetszőleges operációs rendszerrel beszerezhető

Tanulói tablet:
- legalább 7 hüvelykes kijelzőméret
- legalább kapacitív kijelző
- az eszköz szállítójának az eszköz folyamatos szervizelését legalább 3 évre biztosítania kell. - beépített wi-fi adapter
- akkumulátor üzemideje minimum 6 óra
- legalább 16 GB tároló
- legalább 1 GB RAM
- legalább 3 éves (akár kiterjesztett) garancia

Tablet tároló:
A beszerzett tabletek tárolására olyan tárolókat tervezünk, amelyek: - Az összes beszerzett tablet tárolását megoldják.
- Zárhatók.
- A tabletek töltését tárolás közben biztosítják

A pályázati előírásoknak megfelelően egy szaktantermet felszerelünk a fenti eszközökkel.

Figyelünk arra, hogy a digitális környezeti fejlesztéseket hozzáférhetővé, akadálymentessé tegyük, kiemelten a fogyatékossággal élő, a sajátos nevelési igényű (SNI) és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók (BTM) számára.

3.5 A humánerőforrás biztosításának tervezése

Intézményünkből 6 fő pedagógust vonunk be, ők vesznek részt akkreditált képzésen.

Az intézménynek rendelkezésére állnak a projekt során a következő, munkát támogató személyek: 2 fő digitális asszisztens, mentor, helpdesk és rendszergazda feladattal megbízott szakemberek. Célunk, hogy ők a szakmai-metodikai és informatikai munkát, a pedagógusok fejlődését szolgálják, segítsék.

4. Disszemináció

Az alábbi adatok az egész projektre vonatkoznak:
a, Az implementációt támogató események, tapasztalatcserék, online közösség kialakítását célzó tevékenységek bemutatása

Az implementációt projektszinten a következő eseményekkel támogatjuk a projekt idején:
- 8 alkalommal szervezünk szakmai napot, intézményenként legalább 1-1 alkalmat (3-4 órás interaktív, személyes jelenléten alapuló rendezvényt).
- 4 alkalommal tartunk workshopot az intézmények bevont tanárainak, ahol a módszertannal kapcsolatos gyakorlati tippeket, trükköket ismerhetik meg, illetve személyesen tapasztalatot cserélhetnek.
- 4 alkalommal tantestületi tréninget szervezünk, ahol a bevont intézmények minden pedagógusát érintő módon kapcsolódunk a módszertani csomaghoz.

Készítünk egy tanulmányt a módszertanról 200 példányban, melyet a célcsoport tanár- és szakértő tagjai körében terjesztünk.

További disszeminációs vállalásunk, hogy 1000 példányban készítünk egy kiadványt (információs füzet), mely a nagyközönség számára érthető és értékelhető módon foglalja össze a projektet. A célcsoport körébe tartozó szülők és diákok körében terjesztjük.

b. Az internetbiztonság és fogyasztóvédelmi jogérvényesítés elősegítésére tervezett programok bemutatása

A projektben 8 alkalommal szervezünk az internetbiztonsággal kapcsolatos programot, 4 alkalommal pedig a fogyasztóvédelemre fókuszáló programot.
Ezeket a programokat egységes tematika mentén valamennyi bevont intézményt érintően tartjuk meg, programjuk minden célcsoport-részt érint majd (tanárok, szakemberek, diákok, szülők).

c. A digitális pedagógia bevezetéséről szóló, a bevont intézmények vezetőire, pedagógusaira, tanulóira és szülői közösségére szabott szemléletformáló kampány bemutatása

A projektben 2 alkalommal folytatunk a teljes célcsoportra, azaz a bevont intézmények vezetőire, pedagógusaira, tanulóira és szülői közösségére szabott szemléletformáló kampányt a digitális pedagógia bevezetéséről. Ezek során célcsoportok szerint differenciáltan szólunk eszközökről, módszertanról, lehetőségekről. A kampány eszközei között ismertető anyagok készítése és terjesztése, családi nap jellegű rendezvények, játékos, interaktív foglalkozások, szakmai jellegű útmutatások egyaránt helyet kapnak.

5. Fenntarthatóság

Fenntartási kötelezettségek:

A projektmegvalósítás befejezésétől számított 3 évig vállaljuk projektszinten:
- adatszolgáltatást a szakmapolitikai szereplők számára,
- legalább egy kapcsolattartásra szolgáló fórum biztosítását,
- a fejlesztés keretében beszerzett oktatást segítő eszközök tanórai alkalmazását,
- a bevont intézmények jóváhagyott pedagógiai programjába a fenntartási időszakban is beépítjük a digitális pedagógiai módszertan rendszeres alkalmazását.

Eredmények pénzügyi fenntarthatósága:

A projekt keretében beszerzett eszközök karbantartása, felülvizsgálata kb. évi 10.000 Ft / iskola, ezt a résztvevők normál működési kerete fedezi. A képzésbe bevont pedagógusok által megszerzett tudás tanórai alkalmazása nem igényel többletforrást.

Eredmények hasznosulása a fenntartási időszakban:

A digitális pedagógiai módszertant beépítjük a bevont intézmények pedagógiai programjába, azaz a módszertan a szakmai program szerves részévé válik.

Legalább a fenntartási időszak 3 évén át, de reményeink szerint hosszabb időn keresztül a beszerzett eszközök rendelkezésre állnak a bevont iskolákban, általuk érdekesebb, magasabb színvonalú oktatás, színesebb tanórák valósíthatóak meg.

A kapcsolattartási fórumon és a tudásmegosztó portálon, valamint a szakmapolitikai szereplőknek adott adatszolgáltatáson keresztül más iskolák pedagógusai is megismerkedhetnek a módszerrel, a pilot programmal; az egyfajta jó gyakorlatként terjedhet.

III. Legitimációs záradék:

Az intézményi Pedagógia Program elfogadása és jóváhagyása:

1. Az intézményi Pedagógiai Programot a nevelőtestület 2026.08.27. napján tartott ülésen áttekintette és elfogadta.

Halász Robin	Bogdán Renáta Babett
főigazgató-helyettes	nevelőtestületi tag
Tóth Ildikó	Petres Adél
tagintézmény-igazgató	nevelőtestületi tag

2. Az intézmény főigazgatója a pedagógia programot jóváhagyta.

Pécs, 2026. 08.27.

Király Péter
főigazgató

Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda 7628 Pécs, Török István u. 13.

3. Fenntartói jóváhagyás

Az intézmény fenntartója a Pécsi Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda módosított Pedagógiai Programjával a jogszabályban foglaltaknak megfelelően egyetértését fejezi ki. (mellékelve)

Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda
7628 Pécs, Török István u. 13.
Telefon: 72/237-587
06-30-9897355
E-mail: nszf.iskola@gmail.com

Felföldi László
Pécsi Megyéspüspök

Kérelem

Alulírott Király Péter, mint a Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola főigazgatója tájékoztatásul közlöm, hogy az intézmény Pedagógiai Programjában a következő módosításokat hajtottuk végre.

- a törvényi és jogszabályi háttér aktualizálása
- a 2H, 3H tanulók létszáma és SNI-s tanulók létszáma

Tisztelettel kérem a fenntartó részéről egyetértését.

Pécs, 2026. augusztus 28.

Király Péter
főigazgató

PÉCSI EGYHÁZMEGYE

Néri Szent Fülöp Katolikus
Általános Iskola és Óvoda

Király Péter
főigazgató úr
részére

PÉCS
Török István u. 13.
7628

Ikt. sz.: 1766-2/2026
Ügyintéző: Koósz Roland
Telefon: +36 72 513088
Email: kooszr@pecs.egyhazmegye.hu

Tárgy: Fenntartói egyetértés

Tisztelt Főigazgató Úr!

A Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvodában (7628 Pécs, Török István u. 13., OM: 201785) a pedagógiai programot átdolgozták, Ön jóváhagyta, véleményezési joggal rendelkezők véleményezték, a nevelőtestület pedig döntésével azt elfogadta.

Áttekintés után intézménye átdolgozott pedagógiai programjához a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 83.§ (1) bekezdés (g) pontja alapján, mint fenntartó **egyetértésemet adom**.

Pécs, 2026. augusztus 31.

Tisztelettel:

Felföldi László
pécsi megyéspüspök

FELFÖLDI LÁSZLÓ PÉCSI MEGYÉSPÜSPÖK

Szakmai szempontból ellenőriztem:

Koósz Roland
oktatási irodavezető